

T.C.
UNİVERSİTEYA BİNGOLİ
ENSTİTUYA ZONANÊ GANIYAN
QISIMÊ ZON U EDEBİYATÊ ZAZAKİ

TEZÊ MASTIRİ

ESTANIKİ HÊNİ
(TEDQIQ U METİN)

HEDREKAR
İSMAİL YILDIZ
191301108

ŞORMEND
DOÇ. DR. İSMAİL SÖYLEMEZ

ÇOLİG 2022

T.C.
UNİVERSİTEYA BİNGOLİ
ENSTİTUYA ZONANÊ GANIYAN
QISIMÊ ZON U EDEBİYATÊ ZAZAKİ

TEZÊ MASTIRİ

ESTANIKİ HÊNİ
(TEDQIQ U METİN)

HEDREKAR
İSMAİL YILDIZ
191301108

ŞORMEND
DOÇ. DR. İSMAİL SÖYLEMEZ

ÇOLİG 2022

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
YAŞAYAN DİLLER ENSTİTÜSÜ
ZAZA DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HANİ MASALLARI
(TAHLİL VE METİN)

HAZIRLAYAN
İSMAİL YILDIZ
191301108

DANIŞMAN
DOÇ. DR. İSMAİL SÖYLEMEZ

BİNGÖL 2022

TEZ ONAYI SAYFASI

Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Müdürlüğüne

İsmail YILDIZ tarafından hazırlanan *Estanikê Hêni (Tedqiq u Metin)* başlıklı bu çalışma, 03/08/2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *oybirliği ile* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Zaza Dili ve Edebiyatı* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan : ..... İmza: .....

Üye : ..... İmza: .....

Üye : ..... İmza: .....

ONAY

Bu Tez, Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Yönetim Kurulunun.../.../2022 tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Hani Masalları (Tahlil ve Metin)* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

.../.../2022

İsmail YILDIZ

TEDEYİ

KILMVATE	XI
ÖZET	XII
ABSTRACT	XIII
VATEYO VERİN	XIV
KILMNUŞTEYİ	XV
DESTPÊK	1
MEQSED U EHEMİYETÊ XEBAT	1
METOD U ÇARÇIVAYA XEBAT	1
HÊNI DI KULTİRÊ ESTANIKAN	2
VARYANT U VERSİYONÊ ESTANIKAN	3
TENGASIYİ ARİDAYİŞÊ ESTANIKAN	4
VATOĞİ ESTANIKAN	5
DAŞINASNAYİŞÊ HÊNİ	8
Nameyê Hêni.....	8
Tarixê Hêni.....	9
Coğrafyaya Hêni.....	12
QISIMO VERİN	15
1. ESTANİK ÇITA YA?	15
1.1. XISUSİYETİ ESTANIKAN	16
1.1.1. Xısusiyeti Muhtevayê Estanikan.....	16
1.1.2. Xısusiyeti Şeklê Estanikan.....	17
1.2. XISUSİYETİ ESTANIKANÊ HÊNİ	17
1.2.1. Hetê Şekli ra Xısusiyeti Estanikanê Hêni.....	17
1.2.2. Hetê Muhteva ra Xısusiyeti Estanikanê Hêni.....	18
1.3. HETA INKA XEBATÊ ESTANIKAN	19

1.3.1. Tezê Lisansi Berzi.....	19
1.3.2. Kıtabi.....	20
1.3.3. Mecmuayi.....	22
QISIMÊ DIYIN	36
2. MOTİF ÇITA YO?	36
2.1. ESTANİKANÊ HÊNÎ DI MOTİF INDEX OF FOLK- LİTERATURE GORE TASNİF	38
A. MOTİFİ MİTOLOJİKİ	38
B. HEYWANİ.....	40
C. QEDEX (YASAĞ).....	45
D. SİHR.....	46
E. MERG	48
F. HALO İSTİSNAİ	49
G. DÊWİ.....	51
H. İMTİHANİ.....	53
J. AQILDARİ U XÊFİ.....	55
K. XAPITIŞ	58
L. BEDİLYAYİŞÊ TALİHİ.....	60
M. TAYİNÊ OVERİ	61
N. ŞANS U QEDER	62
P. KOMELİ.....	64
Q. CEZAYİ U XELAYİ.....	67
R. ESİRİ U FİRARİ.....	70
S. ZULMİ ANORMALİ	70
T. NERİ U MAKİ	71
U. TABİ'ETÊ CUYAYİŞİ.....	73
V. DİN	74
W. XISUSİYETİ ŞEXSİYETİ	76
X. MİZAH.....	80
Z. TAY GRUBİ MUXTELİFİ MOTİFAN.....	81

QISIMÊ HIRIYIN.....	85
3. FORMEL ÇITA YO?	85
3.1. ESTANIKANÊ HÊNÎ DI FORMELÎ	85
3.1.1. FORMELÎ DESTPÊKERDIŞÎ	86
3.1.1.1. Destpêkerdişo Sade	86
3.1.1.2. Beno/Nêbeno (Esto/Çiniyo) ra Destpêkerdiş	87
3.1.1.3. Yo Wext ra Destpêkerdiş	88
3.1.2. FORMELÎ GIRÊDAYIŞÎ	89
3.1.2.1. Diqetantiş ra girêdayiş	89
3.1.2.2. Îfadekerdişê Wexti ra Girêdayiş.....	90
3.1.2.3. Formelê Girêdayişê bini	91
3.1.3. FORMELÎ DURUMÊ PÊMENDEYAN	91
3.1.3.1. Têdî xeberdayiş	91
3.1.3.2. Tesvir.....	92
3.1.4. FORMELÎ QEDIYAYIŞÎ	93
3.1.4.1. Qediyayişo Sade	93
3.1.4.2. Mîradê Xu dî Şabiyayiş Ser Qediyayiş	94
3.1.4.3. Qediyayişê Şexsi	94
3.1.5. TAYÊ TEWRÊ FORMELAN	95
3.1.5.1. Formelê Umaran	95
3.1.5.1.1. Umarê Hiriya	96
3.1.5.1.2. Umarê Hoti	98
3.1.5.1.3. Umarê Newi	98
3.1.5.1.4. Umarê Çorasi.....	98
3.1.5.2. FORMELÎ RENGAN	99
3.1.5.2.1. Rengo Sur	100
3.1.5.2.2. Rengo Sîpi	100
3.1.5.2.3. Rengo Siya-Qer	100
3.1.5.2.4. Rengo Zermên	100
3.1.5.3. FORMELÎ WEXTAN	101
3.1.5.3.1. Roc	101

3.1.5.3.2. Şew	101
3.1.5.3.3. Serr	101
3.1.5.4. FORMELİ CAYAN	101
QISIMÊ ÇARIN	103
5. METNİ ESTANIKAN	103
1. HELİLİK U BELİLİKİ	103
2. YOW EHME U YOW AĞA	105
3. İMTIHONÊ YOW AĞAY	102
4. HEŞO HOL	105
5. DÊW U HİRİ BIRAY	107
5.1. BIJO (Versiyono 1.)	107
5.2. ŞALUL U BILBIL (Versiyonê 2.)	113
5.3. HİRİ BIRAY YOW BOWRONI (Versiyonê 3.)	119
5.4. HİRİ BIRAY YOW TEYRI (Versiyonê 4.)	121
6. YARİYEY ŞONİ	124
7. KALİKÊ SIMZON	125
8. ÇİMER U DERPİ	129
9. VERGO EXTİYAR	131
10. DODO	133
11. VERG, LUY U ŞÊR	136
12. YOW PAŞA U DI HEBİ DIZDİ	137
13. LUY U KUZE	139
14. ‘ELİK U FATIKI	140
14.1. KEKU (Versiyono 1.)	140
14.2. KEKU (Versiyonê 2.)	141
14.3 ‘ELİK U FATIKI (Versiyonê 3.)	142

15. LUY U MAR	144
16. HÎRI PEHLÎWONÎ	145
17. HEQNÊMENDE	148
18. LUY U ARYECÎ	150
18.1. REQREQ PAŞA (Versiyono 1.)	150
18.2. LUY U ARWONCÎ (Versiyonê 2.).....	156
19. YOW WAY HOT BIRAY	160
19.1. YOW WAY HOT BIRAY (Versiyono 1.).....	160
19.2. YOW WAY HOT BIRAY (Versiyonê 2.).....	165
19.3. YOW WAY HOT BIRAY (Versiyonê 3.).....	168
20. ESTANIKÎ TERSOKEY	171
20.1. HEYDERO TERES (Versiyono 1.)	171
20.2. ELÎYO NEWREK (Versiyonê 2.).....	174
21. SOZÊ MAY	179
22. WISÎ ELÎ NÊWEŞÎ	181
23. BEYTARO KOR (BABÊ KOROĞLÎ)	182
24. XAPIKER	184
25. NÊWEŞEY LACÊ PAŞAY	191
26. HEŞ, LUY U VERG	199
27. LACO FEQÎR KEYNAYA ZENGÎNI	202
28. MÊRDIMWERI	206
29. ‘ICUR	207
30. PÎR U PISÎNGI	209
30.1. PÎR U PSÎNGI (Versiyono 1.).....	209
30.2. PÎR U PSÎNGI (Versiyonê 2.).....	210
30.3. PÎR U PSÎNGI (Versiyonê 3.).....	212

30.4. PİR U PSİNGI (Versiyonê 4.).....	214
30.5. PİR U PSİNGI (Versiyonê 5.).....	216
31. PAŞA, WEZİR U XONCİ	219
32. MONGAYA BORI	220
32.1. EYŞA U FATMA (Versiyono 1.)	220
32.2. MONGAYA BORI (Versiyonê 2.)	226
33. XOCE XIZIR U KEÇELEK	229
34. LUYEY HACİ	239
34.1. LUY, DİK U DODO (Versiyono 1.).....	239
34.2. LUYA KURKICİ (Versiyono 2.).....	241
35. PIRÇO	245
36. HEBNARI	249
37. KESA U PESKUFİ.....	252
38. FATMA U HUSEYN.....	253
38.1. FATMA U HUSEYN (Versiyono 1.)	253
38.2. FATMA U HUSEYN (Versiyonê 2.).....	255
39. MARÊ KUÇI	257
39.1. MARO DURIST-COWZI (Versiyono 1.).....	257
39.2. HOWNÊ PADİŞAHİ (Versiyonê 2.)	259
40. HEMOLEK.....	261
QISÊBEND	264
VATEYO PEYİN	274
ÇIMEYİ.....	278

KILMVATE

Ino tez dı estaniki merkezê Hêni u estaniki dewanê Hêni etud biyi. Derheqê estanikanê Hêni dı cıgêyrayışê ma gore tayi mecmuayan vêşêr ne kıtaban dı ne zi xebatanê tezan dı melumat veyniya. Ay ra ma waşt ki kulturê estanikanê Hêni ser xebatêka ‘ilmi bıvıraziyo. Bı ina xebat estanikanê Hêni dı motif u formeli tesbit biyi. Bı in wesile hem varyanti kelimeyanê Hêni dekewti literatur hem zi dewlemendiya kelimeyanê Zazaki hina bi hira.

Semedê ina xebat verco estaniki Hêni arêdiyayi. Arêdayış ra dıma qaideyanê arêdayışı gore sêni fekê vatoği ra veciyayi otir ameyê nuştış. Nuştış ra dıma zi bı metodê ‘ilmi analiz biyi.

Qısimo verin dı behsê estanik, xısusiyetê estanikan, xısusiyetê estanikanê Hêni u heta inka xebatanê estanikan beno. Qısımê dıyın dı behsê motifan beno. Estaniki Hêni bı metodê Stith Thompsoni *Motif Index Of Folk- Literature* tesnif benı. Qısımê hiriyın dı behsê formelan u formelanê estanikanê Hêni beno. Qısımê çarın dı zi melumatê metnê estanikan, metnê estanikan ra qısêbend u çımeysi ca geni.

Kelimeyi Mefti: Estanik, Zazaki, Motif, Formel, Estaniki Hêni

ÖZET

Bu tezde Hani ilçe merkezindeki ve Hani'ye bağı köylerdeki masallar üzerinde inceleme yapıldı. Hani masalları hakkında yapılan araştırmalara göre bazı dergiler hariç ne tez çalışmalarına ne de kitaplara rastlandı. Bu nedenle Hani ilçesinin masal kültürü ile ilgili akademik bir çalışma yapma gereğı duyuldu. Bu çalışma ile Hani masallarının motif ve formelleri tespit edildi. Bu vesile ile hem Hani yöresinin kelime varyantlarının literatüre eklenmesi sağlandı hem de Zazacanın kelime hazinesi genişletildi.

Bu çalışma için önce Hani masalları toplandı. Masallar toplandıktan sonra derleme usulüne uygun, masal söyleyenin ağzından orijinal haliyle yazıldı. Masallar yazıldıktan sonra bilimsel metodla analiz edildi.

Giriş bölümünde masal, masalların özelliklerinden, Hani masallarının özelliklerinden ve Zazaca masal çalışmalarından bahsedildi. İkinci bölümde motiflerden bahsedildi. Hani masalları Stith Thompson'un *Motif Index Of Folk-Literature* metoduna göre tasnif edildi. Üçüncü bölümde formellerden ve Hani masallarının formellerinden bahsedildi. Dördüncü bölümde ise masal metinlerine, masal metinlerinden oluşan sözlüğe ve kaynaklara yer verildi.

Anahtar Kelimeler: Masal, Zazaca, Motif, Formel, Hani Masalları

ABSTRACT

In this thesis, the tales in the Hani district center and in the villages of Hani were examined. According to the researches on Hani's tales, neither thesis studies nor books were found, except for some magazines. For this reason, it was felt necessary to conduct academic research on the fairy tale culture of Hani district. In this study, the motifs and formals of Hani tales were determined. Indirectly, both the word variants of the Hani region were added to the literature and the vocabulary of Zazaki was expanded.

For this study, Hani tales were collected first. After collecting fairy tales, the fairy tale was written originally from first mouth properly. Fairy tales were analysed with scientific method after they were written.

In prologue, the fairy tale, features of fairy tales and Hani fairy tales, Zazaki fairy tale works were mentioned. In second section, motifs were noticed, Hani fairy tales were classified according to *Motif Index Of Folk- Literature* Method by Stith Thompson. Formals and formals of Hani fairy tales were mentioned in third section. In the forth part, fairy tale texts, dictionary consisting of fairy tale texts took place.

Key Words: Fairy Tale, Zazaki, Motif, Formal, Hani fairy tales

VATEYO VERIN

Estaniki, miyanê unuranê kultiri dı yo cawo muhim geni. Çunki estaniki hem ğıyal u fikrê qıcan keni dewlemend hem zi musnayışê zonê dadi dı beni wesile. Bêğeca ini xısusı, estanikan dı varyantê kelimeyan u kelimeyi verini veciyeni werte. Yo zon dı dewlemendiya kelimeyan çendı zaf bo o zon dı xu ifadekerdiş zi o qeyde beno rehet.

Ina dehkera dı Hêni cayêko muhim o. Çunki heta inka tesbitanê ma gore estanikanê Hêni ser hetê akademi ra yo xebat nibiya. Ay ra ma ina xebata xu dı waşt ki hem Zazakiya Hêni dı varyantanê kelimeyan u kelimeyanê verinan tespit biker hem zi estaniki ki fek ra fek neqıl beni ma ini estanikan bı qeyd u nuştış neqıl biker.

Ina xebat wexto ki hedre bi tezê Pervin Septioğlu *Sanî Mıntıqaya Guevderî (Metîn u Tehlîl)* ra, tezê Hatip Erdoğmuş *Meseleyê Dormaleyê Darahênî (Metne-Tedqiq)* ra, tezê Yılmaz Kaval *Tunceliden Derlenen Masallar (Metin-İnceleme)* ra, tezê Okan Alay Bingöl *Masalları (İnceleme-Metin)* ra, tezê Hidayet Aydın *Iğdır Masalları (İnceleme-Metin)* ra u M. Eda Özkaynak *Masal Formellerinin Sembolik Çözümlemesi* ra istifade bı.

Hedrikerdişê ina xebat dı semedê rayirnavıtış u fıkrıdayişi ez embazanê xu Mahmut KAYA, Emine DOĞAN, Mehmet BOZAN, Sezen DEMİR rê, xocayanê Üniversiteya Bingoli ra Dr. Ayetullah KARABEYESER, Dr. İbrahim DAĞILMA u Dr. Ömer Faruk ELALTUNTAŞ rê zaf teşekur keno.

Ina xebat dı şormendê mı sere ra heta peyni hem raştkerdişê ğeletiyan hem zi rayir u metodnavıtış dı mı rê yardımcı bı. Semedê ay ra ez şormendê xu Doç. Dr. İsmail SÖYLEMEZ rê zaf teşekur keno.

Wextê arêdayişê estanikan dı zi yardımıya keyeyê mı u yardımıya Sıdqi ZİLÂN, Mustafa BALI, Metin BATI u Süleyman YILDIZI mı rê zaf bı. Ay ra ez yın rê u wextê arêdayişê estanikan dı yardımıya kami mı resaya, kami ki estanika xu bı sebir mı rê vata ez piyêran rê zaf zaf teşekur keno. Key yın awon bo. Homa yın ra razi bo.

KILMNUŞTEYİ

b. : bıowni

c. : cild

çar. : çarnayoğ

'e.e. : 'eyni eser

H.z. : Hazreti

İ. V. : İsa ra ver

r. : rıpel

TDK : Türk Dil Kurumu

u. : umar

U.ê.b. : u ê bini

V.E. : Vatoğê Estanık

Vd. : ve diğêr

DESTPÊK

MEQSED U EHEMİYETÊ XEBAT

Ê estaniki ki Hêni dı arêdiyayi ini estanikan dı tesbit biyo ki ê estaniki piyêru nesıl ra nesıl pê vatış neqıl biyi u heta inka ameyi. Labelê inka mehfezeyê estanikan zehmet biyo. Çıncu vatışê estanikan biyo kê. Ay ra xu virakerdışê estanikan zeydiyayo. Waziyetê inkayi dı êseno ki estaniki Hêni roc bı roc viri ra şını, kemiye ni u vını beni.

Veri mêrdımati, ciranti zaf bi. Ay ra mısafırti u ziyareti zi zaf bi. Ciranan, yobinan ziyaret kerdên. Yobinan rê meseleyi u estaniki vatên. Ini estanık, mesele u deyri nesıl ra nesıl neqıl bını. Inka wext bedıliya. Telefon u tabletan ra pili hini estanikan nêvani, qıci goştari nêkeni. Semedê ay ra pili zi estanikan xu vira keni.

Meqsedê ina xebat, neqılkerdışê estanikanê Hêni bı vatış nê, bı qeyd u nuştış mehfezekerdışo. Çunki yo çiyêk biyero vatış bedıliyeno. Wexto ki estaniki fek ra fek neqıl beni ino neqılkerdış dı estaniki hem bedıliye ni hem lezı vını beni hem zi estanikan dı zaf ğeleti vıraziye ni. Semedê ay ra estaniki Hêni bı cihazê qeydan arêdiyayi dıma arêdayışi bı rayirê ‘ilmi nusiyayi u analiz biyi.

METOD U ÇARÇIVAYA XEBAT

Semedê ina xebat verco dehkerayê ina xebat ser cıgêrayış vıraziya. Melumatanê ino cıgêrayışi gore yo rayir u metod belu bı. Semedê arêdayışê estanikan veri ra cihazê qeydan, cayê qeydan u vatoği estanikan belu bi. Ini cayan ra tayi cayan dı şınasi bi ay ra veynayışê vatoğanê estanikan zehmet nêbı. Labelê reyna zi ê cayan dı xu virakerdış ra u texmini ma ra tersayışê vatoğan ra qeydi niameyi guretiş. Destpêkerdışê ini tezi semedo ki raştê jonê Covid ame estaniki eğleb duri ra bı telefunkerdış qeyd bi u nusiyayi. Dıma nuştışi estaniki analiz biyi u bı metodê Stith Thompsoni tesnif biyi.

Çarçivaya ina xebat; Hênı, dewanê Hênı u nahiyeyani Hênı ra yena meydan. Ini estaniki pa versiyonan pancas u hot hebi qeyd i. Qeydê ini estanikan yondes cayan ra arêdiyayi. Ini qeydi; Cowzı (Gürbüz), Nêribê Ağon (Kuyular), Cımaygı (Okurköy), Rısnı (Süslü), Tawılı (Uzunlar), Dılbı (Belen), Mıqriyon (Anıl), Hêgayo sur (Topçular), Seyar (Kaledibi), Pıseyl (Burak) u merkezê Hênı (Hani) ra gıriyayi.

HÊNI DI KULTİRÊ ESTANIKAN

Çı wext ki ceyran ameyo Hênı o wext ra ki dewanê Hênı dı tayê kultur u ‘edeti bediliyayi u hama zi bediliyeni. Miyanê ini kulturani ra kulturê vatoğanê estanikan cayêko muhim o. Çunki wextê veri dı babkalan tutanê xu rê, tornanê xu rê estaniki vatên. Zereyê ini estanikan u meseleyan dı peyami bi. Qıci bı ini estanikan u meseleyan şiret binı.

Veri qıymetê vatoğê estanikan zaf bı. Qıcan bı pılan goştariya vatoğê estanikan kerdên. Vatoğê estanikan zi yın rê tereqnayên. Wexto ki zımıstan binı dewıcan zereyê yo wadeyi dı sobeyê adırı ronayên. Dowr u verê sobeyê adırı dı ronıştên u yobinan dı qısey kerdên, tereqnayên. Semedo ki şewi derg bi xeberdayış zi derg binı. Şewı ronıştên meseleyi u estaniki vatên. Pılan rayiro raşt mocnayên qıcan. Qıcan goştariya pılanê xu kerdên u yın rê hurmet kerdên.

“Inka overşiyayışê teknoloji zırar dayo estanikan u kulturê vatoğê estanikan. Labelê ino kultiro erciyaye semedo ki hira bıbo u cayanê binan dı bıcuo rehetiya ki teknoloji dana ma gerek ma ina reheti ra istifade bıki. Semedê ay ra ina dehkera dı zonayoğê vatoğê estanikan rê gerek programê radyo u televizyoni hedre bıbi. Ini programi yo wexto belukerde dı xısusı rakawtışê qıcan ra ver gerek estanikanê holan, estanikanê şiretiyan ra hedre bıbi” (Çıblak, 2004: 10).

Kulturê estanikan rê overşiyayişê teknoloji xırab êseno. Labelê eg teknoloji ra istifade bîbo hem rayirê kulturê estanikan hira beno hem zi estaniki vîni nêbeni. Wexto ki extiyaran ra estaniki qeyd bîbê, ini qeydi bînusi u etud bîbê miyanê yîn ra zaf melumat veciyeno. Estanikan dî ini xebati muhim î u piyêru mîntıqayan rê lazîm î. Cıgêyrayiş u etudkerdişê estanikan dî sistem, metod zêpi yo. Labelê zereyê estanikan dî kultur u melumat zêpi niyo. Kulturê estanikan dî nameyê cayan, nameyê mêrdıman, nameyê heywanan zêpi niyo. Kulturê estanikanê Hêni dî zi ino xîsus xu mocneno. Estanikanê Hêni dî hem kulturê Hêni veciyayo werte hem zi nameyê mekanaanê Hêni, nameyê heywananê Hêni, nameyê vîl u vaşanê Hêni veciyayi werte.

VARYANT U VERSİYONÊ ESTANIKAN

‘Eyni zon dî ‘eyni mesela ya zi estaniki vatış dî bediliyena. Ino xîsus bî kelimeyanê varyant u versiyoni yeni verniya ma. Me’nayê ini kelimeyan ser benateyê cıgêyrayoğan dî, dî fikri est î. Ini fikran ra taynî gore me’nayê versiyon u varyanti zêpi ya. Taynî gore zi zêpi niya.

S. Thompsoni gore me’nayê versiyon u varyanti zêpi ya. Yî gore fekê vatoği ra kamî veciyo eya ya. A. Dundes, fikrê S. Thompsoni qebul nêkeno. A. Dundesi gore me’nayê varyant u versiyoni ciya ya. A. Dundes, ina dehkera hina ifade keno: “Yo mêrdım wexto ki ‘eyni estanik ya zi vateyi verinan ra des heb metinan veyno, o wext ê metni des heb versiyoni hesebiyeni. Her yo metin yo versiyon hesebiyeno. Ek versiyonê ki formê xu ra zaf ya zi tay duri şê o wext versiyoni beni varyant.” (Oğuz, 2011:2-5)

Oğuz zi varyant u versiyoni yo me’na ra qebul nêkeno. Oğuz, kelimeya varyanti bî ifadeyê “metno zêpi”, kelimeya versiyoni zi bî ifadeyê “metno pêmende” terif keno. Metin Ekici zi fikrê Dundesi qebul keno. Labelê Metin Ekici, fikrê Oğuzi dî ifadeyê “metno zêpi” qebul nêkeno. Metin Ekici, ifadeyê “metno zêpi” versiyoni rê hina mînasıb veyneno. İfadeyê varyanti rê zi “tewırkerdiş” mînasıb veyneno (Arvas, 2012:111-118).

Ma zi fikrê cıgêyrayoğan gore eşkeni vacê, cıgêyrayoğ S. Thompsoni gore benateyê versiyon u varyanti dî ferqêko muhim çini yo. Labelê cıgêyrayoğan binan gore versiyon u varyati ser fikrê zafın, ek ‘eyni yo estanik mêrdıman gore u cayan

gore eg zaf nêbediliyo bena versiyon. Ek ferqê estanikan yobinan ra zaf bo o wext bena varyant. Ay ra ma estaniki xu nameyê versiyoni ra belu kerdi.

Ma tezê xu dı estaniki fikrê S. Thompsoni gore rêz kerdi. Wexto ki ma estaniki arêday ma sernuşteyê estanikan bı vatişê vatoğan belu kerdi u nuşti. Ay ra ma çoras estaniki bı sernuşteyanê pılan u bı puntoyanê qalınan nuşti. Ma sernuşteyê qıcı yani sernuşteyê versiyonan zi binê puntoyanê tenik u qıcan dı belu kerdi. Labelê mi sernuşteyi qıcı binê yo sernuşteyê pili dı ca geni. Ino tez dı çoras varyanti, pa versiyonan pancas u hot hebi estaniki ca geni.

TENGASIYİ ARİDAYİŞÊ ESTANIKAN

Arêdayişê estanikan dı tengasiya pılı jonê Covid-19i ra amey meydan. Çunki destpêkerdişê ina xebat raştê jonê Covidi amey. Jonê Covidi ra ma nişnayı ziyareti bıko. Ma nişnayı rıbrı xeberi bıd. Semedê Covid-19i ra arêdayişê estanikan nêmcet mend u tez yo seri erey kowt.

Estaniki eğleb duri ra bı telefunkerdiş qeyd bi. Semedo ki duri ra bı telefon qeyd bi zobina tengasiyi zi vıraziyayi. Vatoği estanikanê ma eğleb extiyari bi. Telefon dı veng nişyên extiyaran u vengê yın zi tayn veciyayên. Ay ra goştarikerdiş u nuştışê estanikan zaf zehmet bı. Tayi cayan duran ra ma destveng ageyrayi. Wexto ki ma şı Nêribê Ağon mêrdımanê şınasiyan vatên, ma extiyar bi hini estaniki nini ma viri. Taynı zi vatên, Zazaki pere nêkena wa vınibo, ma Zazaki pê sekê?

Bêğeca mi tengasiyan, tayi cayan dı badê qeydê estanikan tayi vatoğanê estanikan rehmet kerd. Taynı hêşê xu vını kerd. Ay ra wextê nuştışê estanikan dı tangasi vıraziyay. Estanikan dı tayê cayı fom nibi, tayê cayan dı kemasi u ğeleti veciyayi. Ma mêrdımanê yın ra u zonayoğan ra persayi, ma ê kemasi tamom kerdi.

VATOĞI ESTANIKAN

Ina xebata ma dı hırıs vatoğan ra estaniki goştari biyi. Pa versiyonan pancas u hot hebi estaniki qeyd bi. Vatoğani estanikanê ma ra mêrdımo tor pil Mehmet GÖK o. ‘Emrê xal Mehmedi se seri viyert bı. Hêşê y1 zi ca dı bı. O zaf qayıl bı ki ma rê estanikan vaco u ma dı yardımcı bıbo. Y1 ma rê hem behsê cuyayışê veri kerd hem zi ma rê meseleyi u estaniki vati. Labelê estaniki zaf nêameyên viri y1. Vatoğanê binan dı zi ma sıxıntı ekseri zêpi bi.

Vatoğanê estanikan gore vatoği ciniyan vatoği camerdan ra dı teni zêde yi. Cini u camerdan gore rêzkiya vatoğan u umarê yın:

1) Cini:	16 teni
2) Camerd:	14 teni

Ma qeydi xu ekseri dewan ra arêdayi. Semedê ay ra Ciniyan ki ma rê estaniki vati piyêru xanımı keye yi. Zewbina meslegan ra vatoği zaf tay i. Bı rêzki meslegê vatoğan u umari vatoğan:

1) Xanımê keyi:	16 teni
2) Mışag:	5 teni
3) Cıtêr:	3 teni
4) Memur:	2 teni
5) Mala:	1 ten
6) Awuqat:	1 teni
7) Me’lim	1 teni
8) Ariwan:	1 ten

Estanıki ki ma arêdayi ekseri ma pılan ra arêdayi. Cini u camerdi ki ma tı ra estanıki arêdayi ekseri serê pancas seri di yi. Vatoğanê estanıkan ra camerdo tor pil 103 sere yo. Ciniya tor pılı 98 sere ya. Camerdo tor qıç 31 sere yo. Ciniya tor qıç 45 sere ya.

Ciniyi ki serê 50 sereyi	12 teni
Ciniyi ki binê 50 sereyi	4 teni
Camerdi ki serê 50 sereyi	12 teni
Camerdi ki binê 50 sereyi	2 teni

Yondes cayan ra estanıki qeyd bi. Ini cayan ra semedo ki şınasi Cowzı dı zaf bi estanıki ekseri Cowzı ra qeyd bi. Labelê cayanê binan ra zi yo teni ra dı-hiri estanıki qeyd bi. Bı rêzki ê cayi ki ma tı ra estanıki arêdayi u umari vatoğan:

1) Cowzı:	17 teni
2) Dılbı:	2 ten
3) Cımaygı:	2 teni
4) Tawılı:	2 ten
5) Rısnı:	1 teni
6) Nêribê Ağon:	1 teni
7) Mıqriyon:	1 ten
8) Hêgayo sur:	1 ten
9) Seyar:	1 ten
10) Pıseyl:	1 ten
11) Hêni (Merkez):	1 ten

Vatoğani ma ra heştıyes tenan mekteb nêwendo. İnan ra ekseri ciniyan mekteb nêwendo. Vatoğani ki mekteb nêwendo inan ra şeş teni camerdi, duyes teni ciniyi. Wendiş u nuştış gore zi wendiş u nuştışê des ciniyan, dı camerdan çiniyo.

Mezunê Universita:	4 teni
Mezunê lise:	1 ten
Mezunê Mektebo miyanin:	3 teni
Mezunê Mektebo verin:	4 teni
Vatoğani ki mekteb nêwendo:	18 teni

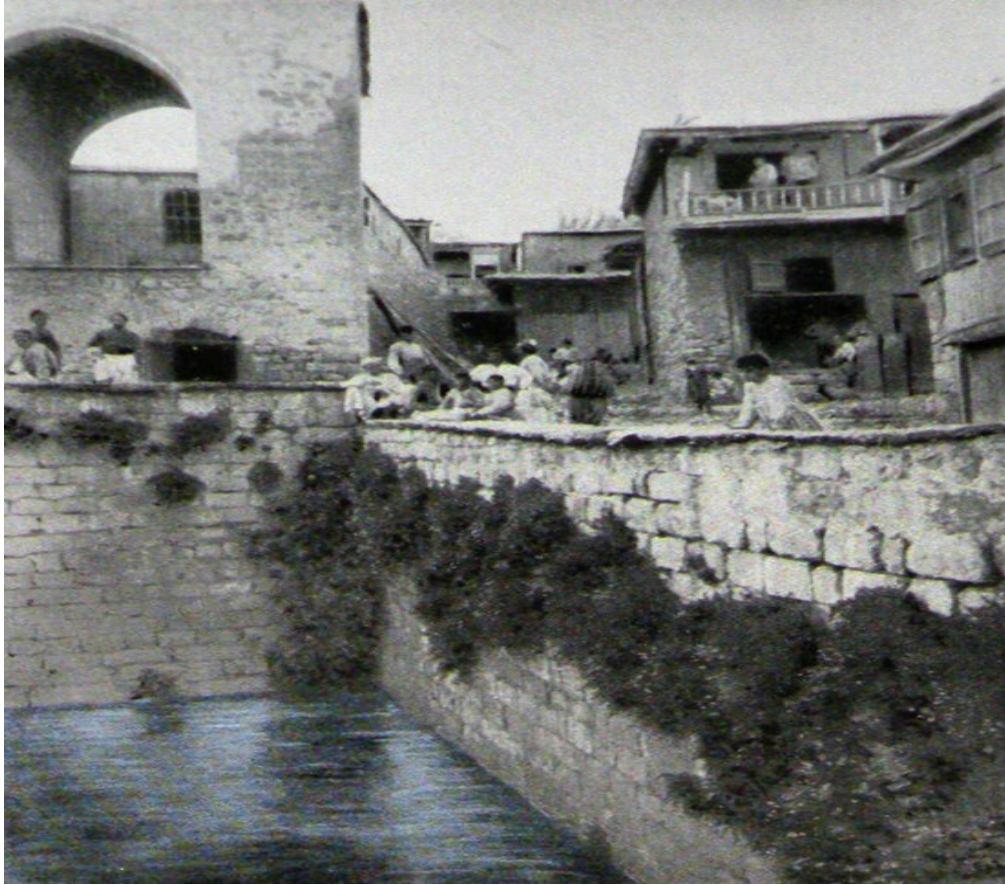
Ma rêza şeşsan bı nameyê vatoğan alfabetik rêz kerdi. Ma malumatê şeşsan zi heşt qısmi ra rêz kerdi. Rêza malumatê şeşsan ın qeyde ya:

1. Name u peyname
2. Tarix u cayê biyayış
3. Tehsil
4. Kami ra eşnawiyayi
5. Çı wext arêdiyayi
6. Estanıkı kom rêzda/ Umarê estanık
7. Koca ra arêdiyayi
8. Gurey yın/ Meslegê yın

DAŞINASNAYIŞÊ HÊNÎ

Nameyê Hêni

Nameyê Hêni ser çend hebi fikri est i. Ini fikran ra yo fikir hîna yo: Nameyê Hêni, wextê Hurri u Mitaniyan dî nameyê mîntıqaya “Hanigalbat” ra yeno. Fıkrê dıym gore zi: Nameyê Hêni “yeni” ra yeno. Hêni dî bı nameyê Ayn-ı Qebir u nameyê Ayn-ı Qaris dî hebi yeniyî namdari est i. Fıkrê dıym gore nameyê Hêni ini yenıyan ra yeno. Hêni dî ekseri Zazaki xeber dıyeno u Zazaki dî zi kelimeya “yeni” şıgulyena. Ini fikri gore kelimeya “yeni” telafuz dî bedeliyaya biya “Hêni”. Semedê ay ra fikro dıym ini fikran ra fıkrêko tor mınasıb o. (Demirok, 2014: 7-8). Zazakiya tay mîntıqayan dî zi semedê “Hani” kelimeya “Yeni” şıgulyena. Mesela Boglon dî semedê “Hani” kelimeya “Yeni” şıgulyena u semedê qezayê Çolig “Genç” zi kelimeya “Darê Yêni” şıgulyena.

Fotograf 1: Sera 1940 dî (merkezê Hêni) Awey Ayn-ı Qebir¹

¹ Houshamadyan: <https://www.houshamadyan.org/tur/haritalar/diyarbakir-vilayeti/hayni/yerel-ozellikler/halk-hekimligi.html> 03./03/2022

Werteyê seserra 7. dı ‘Ereban dowrê Hêni guret. Uca ra nat nameyê tayê cayan bedılıya bı ‘Erebki. Nameyê Ayn-ı Qebir u Ayn-ı Qaris zi ‘Erebki ra yeni. Labelê piyêru nameyi nêbedılyayi. Nameyê verini reyna zi ekseri heta inka vaciyayi. Wextê Akkoyuniyan dı “Kanunnamey-i Hêni” veciyeno. Ino qanun wextê Osmaniyan dı zi ‘eyni name ra dewam keno. Sencağê Amid (Diyarbakır) 1518 (Defteri Mufassal Tahriri) dı nameyê “Nahiye-i Hini” viyereneno. Hina tarixo verin metnê nuştayê mêxan u tabletanê Urartiyan dı nameyê tayi cayan zi fikir dani ma. Tablet u metnanê Urartiyan dı nameyê; Khini, Drauhini, Washini, Biauhini, Sardurihini u.ê.b. viyereni. Peyniya ini kelimeyan dı “hini” me’nayê “yeni” ra vaciyena. Ay ra kelimeyi wextê Urartiyan ma dehkera dı diqqet anceni. Misal, hetê zımayê Hêni dı “Darahêni” (Genç) est o. Nameyê yo dewa besteyê Darahêni Çımêhêni yo. Kışta Hêni dı Palu dı, dı cayi bı nameyanê Sıphêni u Weşheni est i. Ini nameyi piyêru yobinan ra nızd i u yobinan dır elaqeyê yın est o (Işık, 2013, C.2: 426).

Tarixê Hêni

Tarixê Mezopotamya heta wextê tor verini (Poleolotiki) reseno. Hêni zi diyarê Mezopotamya dı yo ca yo. Ay ra Hêni dı tayi cayi wextê cuyayışê tor verin ra texmin beni. Ini cayi: Dewa Cowzı dı nowsi Qerti, nowsi binê mezeli, nowsa qere Husi, nowsa Keçelekı, pê dewa Cımaygı dı nowsa Deybı u nowsi dewa Rısnı cuyayışê wextê tor verin ra texmin beni.

Tarixo tor verinê Hêni belu niyo. Labelê tarix dı ronıştayê tor verini qowmi Sabaruyan qebul beni. (Haspolat, 2013: 11-12). Hurri u Nêrbi qowmanê Sabaruyan ra hesebiyeni (Demirok, 2014: 9). Belgeyanê Asuran gore qowmê Nêrbıcan İ.V. benateyê tarixê 1100-650 dı Farqin (Silvan), Telia (Viranşehir) u mıntıqayê Hêni dı hukum kerdo (Işık, 2013, C.3: 438). Hukımdarê Asuran Adad Ninari (I.) İ.V. tarixê 1310-1281 dı hetê mıntıqayanê Diyarbakiri ser herb keno. Ino herb wextê Salmanassar (I.) İ.V. tarixê 1280-1256 dı u wextê Tiglat Pileser (I.) İ.V. tarixê 1116-1090 dı dewom keno. Peyniya ini herbi mıntıqayê Nêrbi u cayi bini piyêru gıriyeni. Hukımdari Asuran nowsa Birleyn dı ini herban dani nuştış (Işık, 2013, C.2: 432).

Tiglat Pileser (I.), İ.V. tarixê 1116-1090 dı nowsa Bırqleyn dı hına dano nuştış:

“...Ez Tiglatpilaser...fatihê behrê welatê Ahurru u fatihê behrê welatê Nairi. Ez hiri ray şiyoy welatê Nairi...”

Hukımdarê Asuran Asurnasirpal (II.), Nêrbıcan dı herb keno. Ino herbê xu hına ifade keno:

“...Mı şarıstanê Kinabu guret. Mı wayirê şarıstani Hulaya berd u mı posteyê yı dêsane şarıstanê Damdamusa dı alaxna. Nızda uca dı mı şarıstanê Mariru xerepna... u mı herb dı zorê 332 eskeranê Nêrbıcan berd. Mı yın ra esiri, gayi u mênşnayı gureti... Mı welatê Nêrbıcan u dêsane zıxmanê Nêrbıcan xerapnay u veşnay.” (Demirok, 2014: 15-16).

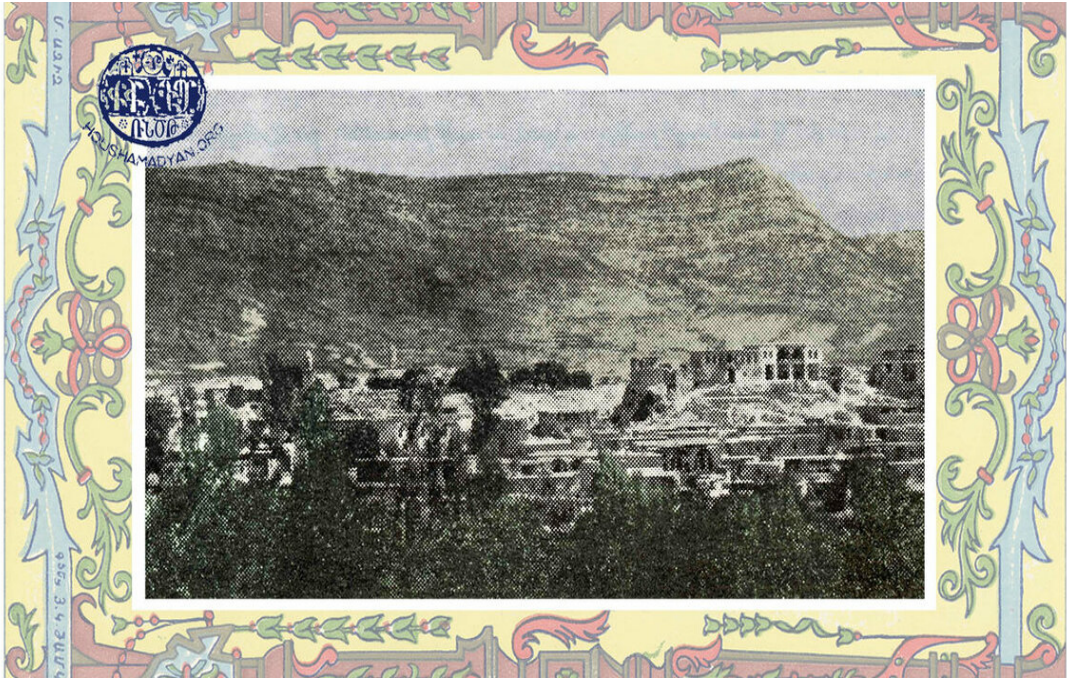
Hurri zi İ.V. seseranê 2000 ra nat mıntıqaya hirayi dı ca geni. Hêni merkezê Hurriyan hesebiyeno. Qezayê Diyarbekiri Çınar u Hêni cayê Hurriyan i. Ini cayan dı nameyê Hurriyan ra dewi est i (Haspolat, 2013: 14). Asuri Hurriyan bı “Nairi” ifade kenı. Hurri yani nameyo bin Nairi semedo ki xu Asuran ra bıpawê ‘eyni ‘eşir ra qowmanê binan dı binı yo u têdır hereket kerdên. Ini qowmi, metnanê Akadan dı zi “Subaru-Suri” ra ifade benı. Hududê Nairiyan benateyê Tumme u Daiaeni dı texmin beno. Ina dehkera, nuştayê Tiglat Pileser “Sebene-su” dı işaret dana ma (Ülke & Narçın, 2020: 8-12).

Inka Hêni dı hem nameyê Nêrbi ra dewi est i hem zi nameyê Hurri ra dewi est i. Hêni dı inka cayê Hur, Hurik, Nêrib u mezrayê Nêrbi:

1. Nêribê Çulegon (Abacılar köyü)
2. Nêribê Yusufon/ Wısıfon (Çukur köyü)
3. Nêribê Topalon/ Hêgayo Sur (Topçular köyü)
4. Nêribê Melikon (Bozok mezarı)
5. Nêribê Ağon (Kuyular)
6. Nêribê ‘Eliyon (Atıcı mezarı)

7. Nêribê Şeyinon (Atıcı mezarası+Çukur köyü)
8. Nêribê Cimsaq (Eşkin Mezarası)
9. Hurik (Aka mezarası)
10. Hur, Hure (Gömeç köyü)

Tarixê Hêni ser belgeyê tor verini İ.V. tarixê seserra 8. dı belgeyanê Asuran dı teyna viyereni. Ini belgeyan dı behsê herbê Urartıyan u Asuran beno. Ini herbi ekseri mıntıqayê Hêni dı beni (Büyüm, 1982, C.3: 2254). Urartıyan ra dıma rêzkiya tarixi gore İskitan, Persan, Makedonan, Romayan, Sasaniyan, Bizansan, Emeviyan u Abbasiyan ini cayi gureti. Emeviyan u Abbasiyan ra dıma herbê Malazgirti (1071) dı ini cayi dekwoti bin destê Tırkan. Uca ra pê Selcukiyan, Artukiyan, Akkoyuniyan, Safeviyan ini cayi gureti. Peyni dı herbê Çaldırani dı ini cayi dekwoti binê destê Osmaniyan (Haspolat, 2013: 11-12).

Fotograf 2: Sera 1951 dı merkezê Hêni²

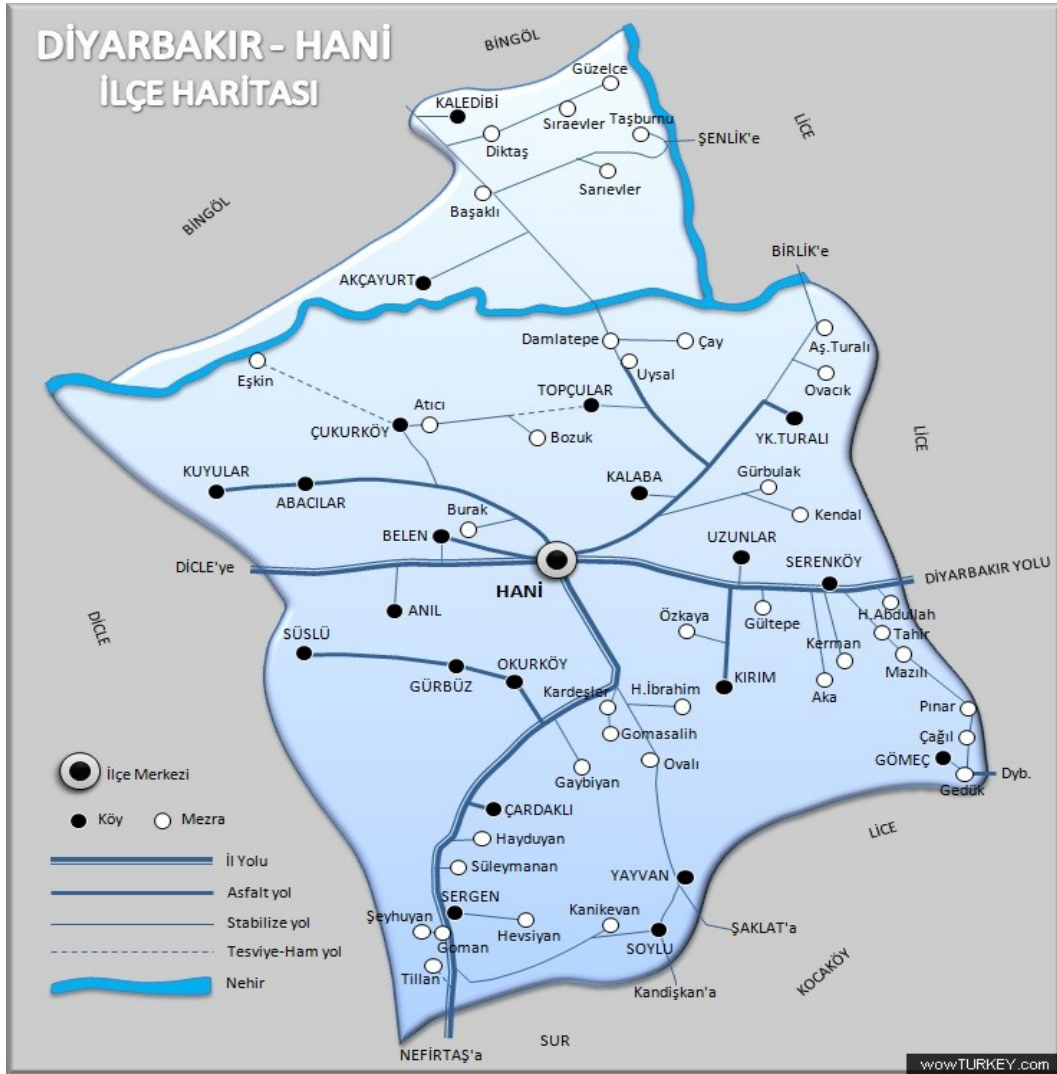
Hêni, arşivanê Osmaniyan dı tarixê 1840 dı beno qezayê Diyarbakir. Ino qebulkerdişê qezay heta 1857 dewom keno. 1857 ra pê Hêni beno Nahiyeyê Paluy.

²Haushamadyan:<https://www.houshamadyan.org/tur/haritalar/diyarbakir-vilayeti/hayni/yerel-ozellikler/halk-hekimligi.html> 04/03/2022

Uca ra pê 1875 dı daxılê Lıcı beno. 1878 dı zi Hêni dı belediya sıfte bena u 1958 bı qanunê umara 7073 Hêni qeza qebul beno (Işık, 2013, C.2: 424).

Coğrafyaya Hêni

Hêni, Diyarbakir ra 97 km duri, benateyê rayirê Çolig u Diyarbakir dı yo. Karaz u merkezê Diyarbakir verocê Hêni diyi. Çolig zımeyê Hêni do. Hetê rocawanê Hêni dı qezayê Pironi est a. Hetê rocveteyê Hêni dı zi qezayê Lıcı est a.

Fotograf 3: Xeritayê dewan u mezrayanê Hêni³

³Wowturkey:http://wowturkey.com//t.php?p=/tr494/Mehmet_Diyarbakir_Hani_Haritasi.jpg
(04/04/2022)

Peymawıtışê hirayeyê Hêni nızda 480 km² yo. Hêni, hetê zımeyê Dıyarbekır dı benateyê meridyenananê 40-41 rocveteyi, paralelanê 38-39 zımeyi do (Işık, 2013, C.2: 426).

Zımeyê Hêni dı hirı koyi rêz beni. Rêza yoyın dı: koyê Mem, koyê Babêğ. Rêza dıyın dı: koyê Mısevs, Çimen u Raqım (Eshab-ı Kehf⁴). Rêza hiriyın dı koyê Heşeni est i. Hetê verocê Hêni dı koyi Dıbri est o. Hetê rocawan u rocveti ser zi koyê Asus, koyê Kelek u koyê Pir'ezizi est i (Demirok, 2014: 25). Dewi Hêni ekseri ya bınê koyan dı ya zi benateyê koyan dı yi. Labelê ini dewan ra dewi ki benateyê koyan dı, ini dewan dı kulturê mehseri namdar o.

31 yê Kanuno Verinê 2021ın dı Tuiki nufusê bajaran, dewan u mezrayan 'eşkera kerd. Tuiki gore nufusê Hêni piyêru têdı 32.658 o. Nufuso tor zêdı, nufusê merkezi Hêni yo. Nufusê merkezê Hêni 7.017 yo. Nufusê merkezê Hêni ra dıma nufusê dıyın, nufusê Cowzı yo. Nufusê Cowzı 5.473 yo. Nufusê hiriyın nufusê Nêribê Ağon o. Nufusê Nêribê Ağon 3.076 o. Hêni dı nahiyeyê Cowzı u nahiyeyê Nêribê Ağon cayanê binan gore zaf xışni u nufusê yın zaf o.⁵ Ini wırdi cayi, belgeyê Peter Lerchi dı zi viyereni (Kanat, 2019: 156).

Nameyê nahiyeyan u dewanê Hêni:

1. Cowzı (Gürbüz)
2. Nêribê Ağon (Kuyular)
3. Nêribê Çulagan (Abacılar)
4. Dêrnon (Akçayurt)
5. Mıqriyon (Anıl)
6. Dılbı (Belen)
7. Çeman (Çardaklı)

---

⁴ Nameyê Raqımı İmparatoriya Roma ra mende yo. Inka İmparatoriya Roma ra mende hem herındi şaristani Dakyanusi est i. Hem zi nowsa Eshab-ı Keyfi est a (Haspolat, 'e.e., 23-57).

⁵ Türkiye İstatistik Kurumu: https://www.tuik.gov.tr/indir/duyuru/favori_raporlar.xlsx 17/04/2022

8. Nêribê Wısıfon (Çukurköy)
9. Huri (Gömeç)
10. Babêğ (Kalaba)
11. Seyar (Kaledibi)
12. Qedişt (Kırım)
13. Cumayig (Okurköy)
14. Serdı (Serenköy)
15. Sıpran (Sergen)
16. Zıngleni (Soylu)
17. Rısmı (Süslü)
18. Hêgayo Sur/Nêribê Topalon (Topçular)
19. Tawil (Uzunlar)
20. Tıletin (Yayvan)
21. Şel/ Şelapil (Yukarıturalı) (Işık, 2013, C.2: 437).

Şarê Hêni, benateyê xu dı bı nameyê cayanê verinan xeberi dani. Labelê wexto ki yo mêrdımê ğeribi dı xeberi bıdi, bı nameyanê Tırki vani. Hêni dı yo belediya, 19 dewi u 39 mezrayi est i. Sistemo merkezi ra ver Hêni dı belediyayê Nêribê Ağon u belediyayê Cowzı zi bi. Inka zi riyê sistemo merkezi ra yo belediya teyna ya.

QISIMO VERİN

1. ESTANİK ÇITA YA?

Estaniki, fekan ra heta inka ameyi. Çımeyê estanikan ekseri belu niyo. Dewan dı babi, dadi, kal u extiyari qıcanê xu rê, tornanê xu rê vani. Zereyê estanikan dı wexto belukerde çını yo, halo istisnai zaf o. Estanikan dı benateyê holi u xırabi dı lec est o. Bı vatışê estanikan qıcı dekuweni miyanê gıyalan, pê rakuweni u şıret beni.

Nameyê estanik zoni gore bedıliyeno. Semedê ay ra kokê kelima zi bedıliyeno. Kelimeya estanik varyantan gore zi bedıliyena. Zazaki dı kelimeya “estanik” varyantan gore bedıliyena. Labelê kok nêbedıliyeno. Mıntıqayê Hêni dı varyantê “estanik, istanek, vıstonik, fıstanik” vaciyeni. Mıntıqayê Hêni dı ini nameyan ra tor zaf “estanik u fıstanik” vaciyeni. Mıntıqayanê binan dı nameyê “sanik” zi vaciyeno. Ini varyantan gore ma eşkeni vaci, kokê kelimeya “estanik” nêbedıliyeno. Tayê cayan dı zi estanik rê vani “mesela”. Labelê “mesela” kelimeya “masal” ra yena.

Kelimeya “masal” Habeşki ra yena. Habeşki ra şıya Arâmki, Arâmki ra şıya ‘Erebki u ‘Erebki ra zi ameya Tırki. (Arslan, 2017: 17). Zazaki zi kelimeya “mesela” ‘Erebki ra gırota.

Estaniki qowman gore kultıran gore bedıliyeni. Ay ra terifê me’nayê estanikan ser çend teoriyi est i. Her cıgêyrayoğ xu gore me’na dano estaniki. Tayê cıgêyrayoğanê estanikan gore me’nayê estanik cêr dı dıya.

Pertev Naili Boratav estanik ser hına vato: “Estanik; baweriya ‘edet, din, sihr u raşti ra duri; piyêru gıyali ra vatışê mahsulê nesri ya” (Boratav, 1988: 76).

Umay Günay estanik hına me’na keno: “estanik teyna qıcan rê wesileyê keyfi niya. Ey ki wendiş u nuştışê yın çiniyo inan rê u zonayoğan rê zi herında roman u hikaye dı ya” (Günay, 1975: 2).

Ali Berat Alptekini gore me’nayê estanik: “şeklê nesiri ra goştarikerdoğan rê bêğayeyê bawerkerdişi ya u tewirê vatışê nesiri ra tewirêka gıyali ya” (Aydın, 2012: 13).

TDK gore me’nayê estanik: “Vaqıyaya halê istisnaiya ki insanan sera viyerta, egleba fekan ra nesil ra nesil heta inka ameyaye yo tewirê hikaye ya.” (TDK, 2009: 74).

Ini terifan ra yeno zonayîş ki estanîk; yo çimeyêko nêzonaye ra yena u derheqê insanan, dêwan, heywanan, cınan, mehluqatanê ğıyalıyan, mehluqatanê halo istisnaiyan u.ê.b ra behs kena u fekan ra yena resena neslanê neweyan.

1.1. XISUSİYETİ ESTANIKAN

1.1.1. Xısusiyeti Muhtevayê Estanikan

1. Estanikan dı insani istisnai (insani ki zaf qıcı, insani ki şeklê xu bedılteni, insani ki zonê heywanan ra xeberi dani), heywani istisnai (heywani ki zê insanan xeberi dani) u cisimi bini (peri, cını, dêwi, ejderhayı u.ê.b.) est i.
2. Estanikan dı tayi cayi belu kerdey est i. Ini tayi cayi (welatê estanikan) xeritayan dı çın i. (Koyê Qafi, welatê dêwan, welatê perıyan, bın ‘erdi, welatê mirçigan u.ê.b) Tayi cayi zi xeritayan dı viyereni. (İstanbul, İsfahan, Heleb u.ê.b.)
3. Estanikan dı bedılyayîşê şekli, kerabıyayîş, cın, peri u dêwan dı xeberdayîş est o.
4. Estanikan dı mêrxasi imtihananê çetinan ra viyereni u miradê xu dı şa beni. (Zewac, xıraban dı têkoşi u.ê.b)
5. Estanikan dı holi xela geni, xırabı ceza geni.
6. Her estanıkı dı yo şiret, ibret u dersdayîş est o. Ino xısus dı estanıkı heywanan ekseri verni dı yi.
7. Estanikan dı mêrxasi bı halo istisnai weş beni.
8. Estanikan dı xısusiyetê kulturê zewaci est o.
9. Estanikan dı mêrdımati u pılan rê zi hurmeti est a.
10. Estanikan dı tayi mêrdımı belu kerdeyi est i. (Domari, wezir, padişah u.ê.b.)
11. Tayê estanikan dı behsê cuyayîşê vatoğê estanikan zi beno.
12. Estanikan dı yardımkarê mêrxasan est i.
13. Estanikan dı mêrxasi aqıldar u hunerkar i. Semedê ay ra xu tengasi ra feletneni.
14. Estanikan dı mêrdımê holi-xırabı, rındı-pısı, camerdi-namerdi, çıkudi-destakerdayeyi est i.

1.1.2. Xısusiyeti Şeklê Estanikan

1. Estanıki hındeyi meselan u destanan derg nêbi reyna zi derg i. Tayi estaniki esti ki çend şewi nêqıdyeni. Estaniki heywanan u estaniki wiyayişi kılm i.
2. Estanıki ekseri mensur i. Tayi estaniki manzumi zi est i.
3. Estanıkan dı; xısusê formelan, metnê estanıkan u peyniya estanıkan ra hiri qısimi ca geni.
4. Estanıkan dı fomkerdış rehet o.
5. Estanıkan dı xısusê zoni aya mıntıqa gore xu belu keno.
6. Destpêkerdışê estanıkan, werteyê estanıkan u peyniya estanıkan dı formeli est i.
7. Zereyê estanıkan dı tewrê edebiyatê şari (idyomi, helbesti, vateyê verinan, mertali, loriki, lezvateyi u.ê.b.) est i.
8. Zereyê estanıkan dı zewbina estanıki zi ca geni.
9. Estanıkan dı baweriya dini gore melumat ca geno.
10. Estanıkan dı zon şenık o. Vatişê estanıkan dı miraxê dewami est o.
11. Estanıkan dı umari simboliki est i.

Wexto ki ma melumatê sernuşteyê “Xısusiyetê Estanikan” hedernayi, ma xebata Hidayet AYDINI İğdır Masalları (2012) ra istifade kerd.

1.2. XISUSİYETİ ESTANIKANÊ HÊNİ

1.2.1. Hetê Şekli ra Xısusiyeti Estanıkanê Hêni

1. Estanıkan dı zono gıran nêşîgulyayo. Estanıki zonê xeberdayişi gore vaciyayi.
2. Vatoğanê estanıkan gore estanıki verini hina derg bi. Inka xu vira kerdış ra estanıki kılm biyi.
3. Zereyê estanıkan dı umari simboliki 3, 7, 9, 40 est i. (5.2, 7, 23, 29)
4. Tayê estanıkan dı tesbit bı ki vatoğê estanıkan qayilbi estanıkan lezı bıqedini. Xu virikedış ra tayê formelê estanıkan kılm vaciyayi. (5.3, 28) Tayê estanıkan dı zi formeli nêvaciyayi. (3, 5.1, 6)
5. Tayi estanıkan dı formelê peyni manzum vaciyayi. (5.4, 7, 24)

Misal: “*Mı ra zuri,*

Allay ra raşt

Mi 'elbi ki helawi viraştı

Mi berdi Cowzi, Cowzıcon dekerdi howzi

Mi weyrı ra zi bierdi berdi Tawılı, Tawılıcon kerdı willı willı

Mı cordı ardı Qediştı, Qediştıcon zi piştı u liştı.” (24)

6. Estaniki ki arêdiyayı ekseri bı nesir vaciyayı. Zaf tay cayı bı manzum vaciyayı.

Misal: “*Qir qiir, qir qiir!*”

Fatma hınika tenurı dı

'Eyşa hınika xemil dı

Lacê paşay xıyalon dı

Bınê zurunê domari dı.” (32.1)

7. Zereyê estanikan dı tayi peyami est i. Qıcı pê ini peyaman şiret beni. (1, 3, 16, 21, 25)

8. İzahkerdışê tayê waziyetan dı qalibê ifadeyan şıgulyayı.

“*Lacê paşay temaşe keno ki yo keyneka çındı rınd a. Tı voni qey pılıkey vowr a.”*

(7)

“*Warzena xu ay qılıf ra vecena xu dekena yowna qılıf. Indik rınd bena sey çılay roşın bena.”* (19.3)

“*Kê vonê qey biya golala zermêni.”* (32.1)

1.2.2. Hetê Muhteva ra Xısusiyeti Estanikanê Hêni

1. Estanikan dı eğleb ya bırayo qıc serqaraqter o ya zi waya qıcı serqaraqter a. (Estaniki ki bırayo qıc serqaraqtero: 2, 16, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4), (Estaniki ki waya qıc serqaraqtera: 7, 19.1, 19.2, 19.3)
2. Estanikan dı tayi cayı (Zelın, Qertı) zaf viyereni. (Qertı: 5.2, 5.4, 19.2, 21, 36), (Zelın: 4, 8, 34.2, 36)
3. Estanikan dı xısusiyetê dini İslami (Nımaj, Pêxember, Cumi, Hz. Cebrail, Hz Sıleymon, Hz Nuh) viyereni. (5.1, 16, 33, 34.2, 40, 10)
4. Estanikan dı bêkesan rê yardımı est a. (14.3, 17, 32.1, 32.2)

5. Heywanan ra tor zaf “luy” viyerenan. Şexsiyetan ra tor zaf “paşa” viyerenan.
6. Zereyê estanikan dı benateyê holan u xıraban dı têkoşi est a. Holi xela geni, xırabı ceza geni. (16, 21, 31, 32.1)
7. Tayê estanikan dı mêrxasi heywanan dı xeberi dani. (1, 32.2, 39.1, 39.2, 40)
9. Estanikan dı mêrxasi aqıldar i u hem xu hem zi mêrdımanê xu feletneni. (2, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 7, 19.1, 19.2, 19.3).
10. Werteyê estanikan dı tayi vaqıayi zêpi yi. Ini estanikan dı verni u peyni zêpi ni. Labelê werteyê ini estanikan dı tayi cayi zêpi yi. Misal, estanika *Kalkê Sımzon* dı u estanikanê *Yow Way Howt Bırayan* dı behsê waya qıcı u yo dêwı beno. Waya qıcı esirê dêwı bena. Ini estanikan dı ina vaqıa zêpi ya. Estanika *Pırço* u estanika *Bıjoyi* dı zi yo ca zêpi yo. Werteyê ini estanikan dı behsê yo ağayi u ciniyê ağayi beno. Ağa u ciniya ağay domı vırazeni. Labelê ağa dekuweno doma xu. Ina vaqıa wırdi estanikan dı zêpi ya.
11. Vatoğanê estanikan, cayê cuyayışê xu gore nameyê cayan estanikan dı vati. (Biri Hodoy, Sıncek, Rısnı, Cowzı, Cımaygı, Babêği, Puneke, Malmêzek, Çemê Musoy)

1.3. HETA INKA XEBATÊ ESTANIKAN

1.3.1. Tezê Lisansi Berzi

Cıgêyrayışê ma gore ponc hebi tezi veyniyayi. Ma ini tezi tarixê neşri gore rêz kerdi. Neşirbiyayışê verni gore rêza tezan ın qeyde ya:

1. ERDOĞMUŞ, Hatip, **Meselêyê Dormalê Darahêni**, Bingöl, 2015.,

Universiteya Bingoli Enstituya Zonanê Ganiyan dı şormendiya Doç. Dr. Mustafa KIRKIZI dı hederiyawo. Ino tez dı mıntıqayê Darahêni ra vist u yo estanık ser xebat vıraziyaya. Ini estaniki, xısusiyet gore tedqiq u tesnif bi.

2. APUHAN, Danyal, **Vıstunıkuı Zazakiye Çewlig dı Baweri Bêbni**, Bingöl, 2015.

Universiteya Bingoli Enstituya Zonanê Ganiyan dı şormendiya Yard. Doç. Dr. Ahmet KAYINTUYI dı hederiyawo. Ino tez dı mıntıqayê Çolig ra çar estaniki tedqiq biyi. Bı mo tedqiq zereyê estanikan dı baweriya bêbni (batıl inanç), miti u efsaneyi tespıt biyi.

3. TEKTAŞ, İhsan, **Mıntıqaya Lıcê ra Dıwêş Sanıkî û Versiyonê înan:** Pêveronayış u Tehlil, Mardin, 2017.

Universiteya Artuklu Enstituya Zonanê Ganiyan dı şormendiya Dr. Mehmet TAYFUNİ dı hederiyawo. Xebata ini tezi, mintıqayê LıCı dı duyes estanikan ra yena meydan. Ini estaniki; hetê motifan, mêrxasan, mınıtışê vaqıayan gore tedqiq biyi.

4. GÖKALP, Büşra, **Bingöl Masallarında (seçilmiş örneklerde) Sembolik Masal Çözümlemeleri**, Bingöl, 2018.

Universiteya Bingoli Enstituya Zonanê Ganiyan dı şormendiya Prof. Dr. Hikmet TANI dı hederiyawo. Ino tez dı mintıqayê Çolig ra şeş estanikan ser xebat vıraziyaya. Ina xebat dı estaniki zonê semboliki ser tedqiq u analiz biyi.

5. SEPTİOĞLU, Pervin, **Sanıkî Mintıqaya Guevdereyî**, Bingöl, 2020.

Universiteya Bingoli Enstituya Zonanê Ganiyan dı şormendiya Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ dı hederiyawo. Ino tez dı mintıqayê Guevdere ra vist estaniki etud biyi. Ini estanikan dı metodê Antti Aarne-Stith Thompsoni esas giriyawo. Ini estaniki metodê Antti Aarne- Stith Thompsoni tipan gore tesnif biyi.

1.3.2. Kıtabi

Cıgêyrayışê ma gore hırıs u hot kıtabi estanikan tesbit biyi. Ma ini hırıs u hot kıtabi nameyê nuştoğan gore bı alfabetik rêz kerdi.

1. Ahmet CANA, *Meselê/Hikâyeler*, Neşırxaneyê Asil, 2010.
2. Ali Aydın ÇİÇEK, *Pepuk, Estanikanê Dersımı ra*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2020.
3. Ali Aydın ÇİÇEK, *Sayê Maru, Estanikanê Xınıs u Tekmani ra*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2012.
4. Ali BEYTAŞ, *Şaismayil, Estanikanê Gimgimi ra*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2012.
5. Ayşe KAYA, *Estaniki Bongilani*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2017.

6. Bilal GÖRGÜ, Gulperiye, Mustafa DÜZGÜN, Rıza ÇOLPAN, *Çend Sanikê Ma Çend Çirokên Me*, Berhem Yayınevi, Ankara 1993.
7. Çetin SATICI, *Şalîl û Bilbil*, Mezopotamien-Verlag, Köln 2007.
8. Eren KILIÇ, *Koramore*, Weşanxaneyê Fino, Awusturya 2014.
9. Feyza ADABEYİ, *Estanikanê Sêwregi ra*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2005.
10. Hamdi ÖZYURT & Memê KOÊKORTA, *Dhaka Pire u Lüya Dızde*, Tij Yayınları, İstanbul 1998.
11. Hamdi ÖZYURT, *Dîvdîv: Sanika Şarî*, Weşanxaneyê Arya, İstanbul 2002.
12. Huseyin BALLIKAYA, *Dêvo Kor*, *Estanikanê Gimgimi ra*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2010.
13. Huseyin BALLIKAYA, *Hemedok*, *Estanikanê Gimgimi ra*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2014.
14. Hüseyin ÇAKMAK, *Sanika Keçeleki*, Kalan Yayınları, Ankara 2011.
15. İbrahim BUKAN, *Mesle o Vistunik Zazaki*, Neşirxaneyê Fam, İstanbul 2017.
16. İsmet BOR, *Vistonikê Dadiye Mı*, Weşanxaneyê Roşna, Diyarbekir 2013.
17. Koyo BERZ, *Na Xumxum a*, Jina Nu Yayınları, Uppsala-Sweden 1988.
18. Maruf YILMAZ, *Ahmey Temi (Fistonik)*, Weşanxaneyê Jindani, Stockholm 1998.
19. Mehmet MÜKAN, *Saniki Ma -1*, Neşirxaneyê Fam, İstanbul 2017.
20. Mehmet MÜKAN, *Saniki Ma -2*, Neşirxaneyê Fam, İstanbul 2017.
21. Mehmet TAYFUN, *Pîre û Luye*, Weqfa Kurdî ya Kulturî Stockholmê, Stockholm 2004.
22. Munzur ÇEM, *Luye be Biza Kole ra*, Weşanên Komkar, Koln 1998.
23. Murat ÇİÇEK, *Meşa Dengize*, *Estanikanê Gimgimi ra*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2014.
24. Münevver AKBANA, *Hebikê Henar*, Neşirxaneyê Vir, Bingöl 2021.
25. Münevver AKBANA, *Waka Lu*, Neşirxaneyê Vir, Bingöl 2020.
26. Nadire GÜNTAŞ ALDATMAZ, *Sanikanê Mamekiye ra*, Weşanê Enstituya Zonanê Ganiyan, Üniversiteya Artuklu, Mêrdin 2013.
27. Roşan HAYİG, *Mahmeşa*, *Vizêr ra Ewro İstanikê Zazayan*, Weşanxaneyê Tiji, İstanbul 2007.

28. Roşan LEZGİN *Sanikanê Dîyarbekirî ra Guldesteyêk*, Enstîtuya Kelepurê Kurdî-Şaxê Duhok, Duhok 2009.
29. *Sanikê Vateyi*, Neşîrxaneyê Vate, İstanbul 2009.
30. Sebahattin GULTEKİN, *Verg u Luye*, Şaredariya Kayapınari, Diyarbekir 2009.
31. Seyidxan KURIJ, *Arwun u Luy*, Weşanxaneyê Nubihar, İstanbul 2014.
32. Seyidxan KURIJ, *Filit u Gulizar*, Weqfa Kurdi ya Kulturi li Stockholmê, Stockholm 2004.
33. Seyidxan KURIJ, *Wayê Hot Birayun, Sanikan u Deyiranê Çewligi ra*, Weşanên Arya, İstanbul 2002.
34. Sîyamend MÎRVANÎ, *Kal Mûsênî Zeydûnû*, Weşanxaneyê Vateyi, İstanbul 2012.
35. Suphi AYDIN, *Henarek, Kitab Sonikon*, Weşanên Apecê, Swêd 2013.
36. Wedat KAYMAK, *Istaneki Zazaki*, Neşîrxaneyê Arya, İstanbul 2016.
37. Xal ÇELKER, *Welat ra Şanikê Şani*, Neşîrxaneyê Tij, İstanbul 2005.

1.3.3. Mecmuayi

Mecmuayê ki ma bînê inî sernuşti dî nuştî piyêran dî metnê estanikan veyniyayi. Labelê ma piyêru umari mecmuayan nêwendî. Ma umari kî tede estaniki dî ma ay nuştî. Ma ay melumati kî nidi ma ê cayî veng verdayî.

Ma mecmuayi tarixê destpêkerdîşî gore rêz kerdi. Neşîrbiyayîşê vernî gore rêza vist u şeş mecmuayan in qeyde ya:

1. Tirej

- Tarixê Destpêkerdîş u Peynibiyayîşê Mecmua:1979-1980
- Wayir u Mesul: Enver Yûzen
- Editor: (Editorê Zazaki) Mehmet Tayfun (Malmisanîj)
- Umarê Mecmua/Mıntıqayê Estanîk/Name u rîpelê estanîk:
Umarê 2. (Mıntıqayê Diyarbekir, Estanîka *Xal u Warza*, rîpel:60), umarê 3. (Mıntıqayê Diyarbekir, Estanîka *Pira Hewt Sera*, rîpel:52).

2. **Armanc**

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 1979
- Mesulê Nuştışê Zazaki: Malmisanj
- Eğleb rıpelê desın dı metnê estanikan tesbit biyi.
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 9.-10. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Arwunçi u Luy*, rıpel:21), umarê 76. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Molciley û Devey*, rıpel:10), umarê 77. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Hewt Belay*, rıpel:10), umarê 79. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Finik, Mor, Leyirê Pisînge*, rıpel:10), umarê 83. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Tucar û Xancî*, rıpel:10), umarê 85. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Colvikî*, rıpel:10), umarê 86. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Lacek û Aslan*, rıpel:10), umarê 91. (Mıntıqayê Gerger, Estanika *Şîretê Kalî*, rıpel:10), umarê 92. (Mıntıqayê Gêl, Estanika *Dizd û Qiral*, rıpel:10), umarê 93-94. (Mıntıqayê Bitlis, Estanika *Heş*, rıpel:10), umarê 110. (Mıntıqayê Gêl, Estanika *Lûwa Towbedari*, rıpel:10), umarê 111. (Mıntıqayê Hênı, Estanika *Bergîr û Verg*, rıpel:10), umarê 127. (Mıntıqayê Palu, Estanika *Tuezlî Beg*, rıpel:10), umarê 129. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Pîre û Luye*, rıpel:10), umarê 130. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Waya Howt Birayan*, rıpel:10), umarê 140. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Cinîyeka Gej*, rıpel:10), umarê 142. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Apo Faris u Heş*, rıpel:10), umarê 149. (Mıntıqayê Lıcı, Estanika *Şak û Pîre*, rıpel:10), umarê 154. (Mıntıqayê Lıcı, Estanika *Elik û Çûçe*, rıpel:10), umarê 156. (Mıntıqayê Muş, Estanika *Şewê Lacî Qêyserî*, rıpel:10), umarê 157. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Qertel û Luy*, rıpel:10), umarê 173. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Waya hewt Brayun*, rıpel:15), umarê 177. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Dyeb Sur*, rıpel:16).

3. **Berbang**

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 1982
- Wayir: Federasyonê Komelê Kurdan (İsveç)
- Mudır u Mesulê Mecmua: Keya İzol
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:

Umarê 59. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Way û Bira*, rıpel:28), umarê 61. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Sê Ehmed û Xeji*, rıpel:34), umarê 60. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Lajê Gawani*, rıpel:29), umarê 84.-85. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Sêwilek*, rıpel:28), umarê 60. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Hay Hay Cenêki*, rıpel:28), umarê 102. (Mıntıqayê Lıci, Estanika *Luyi Nêbena Embaz*, rıpel:34), umarê 10/83. (Mıntıqayê Gêl, Estanika *Dizd û Qral*, rıpel:16), umarê 63. (Mıntıqayê Diyarbekir, Estanika *Humbazê to ê weri*, rıpel:27), umarê 73. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Siyabend u Xecê*, rıpel:29).

4. Ayre

- Tarixê Destpêkerdış u Peynibiyayışê Mecmua: 1985-1987
- Wayir u Nuştışê Mudiri: Ebubekir Pamukçu
- Ma umarê desın ra heta umarê çaryesın oniyayi.
- Umarê Mecmua/Mıntıqayê Estanik/Name u rıpelê estanik:
Umarê 10. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Vızık u Lüye*, rıpel:5), umarê 11. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Hirê Mordem*, rıpel:9), umarê 12. (Mıntıqayê Dormaleyê Siwereg u Çermug, Estanika *Heci İskender ağa*, rıpel:14), umarê 13. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Fenê Luwan* rıpel:8), umarê 14. (Mıntıqayê Palu, Estanika *Çemçequ Paşa*, rıpel:5).

5. Hêvi

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 1985
- Wayir u Mesul: Enstituya Kurdi (Paris)
- Umarê Mecmua/Mıntıqayê Estanik/ Name u rıpelê estanik:
Umarê 2. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Kêke*, rıpel:122), umarê 4. (Mıntıqayê Bitlis, Estanika *Heş*, rıpel:9), umarê 5. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Pire be Luye ra*, rıpel:109), umarê 6. (Mıntıqayê Darahêni, Estanika *Çemçequ Paşa*, rıpel:77), umarê 7. (Mıntıqayê Piran, Estanika *Fes Mistefa u Zeyneb Xanim*, rıpel:96 - Mıntıqayê Palu, Estanika *Pir u Psing*, rıpel:81), umarê 35. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Qij*, rıpel:9), umarê 94. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Hiri Way u Lac Padişahi*, rıpel:8).

6. Piya

- Tarixê Destpêkerdîş u Peynibiyayîşê Mecmua: 1988-1992
- Serredaktor: Ebubekir Pamukçu
- Redaqşiyonkerdîşê Mecmua: Ardwan, Ç. Soy, Elier, Hese, Korca Mirseydan, Soşen Bira
- Umarê Mecmua/Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 2. (Mıntıqayê Dersim, Estanıka *Qerarê Sole*, rıpel:32), umarê 4. (Estanıka *Dı Zurkeri*, rıpel:40), umarê 5. (Mıntıqayê Çermug, Estanıka *Qederê Paşay*, rıpel:58), umarê 9. (Mıntıqayê Siwereg, *Istanıki*, rıpel:48), umarê 15.-16. (Mıntıqayê Diyarbekir, Estanıka *Elik u Fatik* rıpel:44 - Mıntıqayê Nêribi, Estanıka *Astor, Mêşın, Verg, Zerenc u Luy*, rıpel:50).

7. Berhem

- Tarixê Destpêkerdîşê Mecmua: 1988
- Wayir: Mustafa Düzgün
- Redaqşiyonkerdîşê Mecmua: Hawar Tornêcengi, Mustafa Düzgün, M. Piro, B.Baran, R.T. Hulmani, H. Tornêcengi, K. Sılbus
- Umarê Mecmua/Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 1. (Estanıka *Hezî*, rıpel:50), umarê 7. (Mıntıqayê Dersim, Estanıka *Bengbore u Bengibaz*, rıpel:39).

8. Raştiye

- Tarixê Destpêkerdîş u Peynibiyayîşê Mecmua: 1991-1995
- Mudırê Nuştîşi: Ebubekir Pamukçu
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 3. (Mıntıqayê Dersim, Estanıka *Kırrı*, rıpel:17), umarê 4. (Mıntıqayê Dersim, Estanıka *Gos vit çizon çiq*, rıpel:14), umarê 5. (Mıntıqayê Dersim, Estanıka *Kole u Pire* rıpel:10), 7. (Mıntıqayê Dersim, Estanıka *Çor Çımı*, rıpel:26).

9. Ware

- Tarixê Destpêkerdîş u Peynibiyayîşê Mecmua: 1992-2003
- Redaqşiyonkerdîşê Mecmua: ; Asmeno Bêwayir, Hesênê Reqasa, Xal Çelker, Hawar Tornêcengi, Mehmet Doğan
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanîk/Name u rîpelê estanîk:
Umarê 1. (Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Qederê Çêna Paşay*, rîpel:7), umarê 2. ((Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Feqır u hout Biray*, rîpel:16), umarê 3/4. ((Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Mesela Heşi*, rîpel:12), umarê 5. (Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Xal u Wereza*, rîpel:14 - Mıntıqayê Diyarbekir, Estanîka *Luw u Şer*, rîpel:27), umarê 6. (Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Hirê Gai ve Heşi ra*, rîpel:26), umarê 7. (Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Arwançi u Semiri*, rîpel:20 - Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Verg, Luye u Hes* rîpel:26), umarê 8. (Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Hirê Gay ve Vergi ra*, rîpel:19 - Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Biraê Baqılı u Biraê bomi*, rîpel:45 - Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Ali Khodiki u Koê Şiyay*, rîpel:52), umarê 9. (Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Şirteqero Baz* rîpel:40), umarê 10. (Mıntıqayê Dersim, Estanîka *Qederê Paşay*, rîpel:83).

10. Nubihar

- Tarixê Destpêkerdîşê Mecmua: 1992
- Wayir: Mahmut Yarlug
- Mudirê Nuştişi: Süleyman Çevik
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanîk/ Name u rîpelê estanîk:
Umarê 51.-52. (Estanîka *Milla Gawan*, rîpel:24), umarê 50. (Mıntıqayê Siwereg, Estanîka *Qirşik Mirşik ê Min o*, rîpel:23).

11. Tija Sodiri

- Tarixê Destpêkerdîş u Peynibiyayîşê Mecmua: 1995-2001
- Redaqşiyonkerdîşê Mecmua: Said Çiya, Hawar Tornêcengi, Mehmed Doğan, Uşen Laşer, K. Xamirpet, Xal Çelker, Baki İşçi, Usên Pulur
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanîk/ Name u rîpelê estanîk:

Umarê 1. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Luya Cazuye*, rıpel:76), umarê 2. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Hesenek*, rıpel:100 - Mıntıqayê Dersim, Estanika *Heş u Fate*, rıpel:104), umarê 3. (Mıntıqayê Siwas-Zara, Estanika *Zümrüdü Anka*, rıpel:39 - Mıntıqayê Dersim, Estanika *Kose*, rıpel:52 - Mıntıqayê Dersim, Estanika *Wejir Destani*, rıpel:135), umarê 4. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Hirê Haki*, rıpel:135).

12. Kormişkan

- Tarixê Destpêkerdış u Peynibiyayışê Mecmua: 1995-1997
- Wayir u Mesul: Koyo Berz
- Editor: Faruk İremet
- Redaqşiyonkerdışê Mecmua: Sureya Zaza, Gerger Polat, Dewran Dewij, Cewher Asın, C. Rayvan
- Ma umarê yoyın ra heta umarê poncını oniyayi.
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanik/Name u rıpelê estanik:
Umarê 2. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Heso, Mar u Cemo*, rıpel:27), umarê 3. (Estanika *Keku*, rıpel:21).

13. Vate

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 1997
- Serredaqtor (Zazaki): Malmisanij
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanik/ Name u rıpelê estanik:
Umarê 2. (Mıntıqayê Lıc1, Estanika, *Pir u Psingı*, rıpel:23), umarê 3. (Mıntıqayê Çolig, Estanika, *Xerib u Nesib*, rıpel:28), umarê 5. (Mıntıqayê Kayseri, Estanika, *Şini*, rıpel:62), umarê 6. (Mıntıqayê Bitlis, Estanika *Birayo zurker*, rıpel:21) umarê 7. (Mıntıqayê Aksaray, Estanika *Weyki u Howt Biri*, rıpel:40), umarê 10. (Mıntıqayê Lıc1, Estanika, *Luye u Quling*, rıpel:67), umarê 11. (Mıntıqayê Lıc1, Estanika, *Sir u Piyanz*, rıpel:97), umarê 12. (Mıntıqayê Lıc1, Estanika *Her u Ga*, rıpel:72), umarê 13. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Hire Laci Padişahi*, rıpel:67), umarê 14. (Mıntıqayê Muş, Estanika *Dewj u Dızdi*, rıpel:97), umarê 15. (Mıntıqayê

Çolig, Estanika, *Qilifi mari di yew xuert*, rıpel:100 – Mıntıqayê Lıci, Estanika *Memo u Hewêz*, rıpel:94), umarê 16. (Mıntıqayê Lıci, Estanika, *Birawo aqıl u birawo gêc*, rıpel:97 – Mıntıqayê Piron, Estanika, Vengburek, rıpel:82), umarê 17. (Mıntıqayê Lıci, Estanika, *Luwe u şêr*, rıpel:97), umarê 19. (Mıntıqayê Lıci, Estanika, *Mar, citêr u lewe*, rıpel:99 - Mıntıqayê Lıci, Estanika, *Golala Gulxatun*, rıpel:87), umarê 20. (Mıntıqayê Pali, Estanika, *Darbani u heş*, rıpel:85), umarê 21. (Mıntıqayê Lıci, Estanika, *Kêzxatune*, rıpel:123), umarê 24. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Luye u xalê xuyo Psing*, rıpel:164), umarê 25. (Mıntıqayê Piron, Estanika *Melawo Fetbaz Psing*, rıpel:129), umarê 28. (Mıntıqayê Gêl, Estanika *Hezo u heş*, rıpel:121), umarê 29. (Mıntıqayê Lıci, Estanika *Siyamed u xece*, rıpel:122), umarê 30. (Mıntıqayê Palu, Estanika *Golala Gulxatun*, rıpel:60), umarê 31. (Mıntıqayê Lıci, Estanika *Qanc u Pire*, rıpel:113), umarê 32. (Mıntıqayê Lıci, Estanika *Elo dizd*, rıpel:138), umarê 36. (Mıntıqayê Lıci, Estanika *Paşa u hiri keyney yi*, rıpel:73), umarê 38. (Mıntıqayê Gımgım, Estanika *Koseyo Çımveyşan*, rıpel:99), umarê 41. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Piri u lu*, rıpel:138), umarê 43. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Luwe u şêr*, rıpel:69 - Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Luwe u verg*, rıpel:97 - Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Birayo esker*, rıpel:67 - Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Şêr u pisingı*, rıpel:70), umarê 44. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Luwe u verg*, rıpel:97), umarê 47. (Mıntıqayê Gêl, Estanika *Wısıf Şah*, rıpel:109).

14. Vati

- Tarixê Destpêkerdış u Peynibiyayışê Mecmua: 1997-1998
- Wayir: Mihemmed Egit Eskarij
- Mıdırê Nuştışi: Pışar Zınar
- Ma umarê yoyın ra heta umarê hiriyın wendi. Umarê dıyın dı yo estanıkı tesbit bi.
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 2. (Mıntıqayê Darahêni, Estanika *Mirçığa Goin*, rıpel:13).

15. **Birnebun**

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 1997
- Wayir: Hacı Erdoğan
- Redaqsiyonkerdışê Mecmua: Nuh Ateş, Dr. Mikaili, Muzaffer Özgür, Ali Çiftçi, Hacı Erdoğan, Vahit Duran, Bekir Darı, Mahmut Duran, Sefoyê Asê, Mehmet Bayrak, Hüseyin Kalaycı
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
umarê 7. (Mıntıqayê Aksaray, Estanika *Weyki w Huwt Birî*, rıpel:87), umarê 58. (Mıntıqayê Aksaray, Estanika *Sanike*, rıpel:63),

16. **Munzur**

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2000
- Editor: Mesut Özcan
- Wayir u Mudırê Nuştışı: Mesut Özcan
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 1. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Sayê Maron*, rıpel:4), umarê 3. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Mayine Bilicane*, rıpel:34), umarê 4. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Keçelek*, rıpel:15), umarê 46. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Hire lazê Padişay*, rıpel:31), umarê 48. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Hire dijdi ve Padişay ra*, rıpel:70), umarê 51. (Mıntıqayê Dersim, Estanika *Waya hot bırayon*, rıpel:85).

17. **Zaza Press**

- Tarixê Destpêkerdış u Peynibiyayışê Mecmua: 2000-2005
- Wayir u Mesul: Faruk İremet
- Qomistanê Neşri: Mihê Elişan, Koyo Berz, Vırso, Varto ra İbrahim, Zazom Rocnewe
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 1. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Pir u Lewera*, rıpel:31), 2. (Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Hıştik u Pıştik*, rıpel:31), 5. (Mıntıqayê Çermug, Estanika *Mergê Pirıkeki*, rıpel:26), 12. (Mıntıqayê Çermug, Estanika

Heso Çiar Çım, rıpel:34), 15. (Mıntıqayê Çermug, Estanika *Manga Borı*, rıpel:13).

18. Tiroj

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2003-2016
- Wayir: Songül Özkan
- Mudırê Nuştişi: Bülent Uslu
- Editor: Songül Özkan
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 35. (Mıntıqayê Gımgım-Dewa Zengena, Estanika *Hewt Birayî û Ju Waye*, umarê 40. (Mıntıqayê Gımgım-Dewa Zengena, Estanika *Alık u Fatıkı*, rıpel:51), umarê 74. (*Pir u Pısınge*, rıpel:9), umarê 75. (Mıntıqayê Hêni, *Hêni ra yow estanıkı*, rıpel:58).

19. Çıme

- Tarixê Destpêkerdış u Peynibiyayışê Mecmua: 2005-2008
- Wayir u Mesul: Zaza Yaşar (Yaşar Aratemur)
- Redaqsıyonkerdışê Mecmua: Ferhat Pak, R. Kızılcubuk, Roşan Hayig, Zerweş Serhad
- Umarê yoyın ra heta umarê newın ma piyêru umari wendi. Umarê hotın u umarê newın vêşêr piyêru umaran dı metnê estanikan est i.
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 1. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Lac u Dadê yı*, rıpel:35), umarê 2. (Mıntıqayê Çermug, Estanika *Luya Duzenbazı*, rıpel:42), umarê 3. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Pir u Luy*, rıpel:35), umarê 4. (Mıntıqayê Çermug, *Mêrdek u Cınêker*, rıpel:38), umarê 5. (Mıntıqayê Çolig, *Keçelek*, rıpel:35), 6. (Mıntıqayê Palu, *Palıwıc o Şeytun*, rıpel:39), 8. (Mıntıqayê Çermug, *Manga Borı*, rıpel:23).

20. Kelhamed

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2009
- Wayir u Nuştışê Mudiri: Abdulkuddüs Yalçın
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 12. (Mıntıqayê Piron, *Pir u hemoleko boçqolek*, rıpel:60), umarê 9.
(Mıntıqayê Piron, Estanıka *Wa pi mı tu nêxapeynu*, rıpel:55).

21. Şewçıla

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2011
- Wayir u Mesul: Sıdqi Zilan
- Redaqşiyon u Editorê Mecmua: Roşan Lezgin (Ziya Okçu)
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 6. (Mıntıqayê Dersim, *Sanıka Nare*, rıpel:48), umarê 16. (Mıntıqayê
Çolig, *Hezar u Yow Şewe*, rıpel:26).

22. Zazana

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2012
- Wayir u Mudirê Nuştışı: Abdulkadir Büyüksayar
- Qomisyonê Neşri: Abdulkadir Büyüksayar, Eyüp Karlıdağ, Zeki Öcal
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 2. (Mıntıqayê Çermug, Estanıka, *Manga Borı* rıpel:4), umarê 3.
(Mıntıqayê Çermug, Estanıka *Qederê Paşay*, rıpel:12), umarê 4. (Mıntıqayê
Çermug, Estanıka *Eliyo Çermugij u Ambazdê Cia*, rıpel:23 - Mıntıqayê
Siwereg, Estanıka *Emşu Şewa Carmêdana*, rıpel:29), umarê 6. (Mıntıqayê
Çermug, Estanıka *Tıxtorê Heseran*, rıpel:21), umarê 7. (Mıntıqayê Çermug,
Estanıka *Dapir u Luy*, rıpel:10), umarê 8. (Mıntıqayê Siwereg, Estanıka *Her
Nê Kırri*, rıpel:24), umarê 9. (Mıntıqayê Çermug, Estanıka *Jew ma ra jew
mozan ra*, rıpel:21), umarê 10. (Mıntıqayê Çermug, Estanıka *İniyo Sipi*,
rıpel:31).

23. Laser

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2015
- Redaqşiyonê Mecmua: Ahmet Subaşı
- Qomisyonê Neşri (Zazaki): Şahap Laçin, Ceylan Uçar, Hüseyin Rodi Keskin, Hülya Orman, Mihriban Çakan, Şenay Asutay
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 2. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Keçelek Qonzon*, rıpel:47 - Mıntıqayê Darahêni, Estanika *Verg u Astuer*, rıpel:52 - Mıntıqayê Çermug, Estanika *Gujo*, rıpel:73).

24. Vir

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2016
- Wayir u Mesul: Mehmet Aslanoğulları
- Mudırê Nuştışı: Ayetullah Karabeyeser
- Editor: Murat Varol
- Piyêru umaran dı metnê estanıkan tesbit biyi.
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanık/ Name u rıpelê estanık:
Umarê 1. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Her, Kutık, Psing u Dik*, rıpel:14 - Estanika *Şah İsmail*, rıpel:24 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Paşa u Weziri yı*, rıpel:29 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Kezer Xonım*, rıpel:31 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Gawo boer*, rıpel:34 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Pir u Psing*, rıpel:38- Mıntıqayê Darahêni, Estanika *Lu, dik u zıraj*, rıpel:41 - Estanika *Şirêt Astuer*, rıpel:44 - Mıntıqayê Çolig Estanika *Zıraj u Dêrzin*, rıpel:46), umarê 2. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Keçelek*, rıpel:60 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Dızdê şew u dızdê ruej*, rıpel:66 - Mıntıqayê Darahêni, Estanika *Babi u Hiri laci*, rıpel:70), umarê 3. (Mıntıqayê Palu, Estanika *Paşa u Verg*, rıpel:7 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Angıl u Mangıl*, rıpel:13 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Keslano Kilorwer*, rıpel:19 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Ariwan u Lu*, rıpel:50 - Mıntıqayê Darahêni, Estanika *Bin Erd*, rıpel:56 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Heş u Mêrdım Kêmaqıl*, rıpel:68 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Keyney ver aw*, rıpel:76), umarê 4. (Mıntıqayê Çolig,

Estanika *Birayo xayın*, rıpel:49 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Qunç*, rıpel:61 - Mıntıqayê Çolig, Mıntıqayê Çolig, Estanika *Hemza Pehliwan*, rıpel:66 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Heş u Lu*, rıpel:69 - Mıntıqayê Gêl, Estanika *Dı birayi*, rıpel:71- Mıntıqayê Çolig, Estanika *Wendekar u Lu*, rıpel:76 - Mıntıqayê Lıci, Estanika *Luy Arweş u Heş*, rıpel:77 - Mıntıqayê Piron, *Meseleyi*, rıpel:79), umarê 5. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Verg u Astuer*, rıpel:12 - Mıntıqayê Gêl, Estanika *Helic u Belic*, rıpel:14 - Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Sitirmurcan*, rıpel:17 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Lu, heş, Argueş, Kuzı u Simboli*, rıpel:21 - Mıntıqayê Muş, Estanika *Lu u Kiring*, rıpel:24 – Estanika *Lu*, rıpel:27 - Mıntıqayê Piron, Estanika *Pıxço*, rıpel:31), umarê 6. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Hebihınar*, rıpel:13 - Mıntıqayê Çolig, Mıntıqayê Çolig, Estanika *Paşa u Hiri Keynê yı*, rıpel:17 - Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Miriçık u Tele*, rıpel:22 – Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Vıstiri u veyvê cı*, rıpel:24 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Laj paşê*, rıpel:29 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Verg şınu hej*, rıpel:35 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Paşa u Hiri laj yı*, rıpel:38 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Mêşna u Kutık*, rıpel:41 - Mıntıqayê Siwereg, Estanika *Dêwo ju çım*, rıpel:43 - Mıntıqayê Hêni, Estanika *Luye qol*, rıpel:46 - Mıntıqayê Darahêni, Estanika *Dik u Tele*, rıpel:49 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Legleg*, rıpel:51), umarê 7. (Mıntıqayê Diyarbekir, Estanika *Heş u Keyna*, rıpel:16 - Estanika *Keyneka Postê Kergın*, rıpel:20 - Mıntıqayê Piron, Estanika *Şah İsmail*, rıpel:25 - Estanika *Aslan u Verg*, rıpel:40 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Şıtılşehon*, rıpel:45 - Mıntıqayê Boglon, Estanika *Dı birê*, rıpel:51 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Aqıl u Gej*, rıpel:57- Mıntıqayê Piron, Estanika *Luya Boçqol*, rıpel:62), umarê 8. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Waka lu*, rıpel:33 - Estanika *Dik u Lu*, rıpel:36 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Ocağkor*, rıpel:38 - Estanika *Ağa u Xızmkar*, rıpel:41 - Mıntıqayê Boglon, Estanika *Keçelok*, rıpel:47 - Mıntıqayê Gêl, Estanika *Lu u Qılançık*, rıpel:49 - Mıntıqayê Boglon, Estanika *Hiri birê u dara Sayer*, rıpel:51 - Mıntıqayê Lıci, Estanika *Çang u Pire*, rıpel:61), umarê 9. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Cınawır u Lu*, rıpel:30 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Keçelek*, rıpel:38 – Mıntıqayê Çolig, Estanika *Gumdaro Feqir*, rıpel:43 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Luya boeç qoel*, rıpel:50 - Mıntıqayê

Çolig, Estanika *Arweş u Pir*, rıpel:53 - Mıntıqayê Çolig, Estanika *Wezir u Padişah*, rıpel:57), umarê 10. (Mıntıqayê Çolig, Estanika *Kal vergo leng*, rıpel:42 - Estanika *Kêna u babi*, rıpel:46 – Mıntıqayê Çolig, Estanika *Hebikê Hınar*, rıpel:49 - Estanika *Hiri birê*, rıpel:52 - Estanika *Heyfê pısing*, rıpel:57 - Estanika *Keçelek* rıpel:60)

25. Piltan

- Tarixê Destpêkerdışê Mecmua: 2019
- Editor u Raştkerdoğ: Hawar Tornêcengi (İmdat Yıldız), Hıdır Eren
- İdarekarê Neqskerdişi: Murat Derman, Sinan Arêkêyi
- Estaniki ina mecmua eğleb mıntıqayê Dersim ra nusiyayi.
- Umarê Mecmua/ Name u rıpelê estanik:

Umarê 2. (Estanika *Mêrikê Xêgi*, rıpel:26), umarê 3. (Estanika *Bije ve Hire Bijeku ra*, rıpel:15–Estanika *Milçika Vile Sure I*, rıpel:22), umarê 4. (Estanika *Sairo Lal*, rıpel:6 - Estanika *Halênia Gorgeçine* - rıpel:8, Estanika *Çuye Pirodel* rıpel:12 - Estanika *Arcin u Circine ra*, rıpel:30), umarê 5. (Estanika *Hes, Verg, Luye, Arwes Ucuze*, rıpel:5 – Estanika *Milçika Vila Sure II*, rıpel:7 – Estanika *Qemerê Fate*, rıpel:31 – Estanika *Yow Theyre* rıpel:48), umarê 6. (Estanika *Milçika Vile Sure III*, rıpel:12 – Estanika *Basağa Goza Menese* rıpel:15 – Estanika *Konkoli*, rıpel:19 – Estanika *Bije ve Ju Bijekê Xora*, rıpel:45), umarê 7. (Estanika *Thuye* rıpel:46 - Estanika *Salhê u Keje*, rıpel:50), umarê 8. (*Dı Veyviki*, rıpel:14 - Estanika *Fendê Luye* rıpel:19), umarê 9. (Estanika *Milçika vile sure IV*, rıpel:4 – Estanika *Serayiye* rıpel:6 - *Dı Veyviki II*, rıpel:15 - *Milçika Şivonge* rıpel:18 - Estanika *Salhê u Keje* rıpel:19 - Estanika *Xapıke*, rıpel:41 - Estanika *Kulıkesur*, rıpel:47), umarê 10. (Estanika *Dızdê Astori* rıpel:6- Estanika *Şuwanê Theru*, rıpel:11 - Estanika *Memê Alu* rıpel:14 - Estanika *Kınc u Kole Maê*, rıpel:23 - Estanika *Luye ve Heywanunê Geme ra*, rıpel:43 - Estanika *Sabqa Kaymaqami* rıpel:60), umarê 11. (Estanika *Uşen u Hire Olvoz*, rıpel:20 - Estanika *Phepugê Vênda*, rıpel:30).

26. Ma'z êst

- Tarixê Destpêkerdîşê Mecmua: 2020
- Kordinatorê Neşri: Abdullah Çelik
- Heta umarê şeşin piyêru umaran dî metnê estanîkan tesbit biyi.
- Umarê Mecmua/ Mıntıqayê Estanîk/ Name u rîpelê estanîk:

Umarê 1. (Mıntıqayê Xarpêt, Estanîka *Yow Sanîk ê Mî Esta*, rîpel:6), umarê 2. (Mıntıqayê Çolig Estanîka *Cêk Ben Cêk Nêben*, rîpel:15), umarê 3. (Mıntıqayê Xarpêt, Estanîka *Cayêk Ben u Cayêk Nêbeno*, rîpel:18) umarê 4. (Mıntıqayê Çolig, Estanîka *Merdîmati Çinyob Îsunnyetiz Nîmonena*, rîpel:19), umarê 5. (Mıntıqayê Palu, Estanîka *Waya be Şans Waya be Talîh*, rîpel:4 - Mıntıqayê Çolig, Estanîka *Werîj u Senceqij*, rîpel:10), umarê 6. (Mıntıqayê Çolig, Estanîka *Paşa*, rîpel:10 - Mıntıqayê Varto, Estanîka *Maşunge*, rîpel:21).

QISIMÊ DIYIN

2. MOTİF ÇITA YO?

Kelimeya *motif* Fransızki ya. ‘Eslê xu Latinki dı *motivum* ra gena (Alptekin, 2002: 113). Ina kelima, lezgeyê her yo huneri dı zobina me’na ra cayi xu gena. Tewrê vatışan ra destan, estanık, efsane u hikayeyanê şari dı zi motifi yobinan ra ciya yi.

Kelimeya motifi zaf cayan dı yena verniya ma. Neqş, resim, mimari dı qevramê motifi zobina yo, nesirê şari dı zobina yo. Nesrê edebiyatê şari dı semedo ki motif bı hesebiyo gerek tede halo istisnai bıbo. Ino halo istisnai; wext, hedisa, ca u mêrxasan dı yeno verniya ma. (Alptekin, 2009: 295).

Thompsoni gore estanikan dı herçi motif nêhesebiyeno. Gereg xısusê halo istisnai u yo vaqıaya nêveynaye tede bıbo. Ek ini xısusî çinêbê motif nêhesebiyeno. Misal, veynayışê yo mari motif niyo. Labelê yo maro ki nême yı insan bo u nêmeyo bin zi mar bo o wext semedo ki yo halo istisnai est o motif hesebiyeno. (Kaval, 2019: 53-54).

Tewıranê edebiyatê şari dı me’nayê motifi ser fikrê cıgêrayoğan, egleb ciya yo. Labelê ina dehkera ser Stith Thompıoni piyêru tewırê edebiyatê şari yo ca dı tesnif kerdi. (Öcal, 1999: 65).

Stith Thompıoni motifan ser xebatêka hira hedre kerda u ina xebat dı eserê *Motif İndex of Folk-Literature* zaf muhim o (Bakırcı, 2000: 83). Eserê Thompıoni *Motif İndex Of Literature* şeş cilt ra yeno meydan. Thompson, koma motifan bı herfan belu keno u indeksê motifan elifba gore A ra heta Z tesnif keno. İndeksê motifanê Stith Thompıoni vist u hırı qısmi ra yeni meydan. Tesnifi indeksê motifanê Stith Thompıoni in qeyde yo:

- A. Motifi Mitolojiki
- B. Heywani
- C. Qedex
- D. Sıhr

- E. Merg
- F. Halo istisnai
- G. Dêwi
- H. İmtihani
- J. Aqıldari u Xêfi
- K. Xapıtış
- L. Bedılyayıřê Talihi
- M. Tayinê Overi
- N. şans u Qeder
- P. Komeli
- Q. Xelayi u Cezayi
- R. Esiri u Firari
- S. Zulmi Anormali
- T. Neri u Maki
- U. Tabie'tê Cuyayışı
- V. Din
- W. Xısusiyeti şexsiyeti
- X. Mizah
- Z. Tay Grubi Muxtelifi Motifan (Aydın, 2012: 277-278).

Motifi eğleb hirı qısıman ra vıraziyeni. Qısımo yoyın dı Homa, dêwi, periyi, heywani halê istisnai, cisımı nêveynayeyi u.ê.b. est i. Qısımê dıyın dı 'edetê halê istisnai, peyniya vaqıayan dı nesneyê sihrını, baweriyi 'ecayibi, unsurê 'ecayibi u.ê.b. ca geni. Qısımê hiriyın dı zi yo bı yo vaqıayi ca geni. Motifi ekseri ini vaqıayan ra yeni meydan (Kaval, 2019: 53).

2.1. ESTANIKANÊ HÊNÎ DI MOTÎF INDEX OF FOLK- LÎTERATURE GORE TASNÎF

Ma ino tez dî çoras (pa versiyonan pancas u hot) estanîki bî metodê Stith Thompsoni etud kerdi. Ina xebat dî motifi ki ma di, ma ca da bîde u ma tesnif kerdi. Ê ki ma nidi ma veng verday. Ê motifi ki ma zereyê *Motif Index Of Folk- Literature* dî nidi ma ê zi bî ifadeyê (Z) belu kerdi.

Ino tez dî wexto ki metodê Stith Thompsoni *Motif Index Of Folk- Literature* ra tesnif vîraziya xebata Ali Berat Alptekin *Taşeli Masalları* (2002) ra, xebata Hidayet Aydın *Iğdır Masalları* (2012) ra, xebata Yılmaz Kaval *Tunceliden Derlenen Masallar* (2019) ra u xebata Okan Alay *Bingöl Masalları* (2005) ra istifade bî.

A. MOTÎFÎ MÎTOLOJİKÎ

Nameyê Homay, wextê despêkerdîşê estanîkan u peyniya estanîkan dî semedê hurmeti yeno vatîş. Labelê estanîkanê Hêni dî nameyê Homay ra motifi çin î. Bêğeca ino xîsusi hem baweriya ma gore u hem zi kulturê baweriya şarê Hêni gore nameyê Homay estanîkan dî nêşîgulyeno.

A0-A99. Homa

A100-A199. Homay

A400-A499. Homay ri 'erdi

A600-A699. Kâinat

A700-A799. Cisîmi asmêni

A800-A899. Ri' erdi

A900-A999. Şeklê ri' erdi

A910-A949. Êsayîşê aw

A950-A999. Êsayîşê 'erdi

A1000-A1099. Feleketi dînyayi

A1200-1299. Vıraştışê insani

A1700-2199. Vıraştışê heywanan

A2600-2699. Çımeyê vaş u heywanan

A2600. Çımeyê vaşan

A2650. Çımeyê vılan

A463.1. Qederî

Ini cılı kı mıray, ez pey ini cılan şo hızurê ağay ko ez seko? Lacey vono, ek qeder bıbo yow potı zi to ra bo ağa vono qey kurkey pêxemberon a. (27)

Şıma gerek çuwon berz. Çuwey şıma şê koca, şê kom keye, qeder u qısmet şıma ay cad o. (19.3)

A1549. Merasimi dini

Dono pıro şono yow baxcey kı, ek Şalul u Bılbıl onenê. Pêronı têra kerda Qur'on onenê. (5.2)

Alla to nequr suri nigıyo. E ha şono hac, to zi çowres hebi ceni day xu dıma. (34.1)

E şono hac. Hini zem u zuri bes a. (34.2)

Mêrek tengasi dı dehun keno, asmên ra awey gudı yow çig binê darı dı kueno. Vergi wenê u şınê. Yo zi feletiyeno. (22)

Lacey şono serê darı dehun keno. Raykı dı owniyeno kı yow dêwê kı ome. İnê dêwi pêro lefiyenê donê pêro, yo zi cadı remeno xu feletneno. (28)

(Z) A2493.4 Benateyê insanan u heywanan dı dostey

Heş yı beno dekeno qulı. Owniyeno zerey eya qulı dı tuyi, gozi, hıngımên quç o. Yani heş mêreki ra vono, bigi borı. (4)

Mongaya Borı vona, keyneym çig nêben. Ma şê ko, Alla pil o. Ay gay şinê xu rê ko dı çerenê. Yayo mongaya Borı zi ay kiloykı muyon rêsenê. (32.2)

Eyo mar, e her roc şono derê çi ronono. Yo zi fekê xu ra mı rê altunı veceno dono mı. E zi yı nêkışeno. Belki e bımro. Yalnız ey mari mekşı. (39.1)

Mêrek vono, ina ray ri mı nigieno e vaco. Ez vierney to dı mehcub o. Mar vono, vacı vacı çig nêbeno e rayna to rê vono. (39.2)

A2493.4.1. Benateyê luy u insanan dı dostey

Aryeci vono, wayka luy willay tı raşta vona. Ez u to ma way u bıray yemnonê. To mı rê howla pılı kierda. To ez kierdo zengin. (18.1)

B. HEYWANI

B0-B99. Heywani Mitolojiki

B30. Mirçığı mitoloji

B60. Maseyi mitoloji

B80. Heywani mitolojiki bini

B100-B199. Heywani Sihırını

B100-B119. Xızêneyi Heywanan

B200-B299. Xısusiyetê İnsan ra Heywani

B120. Heywani Aqılı

B160. Heywani Aqıldayışi

B210. Heywani kı xeberi dani

B250. Heywani dindari

B280. Heywani kı zeweciyeni

B300-B599. Heywani Dosti

B300-B349. Heywani Yardımı

B400-B499. Tewri heywanani yardımı

B600-B699. Zewacê Însan u Heywanan

B800-B899. Tayi motifi heywanan

(Z) B80. Şêrê mitoloji

Şêr fireno şono serê çemi. Şîtê xu dano Padişahi, padişah weş u war beno. (33)

B91. Marê mitoloji

Ez owniyaw kî mar hîniyo zerey kuçî dî, mî dî xeberî dono. Mari mî ra va, e to dî sadîq o. E to dî nêdono. E rîzqê to yo. Her raya kî tî bî e to rê yow altunî fekê xu ra veceno. Eyo mar, e her roc şono derê çî ronono. Yo zî fekê xu ra mî rê altunî veceno dono mî. (39.1)

(Z)91.1.1. Însan goştê mari mitoloji werdiş ra mireno

Dêw beno mar. Ceynekî mari powcena dekena zerey kufton. Bîray xu verdi ronena. Bîray ya kufton weno cadî mireno. (5.2)

B163.1. Luy ra aqilguretiş

Luy herî ra vona, herow tî nêzîrê ha! Uta pey howt koyon o. (34.2)

Luy aryeci ra vona, tî helogom cîlonê xu ra owniyenê çimê paşay to do. Bow fehm bîko serey ma wîrdinî şono. (18.1)

Luy vona, yî şîma xapînayo. Şîma senê yow heqîbey zerdon daw cî? Yo qehremon niyo. Yo teres Heyder o. Hela bê ma şê key yî. Ez veydono cî, ek yo nêweqefya ez ha ita ya. (20.1)

Verg vono, ma hîni serê doron nêakê? Luy vona, ney ney bîray mî! Hama mendo. Çînkû gere ma xu wesar resnê. (26)

Mar luy ra vono, way mı ma sekenê, ma çawa şonê eya kıştı? Luy vona, bıray mı kolay o. E ko to deko paştay xu ow ko ez asnaw bıko e ko to bero eya kıştı. (15)

Luy dik u dodoy ra vona, k1 şewı umey ko ma şê dekuy quley ina kera ow ko ma sıba wardê şê hac. (34.1)

B211.1.2.1. Bıza k1 xeberi dana

Bızı vergi dı xeberi dona, tı ra bizekonê xu wazena. (1)

B211.1.3.1. Hero k1 xeberi dano

Her luy ra vono, willay imkon çini yo. Zirri mı yeno. (34.2)

B211.1.3.1. Mongaya k1 xeberi dana

Mongaya borı teseli dona Fatıkı vona, keyney mı çig nêben. Ma şê ko, Alla pil o. (32.2)

Monga pısingı ra vona, şo mı rê vaş biyarı. (30)

B211.1.8. Pısinga k1 xeberi dana

Psingı, hem insanan dı hem heywanan dı hem zi vaş u eyni dı xeberi dana. (30)

B211.2.2. Şêro k1 xeberi dano

Şêr luy dı xeberi dano. (11)

Şêr Keçeleki dı xeberi dano. (33)

B211.2.3. Heşo k1 xeberi dano

Heş, luy u vergi dı beno embaz u yın dı xeberi dono. (26)

B211.2.4. Vergo k1 xeberi dano

Verg malay ra vono, e tabı nêkeno. (1)

Vergo extiyar vono, willay ez hini extiyar biyo. Mı ra çig nino, mı ra gureykı nino. Ez umeyo uta wa yow biyo çig bıdo mıro mı bıqşo. (9)

Verg u heş luy ra vonê, ma hini serê doron nêakê? (26)

Verg luy ra vono, mı rê kurkı vırazi. (34.2)

B211.2.5. Luya kı xeberi dana

Luy vona, mı aqıl ina boça raştı ra gırowt. (11)

Luy vergi ra vona, bıray mı mınno kuzi ma timondı ‘eyli ardi ow ma ‘eylon seru pênêkenê. (13)

Luy mari ra owniyena ow vona, bow ez inawa hevali raştı wazeno. Hile u qelbey gere çınêbo. (15)

Luy aryeci ra vona, tı yow kiegê kı bı dı mı ez to rê keyney paşay wazeno. (18)

Luy dêwi ra vona, şıma senê yow heqıbey zerdon daw cı? (20.1)

Luy heş u vergi ra vona, serey mı boro. Yow way mı ino cêr dı barê kulfeti verkowta. (26)

Luy diki ra vona, wardı mehkema umeya fekê beri. Komi heqê to dayo to çowres hebi ceni kerdi. (34.1)

Luy lenglengi ra vona, wıllay mı hama zi çig nidiyo. (34.2)

B211.3. Mirçıga kı xeberi dana

Mirçıgi, inson u heywanan dı xeberi doni. (10)

Mirçıgi, ‘Elık u Fatiki dı xeberi dona. (14.3)

Bowronı insani dı xeberi dona. (5.3)

Dodo; luy, dik, zerencı u heri dı xeberi dono. (34.1)

B211.3.11. Lenglenga kı xeberi dana

Lenglengi luy ra vona, Luyey to money mı qerefna, ma sekê? (34.2)

B211.5.Maseyo kı xeberi dano

Mase insonan dı xeberi dono. (29)

B211.6.1. Maro k1 xeberi dano

Mar, lacek u pi laceki d1 xeberi dano. (39.2)

Mar, mêrdimo feqiri d1 xeberi dano. (39.1)

B211.7.6. Kesaya k1 xeberi dana

Kesa u peskufi yobinan d1 xeberi dani. (37)

B296. Heywanan d1 geyrayiş

Aryeci u luy şını keyna wazeni. (18)

Bowronı, laceki bena howt tebaqi serê ‘erdi. (5.3)

B300. Heywani yardımı

Mongaya Borı Fatıkı rê yardım kena. (32)

Mar, mêreki rê yardım keno. (39.2)

B431.2. Heywani k1 şıt dani

Şêr şıt dano Keçeleki. (33)

Manga şıt dana pısingı (30)

B435. Luya yardımı

Luy mari wegiyena dekena paştey xu mari rê yardum kena. (15)

Luy, aryeci bena paşay hetı u aryeci keyney paşay d1 zawecnena. (18)

B470. Maseyi yardımı

Mase, keynekı iftıra ra feletneno. (29)

B560. Heywani insanan şıret keni

Mar, mêreki şıret keno. (39.2)

Luy aryeci şîret kena. Luy aryeci ra vona, tı helogom cilonê xu ra owniyenê çımê paşay to do. Bow fehm biko kı tı aryeci serey ma wırdımı şono. (18)

C. QEDEX (YASAĞ)

C0-C99. Sertabi'etan rê qedex

C100-C199. Qedexê munasebeto cinsi

C200-C299. Qedexê wer u şımtışı

C200-C249. Qedexê weri

C250-C279. Qedexê şımtışı

C300-C399. Qedexê oniyayişi

C400-C499. Qedexê xeberdayişi

C500-C549. Qedexê tebiştışı

C550-C599. Qedexê qedemi

C600-C699. Yo çig ra qedex u mecburiyet

C600-C649. Yo çig ra qedex

C650-C699. Yo çig ra mecburiyet

C700-C899. Tayê tewrê qedexan

C900-C999. Şıktışe tabuyan ra cezaguretış

C420. Qedexê 'eşkerakerdışe sırrı

Way yow bırayê xu ra vona ez way to ya. Labelê bırayon binon ra mevacı.(19.3)

C423. ‘Eşkerabiyayişê sirri halê istisnai

Meseley Hebnarı ‘eşkera bena. Lacê paşay Hebnarı veyneno. (36)

Huseyn museno ki keynekı Fatma niya ek peri ya. (38)

C611.1. Akerdişê beri dı qedex

Bızı, Helilik u Belilikı temin kena. Yın ra vona, yow biyo şıma beri
nakê ha! (1)

C755.1. Yow wexto belukerde dı gurekerdiş

Kalê simzon dêwi ra vono, keykı vowra surı varay ez ey çağ keyney
xu dono to. (7)

Luy; verg u heşi ra vona, keykı wesar ome ma ey çağ serê dorı akê.
(26)

D. SİHR

D0-D699. Bedilyayış

D0-D99. Bedilyayışê şeklê insani ra şeklê zobina insani

D100-D199. İnsani ra bedilyayışê heywani

D200-D299. İnsani ra bedilyayışê cisımı

D300-D399. Heywani ra bedilyayışê insani

D400-D499. Bedilyayış dı tewırı bini

D500-D599. Bedilyayış dı tewırı tesadufi

D700-D799. Xerepnayışê sihri

D800-D1699. Nesneyi sihri

D800-D899. Nesneyanê sihriyanê rê wayir vındertış

D900-D1299. Tewirê nesneyê sihriyan

D1700-D2199. Qewetê sihran u herında sihran

D1710-D1799. Bı qewetê sihran wazifeyê wayirti

D1800-D2199. Qewetê sihran daşınasnayış

D1800-D1949. Vınibiyayışê xısusiyetê sihran

D1950-D2049. Sahrê tay wexti

D2100-D2149. Qewetê sihranê binan

D114.1.1. İnsano ki bedıliyeno beno ğızaleki

Bıjo rayki dı owniyeno yow ğızaleki verniyey yı dı veciyena. Ha ita ha uca owniyeno yow koşki ha uca ya. Şıno feki beri koşki ki ğızaleki bi yow inson. (5.1)

D150. Bedılyayışê mirçığı

Alla te'ela du'ey Fatıki qeşul keno. Fatıki bena mirçığa kekuy. (14.1), (14.2)

D210. İnsano ki beno vaş

Qereçi keyneki erzena zerey biri. Keyneki kıştay biri ra bena niergız veciyena teber. (36)

D231. İnsano ki bedıliyeno beno kera

Şalul u bılbıl Qur'on onenê. Lacê dêwi beno kerra. (5.2)

D420. Heywano ki bedıliyeno beno yow cisım

Guney ceşığı tê seru kuena, ceşığı beno dehlêr. (36)

D430. Yo cisım beno insan

Peyni dı guşiney piri bena keyneka Hebna. (36)

D955. Yeniyo sihrin

‘Eyşa u Fatma şini ser eyni ra aw wenê bedeliyenê. (32.1)

(Z) D680. Şertê tewirê bedıliyayişi

Rocê kî lacê ağay şono Zelın. Pi yî hirî hebi hınaron dono bî de ow tî ra vono, wa yow hebî kî serê yowna hebîkî dî nikuyu. Lacê paşay şono Zelın. Dî hebi hınaronê xu weno. Çey hirinî ‘eyni weno ek hebîkî hebîkî ser kowta. Hebîkî bena yow keyna. Ek ne dî çımon diya ne zi vaynaya. (36)

Lacê paşay cehşigi birineno. Çılkey guney cehşigi pêseru kuena. Çılki guni benê dehlêri ow fekê berê yî ro veciyenê. (36)

Weley Hebnarî tê seru kuena, ya bena yow guçinî weyra kuena. (36)

E. MERG

E0-E199. Merg ra tepiya ameyayiş

E200-E599. Merdîmi ğiyali u erceney

E200-E299. Merg ra xırabi ser tepiya ameyayiş

E300-E399. Merg ra holi ser tepiya ameyayiş

E600-E699. Reyna ameyayişê dinya

E700-E799. Rih

E11. Bî bedıliyayiş reyna ameyayişê dinya

Qereçi Hebnarî erzena bir. Hebnarî bena nergız kıştey biri ro veciyena teber. (36)

Mêrek dêwi kışeno. Dêw mireno beno mar, çımey eyniro veciyeno teber. (5.2)

E226. Merg ra feletiyayişê bıray

Bırayo qıc feletiyeno, heqonê xu gieno. (5)

E711.6. Çuwa dı cuyayiş

Way bırayonê xu ra vona, şıma gerek çuwon berz. Çuwey şıma şê koca, şê kom keye qeder u qısmet şıma ay cad o. Her gu çuwa şona cay k1. Yow çuwa şona key ağay. Yow çuwa şona key gawoni. Yow çuwa şona key muxtari. Yow çuwa zi şona ser çirey eyni. (19.3)

F. HALO İSTİSNAİ

F0-F199. Seyahetê dınyayanê binan

F10-F79. Seyahetê serê dınya

F80-F109. Seyahetê binê dınya

F110-F199. Tewrê dınyayanê binan

F200-F699. Cisimê hali istisnai

F200-F299. Peri u cını

F300-F399. Peri u rıhi

F400-F499. Rıhi u şeytani

F500-F599. Şexısi hali istisnai

F600-F699. Hali istisnai dı mêrdımı jiyati

F700-F899. Ca u kelmelê hali istisnai

F900-F1099. Vaqıyayê hali istisnai

F80. Seyahetê binê dinya

Dêw owniyeno nişno y1 serefino ow y1 bıqşo erziyeno bı de y1 eyo şeqale ro erzeno warey. Lacek howt tebaqi erziyeno warey. Şono yow bowronı ro guneno.(5.3)

F101. Seyahetê binê dinya ra feletiyayiş

Lacek howt tebaqi erziyeno warey. Hındı owniyeno k1 yow bowronı veciyaya, bowronêka sıpi. Bowronı tı ra vona, tı howt tebaqi umey warey. Tı m1 rê howt kiloy goşt biyarê. Çındı k1 m1 va, qıjj qıjj ey wext goşt bierzı fekê m1. Ez to beno dınyaya roşnı. Bowronı y1 bena dınyaya roşnı. (5.3)

F253. Qewetê perıyan

Peri xu kena qlocle dıma xu kena yow keynekı. Keynekı ındık rınd bena, sey çılay roşın bena. (19.3)

Peri xu kena loxme dekuena qırıkey hakımi. Hakım nêşkeno ceza bıdo Huseyni. (38.2)

F531.6.3. Banê dêwan

Dêw zerey key xu dı mêreki erzeno zerey miğara. (5.2)

Luy yow koşk da zaf rınd veynena. Ina koşk1 koşkey howt dêwon a. Luy semedê Reqreq paşay şona koşkey howt bırayon. (18.1)

F859. Çuwaya halê istisnai

Qeder u qısmetê bırayon pey çuwa belu beno. (19.3)

F900. Hediseyê halê istisnai

Şewê k1 ğaybone ra fekê keyney çierçi ra yow ten veciyeno. Keynekı owniyena k1 sey masi yo, yeno ya ey haleti ra feletneno. (29)

Mêrek tiersı ver şono serê darı. Serê darı dı Allay rê dehun keno.
Terefê Allay ra asmên ra yow çig kuweno. Vergi wenê ow vıla benê.
(22)

F980. Heywanan ser hediseyê halê istisnai

Lacek howt tebaqi şono binê ‘erdi, raştê yow bowronı yeno. (5.3)

G. DÊWÎ

G0-G10. Dêwi

G10-G399. Tewirê dêwan

G10-G399. Mêrdımweri u mêrdımwerdiş

G10-G49. Tımotım mêrdımwerey

G50-G79. Ge ge mêrdımwerey

G100-G199. Dêwi ki zaf xışni

G200-G299. Cadi

G300-G399. Dêwi bini

G400-G499. Bındestiya dêwan dı mendış

G500-G599. Bınkowtışê dêwi

G600-G699. Dêwan ser motifi bini

G11.6. Dêwê ki goştê insanan wenê

Dêwı pil bena mêrdıman wena yow dewı kor kena. (28.)

Dêwı pey ra dona ceynekı dımi kı ya boro. Mêrdımwerı vona, tı gıştey
xu dona mı ez mıs keno tı zona, ez ber şıgneno yeno to weno tı zona.
(19.2)

G410. Zorê dêwi berdış

Lacek dono dêwi dıma dêwi kışeno keynonê dêwi zi remneno. (5.4)

Bırayo şenik şono dêwi kışeno ow ser key yı dı roneno. Şono way xu zi ono keyi ser. (5.2)

Luy, dêwon xapênena koşkey yını tı ra giena. (18)

Heydero teres, dêwon xapêneno. Yın Heydero teresi ra tiersenê ow remenê. (20.1)

G501. Dêwo xêf

Heydero teres dêwon xapêneno. Yo dêwon tersneno peronê yın, altunonê yın, çi yını tı ra gieno. (20.1)

Luy dêwon tiersnena, xapênena ow koşkey yın tı ra giena. (18)

G512. Mıreynayışê dêwi

Bırayo şenik tıfingê xu gieno şono dêwi kışeno. (5.4)

Bırayo şenik dêwi kışeno erzeno zerey biri. (5.2)

Bırayo qıc dêwi kışeno. (5.1)

G530.2 Keyney dewi ra yardımğuretiş

Ceynekı şona adır geyrena. Keyney dêwı adır donê bide, ceynekı rê yardım kenê. Ceynekı ra vonê, şo lezı may ma biyo to wena. (19.2)

Keyney dêwi laceki rê yardım kena. (5.4)

H. İMTİHANI

H0-H199. İmtihani şınasnayışi

H200-H299. İmtihani raşti

H300-H399. İmtihani zewaci

H310-H359. İmtihani heskerdışı

H360-H399. İmtihani veyvekan

H400-H459. İmtihani namusi

H500-H899. İmtihani aqıley

H530-H899. Mertali

H900-H1199. Wazifeyê cesaretê imtihanî

H900-H949. Tayinê wazîfî

H950-H999. Wazife caardış

H1000-H1199. Tabi'etê wazîfî

H1200-H13999. İmtihanê mêrxasan: Cıgêyrayış

H1200-H1249. Şertê dewombiyayışi dı cıgêyrayış

H1250-H1399. Cıgêyrayışê tabi'eti

H1400-H1599. İmtihani bini

H1400-H1449. İmtihani tersi

H1450-H1499. İmtihani diqqeti

H1500-H1599. İmtihani deyaği

H1550-H1599. İmtihani şexsiyeti

H1570-H1599. Tewrê imtihanan

H11.1. Bı behsê cuyayıŝê xu, xu da ŝımasnayıŝ

Hebınarı wextokı ŝehıre bırinena mısafıron rê behsê cuyayıŝê xu kena. Lacê paşay ya goştari keno ow ya ŝımasnena. Lacê paşay hebınarı dı zewecıyeno ow qereçi zi kışeno. (36)

Keynekı nıngey bıray xu weş kena ow hal meseley xu vona. Bıray ya ownıyono kı way yı ya. (19.1), (19.2)

Lacek howt tebaqi bıne ‘erdi ra yeno dınyaya roşnı. Lacek derde xu pırı ra vono. Pırı waştey yı veynena. (5.3)

H94. Pê gıŝtırı ŝımasnayıŝ

Lacek gıŝtırı xu dono pırı. Pırı gıŝtırı dekena tasey mastı bena dona keynekı. Keynekı bı gıŝtırı waştey xu ŝımasnena ow veynena. (5.3), (5.4)

H507.3.2. Hırı bıray yo keyna wazenê

Bırayo şenık dêwi kışeno hırı keynonê dêwi remneno. Hemme hırı bıray aŝıqê keynaya şenıkı benê. Keynaya şenıkı aŝıqê bıray şenıkı bena. (5.4)

H1202. Bırayo qıç teyna gure ser kuweno

Bırayo şenık tuk teyna dêwi kışeno. (19)

H1553. Deyağ

Lacê paşay, ceyney paşay mırenê. Altunê paşay tırawıyenê. Paşa rayna zi deyağ keno. Xu teslimı Allay keno. Peynı dı raştı keyney paşay yeno rayna zengin beno. (3)

Hırı pehliwonon dekenê neqlon ow adır dekenê bı. Hırı pehliwonon ra vonê, bêrenı dını ma ser ma şıma neqlon ra vecenê yı nı qebul nêkenê ow teslim nêbenê. (16)

Yow subay bı keyney xuna rındı ‘eynı pehliwoni xapêneno pehliwon sebir keno ow bı rındey keyney subay nêxapıyeno. (16)

H1556. İmtıhanê sedeqeti

Hz. Süleymon ‘elennebi, pêro teyron ra vono, pelonê xu biruçinnênı e Belqızı rê koşkı vırazeno. Şewşewıkı vona, Ya nebi Allay leyrê mı, ‘erz u ‘eyalê mı hıniki Ğaliyondê e nêşo mirenê. Şewşewıkı xu rut kena ow şona. Pêro teyri xu rut kenê. Kund teyna xu rut nêkeno. (10)

J. AQILDARI U XÊFİ

J0-J199. Bı qezenç ra aqlgırewtış

J200-J1099. Halê aqılan u bêaqılan

J200-J499. Vijnayişi

J230-J299. Erciyayeyê ‘eşkeray u raşti

J300-J399. Erciyayeyê vijnayişê inkay

J3300-399. Bınkowtış u qezenç

J400-J499. Têdı vijnayiş

J500-J599. Tedbir u ihtiyad

J600-J799. Veri ra fıkrıyayiş

J800-J849. İntibax

J850-J899. Çımbıyayişê talıhi dı teseli

J1100-J1699. Aqıldari

J1100-J1249. Mêrdımı aqıldari u têgeyrayişê yın

J1250-J1499. Bı aqıldarê cewabdayiş

J1500-J1649. Bı aqıldarê cadı cewabdayiş

J1650-J1699. Tewırê halê aqıldaran

J1700-J2749. Xêfi u bêaqılı

J1700-J1729. Xêfi
J1730-J1749. Wiyayişê nêzanayişi
J1750-J1849. Wiyayişê fomnikerdîşi
J1850-J1999. Verniya raştı dı laqaytey
J2000-J2250. Şıkkerdîşo bêmantıq
J2050-J2199. Bêmantıq ra tengveynoği
J2200-J1699. Bêmantıq ihmalê mantıqi
J2260-J2299. Teoriyi ‘ilmê bêmantıqi
J2300-J2349. Ehmeqi lezı xapıyeni
J2350-J2369. Zondergiya xintan
J2370-J2399. Xêfki perspersayış
J2400-J2449. Xêfki teqlid
J2450-J2499. Xêfê raştıkini
J2500-J2549. Xêfi tor berzi
J2550-J2599. Xêfi holi
J2600-J2649. Xêfi tersokeri
J2650-J2699. Xêfi ecemi
J1700-J2749. Problemê rehetan zehmetkerdış

J130. Heywanan ra ‘ilmmusayış

Mêrdımo feqir mari ra aqıl gieno, şono padişahi ra altunon gieno.
(39.2)

Aryeci luy ra aqıl gieno, keyney paşay dı zewecyeno. (18)

Luy heri ra vona, herow tı nêzırê ha! Uta pey howt koyon o.(34.2)

Luy aryeci ra vona, tı helogom cılonê xu ra owniyenê çımê paşay to do. Bow fehı biko serey ma wırdını şono. (18.1)

Luy aqıl dona dêwon, dêwon haydar kena. (20.1)

J154. Nızda wextê mergi dı wesiyetê babi

Hırı bıray benê. Bay yın wessi keno. Yın ra vono, hetê Dowdi ra meşêrênı seyt. (5.1)

Yow mêrekê kı hırı ‘eylonê xu rê wesi kierdı. Yın ra va, rayirê Qertıdı meşêrênı. (5.2)

Yow mêrek ceyney xu rê wessi keno vono, ek e vıvro nomey lacê ma Heqnêmede pıranı. (17)

Mêrek lacê xu rê wessi keno. Lacê xu ra vono, mı yow kuçı dı mar diyo. Ez bımrose ey mari mekşı. (39.1)

J155.4 Şiretê ceni

Mêrdey ceynekı zaf terseno. Ceynekı aqıl dona bıde, mêrdey xu şiret kena. (20.2)

J200. Vijnayışi

Lacek hırı keynonê dêwi ra keynaya qııcı xu rê gieno. (5.3)

Kalê sımzon hırı keynon ra keynaya pılı dono dêwi. (7)

J1700. Ehmeqi

Pırço mizey xu vierdono war. Paşa vono qey rıweno solın heliyaw gieno lês keno. (35)

J1736. Xêfiya heywanan

Xiçi zerey kuy dı leqenê luy vengê kuy ra tiersı ver bıne xu quç kena, quley xu pis kena. (34.2)

Verg Belilıkı cadı xapêneneno. Belilıkı şona ber akena. Verg ya weno.

(1)

K. XAPITIŞ

K0-K99. Bı xapıtış ra qezenç

K100-K199. Bı xapıtış pême yayış

K110-K149. Bı xapıtış kelmel rotış

K200-K249. Deyn dayış dı xapıtış

K300-K499. Hile u tırawıtış

K410-K439. Tırawıtışı

K440-K499. Hileyê bini

K500-K699. Bı xapı remayış

K700-K799. Xapıtış ra tebışı yayış

K800-K999. Besteyê qederi ra xapıtış

K1000-K1199. Xu bırinarkerdış ra xapıtış

K1200-K1299. Şexsiyetê xu xırab kerdış ra xapıtış

K1300-K1399. Zewac dı xapıtış

K1400-K1499. Ey ki lezi bıxapıyı şexsiyetê yın tehrif beno

K1500-K1599. Zina ser xapıtışı

K1600-K1699. Xapıker dekueno doma xu

K1700-K2099. Bı zuri xapıtış

K1700-K1799. Bı qısti ra xapıtış

K1800-K1899. Bı ğıyal u cılan xuradayış ra xapıtış

K1900-K1999. Hile u sextekarey

K2000-K2099. Riyakarey

K1836. Camerd qısti ra dekueno derqê ceni

Ğızmkar carmêd o. Qısti ra xu dekeno derqê ceni. Ceniye çerçi pey
ğızmkari mêrdey xu xapênena. (29)

Lacek cılonê way xu xura dono, bındesti ra feletiyeno. (25)

K1836. Cini qısti ra dekuena derqê camerdi

Keynekı xu dekena derqê carmêdi, bındesti ra feletiyena. (5.3), (5.4)

K1870. Xapıtış

Pırço bı xapê ceniye paşay xapêneno. Ceniye paşay mêrdey xu
erzena bir. (35)

Beytaro kor, bı xapı cuniya belekı yowna bergiri dı bedelneno. (23)

Şone bı yari dewıconê xu xapêneno. (6)

Luy, bı xapênayış aryeci kena Reqreq paşa. (18.1)

Luy mari xapênena ow xu tı ra feletnena yı zi kışena. (15)

Verg Belilıkı xapêneno. Belilıkı ber akena, verg ya weno. (1)

Luy, heş u vergi xapênena. Heş u vergi rê çi niverdona. (26)

K2211. Xayintiya bırayan

Bıray pili bıray qıci bıni biri dı verdonê. (5.4)

Bıray bentarey xu dı xeberi donê vonê, ma gere way xu berê bıqşê.
(19.1), (19.2)

(Z) K2212.3. Veyva xayini

Veyvi xayini gorimey xu rê leyreki mari dekeni zerey awey meri.
Gorımı yena merı ra aw wena. Leyreki mari dekueno pizey ya. (19.2)

(Z) K2306. Dêw mêrdımweriya xu lımneno

Keynekı dêw bena ow mêrdımwerey xu bıray xu ra lımnena. (28)

L. BEDILYAYIŞÊ TALIHÎ

L0-L99. Zaferê tor conı

L100-L199. Talihi ki hol nêviyereni (mêrxasê coneke)

L200-L299. Mêrdımı ki bêkıbrı mukafat anê

L300-L399. Zaferê bêtaqetan u zehifan

L400-L499. Kıbrı zeliley ana

L10. Zaferê tutê tor qıcı

Ehme heqonê xu ow heqonê bırayonê xu ağay ra gieno. (2)

Waya qıcı heqonê xu giena. (19.1), (19.2)

L13. Tuto tor qıc wayirê rehmo

Bıray pılı vonê, ma way xu bıqışê. Bırayo qıc wayirê rehmo way xu beno nêkışeno. (19.1), (19.2)

L 31. Tuto tor qıc bırayanê xu rê yardım keno

Bırayo qıc, bırayon pılın tengasi ra feletneno. (5.4)

Way şına key bırayon xu ponk kena. Cay bergiron yın ponk kena. Yın rê şomi powcena. (19.1)

L161. Laco feqir keynaya dewlemendı dı zeweciyeno

Laco feqir keynaya dewlemendı dı zeweciyeno. (27)

L312. Laco qıc dêwi kışeno

Bırayo şenik dêwi kışeno erzeno zerey biri. (5.2)

Bırayo qıc dêwi kışeno. (5.1)

Bırayo şenik tıfingê xu gieno şono dêwi kışeno. (5.4)

M. TAYİNÊ OVERİ

M0-M99. Hukmi u qirari

M100-M199. Sandwendışi

M200-M299. Pêameyayış u sozdayış

M300-M399. Kehaneti

M400-M499. Zowti

M100. Sandwendış

Keyney çerçi kakoti ra hemila veciyena. Pi ya vono, Ino çiyoy keyney mı? Keynekı send onena vona, wıllay mı çig nikerdo. Billay mı çig nikerdo. (29)

(Z) M244.3. Benateyê luy u insani dı pêameyayış

Luy u aryeci pê yenê, benê way u bira. (18)

(Z) M244.5. Benateyê pısingı u insani dı pêameyayış

Pırı pısingıra vona, şitê mı biyarı ez boçey to dono. Pısingı şitê pırı ona, pırı zi boçey pısingı dona. (30)

M300. Kerameti

Xoce Xızır vono, tı ini sayon benê taşenê. Tı postey ya wenê, zerey sayon zi tı doni ceynekey xu. Ceynekey to wena serey ya nêqıdiyena yow ‘eyl şıma rê beno. Şıma nomey ey ‘eyli zi Ehme tıranonê. (33)

M301.5 Mêrdımı kerametan

Xoce Xızır Keçeleki rê yardımcı beno, Keçelek jiyat beno. (33)

M411.8. Zowta mazluman

Way zowtı dona bıray xu ro vona, ooy bıray mı! Teluy mari binê lingey to dı şêro. Heta derzine mı nêkuyo bın tı ason nêbê. (19.1)

Way zowtı dona bıray xu ro vona, ooy bıray mı! E bı rehmanu rehim keno. Mela sinc ningey tu ru şo, ser dı vılı bıko. Daru, dermoni to zi destê mı dı bo. (19.2)

N. ŞANS U QEDER

N0-N99. Qumar u behsi

N100-N299. Rayiri şans u talıhi

N100-N169. Xısusiyetê şans u talıhan

N300-N399. Qezay bêşanse

N400-N499. Şansi tesadufi

N410-N439. Riskê gureyê şansan

N440-N499. Sırranê erciyayan musayiş

N500-N599. Xızêneyo ki veciyeno meydan (xızêneyo bêwayir)

N600-N699. Tesadufiyê şansını bini

N700-N799. Tesadufi ra têverameyayiş

N800-N899. Yardımcı

N130. Bedilyayişê şans u qederi

Laco feqir keynaya zengini dı zeweciyeno. (27)

Luy, aryeci rê keyney paşay wazena. Aryeci keyney paşay dı zeweciyeno.(18)

(Z) N135.2.2. Bı şans zenginbiyayiş

Mêrek rayir dı raştê mari yeno. Mar yı rê me'nay hownê paşay vono. Mêrek sayey mari ra paşay ra altunon gieno. (39.2)

Mar u mêrek yobinon dı durıst benê. Mar mêreki rê altunı ono, mêrek zengin beno. (39.1)

N452. Moniki xeberdayişê heywanan ra musayişê sırrı

Cıtêr zonê maron zono. Wırdi mari yemnon dı xeberi donê, cıtêr maron moniki goştari keno. Cıtêr maron kışeno, cayê altunon veyneno u pizey keynekı ra mari veceno. (19.1)

(Z) N726. Keynaya binê 'erdi dı zeweciyayiş

Lacek şono binê 'erdi. Lacek binê 'erdi dı keynonê dêwi veyneno, keynaya qıcı remneno tede zeweciyeno. (5.4)

N825.3. Pira yardımı

Piri teyra sıpi laceki nawena, teyra sıpi laceki feletnena. (5.2)

Piri waştay laceki feletnena. (5.2), (5.3)

Piri Fatma rê yardımcı bena, ya hina rınd kena. (32.1), (32.2)

P. KOMELÎ

P0-P99. Qıralti u miri

P100-P199. Qedemeyê bini

P200-P299. Keye

P300-P399. Mêrdımatiyê bini

P400-P499. Gure u meslegi

P500-P599. Wıyekerdış u hukmat

P600-P699. ‘Edeti

P700-P799. Komelan ser tayi tewırê motifan

P150. Mêrdımi dewlemendi

Keyney ağay vona, ez keyney ağa yo. Ez fermonê xu veco? Howt dewi binê destê pi mi dê. Ma zengini, feqet ma mêrdımi fehşi ni. (27)

Keyney paşay cadı dı heb bergiron têbestena. Wırdi heqıbon altunon dekena ow bıray giena şona. (25)

P210. Cini u camerd

Mêrek u ceniye xu moniki xeberi donê vonê, ma şewı Pırçoy bierzê bir. (35)

Ceniye mêreki mirena, mêrek rayna zewecyeno. (32)

P233. Babi u lac

Hiri hebi gedey yı benê ow yow ğızmkarê yın beno. (3)

Babi, laconê xu rê wessi keno. (5.1), (5.2), (5.4)

Yow pi beno, new hebi zi lacê yı benê. (23)

P251. Bıra

P251.6.1. Hirı bıray

Hirı bıray benê. Hemme hirı zi dêwi. (20.1)

Hirı bıray benê, xu rê şonê xebatı. (2)

Hirı bıray pehliwoni benê. (16)

Babi, hirı laconê xu rê wessi keno. (5.1), (5.2), (5.4)

Hirı keyney dewi beni benê. Bırayo qıç, hirı bırayonê xu rê keynon remneno. (5.4)

P252.2. Hirı way

Hirı keyney dêwi beni benê. Bırayo qıç keynonê dêwi remneno. (5.4)

Hirı way bentareyê xu dı xeberi dani. Hirı beşilayan babiyê xu ri erşaweni. (33)

P264. Gorım u baltuz

Veyvi gorımeı xu ra celeyenê. Leyrê mari dekenê zereı meri aw. Gorımı yena meri aw ra aw wena, leyri mari dekueno pizeı gorımı. (19.2)

P282. Domari

Yow ‘Elık beno, yow Fatıkı bena. Day yın mırena. Bay yın şıno zewecino. Sersıbay ra heta şondı domariyey yın ‘Elık u Fatıkı ken dawari dı. (14.1)

Yow ‘Elık beno yow zi Fatık beno. May yın mırena. Pi yın yowna cenı gıeno. Domariyey yın vona, şıma eyro şınê ma rê kenger çinenê. (14.2)

May Fatma mırena, pi ya rayna zeweciyeno. Domareı ya ra zi yow keyna bena. Nomeı eya zi ‘Eyşa ya. Domereı Fatma, Fatma ra zaf celeyena. Domari ya her roc erşawena dawari dı. (32.1)

Cayk ben, nêbeno. Yow babi u yow keyna bena. Nomey keyna Fatık a. Dadê Fatıkı ginen pıro mırena. Babê keyna zewecyeno. Yow domari ono ser. (32.2)

P412. Şone

Xapıker, bergir u gayon gıeno şono. Şono binê koyê Babêğı kı yow şone ha weyraw, luley yı ha yı dest a. Yo ha luli ceneno. Pesê yı zi ha ko dı çereno. (24)

Şone luy xapênenno luli dono luy ow veyvekı tı ra gıeno. (34.2)

Mêrek şoni ra vono, tı pesê xu tesmilê mıkê e to rê şonetey bıko sebena? Şone vono, e zi şone yo. Yalanız ağay mı est o. E gereğ şo tı ra vaco, ek ez şonetey ra veciyose tı dekuy. (3)

P414. Seydar

Dêw vono, tı se ra şonê? Lacek vono, e umeyo seyt. E seyt geyreno. (5.3)

Veri seydari zımıstonon şını seyt. Seydari şını ko ra geyraynı. Rocêk seydari yow peskufı veynenê. Tonziyey serdaron koyon ra peskufı fetelna. Seydari zi pey ra peskufı dima kuenê. (37)

Babi, laconê xu rê wessi keno vono, hetê Qertı ra meşêrêni seyt. (5.2), (5.4)

Babi, laconê xu rê wessi keno vono, hetê Dowdi ra meşêrêni seyt. (5.1)

Vergo extiyar vono, warza ez extiyar biyo. Ez veyşon biyo. Hini dındonê mı çın i. Ez nişno seyt bıko, çig boro. Ez umeyo uta kowto wa yow bıdo mı ro wa mı bıqşo. (9)

P431. Xonci

Mêrek yeno xon. Xonci hayıdar beno kı heqıbey altunon tede yo. Xonci şewı altunonê mêreki tiraweno. (3)

Wezir şono xonci hetı, xonci ra vono, ez u paşa ma uta ra şonê Erzurum. Heway rayiri Erzurumi senêno? Xonci vono, wıllay e zi nêzono. Feqet ey mı xonê mı est o. Nızdey çarsey heb bızey mın a. (31)

P443. Ariwan

Zamonêkı yow mêrek xu rê arıye vırazeno, ğele te'hnenno. Xu rê kiergon qayte keno. Yow luy zi ini arıyeci taqıp kena. Luy owniyena kı kergê ini arıyeci zaf xışni, pêro goştın i. Luy arıyeci dı bena embaz. (18.1)

Arıyeci rocêk ferq keno kı ardon yı vera ben kê. Keno nêkeno cay kı tespit nêkeno. Şewi kı nêrakueno hetê sersıbay ra nızdey salati owniyeno çig kot monê ardonê cewi. Dest erzen cı owniyeno kı luy a. Cad luy tebişnenno. (18.2)

Q. CEZAYİ U XELAYİ

Q0-Q10. Cezayi u xelayi

Q10-Q99. Xısusiyetê xelayan

Q200-Q399. Cezayê tayi guran

Q400-Q499. Tewırê cezayan

Q2. Holi u xırabi

Keynekı semedê bıray xu dekuena zindon. (25)

Lacek leyrekonê teyra sıpi mari ra feletnenno, mari kışeno. (5.4)

Yow mêrek Ehmedi hayidar keno, rayir bı de naweno. Ehme zi şono bırayonê xu hayidar keno, yın mierg ra feletnenno. (2)

Heşo hol mêreki vergon ra paweno. (4)

Warzay vergi extiyari, vergi extiyari rê seyt keno. Vergo extiyar veyşoney ra feletiyeno. (9)

Mongaya Borı, Fatıkı rê yardımcı bena, ya tengasi ra feletnena. (18)

Padişah, heqê mêrdey cenı weziri ra gıeno. (17)

Pırı, laceki dı yardım kena, waştay laceki feletnena.(5.3), (5.4)

Pırı rayir laceki nawena, lacek teyra sıpi veyneno. (5.4)

Q10. Mukafatê kar u guri

Lacek leyrekonê teyra sıpi feletneno. Teyra sıpi zi laceki bena hot tebaqi dınyaya roşni. (5.4)

Q64. Mukafatê deyaği

Helilıki goştariyey dadiyey xu kena, deyağ kena. Verg ya nêveynono. (1)

Paşa deyağ keno. Peyni dı rayna zengin beno. Keyney paşay dı zeweciyeno. (3)

Herb dı hırı pehliwoni esir moneni. Eya dewletı yın rê neqlon adır dekena bın. Yın vonê, dini xu ca verdên noney ma şıma veşnenê. Hırı pehliwoni goştarey yın nêkenê, deyağ kenê. Peyney deyaği dı, dı bıray şehit benê. Hz. Cebrail yın feletneno adır yın nêveşneno. Bırayo bin zi feletiyeno. Hz Cebrail yow keynaya rındı dı marey yın birineno. (16)

Q91. Mukafatê aqıldarey

Cıtêr goştı solın dono keynekı. Keynekı seracêr keno. Mar pizey keynekı ra veciyeno. Keynekı cıtêri dı zeweciyena. (19.1), (19.2)

Keynekı aqılı xu şığulnena. Hem bıray xu keyney paşay dı zewecnena. Hem zi ya lacê paşay dı zewecyena. (25)

Luy aqılê xu şığulnena. Hem xu hem zi kuzi feletnena. (13)

Hemolek torbe ra veciyeno, vovrı u keson dekeno torbe dapırı xapiyena. Hemolek peyni dı heqê xu pırı ra gıeno. (40)

Mêrek aqıl keno nomey lacê xu Heqnêmede pıra nono. Padişah nomey Heqnêmendi ra heqê mêreki weziri ra gêno. (17)

Keynaya qıcı aqıl bena meqes u pısingey xu, xu dı bena. Xu dêwi ra pawena. Peyni dı bındesti ra feletiyena. (7)

Beytaro kor, aqıl beno. Coniya belekı dono mêreki, espar bozi gıeno hina lezı şıno keye. (23)

Q93. Halê istisnai ra mukafatê yardımı

Astey mongaya borı Fatıkı rê yardım kenê. (32)

Lacek hot tabaqı bınê ‘erdi dı teyra sıpi rê yardım keno. Teyra sıpi zi yı bena dınyaya roşnı. (5.4)

Q211. Bı merg cezadayış

Lacê paşay xırabiyey qereçi ra qereçi mıreyneno. (36)

Ehme heqonê xu ceniyey ağay ra gêno. Ceniyey ağay kışeno. (2)

Bırayo qıç, dêwi kışeno. Heqonê bırayonê xu gêno. (5.1), (5.2)

Lacek cılonê waştay xu xu ra dono. Milletı yena kı veyvekı paşay rê berê. Laceki herundey keynekı dı ağay rê benê. Ağa yeno verê yı, lacek dono pıro ağay kışeno. (5.3)

Babi ‘Elık u Fatıkı hal u mesela museno şıno eya metrebı kışeno. Weley ya pey howt koyon dı vay donê. Bay yın keyney xu ono, sere yın nêbirnen yen aya ceyney xu zi kışeno. (14.3)

Q281. Nonkoriyê ra cezadayış

Heş mêreki rê howlı keno. Mêrek heşi rê xırabi keno. Heş zi heqonê xu mêreki ra gıeno. Mêreki bı penconê xu kışeno. (4)

Q302. Pexili ra cezaguretış

Qereçiya pısı pexili ra keynya rındı erzena bir, xu dekena herundey keyneka rındı u lacê paşay dı zewecyena. Lacê paşay behdu pey hesyeno eya qereçi kışeno. (36)

Metrebı pexili ra Fatıkı erzena bir. (14.3)

R. ESİRİ U FİRARİ

R0-R99. Esirti

R100-R199. Remayışı

R200-R299. Firarti u taqipi

R300-R399. Cayê setari u reynatebişiyayış

R41.3. Zindon dı hepıskerdış

Paşa ceza dono laceki. Ğızmkarê paşay, laceki benê dekenê zindon. Ino zindon sey biri yo. Hiri roci zindon dı moneno. (25)

R141. Bir ra feletiyayış

Lacek hot tebaqi erziyeno binê yow biri. Teyra sıpi laceki feletnena. (5.4)

Way laceki yena bıray xu zindonê biri ra feletnena. (25)

S. ZULMİ ANORMALİ

S0-S99. Mêrdımatiya zalımı

S100-S199. Qırkerdışê feleketi ya zi sêqkerdışı

S200-S299. Zalımki qırbonkerdış

S300-S399. Qıci ki ca verdiyeni ya zi kışiyeni

S400-S499. İşkenceyi zalımı

(Z) S21.6. Bırayê zalımı

Bıray owniyenê pizey way yın xışın biyo. Bıray bentareyê xu dı xeberi donê vonê, ma gere way xu bıqşê. (19.1), (19.2)

S31. Domariya zalımı

May ‘Elık u Fatıkı mırena, babi yın yowna cenı gıeno. Domariyey yın zalım bena. Torbe qul kena yın ra vona, şêrên kenger. (14.2), (14.3)

Domariyey Fatıkı zalım bena, her roc Fatıkı erşawena dawaridı. (31)

S141. Bını biri dı teynerdayış

Bıray pili bıray qıcı bını biri dı verdonê. (5.4)

S147. Ko dı teynerdayış

Bırayo qıc way xu beno ko labelê way xu nêkışeno, teyna uca dı verdono. (19.1), (19.2)

S400-S499. Îşkenceyi zalımı

Dêwi keyney berdi kışti, alexnay. (7)

Dêw laceki kışeno, wırdı wırdı keno. (5.2)

T. NERİ U MAKİ

T0-T99. Eşq

T100-T199. Zewac

T200-T299. Cuyayışê zewaci

T300-T399. Namus u bakirey

T400-T499. Qedexê cinsi

T500-T599. Pizenêweşmendış u may xu ra biyayış

T600-T699. Oniyayışê qıcun

T10. Zeridekowitz

Peri aşiqê Huseyni bena. (38)

Lacê paşay rayir dı raştê yow qafilî yeno. Owniyeno kî yow keyna ha tede ya. Senê kî keynekî ra owniyeno aşiqê keynekî beno. (25)

Laco feqir aşiqê keyney paşay beno. (27)

T30. Yobinanresayiş (resayişê waştan)

Lacek waştay xu nêveyneno nêweş kueno. Peyni dı waştay xu reseno weş beno. (25)

Bırayo qıc xu dekeno qılıfê ceniyon u şıno waştay xu hetı, waştay xu bındesti ra feletneno. (5.3), (5.4)

T91.5.1. Laco feqir keynaya zengini

Laco feqir, keyney paşay dı zeweciyeno. (27)

T102. Mêrxas ageyreno waştay xu dı zeweciyeno

Bırayo qıc, bini biri ra feletiyeno. Ageyreno yeno waştay xu dı zeweciyeno. (5.3), (5.4)

T110. Zewacê halê istisnai

Huseyn ğaybone dı peri dı zeweciyeno. (38)

T130. ‘Edetê zewaci

Paşa çoras roci veyve roneno. (25)

Lacê paşay aşiqê Hebnarı beno. Hebnarı ra vono, tı uta vındı e şono veyvende ono. (36)

Huseyn owniyeno kî veyvey waştay yı yo. Ek keynekî daya yoyi. Ek dawıl u zırney veyvi ya. Huseyn celeyeno. (38.1)

Rocê k1 veyvey Fatma rononê. Fatma nêdonê Huseyni. Huseyn şono izmon owniyeno ek gurmu gurmey nıqara ya. Ek milleti nıqarayo def ra reqs kena. Fatma zi zerey keyi d1 milul a. (38.2)

T131. Şertê zewaci

Paşa keyney xu dono lacê pira feqiri. Piri ra vono, bari to zi çini yo. Feqet şima çina borê ey bîdêni keyney m1. (27)

Kalê sımzon dêwi ra vono keyk1 vowra suri varay ez ey çağ keyney xu dono to. (7)

T210.1. Mêrdımo sadıq

Paşa keyney xu dono mêrdımi sadıqi. (3)

Mêrek mari rê sadıq beno, mar zi altunı dono mêreki. (39.1)

T596. Namepıranayış

Mêrek wesi keno vono, nameyê lacê m1 Heqnêmede pıranêni. (17)

U. TABİ'ETÊ CUYAYİŞİ

U0-U99. Cuyayışê bêzêpi

U100-U299. Tabitê cuyayışê ra tayi motifi

U30. Heqê jiyatan

Dêwi 'Eliyo Newreki ra têrseni heqibeyk1 altunon donê bıde. (20.1)

Dêwi Heyderi ra tersenê çuwalê k1 altunon donê bıde. (20.2)

U 60. Dewlemendi u Feqiri

Paşa keyney xu dono lacê pira feqiri. Piri ra vono, bari to zi çini yo. (27)

Eyo wext yow mêrekê kî xu rê feqir beno. Çigi yî çinê beno. Durumê yî zaf duşig beno. Mêrek rayir dî raştê yow mari yeno mar yî zengin keno. (39.2)

Weyrî ra pey padişah heqê cenekî weziri ra gieno. Heqê mêrdey ya weziri rê nêmoneno. Ceynekî zi feqirey ra feletiyena. (17)

Aryeci vono, wayka luy willay tî raştê vona. Ez u to ma way u biray yemnonê. To mî rê howla pîlî kierda. To ez kierdo zengin. (18.1)

Yow mêrek beno. Ino mêrek zaf feqir o. Ino mêrdım xu rê aryeciyey keno. (18.2)

U110. Xapıtış veciyeno werte

Lacê paşay moniki goştarey yın keno u hal u mesela museno. Şono eya qereçi kışeno u Hebnarî dî zewciyeno.(36)

Bırayo çierçım dî çımı yî rakuenê, dî çımê yî zi akerde monenê. Bırayo çierçım hal u mesela museno. (19.3)

Ehme museno kî ağa yın xapêneno, Ehme heqonê xu ağay ra gêno. (2)

Dewıcı zurey şoni musenê hini şoni ra inon nêkenê. (6)

Huseyn museno kî ek eya keyneka kî tede zeweciyayo ek Fatma niya ek peri ya. (38)

V. DİN

V0-V99. Merasimi dini

V100-V199. Bonê dini u cisimê dini

V200-V299. Şexsiyeti muqeddesi

V300-V399. Baweriyi dini

V400-V499. Qewetê dini

V500-V599. Tayi tewirê motifi dini

V52. Qewetê du'on

Mêrek tengasi dı dehun keno, asmên ra awey gudı yow çig binê darı dı kueno. Vergi wenê u şınê. Yo zi feletiyeno. (22)

Keynekı Allay rê dehun kena. Şewê kı ğaybone ra sey masi çig fekê keynekı ra veciyeno. Eyo mase keynekı tangasi ra feletneno. (29)

(Z) V56. Nımaj

Bıjo şono seyt, xalê yı weyra nımaj keno. (5.1)

Luy owniyena kı yow mêrdım ha serê tehti eyne 'Eli dı nımaj keno. (34.2)

Hemolekê mı, mızı dapirey xu ro mekı. Dapirey to xu rê nımaj kena. (40)

Luy vona, ez şono diyarê ina xeciti ra dı qomi nımaj keno ow e yeno ma şê. (34.2)

Pırı ağay rê dehun kena. Ağa heta kı 'emrê yı beno feqirey kaşnêkeno. (27)

(Z) V58.6. Nımaci ra ver desmacguretiş

Mêrek şono seri biri aw weno, desmac gieno. (5.2)

Hebnarı bergiri qayte kena, viedı desmac giena. Awey desmaci viedı rışnena. Bena çayır çimon. Bergir çıgı rınd beno, zaf rınd beno. (36)

(Z) V207. Mala

Bızı wardenasıtlê masti omên kena ow yalla şona key malay. (1)

Luy rakuena nızdey malay sersıbay veyndey dodoy dona. (34.1)

Babi 'Elik u Fatıkı semedê ğeley xu şino verê mallay. (14.3)

Wısi 'Eli nêweşi owniyeno kı vergi hama zi binê darı dê. Veyndey
Allay dono dehun keno. (22)

V254. Sıloomdayış

Padişah, cılonê xu bedelneo. Xu keno sey şari. Şono dı heb dızdon
hetı. Sıloom dono dızdon, yın dı xeberi dono. (12)

Luy sıloom dona, şona verê paşay. (18.1)

Xapıker şono verê cırêri, sıloom dono bıde. (24)

(Z) V390. Baweriya qederi

Ini cılı kı mıray, ez pey ini cılon şo hızurê ağay ko ez seko? Lacey
vono, ek qeder bıbo yow potı zi to ra bo ağa vono qey kurkey
pêxemberon a. (27)

Şıma gerek çuwon berz. Çuwey şıma şê koca, şê kom keye, qeder u
qısmet şıma ay cad o. (19.3)

(Z) V532. Şiyayişê haci

Luy diki ra vona, Alla to nequr suri nigıyo. E ha şono hac, to zi
çowres hebi cenı day xu dıma. Pi to çowres hebi cenı kierdi. Bakalê to
çowres hebi cenı kierdi. To zi çowres hebi cenı kierdi. Bê ma şê hac
xu rê towbe bıê. (34.1)

Her luy ra vono, luyey sera? Luy vona, e şono hac. Hını zem u zuri
bes a. Her vono, wıllay e zi yeno. Bê ma xu rê têdı şê. (34.2)

W. XISUSİYETİ ŞEXSİYETİ

W0-W99. Xısusiyetê şexsiyetanê holan

W100-W199. Xısusiyetê şexsiyetanê xıraban

W200-W299. Tewırê xısusiyetê şexsiyetan

W10. Pizeveşiyê (merhemet) u şefqet

Pizey aġay piri veşeno. Aġa piri rê yardımcı beno piri ra vono, tı xeyr omeya. May mı meşermayi. Çına to rê lazımo wa ġızmkari peyda bıkê. (27)

W26. Deyaġ

Helilıkı goştariyey dadiyey xu kena, deyaġ kena. Verg ya nêveynono. (1)

Paşa deyaġ keno. Peyni dı rayna zengin beno. Keyney paşay dı zeweciyeno. (3)

Herb dı hırı pehliwoni esir moneni. Hırı bıray bınê zulmi dı deyaġ kenê. (16)

W27. Mınnet

Pehliwono qıcı ra vonê, tı yenê dini ma ser noney tı nini? Pehliwono qıc vono, dini şıma çınıyo kı. Ez biyo çınay şıma ser? Yın vonê, boni ma to dekenê mı lêyon tı kıjjık benê. Yo zi vono, mınnetê şıma çını yo. Şıma bêmınneti. (16)

Lacek leyrekonê teyra sıpi feletneno. Teyra sıpi zi laceki bena hot tebaqi dınyaya roşnı. (5.4)

Keynekı paşay ‘afu kena. Paşa zi heqıbey kı altunon xela dono bıde. (25)

W31. İte’et

Bızı, Helilık u Belilıkı temin kena. Yın ra vona, yow biyo şıma beri nakê ha! Belilıkı goştarey may xu nêkena verg yeno ya weno.(1)

Hezreti Sıleymon ‘elennebi zonê pêro teyron zono. Çi mijmowlı zono.
Çi pêro mahluqaton zonaynı. Weyra onceno pêser. Dodo çawış o, pêro
teyron pêser keno. Pêro teyri pêser benê. Yın Hezreti Sıleymon vonê,
ya nebi Allay emır bıki. (10)

W32. Ceseret

Yın pehliwoni qıci ra vonê, boni ma to dekenê ini lêyon tı kijjik benê.
Yo zi vono, mınnetê şıma çını yo. Şıma bêminneti. (16)

Bırayo qıç teyna şıno dêwon kışeno. Bırayonê xu zi feletneno. (5.4)

W33. Mêrxasi

Ehme heqê xuno bırayonê xu piya ağay ra gêno. (2)

Luy, dêwon xapênena koşkey dêwon tı ra gêna. Luy aryeci zi keyney
paşay dı zewecnena yı kena zengin. (18.1)

Bırayo qıç feletiyeno, heqonê xu zi gêno. (5)

Waya qıci dêwi kışena. Peyni dı lacê paşay dı zi zewecyena. (7)

W34. Bestayi

Keynekı zoraki donê paşay. Keynekı xu zaf qehrmena. Keynekı paşay
nigêna, waştay xu wazena. Samedê waştay xu yoyi rê ber nêakena,
yoyi dı xeberi nêdona. (5.3)

Pehliwoni samedê dini xu, xu erzenê adır. (16)

W121. Ters

Lacek owniyeno mêrdımwerı rayna şona warey. Yena diyar kı fekê ya
rayna quçê guni yo. Lacek tiers ver nişno biremo zi. Yo zi şono howş
owniyeno kı bergirê yı wiedo, yow hilalê kı mendo. Lacek zaf tierseno
zerey xu dı vono, mela e yow awaykı biremo. (28)

W151. Çım veyşoni

Luy çim veyşoney kena. Zerey xu dı vona, ez gerek yow fişkê kı biko.
Ez daymış nêbeno. Ez gerek şo boro. (26)

W154. Nonkori

Heş mêreki rê howlı keno. Mêrek heşi rê xırabi keno. Heş zi heqonê
xu mêreki ra gieno. Mêreki bı penconê xu kışeno. (4)

Bırayo qıç, bırayon pilon bir ra feletneno. Bıray pili, bıray qıci bını
biri dı verdonê. (5.4)

Keçelek ŝitê ŝêri dano lacê wali u lacê qazi. Lacê wali u lacê qazi
xayin veciyeni. (33)

Mêrek cayê keronê erciyayon weziri naweno. Wezir uca dı mêreki
dono kıştış. (17)

W167. ‘İnad

Bıray Ehmedi ‘inad kenê, goştarey Ehmedi nêkenê. Peyni dı poşmon
benê. (2)

Dodo veyndey kundi dono, kund nêŝono. Kund inad keno, pelonê xu
semedê Belqızı nêruçugneno. (10)

W171. Riyakari

Keynekı mexsus vona, ina çı piçeka to arda ‘emelê serey mı kerda?
Halbıka ya qısti ra uca dı ronayo. (5.2)

W181. Pexili

Qereçiya pısı pexili ra Hebnarı erzena bir. (36)

Metrebı pexili ra Fatıkı erzena bir. (14.3)

W185. Zorbazti

Dêw zorbazey ra keynonê Kalê simzon gieno. (7)

Yın 'eyni bı zorbazey pehliwonon onê dini xu ser, pehliwoni binê
zulmi dı deyağ kenê. (16)

X. MİZAH

X0-X99. Bêkeyfi ra mizah

X100-X199. Bêhuneri ra mizah

X200-X599. Mêrxasi

X200-X299. Esnafan dı mızahê dayiş-guretişi

X300-X499. Wayiri gureyan dı mızahê dayiş-guretişi

X500-X599. Qedemeyanê binan dı mizahi

X600-X699. Milletan u şaranê binan ser mizahi

X700-X799. Cinsiyetan ser mizahi

X800-X899. Serxoşan ser mizahi

X900-X1899. Mizahê zur u zêdî ra eştişi

X910-X1099. Mêrdımanê halê istisnai ser mizahi

X1100-X1199. Masewan u seydaran ser zuri xışni

X1200-X1399. Heywanan ser tayi zuri

X1400-X1499. Dari, feki, zerzewat u nebatanê binan ser zuri

X1500-X1599. Coğrafya u topoğrafya ser zuri

X1600-X1699. İklım u hewa ser zuri

X1700-X1799. Maskaratiya mantıqi

X1800-X1899. Tewrê zuran u zêdî ra eştişan

X542. Mizahê mêrdımanê gêcan

Ağa pırçoy ra vono, qaytey beri bı (yani keyi rê wayireykı). Pırço beri dekeno paştey xu şono veyve. Ağa vono, tı qey omey? Pırço vono, to mı ra va beri rê wayreykı. (35)

X942. Halê istisnai ra zuri

Yow dêwı bena. Hot sarey ya u hot hebi zi keyney ya benê. (19.2)

Keynekı welı ra her vırazena, şına pey hot koyon. (19.3)

Hebıkey hınarı yowna hebıkı ser kuena, hebıkı bena yow keyna da zaf rındı. (36)

Lacek hot tebaqi erziyeno binê ‘erdi. (5.3), (5.4)

Z. TAY GRUBİ MUXTELİFİ MOTİFAN

Z0-Z99. Formuli

Z100-Z199. Sembolim

Z200-Z299. Mêrxasi

Z300-Z399. İstisnayı

Z64. Vateyê verinan

Wazena wa bıray bê, mêrdımonê nonkoron rê howlı nêbena. (5.4)

Z71. Umarê formulistiki

Z71.1. Umarê formulistiki: 3

Hırı bıray benê. Bay yın, yın rê wessi keno. (5)

Hırı roci qıdiyeno. Aryeci rayna şono seyt. (18.1)

Ceynekı hiri roci hiri şewı biermena. (27)

Yın owniyenê hiri espari ha yını dıma yenê. (16)

Hz. Sıleymon, kundi ra hiri persi perseno. (10)

Bırayo qıc şono hiri odon veyneno. (5.4)

Hiri keyney Kali simzon benê. (7)

Dêw vono, hiri ray awa germinı mı seru vierdı war. (5.2)

Paşa hiri hınaron dono lacê xu. (36)

Padişah hiri altuni dono mêreki. (39.2)

Hiri bırayê pehliwoni benê. (16)

Luy hiri seğeti dıma rayna veyşon bena. (34.1)

Hiri lıngi eşt. (36), (24)

Hiri hebi resnon xu pêsero keno. (20.2)

Luy u hemolek hiri ray hol ezenê. (34.2)

Z71.5. Umarê formulistiki: 7

Keynekı şona key hot bırayon. (19)

Hot hebi keyney mêrdımwerı benê. (19)

Howt seri ‘eyli mêreki nêbenê. (33)

Bırayo qıc way xu beno pey howt koyon. (19.2)

Keçelek şono pey howt koyon, şitê şêri veyneno. (33)

Keyney paşay hot roci dikon kırya kena. (25)

Paşa wayiri hot dewon o. (25)

Hot sarey dêwı est i. (19.2)

‘Icur hot asmêni şıno diyar. (29)

Lacek hot tebaqê erziyeno bini ‘erdi. (5.3)

Teyra sıpi rê hot kilo goşt lazım o. (5.3)

Hot dêwi bıray benê. (18.1), (20.2)

Keynekı remena kuna zerey keyi, kuna pey howt beron ow berun xu giena. (19.1)

Yow mar maro bini ra vono, cîtêri bızonaynı tı ha pizey ay cenidê ka sıskey howt seron bıdo to ka tı borê parçe parçebê ka to aya ceni ra bıgiyo. (19.1)

Veyvekı zı gırowta arda. Howt roci veyve ronênê. (25)

Z71.5.1. Hot bıray yo way

Yow way hot bıray benê. (19)

Z71.6. Umarê formulistiki: 9

New laci beytaro kori benê. (23)

Z71.12. Umarê formulistiki: 40

Lacek şino çares roci coniya belekı qayte keno. (23)

Mêrek lacê xu ra vono, mı çoras altuni day to. Ek howni to biyo bıumarı. (38.2)

Luy diki ra vona, to zi çowres hebi ceni day xu dıma. Pi to çowres hebi ceni kierdi. Bakalê to çowres hebi ceni kierdi. To zi çowres hebi ceni kierdi. Bê ma şê hac xu rê towbe bıê. (34.1)

Z100. Sembolizm

Mar me’nay hownê padişahi rê vono, howno verin dı me’nay luy fenikerey paşa ya. Howno dıyın dı me’nay viergi veyşoney paşa ya. Howno hırın dı me’nay mêşını feqirey paşa ya. E zi dınya yo. (39.2)

Teyra sıyay bıne ‘erdi, teyra sıpi ser ‘erdi sembol kena. (5.3), (5.4)

Vowra surı, bêmkoney simbol keno. (7)

Z140. Rengo simbolik

(Z) Z140. Rengo simbolik: Zermên

Kê vonê qey biya golala zermênı. (32.1)

Ek emrê Allay ra ek o qeyde lac Fatıkı rınd i. Ek yow yowı rındêr i, kê vonê qey zermên i. (14.3)

Z140.1. Rengo simbolik: Sur

Alla to nequr surı nigıyo. E ha şono hac, to zi çowres hebi ceni day xu dıma. (34.1)

Kalê sımzon dêwi ra vono, keykı vowra surı varay ez ey çağ keyney xu dono to. (7)

Z140.2. Rengo simbolik: Sıpi

Pırı, teyra sıpi laceki nawena. Teyra sıpi laceki feletnena. (5.2)

Ğızmkari yenê ya benê. Ceynekı şona yını hetı kı pêro têbestey, xemelnayey ow pêro mexmelê yın sıpi. (27)

Hındı owniyeno kı yow bowronı veciyaya bowronêka sıpi. (5.3)

Z140.3. Rengo simbolik: Siya

Lacek howt tebaqi erziyeno warey. Şono yow bowronı ro guneno bowronı siya bena. (5.3)

Lacek qereçi ra vono, qeyi tı inawa siya biya? Ya vona, e tinci ra mendo. (36)

Mêrek vono, tı yow metrebo kı siya ya. Eno şowq şowqê to niyo. (14.3)

Z183. Nameyê simboliki

Mêrek namey lacê xu Heqnêmede tı ra nono kı yow roc heqonê xu bigıyo. (17)

QISIMÊ HİRİYIN

3. FORMEL ÇITA YO?

Estanîki, ekseri bî formelan destpêkeni u bî formelan qıdiyeni. Ay ra formeli zereyê estanîkan dı unsurê bestaye yê. Ina dehkera ser Saim Sakaoğlu, me'nayê formel hına ifade keno, "zereyê estanîkan dı wext u şeklo belukerdaye dı ifadeyê qaliban rê vani, formel" (Sakaoğlu, 2002: 151).

Pertev Naili Boratav me'nayê formel ser hına vato, "Mınasıbê gore verniya estanîkan, werteyê estanîkan u peyniyê estanîkan dı ifadeyê qalibanê kılman ra yan zi dergan ra vani, formel" (Boratav, 2003: 96).

Ensar Aslan zi ina dehkera dı me'nayê formel hına ifade keno, "Estanîkan dı verni, peyni u cayanê binan dı ifadeyê qaliban est i. Nameyê inan lezvate yo, ya zi formel o" (Aslan, 2008: 274-275).

Ini fikranê cıgêrayoğan ra fom beno ki, formelê estanîkan ifadeyê qalibi yê. Samedê ay ra formeli zi leteyê estanîkan ra hesebiyeni. Vatoği estanîkan pê ini ifadeyan hem estanîkan xemelneni hem zi diqqetê goşdaran anceni xu.

Ina dehkera dı M. Eda ÖZKAYNAK, xebata *Masal Formellerinin Sembolik Çözümlemesi* (Özkaynak, 2013) u Saim SAKAOĞLU, xebata *Gümüşhane ve Bayburt Masalları* (Sakaoğlu, 2002) dı formelan ser xebati hirayi vıraşti.

3.1. ESTANİKANÊ HÊNİ DI FORMELİ

Hêni dı semedo ki vatoği estanîkan hini zê veri estanîkan nêvani hem estanîki kılm bi hem zi formeli kılm bi. Tayi estanîkan dı formeli samedê xu virikerdışı ra kemi vaciyayi, tayi zi nêvaciyayi.

Ina dehkera ser estanîkanê Hêni dı tesbit bî ki, estanîki ki çimeyê yın zêpi yo formelê ê estanîkan zi zêpi yo. Formelê estanîkan ca ra ca u mêrdımı ra mêrdımı gore bedeliyeni. Vatoği estanîkan ğıyalê xu gore, dewa xu gore, cuyayişê xu estanîkan dı formelan şıgulneni.

Wexto ki ma formeli estanikan nuşti ma umarê estanikan peyniya formelen dı zereyê parantezan dı belu kerdi. Ina xebat dı formelê çoras (pa versiyonan pancas u hot) estanikan etud beno. Etudê formelanê ina xebat, xebata Saim Sakaoğlu dı sernuşteyê “Formeli” gore tesnif beno. Sernuşteyê formeli Sakaoğlu ponc qısımı ra yeni meydan.

- 1) Formelê destpêkerdişi
- 2) Formelê girêdayişi
- 3) Formelê durumê pêmendeyan
- 4) Formelê qediyayişi
- 5) Tayê tewrê formelan

3.1.1. FORMELİ DESTPÊKERDİŞİ

Destpêkerdişê estanikan eğleb bı ini formelan beno. Vatoği estanikan, bı ini formelan goşdaran estanik rê hederneni.

3.1.1.1. Destpêkerdişo Sade

“Yow mêrikê kî xu rê şono yabonon ra çi geyreno.” (4)

“Yow ‘Eliyo newrek beno. Yani zaf tersok o.” (20.2)

“Rocê kî yow paşay Diyarbekî veyndey vezirê xu dono.” (31)

“Yow pîrî bena. Yow zi pîsingey ya bena.” (30.3)

“Vonê, yow mêrikê kî bı. ‘Eylonê xu rê wessi kerd.’ (5.2)

“Yow şuane beno, şîno pesê dewî.” (6)

“Veri seydarî zımîstonon şînî seyt. (37)

“Yow viergo extiyar beno, xu ra lebeyeno.” (9)

“Dodo xeberdar o, sey postacı yo.” (10)

“Hîrî hebi pehlîwoni benê.” (16)

“Yow mêrik beno. Yoyo yow cenîyey xu benê.” (17)

3.1.1.2. Beno/Nêbeno (Esto/Çiniyo) ra Destpêkerdış

“Yow beno, yow çinê beno.” (18.1)

“Bên nêben hot bıray bên.” (19.3)

“Beno, nêbeno Allay pillêr çig çinê beno. Hirı bıray benê.” (5.3)

“Çig beno, çig çinê beno. Yow mêrik beno, hirı hebi lacê yı benê.” (5.4)

“Beno, nêbeno. Cay kî çig çinê beno. Allay pilêr çig çinê beno.” (7)

“Cayk ben, nêbeno. Yow babi u yow keyna bena.” (32.2)

“Beno nêbeno, beno nêbeno, beno nêbeno, çaykî çig çinê beno.” (33)

“Beno, nêbeno cay kî çig çinê beno. Yow verg beno, yow bızı bena.” (1)

“Yow way bena, yow bıra beno.” (14.1)

“Beno nêbeno, yow dik beno.” (34.1)

“Beno nêbeno, çig dinya ra çinê beno.” (34.2)

“Çig beno. Çig çinê beno. Yow ağa beno yow lacê yı beno.” (36)

“Beno nêbeno, Allay pillêr çow çinê beno.” (24)

“Cayk beno, cayk çinê beno. Rocêk hirı hebi bıray beni.” (2)

“Cayk beno, çinê beno. Hirı bıray benê.” (5.1)

“Beno, nêbeno. Cay kî çig çinê beno. Allay pillêr çig çinê beno. Yow pırı bena. Yow zi pısingı bena.” (30.2)

“Yow beno, yow çinê beno. Humay pillêr yow çinê beno.” (35)

“Yow way bena, yow bıra beno.” (14.1)

“Cêk beno, cêk nêbeno.” (14.2)

“Beno nêbeno, yow Huseyn beno. Yow Fatma bena. Aşiqê yemnon benê.” (38.2)

“Cêk beno, cêk çinê beno.” (14.3)

“Cêk beno, cêk nêbeno.” (18.2)

“Yow esto, yow çini yo.” (29)

“Ceyk beno, ceyk çinê beno.” (19.1)

“Yow beno, yow çinê beno.” (19.2)

“Cay kî beno, cay kî çinê beno.” (20.1)

“Benno, nêbeno. Allay pillêr yow çinê beno.” (28)

“Cêk ben, cêk nêben. Yow pir, yow pîsingî bena.” (30.1)

3.1.1.3. Yo Wext ra Destpêkerdîş

“Zamonê aḡayon dî yow aḡa beno ow zeweciyeno.” (3)

“Rocê kî dî hebi kutîgi benê.” (8)

“Zamonê kî dî teni yemnon dî xeberî donê” (39.1)

“Rocêkî verg, luy ow şêr benê hevalê yemnon.” (11)

“Rocêkî yow paşa beno. Şewî wardeno şono yow mehla ra geyreno.” (12)

“Rocêk yow luy kuze tebişnena.” (13)

“Rocêkî yow padişahê kî beno.” (39.2)

“Rocêk yow paşa lacê xu ra vono, şo tebîqat. (25)

“Rocêk verg, heş u luy benê heval.” (26)

“Zamonêk yow lacek aşîqê keyney paşay beno.” (27)

“Rocêkî yow Huseyn beno yow kî zi Fatma bena.” (38.1)

3.1.2. FORMELİ GIRÊDAYİŞİ

3.1.2.1. Diqgetantiş ra girêdayiş

“Goma k1 b1 sersıbay owniya ek heqibey altunon çini yo.” (3)

“Owniyeno k1 qulı dı tuyi, gozi, hingimên quç o.” (4)

“Beno roco bin dısmış bena, rayna yena verê aryeci.” (18.1)

“Ay yow bıray yın çar çımı y1 est i.” (19.3)

“Şino fekê beri ek xezalek1 peri ya.” (5)

“Hındı owniyena k1 pizey vergi berbı ow keyney ya Belilık1 raştadı kowtı.” (1)

“Dono pıro şono yow baxcey k1, ek Şalul u Bılbıl onenê. Pêronı têra kerda ek Qur'on onenê.” (5.2)

“Şono pey howt koyon ow şono pey eya tehtı. Taştırey k1 owniyeno ino şêr fıra ome ş1 serê çemi, ek nıngıy y1 decena. Yow çig sey darbı nıngıy y1 ro omow.” (33)

“Hındı owniyeno k1 yow bowronı veciyay, bowronêka sıpi.” (5.3)

“May liçgon yena k1 liçıgi ya wiçenê. (5.4)

“Dewıcı b1 gedon ra, b1 cenıyon ra, b1 extiyaran ra pêro çuwonê xu gênê, tıfıngonê xu gênê, ha babam de babam tê dıma rêz benê şınê ver şuani. Şınê verê şuani k1 şuane ha ha ha, hewino.” (6)

“Keynek1 şona erdişey dêwi ra geyrena. Keynek1 goma k1 erdişey y1 ra geyrena ek çuwali k1 kılinti ha moni erdişe y1 dı.” (7)

“Çılayê xu dono lemon ro. Eya gomı dı owniyeno k1 yow verg ha monê lemıdı xo lımnaw.” (8)

“Dodo rocêk1 behr dı şono. Şono k1 yow qılı weyra ya. Şono owniyeno k1 yow ırqê k1 ha weyrav. Ino ırq, ırqê serê ‘erdon ra niyo, sey cınonê.” (10)

“Way y1 pizey y1 şeqnena k1 çig tede çınık o.” (14.1)

“Ağa wardeno yeno ode. Ek çı bıveyno. Ek mışagi remayi ow ayk sereyın dırabi ey zi gedey yın ê.” (2)

“Fatıkı kardi giena dona pizey ‘Elıki ro pizey ‘Elıki şeğnena. Owniyena k1 ek eyo yowk1 vêşêr çig pizey ‘Elıki d1 çini yo.” (14.2)

“Owniyenê k1 binê biri d1 keye vıraştow.” (14.3)

“Owniyeno yow teqı reqey dawari, bergiron yena. Owniyenê hırı espari ha yını dıma yenê.” (16)

“Pêro milletı erziyena teber.” (10.2)

“Owniyena k1 ek key yın pêr sıl de biyo, toz ra nê aseno.” (19.1)

“Şona k1 xobıkı k1 ek muraya surı eşta monê welı.” (19.2)

“Yın teqo reqo, repo tepo danê tı ro. Goma k1 danê bangron ro adır tı ra erzino.” (20.2)

“Goma k1 weno, ne şeker ınawow, ne hingımên ınawow k1 çigo ınaweyın çini yo.” (22)

“Çey hirını ‘eyni weno ek hebıkı hebıkı ser kowta. Hebıkı bena yow keyna. Ek ne dı çımon diya ne vaynaya.” (36)

“Huseyn xu yeno, owniyeno k1 ek Fatma niya ek peri ya. Ek ya xu dekerdo derqê Fatma.” (38.1)

“Mı ‘eyni yow koçê k1 hewnaynı. Ez owniyaw k1 mar hınıyo zerey kuçı dı, mı dı xeberi dono.” (39.1)

3.1.2.2. İfadekerdışê Wexti ra Gırêdayış

“Hêşê Huseyni yeno bıde. Gedonê xu, herçi xu weyra vierdono ğaybone ra yeno keye. Yeno k1 ek bentare ra ser u sali vierti. Goma k1 yeno çıqa k1 dınya y1 vera şona.” (38.2)

“Yow rocê k1 filon roc to viri yeno ma şı tebliqat. Bentare dı hot-heşt seri dokowto.” (25)

“Roco bin lacek rayna yeno. Ina ray ino mar yow cay k1 ra xu vierdey laceki dono, laceki weyra kışeno.” (39.1)

“Ey qefesi zi benê binê boni dı alexnenê. Bentare ra çınd aşmi vêreno, nowtonê qefesi ronê.” (18.1)

“Wext seru vêreno yow roc raştı ra luy nêweş kuwena.” (18.2)

“Çınd seğeti vêreno wardena ek pizey ya rayna va, xur xur ...” (34.1)

“Bentare ra çınd seri qıdiyenê. Yow herbo xışın roniyeno. Pêro milletı şona herb.” (33)

“Zamonê k1 vêreno ino ağa rayna hown veyneno.” (39.2)

3.1.2.3. Formelê Gırêdayişê bini

“Şono, şono, şonoo zerey koşk1. Ek yow bekçi zi vierdı çını yo.” (25)

“Mêrek şono, şono, şono hındı owniyeno k1 yow kuç1 ra marê k1 ome verniyey y1.” (39.2)

“Şono, şonoo owniyeno k1 yow gobleyk1 vergi. Hindikê k1 zaf i.” (4)

“Y1 taqip kenê, şonê, şonê, şonê nızdey dewey y1.” (24)

“Mêrek bergiri xu veceno teber dono pıro şono. Şono şono şonoo dewey xu ra duri şono. Owniyeno k1 yow mêrdım raştê y1 ome.” (33)

3.1.3. FORMELİ DURUMÊ PÊMENDEYAN

Ini formeli ‘eyni vaqıa dı reyna vaciyeni. Qalibê ini formelan ekseri zêpi yo. Labelê vatoğan gore vatışê ini formelan bediliyeno.

3.1.3.1. Têdı xeberdayiş

“T1 ç1 kes1, t1 ç1 kari? Mêrek vono: Liya wıdarı! Ez xu rê şono. Gedey mı veyşoni.” (7)

“T1 kom a, t1 ç1 kes a, t1 ç1 kara a? Ya vona: Hal mesela ona ya.” (19.1)

“Tı çiyi, tı çı kesi, tı umey şonetey kenê? Mêrek vono: Mı ra mepiersı. Allay sekerda sey Allay bena, sey Allay a. Sey mı niya.” (3)

“Tı çı kes i, tı çı kar i? Dêw vono: Ez dêw o. Bıray to ez eşto uta.” (5.2)

“Tı kom a, tı çı kes a? Keynekı vona: Ez way şıma yo.” (19.3)

“Tı çı yi, tı çı kes i? Şo lezi pi mı to veyno to kışeno. Yo vono: E zi pi to geyreno.” (5.4)

“Tı çı kes i? vono: Ez xu rê umeyo geyreno.” (20.1)

“Herow ey çiyı, tı çı kesı, tı çı kari, to paştey xu kera ru şidênaya? ” (24)

3.1.3.2. Tesvir

“Ya zi pırriyak pırriyak rınd a, dınya dı ondey ya inson rınd çini yo. Şına zere key bırayon xu ponk kena.” (19.1)

“Keyney subayon a, şıta ya, rıta ya, ponk a, zaf rınd a.” (16)

“Ek pırriya kı rınd i, pırriya kı rındi ek yın rındêr dınya dı çınik ê.” (19.1)

“Warzena xu ay qılif ra vecena xu dekena yowna qılif. İndık rınd bena sey çılay roşın bena. Şına şına serey govendı.” (19.3)

“Fatıkı pırriyak rınd a, pırriyak rınd a. Rındey Fatıkı ra dınya dı yow çinê beno.” (14.3)

“Owniyenê kı ek yo şowq dıyaw bir. Kı ino şowq hindı rınd o, hindı rınd o. Kê qayili vındê tı ra bowni. Qereçiya yow vona, şowqê mın o. Eya binı vona, şowqê mın o. Keynekı serê ‘edli ra vona: Medênı pêro, ino şowqê mın o.” (36)

“Lacê paşay temaşe keno kı yow keyneka çındı rınd a. Tı voni qey pılıkey vovr a.” (7)

3.1.4. FORMELİ QEDİYAYIŞI

3.1.4.1. Qediyayıšo Sade

“Eyo mêrek zi mireno. Heş zi mireno.” (4)

“Weley ya pey howt koyon dı vay donê. Bay yın keyney xu ono, sere yın nêbirnen yen aya ceyney xu zi kışeno.” (14.3)

“Bijo cad xanım ono dono xalê xu. Keyney ağay zi yo gieno.” (5.1)

“Dono pıro ya kışeno ow cadı malê dêwi serdı roşeno.” (5.2)

“Behdu hini gore gore ra vêreno, hama hêşê y1 yeno sere. Lahaa.” (6)

“Yow goni yın zid o eyo zi ti. Çunki tı cenı ra tiersenê ow teyr u turi ra va, hadi yalla vıla bênı.” (10)

“Şıma bêrênı cay ininon. Ini zi wa ceza borê.” (12)

“Weyrı ra pey padişah heqê cenekı weziri ra gieno. Heqê mêrdey ya weziri rê nêmoneno. Ceynekı zi feqirey ra feletiyena.” (17)

“Hal meseley luy in qeyde ya. Mı xu zor feletna.” (20.1)

“Ez zor tı ra xelesiyaw.” (20.2)

“Sermiyonê pêro key mı ti ya. To ma bela ra zi feletna. Tı umeya biya veyvey mı zi. Ma wırdı paşay zi bi mêrdımê yemnon.” (25)

“Ino mase behdu asmên ro şono qayme. Nomey y1 zi ‘Icur pıra nonê.” (29)

“Pırı boçey ya dona, ya zi şına veyvey key xalon.” (30.1)

“Pırı boçey ya dona bıde. Ya zi boçey xu giena şona veyvey xalon.” (30.2)

“Pırı boçey ya dona. Şona veyvey xaldê xu. Heta şona veyvey xaldê xu ownına veyve qedyaw. (30.3)

“Ya boçey xu giena. Şına veyvey xalê xu. Yınız mırad xu dı şa benê.” (30.4)

“Paşay k1 aqıl weziri ra bigi yo. Weziro k1 aqıl xonci ra bigiyo. Xonciyo k1 aqıl boçey bızı ra bigiyo ko paşatey mı zi inawa bo.” (31)

“Tonzi xu erzena ser, luy tebişnena. Dodo zi remeno xu feletneno ow şono key xu.”
(34.1)

“Vergi heri kışenê, wenê.” (34.2)

“E Pırço yo, la şıma zi Pırçoy?” (35)

“Huseyn peyni dı ceza gieno dekueno hepıs u cezay xu qıdêneno rayna yeno.” (38.1)

“Roco bin lacek rayna yeno. Ina ray ino mar yow cay kı ra xu vierdey laceki dono, laceki weyra kışeno.” (39.1)

3.1.4.2. Mıradê Xu dı Şabıyayış Ser Qedıyayış

“Lacek zi vera, vera, vera xebetiyeno. ‘Eylê yımı benê, idarey yımı rınd beno. Mıradê xu dı şa benê.” (27)

“Lacê paşay goştarey estanıkey ya keno. Lacê paşay şono eya qereçi mireyneno ow yo bı keyneki pey mıradê xu şa benê.” (36)

“Bıra şono howt hemmin zi kışeno. Bıray yın zi yenê, pey mırad xu şa benê.” (19.1)

“Ya boçey xu giena. Şına veyvey xalê xu. Yınız mırad xu dı şa benê.” (30.4)

3.1.4.3. Qedıyayışê Şexsi

“Mı ra zur, Allay ra raşt.” (1), (14.2)

“Ma ra zur, Humay ra raşt.” (2), (18.2)

“Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbi kı ‘esırı vıraştı. Herkesi gıştey xu day pıro, mı gıştey xu day pıro gıştey pêronı kokat bi.” (5.3)

“Mı ra zur Allay ra raşt. Mı ‘elbê kı ‘esırı vıraştı. Mı bierdı Qedıştı kutgon lıştı. Mı bierdı Tawılı kutgon kerdı willı willı. Mı ardı dewı. Mı gıştey xu day pıro gıştey mı kokat bi.” (5.4)

“Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbi kı ‘esırı vıraştı. Mı bierdı sêney mezeli. Mı gıştey xu day pıro gıştey to dıra kiedı hanıka cêbey mı da.” (32.1)

“Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbi kı ‘esiri vıraştı. Mı bierdı Tawılı kotgon kerdı willı willı. Mı ardı Qediştı kutgun lıştı. Mı ardı Cowzı eşti howzı.” (7)

“Mı ra zuri, Allay ra zi raşt.” (9)

“Mı ra zuri, Allay ra raşt.” (18.1), (19.2), (38.2), (39.2)

“Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbi kı helawi vıraştı. Mı berdı Cowzı, Cowzıcon dekerdı howzı. Mı weyrı ra zi bierdı berdı Tawılı, Tawılıcon kerdı willı willı ow mı cordı ardı Qediştı, Qediştıcon zi pıştı u lıştı.” (24)

“Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbê kı ‘esiri vıraştı. Herkesi gıştey xu day pıro, mı zi gıştey xu day pıro gıştey pêronı kakot bi.” (28)

“Ma’z estanık uca verday, hadi şıma rê zi uğır bo.” (32.2)

3.1.5. TAYÊ TEWRÊ FORMELAN

3.1.5.1. Formelê Umaran

Baweriya bêbını ra heta xebatanê ‘ilman zafın xebatan dı umari yeni verniya ma. Miyanê şari dı umari yo, hiri, hot, new u çoras muhim i. Ini umari unsuranê estanikan, idyoman, vateyê verinan u baweriya bêbınan dı zaf yeni verniya ma (K. Bozkurt & H. Bozkurt, 2012: 2). Saim Sakaoğlu tezê xuyê *Gümüştane ve Bayburt Masalları* dı umaranê hiri, hot u çoras ra xebat vıraştı u behsê sebebê şığulnayişê ini umaran kerdo (Sakaoğlu, 2002: 261- 263).

Bêğeca Saim Sakaoğlu Ahmet Saçkesen tezê xuyê doktora *Özbek Masallarının Tip ve Motif Yapısı* dı, Neşe Işık tezê xuyê doktora *Türk Masallarının Sembolik Açıdan Çözümlemesi* dı, Esmâ Şimşek tezê xuya doktora *Yukarı Çukurova Masallarında Tip ve Motif Araştırması* dı umaranê hiri, hot, new u çoras ra sernuşteyi formelan ca geni.

Umarê hiri; baweriyan dı, mitoloji dı, kulturê şari dı umarêko muhim o. Umarê hiri, ‘edet u kultıran dı zaf yeno verniya ma. Miyanê şari dı belayan ra mehfezekerdış dı hiri ray danê texteyi ro. Wexto ki dawarê yoyi vini bo u semedo ki verg dawarê yin nêwero yo kardi bestiyena u hiri ray kardi ser waniyeno. Bı bestayışi

kardi fekê vergan bestiyeno u vergi nêşkenê dawari bıweri. Taziye yê hiri roc i. Rakowtişê hownê istiari hiri roci yo (K. Bozkurt & H. Bozkurt, 2012).

Tarix dı umarê hot hem din hem psikoloji, hem zi miyanê şari dı umarêko muhim o. Umarê hot, baweriyânê zafin dı yeno verniya ma. Tayi baweriyân gore dınya şeş roci dı vıraziyaya u rocê hotın dı ason biya. Kitabanê vahiyân dı hot kiliseyi, hot meleketi, hot estareyi... ca geni. Qur'on dı behsê hot asmênan beno bısılmani dormaleyê Kâbe dı hot ray tavaf kenı. Hinduizm dı behsê hot qati binê 'erdi u hot qati asmênan beno. Budizm dı rocbiyayişê Buda dı, Buda berz beno u hot lıngi erzeno. (Çağlar, 2020).

Umarê new, qediyayiş u reyna ganibiyayiş ifade keno. Gerguşı new aşmi pizeyê dayê xu dı vındeni. Umarê new xu matematik dı zi hol mocneno. Matematik dı umarê new (heta vist) kom umar ro bıguno u peyniyê hesabi pêserbi reyna umarê new veciyeno werte. Misal: $9 \times 2 = 18$ ($1+8: 9$), $9 \times 3 = 27$ ($2+7: 9$)...(Yılmaz, 2022).

Umarê çoras, erciyayişê xu wextê mitoloji u baweriya dinan ra geno. Umarê çoras hedırbiyayiş u tamombiyayiş dı umarêko sembolik o. Hem miyanê kulturê şari dı zaf şıgıliyeno u hem zi baweriya dinan dı zaf şıgıliyeno. Misal, yo qehwe çoras seri xatırı yı est o. Wexto ki yo bımiro çoras roci ra pey helawiyeyê vıla bena. İslamiyetê dı zi Hz. Muhammed (s.a.v.) çoras sare dı pêxemberey derê yena. Zıka, çoras dı yow o. Allah (c.c.) çomirê Hz. Ademi çoras roc elawıto. (K. Bozkurt & H. Bozkurt, 2012). Xristiyani Paskalya dı çoras roci roce geni. Hz Nuh (a.s.) wextê afati dı çoras roci gemiyeyê xu dı mendo (Yeşiltaş, 2015).

Ma estanıkan dı umarê hiri, hot, new u çoras tesbit kerdi. Ma zereyê parantezan dı zi umarê estanıkan belu kerdi.

3.1.5.1.1. Umarê Hiriyi

Hiri bıray: (2), (5.3), (16), (20.1)

Hiri roci: (18.1), (32.2), (27), (26), (25), (24)

Hiri şewi: (27)

Hiri heywani: (26)

Hiri teni: (4), (25)
Hiri espari: (16)
Hiri zomay: (33)
Hiri laci: (5.4)
Hiri qati koşki: (10), (18.1)
Hiri persi: (10)
Hiri oday: (5.4)
Hiri keyney: (5.4), (7), (33)
Hiri ray aw tı ro kerdış: (5.2)
Hiri ray vatış: (5.2)
Hiri hınari: (36)
Ey hırın pırodayış: (2)
Hiri gedey, hiri ‘eyli: (38.2), (19.2), (3)
Hiri ray ceza: (38.2), (38.1)
Hiri altuni: (39.2), (12)
Hiri pehliwoni: (16)
Howno hırın: (39.2)
Hiri seğeti: (34.1)
Hiri lngi eştiş: (36), (24)
Hiri resney: (20.2)
Hiri ray hol eştiş: (34.2)
Hiri mêrdımı: (24)
Hiri beşiley: (33)

3.1.5.1.2. Umarê Hoti

Hot dewi: (27)

Dêwa hot sereyını: (19.2)

Hot roci: (25)

Hot asmêni: (29)

Hot tebaqê bınê ‘erdi: (5.3)

Hot kilo goşt: (5.3)

Hot koy: (14.3), (19.1), (19.2), (34.2), (19.3), (33)

Hot bıray: (18.1), (19.1), (19.2), 19.3)

Hot dêwi: (18.1), (20.2)

Hot keyney: (19.1), (19.2), (19.3)

Hot beri: (19.1)

Hot seri: (25)

3.1.5.1.3. Umarê Newi

New laci: (23)

3.1.5.1.4. Umarê Çorasi

Çoras dêwi: (20.1)

Çoras roci: (23)

Çoras altuni: (38.2)

Çoras cini: (34.1)

3.1.5.2. FORMELÎ RENGAN

Rengi çiyê ki zê simgeyan i u wesileyê irtibat i. Tesir u elaqeyê rengan hem zereyê dınyayê ma dı hem zi teberi dınyayê ma dı est o. Rengi tayê nêweşan rê metodê tedavi yi. Tarixê huneri dı zi rengi zaf diqqet anceni. Qewmanê verinanê Çin, Hind u Mısiran dı rengi zaf muhim i. Simgeyê rengan u şıgılnayışê rengan kulturî gore bedıliyeno.

Rengo sıpi, simgeyê pakey u safe yo. Me'nayê rengê sıpi mitoloji dı zi zêpi yo. Estanikanê ma dı zi rengo sıpi eğleb pakey, holey u feletiyayış ifade keno. Misal, estanika *Hiri Bıray yow Bowronı* dı bırayo qıç şıno yo bowrona sıpi ro gınenı. Bowrona sıpi yı feletnena. Rengo siya, eğleb xırabey ifade keno. Mitoloji dı zi xırabı ifade keno. Estanikanê ma dı zi rengo siya, rengo qer eğleb xırabey ifade keno. Misal, estanika *Hebnar* dı u estanika *'Elık u Fatıkı* dı metreba siya u qerı insanın rê eğleb xırabey kena. Rengo sur; simgeyê jiyati, qeweti, nêrki u mayki yo. Estanikanê ma dı zi ina dehkera ser elaqe est o. Misal, Estanika *Kalıkê şımzon* dı dêw bı zorbatı keyna wazeno. Babi keyna dêwi ra vano, wexto ki vovra surı varay ez ey wext keyneyê xu dano to.

Estanikanê ma dı zewbina yo reng esto ki ino reng, rengo zermên o. Zewbina xebatanê tezan dı ma raştê rengê zermêni nêamey. Ay ra ma ino qısım dı ca dayo rengo zermên. Rengo zermên, benateyê rengê kesk u rengê zêrri yo. Ino reng rengêko bereqiyaye yo. Rengo zermên, estanikanê ma dı rındey, holey u pakey ra ifade beno. Misal, estanika *'Eyşa u Fatma* dı rındiya Fatma bı zê golala zermêni terif bena.

Melumatê qısımê Formelê Rengan dı xebata M. Eda ÖZKAYNAK *Masal Formellerinin Sembolik Çözümlemesi* (2013) ra istifade bı. Ma bı ino qısım estanikan dı rengê sıpi, sur, siya u zermêni tesbit kerdi. Ma umarê estanikan zi zereyê parantezan dı belu kerdi.

3.1.5.2.1. Rengo Sur

Vowra suri: (7)

Muraya suri: (19.2), (30.5)

Sowli suri, lastigê suri: (30.1), (30.3), (30.4)

Paştsur: (9)

Nequr sur: (34.1)

3.1.5.2.2. Rengo Sipi

Bowrona sipi: (5.3)

Mexmela sipi: (27)

3.1.5.2.3. Rengo Siya-Qer

Metreba siyay: (36)

Bowrona siyay: (5.3)

Paştsiya: (9)

3.1.5.2.4. Rengo Zermên

Lacê zermêni: (14.3)

Keyneka zermêni: (14.3)

Golala zermêni: (32.1)

3.1.5.3. FORMELİ WEXTAN

Ini formeli, formelanê umaran ra hesebiyenê, zewbêna wextan ser formeli çin i (Sakaoğlu, 2012: 68).

3.1.5.3.1. Roc

Yo roc: (2), (3),(4),(5.1)), (5.2), (5.3)), (5.4), (6) , (7) , (8) , (9) , (10) , (11) , (12) , (13) , (14.1), (14.2), (14.3), (15) , (16) , (17) , (18.1), (18.2), (19.1), (19.2), (19.3), (20.1), (20.2), (21), (22) , (23) , (24) , (25) , (26) , (27) , (28), (29) , (30.4), (30.5), (31) , (32), (33), (34.2), (35), (36), (37) , (38), (39)

Hiri roc: (32.2), (18.1), (24), (25), (26), (27), (33), (32.2),

Çoras roc: (23)

3.1.5.3.2. Şew

Hiri şewi: (27)

Ortey şewı: (35), (2), (3), (5.1), (18.2), (20.2)

3.1.5.3.3. Serr

Hot seri: (25), (38.2)

3.1.5.4. FORMELİ CAYAN

Estanıkan dı cayi, cayi cuyayışê vatoğan gore bediliyeni. ‘Eyni estanıkan dı versiyonan gore estanıkan dı cayi bediliyeni. Misal, versiyonê *Şalul u Bilbılı* dı cayê *Qertı* versiyonê *Bijoy* dı bediliyeno beno *Dowdi*.

Ino kısım dı ma hiris u yo cayi tesbit kerdi. Ma ini cayi bı alfabetik u bı umarê estanıkan belu kerdi

Adana: (5.1)

Babêğ: (24)

Biri Hodoy (8)
Bonqırsı: (12)
Cımaygı: (20.2), (35)
Cowzı: (7), (8), (12), (18.1), (19.2), (22), (24)
Çemê Musoy: (22)
Diyarbakır: (31)
Dowdi: (5.1)
Eyni ‘Eli: (7),(8)
Gabon: (18.2), (24)
Ğaliyon (10)
Ğerğel: (14.3)
Malmêzek: (22)
Nêrab: (22)
Paştasiya: (9)
Paştıgowrı: (9)
Paştısur: (9)
Punek: (34.2), (39.2), (7)
Püst: (19.3)
Qertı: (36), (5.2), (5.4), (19.2), (21)
Rısmı: (12)
Sıncek: (7)
Şêğsilometon: (22, (8)
Zelın: (34.2), (36), (4), (8)

QISIMÉ ÇARIN

5. METNİ ESTANIKAN

1. HELİLİK U BELİLİKİ

Beno nêbeno cay k1 çig çinê beno. Yow vierg beno. Yow bızı bena. Dehbi gedey bızı benê. Dehbi bizekê ya benê. Bızı gedonê xu ra vona:

- Gedey mı, yow biyo şıma ber nêakê ha!

Nomey yowk1 Helilik a. Nomey yowk1 zi Belilik a. May yın şona teber yın temin kena, vona:

- Yow biyo şıma beri nêakê ha!

Wırdi gedey ya vonê:

- Ney, ney.

May yın şona çere, yın rê şıt ona. Eya yow geda vona:

- Eyo kom o? serê bonê ma dı repı tepı keno.

Verg yeno fekê beri, vono:

- Mı rê beri akı. Helilikı vona:
- Ez to rê beri nakeno. Verg vono:
- Ez may to yo. Helilikı vona:
- Tı may ma ni.

Keno nêkeno derê ber nakena. Eya şenıkı şona derê ber akena. Verg yeno ya hep keno ya weno. Hep keno dekeno pizey xu, şono. May yın yena. Nêzona k1 vergon gedey ya werdi vona:

- May şıma şıya zozonon şıt dokowto gononê ya. Lezı bêrên borêni.

Helilikı yena ber akena ow may xu ra vona:

- Willay verg ume Belilikı wierdı. Verg ume mı ber nake Belilikı bê xeberey mı şı ber akie ow vergi ya wierd.

Wardena sîtlê masti omên kena ow yalla şona key malay. Mallay çım mast ra vısto, vono:

- Tı çı ome ya? Bızı vona:
- Ez omeya hal meseley mı incıs a. Mala vono:
- Veyndı wa yo zi biyo.

Yo zi fison dekeno towre pır keno. Towre pır keno ow gieno şono key malay. Mala vono:

- Boni şıma gere şer'etê mı qebul bıkê.

Bızo u verg vonê:

- Tamom, ma qebul kenê. Mala vono:
- Boni ma qorçonê ya tuj kenê ow ma dındononê to zi kaşkenê.

Mala dındononê vergi kaş keno, mir dekeno. Bızı zi qorçonê ya tuj keno. Yın veciyenê raşte. Mala vono:

- De kelebut bigını. Yemnon bukuynı.

Şonê yenê, yemnon benê onê. Verg pırozıyeno ê dıdoni vergi çını bızı boro. Bızı şona yena qorçê xu dı vêre yı kuena. Hındı owniyena kı pizey yı berbı ow keyney ya ey raşteğı kowtı. Verg vono:

- E tabı nêkeno. Mala vono:
- Şer'etê mı ino yo.

Verg dındonê yı çını hını şono keye. Ya zi gedey xu giena şona keye.

Mı ra zur, Allay ra raşt. **V.E: 2**

2. YOW EHME U YOW AĞA

Cayk beno cayk nêbeno. Rocêk hirî hebi bıray beni. Ini hirî heb bıray xu rê geyreni gure. Dewey xu ra wardenê şın xu rê iş. Aya sıra dı zi wext wextê pali yo. Yın memleketi xu ra wardeni şını cayna. Şınê geyreni deştı dı xu rê gure. Şını yow dewı ra vêren owniyen yow ten vendono, vono:

- Fılonkes, filonkes!

Yın von:

- Ha! Mêrek yın ra owniyeno, vono:
- Şıma sera şon, sera yen?

Tabi ğeribi şarê ay coyon ni. Ay semed ra yemnon donê şınasnayış, voni:

- Hal hewal ma ona ya. Ma xu rê geyreni gure. Ma ini hirî heme bıray ma xu rê geyreni kar u gure.

Ino ağa von:

- Bêrên, gurey mı est o. Pali, paliyey mı ya. Kar u gurey mı zi pali ya. Êz xu rê geyreno mışagon. Şıma eger qebug bıkêse bîrên mı hetı bıxebetını. Yın zi von:
- Tamom.

Ini hirî heme bıray ownin yemnon ra, von:

- Tamom, ma xebetiyeni.

Wardenê şonê ağay dıma kon. Ağa yını gieno beno key xu ow derê xeberî dono. Yemnon sere finen ow qebug keni. Ağa taştay yın dono de. Derê yow ona sıfreyo rınd gien roneno. Goşt moşt çi zaf o. Ağa keyfê yın ano. Ağa vono:

- Sıba bı xeyr, eyro key mı dı rakuynı ow şıma sersıbay warden şın hêga. Şıma pali keni heta taştreykı. Ma şıma rê taştay şıma anê. Wextê taştı dı yow ten bêrên keye. Taştay xu bigın ow rayna şêrênı. Taştay xu borên ow wexta kı gurey şıma qediya bêrên keye.

Yın hirî bıray vonê:

- Tomom.

Xeberi donê. Kar guri ser mêrek derê xeberi dono. Yın zi qebul keni. In bıray sersıbay wardenê tari ra şın sêparey xu geni ow şınê weyra. Şın ser hêgay sêparey xu weni. Heta taştreykî xebetiyenê. Yow bıra şıno derê teştay yın ano ow ay moc heya şondı xebetiyeni. Tabi ini bıray jiyat i. Karê xu kenê. Gurey yın zi rınd o. Feqet ino ağa yın dono xebatnayış ow behdê xebat zi nêtê xu xerepneno. Çımı y1 tedew peron ini bırayon nêdo. Welhasıl, don pıro şını. Xebatiyeni heta taştreykî. Çınd roci inawa gelêk wext xebetiyenê. Bırayon ra nomey yowk Ehmed o. Nomey yowkî Çılontın o. Nomey yowkî zi Keçel o. In Ehme bıney rengdelu yo. Feqet aqılın ra aqıl o. Zaf insonon ra aqılêr o. Nomey y1 veciyaw. In Ehme her taştare wext y1 yeno weyşen herê xu şın bırayon xu rê taştı ano. Rocêk weyrı ra vêreno. Rayir dı yow ten veyndonon, vono:

- Fılınkes! Ehme vono:
- Ha. Mêrek vono:
- Tı şınê sera? Ehme vono:
- Ez bırayon xu rê taştı beno. Mêrek vono:
- Bê ez tu ra çig vaco. Ehme vono:
- Vacı.

Şıno hetı roşeno. Wırdı piya çi xu weni ow yo Ehmedi rê xeberi dono. Mêrek vono:

- Ehme wa hayey şıma pey bo. Ağa şıma xapınono. Şıma pey paliyey xu keno, debrey xu pey şıma dekeno zere ow behd zi şıma kışeno. Hayey şıma, şıma bo.

Ehme senê pey hesiyeno cad dono pıro şıno. Şıno bırayon xu ra vono:

- Hadı ma pırod şêrê. Ino ağa ma ındı derê xebetiyay xu ra peronê ma nêdonon. Nêtê y1 esto ma zi bıqşo. Ay semed ra ma xu rê pırodê şêrê.

In bıray goştarey y1 nêkeni. Ehme keno nêkeno nêşkeno bırayonê xu serifino. Aya şewı weyra beni. Ehme pêro bıray y1 ha rakowtey ow hown nêdekuweno çımonê Ehmedi. Ino ağa zi odey xu do. Yoyo ceyney xu, xu dı xeberi doni. Nêtê yın hırı bırayon kıştışo, vonê:

- Şewı ma nazbaşnon qontrol bikê. Başney mısafiron wa bowli bi. Yın rê nazbaşnon ronı. Ma ğelet ra serey gedonê xu nêbırni, ay moc ra ronı. Ma şondi şonê ini mişagon kışenê. Wa başney yın bowli bo. Wexto kı mı serey yın dırakerdse wa bowli bo.

Ehme goşê xu verê beri dı roneno yın goştari keno. Veng şono bide. Yo xeberonê yını eşnaweno. Wexto kı pey hesyeno zerey xu dı vono, ez seko? Birayon xu werazneno ow yın ra vono. Feqet nêşkeno yın serifino. Zerey xu dı vono, ez bıremo. Feqet zerey yı nigena bırayonê xu teyna ca verdo şêro. Ay semed ra wextê rakowtışi dı wexta kı pêro rakonê ay nazbaşnon bın serey bırayon xu ra veceno dekeno bın seronê gedoni ağay. Ay moc ra cay başnon bedelneno. Wexta kı ortey şewı beno ağa yawaş kalmey xu gieno yeno ode. Destê xu cılon sera çarneno ownino kom başna derga geyreno. Tabi taru yo çig tı ra nêaseno. Kalmey xu gieno ayk serey yın ser nazbaşnon dê serey yın dıra keno. Çawa serey yın dıra keno yawaş dono pıro şıno teber. Ağaw zalım o. İnsodatey tede çını ya. Hama nımacê sersıbay nêbeno Ehme vendey bırayonê xu dono, vono:

- Wardên, wardên! Bon ino ağa ome serey ini gedonê xu dırakerd. Serey ma dıra kerdên feqet mı cay ın başnon hewelna ey semed ra serey gedon xu dırakerd.

Bıray betelnayey zor wardenê. Ehme senê ona vono, hama dik nêveyndono cad berê xu akeni ow remeni. Ağa sersıbay wardeno yeno vono:

- Ceni hesê xu mekı. Ma sersıbay şınê. Ma yın geni erzen teber çow zi yın nêveyneno ow ma zi yın ra feletini. Heqê yın zi pêro ma rê monen.

Hını roc akowto, sersıbay o. Ağa wardeno yeno ownino ode. Ek çı bıveyno. Ek mişagi remayi ow ayk serey yın dırabi ay zi gedey yın ê. Ağaw ceni hin donê çokonê xu ro feqet hini desti ra veciyaya. Tabi geyreno Ehmedi. Ağa vono:

- Ez gereg Ehmedi bıqşo.

Ehme hini beno dışmenê yı. Ehme zaf hayig u zaf çım akerde yow mêrdım beno, vono:

- Ma derê indı kar kerd. Ma debrey y1 ardı dekerdı zere. Peyni dı hem heqê ma nêdono hem zi çım vısto k1 gonê ma bigiyo. Ma ini heqê xu gienê. E çawa bıko, e heqê xu bigiyo?

Wexto k1 gedey ağay kışiyen guney gedonê ağay serê palason dı rışena ow palasi heremiyenê. Beno şewa bin. Ehme xu lımneno yeno serê boni ow (heşa hızi şıma) mizey xu gieno serê lewey boni ro verdono. Çawa mizey xu erzen lewey boni cad çırı çırey aw yena. Ceynekı vona qey dijna, cad vona:

- Dijni varena in palason bigi berı serê boni, wa heta sersıbay bışuwi.

Yın von qey varon vareno. Gien beni erzen serê weyray. Cadı Ehme şıno palasonê yın pêronı arêkeno, ow remeno. Sersıbay wardenê k1 çı bowni. Ek palasi weyra ni. Geyrenê nêgeyrenê palasi zi naseni. Behdu pey hesyenê k1 Ehmedi ini zi gırowti berdi. Ehme vono:

- Ez gerek tı ra çig niverdo.

Ağa yın geyreno, geyreno peynid y1 veyneno ow y1 tebişeni. Beno keye y1 besteno. Ceynekey xu ra vono:

- Tı y1 niverda ez şono bıron ano ma y1 veşnenê wa ona bımiro.

Ceni vona:

- Tamom.

Ay sıra dı yo şono. Ehme zi ha darı ra gıreydaye yo. Pey kendil gırowto y1 darı ra gıreydaw. Ehme zerey xu dı vono, ez seko? Ceyney ağay zi eya gomı dı pey torzin izmon u qoton wırdı kena. Hederyayışê veşnayışi kena. Ehme zi xu viri ra geyreno.

Ehme ceyney ağay ra vono:

- Xanım, ez to ra yow çig vaco? Ceynekı vona:
- Vacı.

Ehme vono:

- Tı ceyney ağa ya. Nomey to vetow. E zi yow mişag o. Ez uta gıreydayow. Yowda sey tu yow ceni, wardena ay qoton wırdı kena. Şar to veyno hem pey to yari keno. Hem zi pey mı yari keno. Tı xeberey mı kena mı akı, ez ini qoton wırdıko ow rayna mı pey kendil gıreydı.

Ceynekı bıneykı vındena vona:

- Tamom.

Ceyney ağay yı akena. Yo zi torzin gien dono qoton ro şıgneno. Ey hırın zi şıgneno. Ey çierın torzin don ceni ro gıeno ya kışeno. Senê torzin dono pıro remeno. Heqê xu ağay ra gıeno. Ağa senê kı yeno owniyeno kı ceyney yı zi kışiyaya. Ehme zi verdiyaw, feletiyaw şıyo ow ağa rayna dono xu çokon ro, vono:

- Heywaax! ın çına bı mı kerd xu?

Ağa geyreno, geyreno, geyreno Ehmedi rayna veyneno. Feqet yo hini Ehmedi nêşinasneno. Şıno yow qoği kergon owniyeno yow ten weyraw. Yoyo Ehme pêver yemnon vındenê. Ağa yı nêşinasneno. Ehme suratê xu bedelneno. Vındeno owniyeno kı yo kasa ha weyra ya. Ehme vono:

- Fılankes! Ağa vono:
- Ha! Ehme vono:
- Hela bê bıown ına kasa ra. Ez ken nêken ez nêşken deko zere. Tı eşkenê dekê zere. Ağa vono:
- Hela ma veynê.

Ehme aya sıra dı hakon roşeno. Ağa senê owniyeno tı ra xu dekeno zerey weyray. Ehme yı ra vono:

- Ağay mı, xu bıneyna ronı.

Ağa xu dereyneno, yo aya kasa erzeno ser ow ya kılint keno, qefelneno. Ehme vono:

- Ez Ehmed o. To viri yeno to eywa kerd ma?

Ehme aya kasa gıeno dekeno paştey xu ow geyreno, vono:

- Hakon kergon, hakon kergon!

Ehme aya kasa vırr gıeno seracêr erzeno ow aĝay ra feletiyeno. Ay moc heqê xu tı ra gıeno.

Ma ra zur, Humay ra raşt. **V.E: 25**

3. İMTIHONÊ YOW AĜAY

Zamonê aĝayon dı yow aĝa beno ow zeweciyeno. Hırı hebi gedey yı benê ow yow ğızmkarê yın beno. Rocêk şonê çarşı. Mêrek zaf zengin beno. Çarşı dı owniyeno kı ek yowna memleket ra yow tı ra vono:

- Vıstowrey to mierdo!

Ome ceyney xu ra nêva pi to mierdo. Warışt çi dekerd ‘erebey bergiri. Çi dekie quç kerd. Ceyney yı, gedey yı ow eyo ğızmkarê yı ‘erebey bergiri wenıştı. Yo zi bergiri xu wenışt ow gedey xu zi yowkı dekie vırıkey xu ow gırow rayir kowt.

Ceni tı ra vona:

- Ma şonê sera? Mêrek vono:
- Ma şonê key pi to. Ceni vona:
- Liya zımıston o, buz o, cemed o, sierdu yo, ma çawa şê? Mêrek vono:
- Ma gıreg şê.

Da pıro şı çemi ver. Ek çemi cemed gıreydaw. Ek têdı cemed gıreydaw. Mêrek vono:

- Ya rebbê mı e xu bıdo inı çemi, e xu nêdo pıro? Weyra va, towbe bı Alla te’elay rê.

Xu da pıro şı eya kıştey çemi. Gedey xu gırow teq, teq, teq pey bergirê xu şı. Ina ray ceyney xuno ğızmkarê xu ra va:

- Şıma zi bêrêni.

Yın zi umey ortey çemi ‘erebey bergiri tede monena. Pey ra ceyney y1, gedey y1 ow ğızmkarê y1 têdı bat benê. Mêrek ver verê çemi ş1 ome, ş1 ome teseley y1 kowtı. Warışt gedey xu gırowt ş1 ow bedenê sukı qefeliya. Gedey xu gırow ş1 yow sıloykı weyra vındiert. Bergirê xu gırow ńıngey xu ra best. Gede gırow dekie vırıkey xu. Dekie monê kurkey xu ow xu ra ş1. Gede xu aqılıyeno şono monê ńıngonê bergiri. Yo ortey şewı wardeno çig nêveyнено vono qey mêrdımo ğerib şıyo bergiri y1. Pıra nono gedi zi kışeno. Bergir zi çifte ezeno dono çımê y1 ro. Çımê y1 zi şono. Gede zi mıreno. Destê xu çımê xu sierna ow heqıbey altunonê xu gırow ş1 xon.

Xonci hayıdar beno k1 heqıbey altunon tede yo. Mêreki heqıbey xu bierd cay k1 d1 lımit. Cay k1 rona ow kulıtey xu eşt ser ow serey xu rona. Goma k1 b1 sersıbay ownıya ek heqıbey altunon çını yo. Şono mêreki ra vono:

- Heqıbey mı koraw?

Xonci vono:

- Mı heqıbe nıdıyo. Heqıbey to yoyı tırawıto. Mêrek vono:
- Wa heqıbe zi to rê bo. Wa bergir zi to rê bo. Xu ra zaten key mı xerepiyaw. E xu rê serey xu gıeno şono.

Şono doxtori hetı. Doxtor daruy çımı dono bıde. Çımê xu siernono, vono:

- Ino memleket mı rê herum o.

Şono cayna memleketê k1. Şono ownıyeno k1 yow şoney k1 hanıko dawarı vierdo. Şono şoni ra vono:

- Fılonkes, tı pesê xu tesmılê mı kê e to rê şonetey bıko sebeno?

Şone vono:

- E zi şone yo. Yalanız ağay mı est o. E gerek şo tı ra vaco, ek ez şonetey ra vecıyose tı dekuy. Mêreki va:
- Tamom.

Şone şı ağay ra va ow şonetey ra veciya. Yo herunde yı dı dekow. Ini laceki ra vatêni Kor ‘Eli. Ino mêrek zaf sedeqane veciyeno. Pesê yı ğedır nıke, çig nıke. Rocê kı keyney ağay şona vona:

- E ini şoney xu veyno. Hela e veyno ino şone çawa yo?

Keyna şona kı ek rakowtow. Owniyena ek qayışo altunên tı ra bestow.

Keynekı vona:

- Ino çi zenginon o, ino mêrdım zengin o. Ino çi feqirey niyo kı umow uta şonetey keno. Ina çı mesela ya? Veyndey bide dona, vona:
- Hey hey wardı! Mêrek vono:
- Qey xeyr o?

Keynekı vona:

- Tı çiyi, tı çı kesi, tı umey şonetey kenê? Inay to yo şonetey pêra nêkuwena. Mêrek vono:
- Mı ra mepiersı. Allay sekerda sey Allay bena, sey Allay a. Sey mı niya.

Keynekı vona:

- Ney! gerekı tı vacê. Mêreki va:
- Hal hewalê mı indıs o. Mı inawa aci diya. Mı inawa zehmet diyo. E wayiri keyi biyo. E ağay dewı biyo. E filon biyo, e bêvon biyo... Inka zi mı ra vonê, Kor Eli.

Keyney yı yena keye. Pi xu ra vona:

- Baba, ino lacek zaf temiz o. To rê sadıqane yo. To e dekerdo ino zamon ino wext. ‘Emrê mı şı vist u ponc resa. E hama nêzeweciyaw. E ini şoni gieno. Pi ya vono:
- Tı giena? Keynekı vona:
- İi. Pi ya vono:
- Kı tı giena to rê xeyrên bo. E ono marey to birineno ow ez ono şıma hewelneno. Ez pêro pesê xu, dawarê xu tesmilê şıma keno. Yo vono:
- Ney nêbeno.

Pi keynekı vono:

- Madem keynekı qebul kena, beno. E dono to zi ow e to rê keye zi pes zi pêro vierdono wa to rê bê.

Alla te'elay kora ro bierdı kora ro ardı. Hini weyra dı eyo mêrdım rayna bı seyveri. Bı sey xuno verêni. **V.E: 30**

4. HEŞO HOL

Yow mêrikê kı xu rê şono yabonon ra çi geyreno. Şono, şonoo owniyeno kı yow gobleykı verg i. Hindıkê kı zaf i, vono:

- Ya Rebbi e seko?

Vergi yenê bı de. Vazdono, vazdono nêzono seko. Raykı dı owniyeno kı ek heşi kı veciya. Heş yeno ey viergon weyra ra fetelneno. Yo zi qerefiyeno, vono:

- Eyo heş inka mı pay ra purt weno.

Nowtono vazdo zi. Willay heş yeno yı reseno. Heş ina kınar ra eya kınar ra yı nuskı dono. Yo zi nowtono xu têdo. Heş yı nuskı dono, yo zi xu rê şono. Nuskı dono, nuskı donoo beno verê sey yow miğara yow qulı. Yow qulıkı ek heşi xu rê tede ca vırašto. Yı nuskı dono eya qulı ro dekeno zere, qerefiyeno zerey xu dı vono:

- Inka ino heş mı beno ina qulı dı weno.

Heş yı beno dekeno qulı. Owniyeno kı qulı dı tuyi, gozi, hıngımên quç o. Heş qewetli beno. Dono destonê xuro. Dono ey gozon ro şıgneno. Tuyon hetê yı ra dono. De zonê yı çını yo. Dono bı de fehm keno.

Yani heş mêreki ra vono, bigi borı. Qerefiyeno kıştê kı nowtono boro. Kıştê kı ra zi vono, e nêwıro belka heş çig bıko mı. Yo veyşon beno eynon bıneyk weno. Heta sersıbay nowtono xu têdo. Zerey xu dı vono:

- Ko ino heş mı fetesno.

Heta sersıbay k1 puş dekerdo bınê y1, k1 vaş dekerdo bınê y1, k1 bınê y1 çıgı rınd o. Owniyeno heşi serey xu rona. Wıllay bıneyk1 gon dekuweno bıde. Yo zi hilalê k1 xu kundısнено, rakuweno. Uta weyra, uta weyra hela sersıbay keno. Sersıbay keno, roc akuweno. Dono pıro xu veceno teberê qulı. Owniyeno k1 heş şıyo. Şono teber k1 tınci daw vowrı ro. Ek tınci akowta, k1 çig naseno. Qerefiyeno vono:

- Ino heş sekeno mı?

Heş yeno xu dekeno pey y1 nuski dono, nuski donoo qulı ro teber keno. Owniyeno k1 yow cay k1 ra naseno. K1 vergi, heşi çig cay k1 ra nasenê. Yani heş se voco:

- Hini şo keye, hini çig naseno.

Heş y1 nuski dono, nuski dono. Yo vazdono ow de vazdono, vazdono, vazdonoo yeno keye, vono:

- Wıllay mı feletna.

Xu sêney mezeli ro vierdono warey. Yeno keye. Gedey y1, ceyney y1 vonê:

- Tı koncı ra yenê, tı konca mendi? Ma va nıka vergun tı wiedi, vono:
- Meseley mıno heşi indıs a.

Neyse şono rocê k1 se heş ma vacê monê daronê Zeln⁶i do. Şono heş rayna y1 nuski dono, nuski dono beno verê yow darê k1. Heş keraya zınarı gıeno. Yo qerefiyeno vono qey eya zınarı dono mı ro. Heş kera dono darı ro hıngi vonê, gujjj darı ra veciyenê. Hıngımên darı ra veciyeno. Şono taştın, sıtlın ono. Ono ey hıngımêni dekeno. Yeno keye uta weyra, uta weyra rocêk vono:

- Wılay e zono quley heşi konca ya.

Dewıcı vonê:

- Quley heşi konca ya?

Dı hırı tenon gıeno şono. Mêrek vono:

---

⁶ Zeln, qezayê Hêni nahiyeyê Cowzı dı nameyê yow mıntıqa yo. Ina mıntıqa dı, dı heb ziyari est i.

- E zono quley heşi koca ya. Kê şê verê quley y1 kê vacê, heşo bênamus bê teber! heş ina kelima ra zaf xuy keno.

Şono serê qulı vono:

- Heşo bênamus, bê teber!

Heş yeno teber. Serey xu qulı ro veceno teber. Yeno teber owniyeno ek eyo mêrıkı k1 y1 bierdo qayte kerdo vato, wa vergi y1 nêwirê ek eyo mêrdım o. Mêrıkı gırowti ardi serê quley y1. Heş senê serey xu qulı ra veceno, pencê xu dono pıro pizey mêreki helqetneno, qesebey y1 ono teber. Weyra y1 mireyneno. Ey dewicê y1 tıfing heşi ra nonê heşi zi cadı mireynenê. Eyo mêrek zi mireno. Heş zi mireno. **V.E:**

18

5. DÊW U HİRİ BIRAY

5.1. BIJO (Versiyono 1.)

Cayk beno, çinê beno. Hiri bıray benê. Bay yın, yın rê wessi ken, vono:

- Şıma het Dowdi⁷ ra nişêr seyt.

Rocek ginen pıro bay yın mirenu. Hiri hemme bıray voni:

- Bay ma ma ra va, şıma het Dowdi ra nêşer seyt. Bıraw pil vono:
- Hela ez şêri hetı Dowdi ra boni çınay rê vono meşu seyt.

Bırayo pil şıno ver bostonê Dowdi seyt. Rayk1 dı owniyeno k1 bın sinci ra yow ğızalek veciyena. Ha ita, ha uca tıfing pıranono. Şıno owniyeno k1 yow ğızalek ow koşkı ha uca ya. Ğızalek şına ver aya koşkı. Owniyeno k1 bi inson, bena kal u extiyar. Şıno fekê beri ek ğızalek1 peri ya. Kal vono:

- Hama şê zere. Merdım vono:
- Tı bıd verni. Kal vono:
- Ney ‘edet ma niyo mısafır gerek bıdu verni. Bıra vono:

---

⁷ Dowdi, qezayê Hêni dewa Tawilı dı nameyê yo ca yo.

Mısafir senê dono verni ay kalo kalme don mili y1 ro mili y1 cıra keno. Y1 kışeno, beno erzeno bini ay biri. Bırayo ortên zi şino rayna eynisi bıray ortêni zi kışeno. Bırayo qıç moneno. Bırayo qıç vono:

- Ay wırdi bıray mı şı pey sebı? Hela vındı e zi şo.

Rayk1 dı owniyeno yow ğızalek1 verniyey y1 dı veciyena. Ha ita ha uca owniyeno yow koşkı ha uca ya. Şino feki beri koşkı k1 bi yo inson. Ğızalek1 vona, yani ay kalo vono:

- T1 b1 dı verni. Bırayo qıç vono:
- T1 b1 dı verni. 'Ededê ma niyo. T1 nêdoni vernise ez nêdono verni.

Bırayo qıç dono pıro kali kışeno. Yeno keye yow wayı bena. Xu ra wırdi bıray y1 kışiyeni. Way teyna monena. Way xu gieno şono, vono:

- Way mı, yow koşkı k1 ha uca ya. Bê ma şê. Ma xu rê key xu berê uca.

Don pıro şınê. Bıra şino seyt. Way xu ra vono:

- T1 cılon bışuyase tı avey kefi nêdeka zerey inı biri. Way y1 vona:
- Tamom.

Way y1 zerey xu dı vona, bıray mı va kef medekı zerey inı biri. Hele ez kef deko cı mavey sebena. Kefê sabuni dekena cı. Owniyena k1 yow vengi k1 ome, vono:

- Kendil vierdını war. Mı kaşkên diyar.

Ya kendil verdonga warê. Y1 kaşkena diyar. Ek yow kalo yo. Kalo beno dostikê ya. Yemnon gienê way y1 tı ra hemla veciyena. Yow gede ona.

Rocêk1 bıray ya vono:

- Way mı in pizey to zaf xışın biyo hela veynı çig tede est o? Ya vona:
- Bıray mı çına tede est o? T1 şın seyt. T1 aroşon u zerencon oni, ez wena. Ez biyo xort mı kilo gırowt.

Bıray ya wiyeno, ya xelesyena. Rocêk yow gedow lacên ona. Bena ser rayrê bıray xu dı ronena. Bıray ya yeno ek yo gedow lacên ha ser rayirrow. Gedi gieno dekeno vırıkey xu. Pıriya k1 tı ra heskeno. Way xu ra vono:

- Way mı, mı ma rê yow gede di. Way yı hêrs bena, vona:
- Ma rê lacê şari lazım niyo. Ma nişni mıqatekê.

Bırayo qıc vono:

- Way mı tı ma rê mıqatekı, ez to rê hemme çi gieno. Tı çınna vaca ez to rê gieno. Borı bı dı gedi.

Bırayo qıc şino çarşı. Şino çi gieno ono. Ya wena u vera bena xort u şitê xu dona gedi. Gedi mıqate kena. Gede pil beno. Gede rocêk xu dono dalde. Ya u kalo mişowrı keni, voni:

- Ma sekê?

Keynekı vona:

- Ma serey ey bıray mı vıniki. Ma xu rê serbest bıgêyri. Tı şini ser beri wexto kı biyo tı xu ceneni bı de, tı yı kışeni. Ma xu rê tı ra feleti.

Bıra yeno, lac şino verni. Xalê xu ra vono:

- Çare çını yo tı gerek mı dekê koley xu. Emon hewar...

Şino dekuweno kolekey xalê xu. Ay peri nêceneno lacê xu. Xu keno derqê mari. Xaloy xu feletna. Ay ray şı. Rayna şino seyt. Rayna lac goştari keno, goştari keno. Ya vona:

- Ena ray yo biyo tı xu keni bızi. Keykı yo ome tı xu çenen bı de yo mıreno. Lac goştari keno. Xal yeno, şino xali vera. Xalê xu ra vono:
- Aya ray to mı kerd kolekey xu. Ina ray e to keno kolekey xu. Xal vono:
- Tı nêşkeni mı wegi. Yo vono:
- Neeş, çare çını yo. Gereg tı bi kolekey mı.

Xal şino kolekey yı. Yı ben zere. Rayna nêşkeno bıcen bıde. Way vona:

- Money to bı qerefiyo. Tı wenışti ey gedi tefali. To mıl u mone yı qerefnı. Tı Allay ra nitersên? Yo vono:
- Ez seko? Mı rê bı bela. Uca dı zi feletneno. Ya vona:

- Boyn mı ra yo şino seyt. Tı xu ken derqê yow teyrı tı doni ser sercedey yı ro. Yo seni destı xu bıdo to ro wa bıvro.

Yo şino seyt, nımaj keno. Raykı dı owniya yow teyrı da sercedey yıro. Yo pereno tıfıngı xu, teyrı fırena. Yo non pıra teyrı kışeno. Xal vono:

- Ez şo serey ya bıno. Yo vono:
- Xalo tı destı xu nêd pıro. Ina teyrı pis a.

Nomey lacekı Bıjo beno. Bıjo nêverdono destê xu tırano. Yenê keye, von:

- Ma sekê? Ya vona:
- Tı xu kenê yow zehirê kı. Ez çi powceno ma tu şonen çi yı wa boro bıvro.

Ya çi powcena ya zehir şonena çi bırayru. Bıjo ha goştari keno. Wextonê kı çi ronênê ey tebaqey bıray xu teyna jeğr kena. Bıjo vono:

- Hee! mar mar mar boni.

Raykı dı tabağa zehirını tadono verê day xu. Dadiyey yı wena bena kerra. Ya lexnen vono:

- Lıla mıerdı, mıerdı! Vono:
- Xalow nımerda, çıg nêbena. Tı nonê xu borı.

Nonê xu wenê. Owniyenê kı bıya kerra. Yo vono:

- Xaloo! Xal vono:
- Ha! Yo vono:
- Haal meseley day mı ın qeyde ya. Tu va, kefê sabun medekı bıne biri ya dekerd. Ay peri bay mı o. Ez warzay to yo. Ya va, tı xu dekenê zıfıqêrey beri. Ez umeyo kolekey to. Aya teyrı to destê xu bıdaynı pıro tı mıerdênı. Ya zehir kie mıyonê yemegi. Aya tebağey to ra to bıwıerdên tı mıerdên. Şın ay peri zı kışenê.

Xal Bıjoy ra vono:

- Tı ita wayırtıy daronê ma bı. Ez şino Adana xebat.

Xal dono pıro şino. Şino yow ağay hetı vono:

- Boni mı ra, tı şın çıtı. Tı şon barêkı izmon onê gerek ziçi teyron pıra çini bo ow tonzi ça dı meğel bıkyo tı uca cıtı kenê.

Beno şon yı ‘elbey şorba beno weno. Dono pıro şino izmon beno. Ken nêken nişkeno izmon bero. İzimi çini bero. Ağa mijul paştey xali ra veceno. Xal yeno keye. Bijo owniyeno xalo çowtki ha yeno keye.

Bijo vono:

- Xalo sebı? Xal vono:
- Hal mesela in qeyde ya. Ağay zorê paştey mı bied.

Bijo vono:

- Xalow tı mı rê ita vındı, ez şino.

Dono pıro şino vono:

- Kom ağa yo? Yın vonê:
- Fılon ağa yo.

Şino ita uca şino ağay hetı xebetiyeno. Ağa vono:

- Şartê mı est i. Tı şın çıtı tonzi mı ser tehti ra zi bıkyo tı gerek uca çıtı bıki. Tı barê izmon biyarê gerek ziçê teyron tı ra çinêbo. Tı gere nêheredi.

Bijo vono:

- Tamom.

Bijo her ken teber. Bezre wenen cı. Gayon dono xu ra ver şın cıt. Taştreykı yi’r non yeno. Noney nonê xu gêno dekeno miyonê şorba. Kowçıgey xu erzeno cı mirdey xu weno. Yo ‘elbon imoni ra sıl keno, pışkuli bızon dekeno cı vono:

- Bigi şo.

Şon beno. Yo peren darey, mısas, torzin, nêre, qılıç keno bar weneno herê xu gêno şino keye. Tonzi ser tehti ra xu verdona yo yow mısası dono milê tonzi ro çowt keno gieno ezeno uca. Seri tehti ro şino yeno xızı xızı keno. Bari izmon zi beno keye. Yeno keye ağa vono:

- Toyn mend tı biheredi ha! Yo vono:
- Ney e nêherdiyaw.

Bijo şino war. Zıxd kon gayon kon mongon ‘orı ‘ore yın bena. Bijo yeno diyar. Ağa vono:

- Ez inka şo ez pêron sere bıneno. Bijo vono:
- Ağay mı tı xu têromedı ez ha ita yo.

Bıjoy to şino war. Pêron sere bıneno. Sere bıneno yeno diyar. Dawar bıriya, veng dawar ra nino.

Ağa keyney xu erşaweno vono:

- Hela şêrên war qey ın dawar nê’oreno veng nino.

Keyna yena vona:

- Willay Bıjoy serey pêro dawari bınaw. Bijo vono:
- Ağay mı qey to nêva, ez şo war e pêro dawar sere bıneno. Mı zi va, ez ha ita yo. Ağay mı tı herediya?

Ağa vono:

- Ney, e nêherdiyaw.

Ortey şewı yoyo xanım xeberi donê vonê:

- Ma Bıjoy verdê. Ma wenen tiya ra şınê.

Beno ortey şewı, xanımı ‘esir pocena, run kena miyon qatêk nıvini ow gırey dona. Bijo temaşe keno. Cad kon miyon nıvinon. Kendil erzen ser gırey dono. Ağa erzeno koley xu ha ita ha uca şino miyonê yow dewı. Raykı dı owniyeno kutıgi umey cı. Vonê:

- Aaax! inka wa Bijo tiya bıbinı tıka veyni sekerdên ını kutgon. Bijo vono:
- Ağa, ağa! Mı ronı ez ha ita yo.

Ağa yı roneno. Bijo kera ro ziyno hergo yo kutıg cay k1 ra şino, kutıgi remên. Şınê serê pirdê sukı. Uca dı cıley xu rakenê. Bijo ha ena kıştı do, xanım ha a kıştı da. Ağa vono qey Bijo rakowto vono:

- Xanım e von, jiney hmm; tı vona, gımm ow ma yow peren lingon ma yow zi peren sere yı. Ma Bijoy erzenê ortey çemi ow ma Bijoy ra feletyenê donê pıro şınê keye.

Ağay qata nıvinon u Bijoy wegırowto betelyaw ortey şewı xu nêhesyeno. Yawaş Bijo peren cay ağay kaşkeno cay xu ow şino kuwen miyon cıley ağay. Ben ortey şewı Bijo vono:

- Jiney hımm. Ya vona:
- Mêro gımm.

Bijo peren sere, xanımi perena lingon ağay erzenê ortey Çemi. Xanım vona:

- Willay ma Bijoy ra feletyay. Bijo vono:
- Xanım willay ma ağay ra feletyay. Ya vona:
- Heywax, heywax! Bijo vono:
- Heywax meywax çını yo. Eyk mıjul paştey xalê mı ra vecenê şımay.

Bijo cad xanım ono don xalê xu. Keyney ağay zi yo gıeno, vono:

- Ez ona keno ha xaloow. **V.E: 5**

5.2. ŞALUL U BILBIL (Versiyonê 2.)

Vonê, yow mêrikê k1 b1. ‘Eylonê xu rê wesi kerd, va:

- Rayirê Qertı⁸ dı meşêrêni. Rocê k1 bıraw xışın vono:
- Ez şo veyno hela çına rayirê Qertı dı est o?

---

⁸ Qertı, qezay Hêni nahiyeyê Cowzı dı nameyê yow mıntıqa yo. Ina mıntıqa Cowzı ra bıneyk1 duri ya. Zamonê ki ma mıntıqa zê yow dewı biya. Hama zi herındi keyan te de est i. Inka ê herından rê voni, “xırbe.”

Dono pıro şono Qertı k1 çig çini yo. Şono seri biri aw weno, desmac gieno. Hındı k1 owniyen k1 yow dêw ha yeno. Ek sey yow weleki k1, kê tı ra qerefiyenê. Ome k1 lewê y1 yow k1 cê raw, yow k1 coraw. Dêwi va:

- Loy loy! Laceki va:
- T1 vonê se? Mêreki va:
- E vono, qey to bergiri xu ardo mêrgey mı dı besto? Laceki va:
- T1 çı geber benê. E ko heqê patiley vaşê to bıdo. T1 çı mirenê? Dêwi va:
- Ney ney! Ez çig nêvono. E vono bê ma şê key mı mısafirey.

Lacek zerey xu dı vono, willay ez gerek şo. Ez şo xeberey pê xu veco, veyno çawa ya. Dono pıro şono howş. Lacek vono:

- T1 veru şo diyar.

Mêrek vono:

- Ney! tı bê, ma piya şê diyar.

Lacek, mêreki tehm dono. Mêrek vono, ney tı bê ma piya şê. Lacek destê mêreki gieno, vono:

- Haydı! tı mı ra vonê de, ez çı zono şo key dêwi?

Donê pıro şonê diyar k1 doşek rakerdayow ow çow çini yo.

Dêw vono:

- Şo şo! Şo ini doşeki serdı roşı.

Lacek ‘eyni şono serê doşeki dı roşeno. Gurro erziyeno yow miğara.

Dew y1 miğara dı kışeno wırdı wırdı keno. Bıraw bin vono, vındı e şo mo bıray ma qey nêome. Willay çig est o. Yo zi şono bergirê xu dekeno mêrgı. Inka mêrgey key ‘Eli Kıno ya. Dêw yeno k1 birrı birrey y1 ya. Lacek vono:

- Hon to rê heqı patiley vaşı. Şıma qey mawa bēnamusi. Dêw vono:
- Ney ney. Mı va, bê mısafirey. Bırayo dıyın vono:
- Wabo.

Dono pıro şono mısafirey. Dêw vono:

- Tı verey mı şo doşeki ser. Bırayo dıyın vono:
- Ney! Tı wayiri. Tı şo doşeki ser e zi yeno kıştey to dı roşeno. Dêw vono:
- Tı gıreg şê.

Senê şono doşeki ser gurro! erziyeno zerey biri. Yı zi kışeno. Ina ray bırayo şenık yeno. Dêw yı ra zi vono:

- Bê tı şo serê doşeki. Bırayo şenık vono:
- Ney! tı raverni şo serê doşeki.

Owniyeno dêw nêvındeno. Qısti şono verê doşeki xu dono dêwi ro dêwi erzeno seri doşeki. Dêw erziyeno zerey biri. Bırayo şenık biri ra owniyeno ek bırayı zi ha tede kıştey. Way xu zi gıeno yeno key dêwi, von:

- Willay mı dêwi kışti. Ma zi şê keyı seru roni.

Rocê kı bıray ya veciyeno teber. Way yı biri ra owniyena kı nali kı bıni biri do, vona:

- Tı çı kes i, tı çı kar i? Dêw vono:
- Willay ez dêw o. Bıray to ez eşto uta. Bê awa germını roc dı hırı ray utaro vierdı war. Wa darbê mı newey bi. E weş beno. E yeno diyar to gıeno.

Keynekı şona awa germını pıro kena, pıro kena dêw weş beno yeno diyar. Yeno diyar keynekı gıeno. Rocê kı keynekı heşa hemila veciyena. Derê yow leyrekê dêwi beno, vona:

- Willay bıray mı şı seyt. Ez beno ortey ser rayiri dı roneno. Bıray mı zaf kezebwelax o. Ko bıyo vaco, ma xu rê mı berê qaytekê. Mela havıley yı ma rê bıbo. Ko bıyaro bıdo mı.

Raşta ra owniyena kı bıray ya yeno keye kı piçekê kı ha tede ya. Keynekı mexsus vona:

- Ina çı pêçeka to arda ‘emelê serey mı kerda?

Bıray ya vono:

- Willay feqir o. Ma xu rê qaytekê. Yowdê ma çini yo. Ma xu rê qaytekê. Wa pil bo, belki ma qayteko.

Ya vera lawnena lacê yaw qaytekena. Dêwê to pil beno. Dêw pil beno, vono:

- Ma sekê? Ko ino dêw ma bıkışo, vona:
- E zono sekı. K1 tı şı desmac lingey xu vierdı war dêw biyo gormar hıniyo çımey eyni dı. To nıngey xu verday warey k1 to desmac gırow ko dêw pero nıngey to. K1 erziya nıngey to tı erzeni bir, tı y1 xenexnenê.

Dono pıro şono. Ey gede zi reydı şono, vono:

- Xalow, ez rica to ra keno tumi k1 telu b1 d1 m1 ow hema desmac bigi.

Şono tumi teluy ono dono ay gedi ow şono desmac gieno. Owniyeno yow mar zere ra serey xu ono teber, vono:

- Xozo! Serey xu miyar teber. Willay ma tu wırdı wırdı kenê. Dı hirı ray inawa voni. Mêrek vono:
- Ino çıyo tı inawa voni? Lacey vono:
- Beni ino dêw pi min o. To kışto dekerdo weyra. Weş biyo. May m1 leşe y1 awa germını tı ro kerda. Ason biyo ko biyo teber ko ma bıkışo. Yo vono:
- T1 telu bıdı m1 e y1 kaşkeno tı y1 bıkışı.

Mar pereno lingey mêreki. Yo mari kaşkeno, kışeno. Şono keye vono:

- T1 sekena day?

May y1 vona:

- Ez kofton powceno. Ez y1 wırdı keno dekeno kofton ow xali to verdı roneno ow ez ey xuno to zi ayri powceno. Marê xu dekena kofton powcena. Gedi ra vona:
- Şo teber vacı, hahooo! çıg ome b1 m1, çıg ume m1. Mar k1 vazda tı fıraçon ma vera hewanı y1 verdı ronı.

Gede vazdono şono teber, vono:

- Haho haho, vergun ez verdo!

Yı pêro têdı vazdonê teber. Gede vazdono zere ey çi jehri beno xalê xu verdı roneno. Ey binon zi xuno may xu verdı roneno. Xalê yı dı gazi weno kuweno mıreno.

Zamonê k1 orte dı şono. May yı vona:

- Willay lacê mı e xu rê şono zeweciyeno. Gede vono:
- Tı vındı e şono geyreno. Mı miğarey dêwon diya. E şino weyra dêwon hetı. Tı nêwtona, tı şa dêwi to kışeni. Dono pıro şino dêwon hetı.

Gede şono weyra dêwon hetı yın ra vono:

- Bê ma şêrê may mı bıqşê. Dêwi vonê:
- Ma çawa bi may tu bıqşı? Yo vono:
- May mı pi mı kışto. Yow dêw vono:
- Willay e nino, ko mı zi bıqşı.

Lacê dêwi vono:

- Tı nini? Yo vono:
- Ney. Yın vonê:
- Tı vonê se? Vono:
- Bê ma şê mı rê Şalul u Bılbıl tebişı. E bero keye. E to ni kışeno nêweni e to kışeno. Yo vono:
- Tamom, willay ez yeno.

Dono pıro şono yow baxçey k1, ek Şalul u Bılbıl onenê. Pêronı têra kerda Qur'on onenê. Şalul u Bılbıl vonê:

- Bıbı kevir!

Yo beno kerra. May xu ra vono:

- Day ez çawa feletiyeno?

May yı vona:

- Ez inka to feletneno. E veyndono. E vono, bê lacê mı bigi. Mı berı dêwon hetı.

Veyndona vona:

- Şalul u Bılbıl kevíro qızulkurt, bêrên war lacê mı ra Şalul u Bılbıl wazenê.

Şalul u Bılbıl yenê war. Mêrik Şalul u Bılbılı beno key xu. Rocêk may xu ra vono:

- Day tı çawa inı pi ma veynena? Vona:
- Tı bê ez inka yı veyneno.

Wardena xu dekena derqê yo pirêkı, extiyari kı şona fekê beri vona:

- Heci şı hac ow e zi 'eyni şono hac e heciyon ra pey mendu. E sera şo? Mı rê şo beri akı e xu rê biyo zere. E siba şo veyno e qe cayk yoyi nêveynono. Yo vono:
- Bê bê, bê roşı.

Pırı şona, vona:

- Lawo qey şıma umey uta koyo xırro xali? Yo vono:
- La ma çı ni koyo xırro xali? May mı pi mı kışto e zi ardo inı cayon. E zi owladê dêwon o. Ya vona:
- Wabo lacê mı, dêwi koray? Mı beri dêwon hetı. Yo vono:
- Wabo, willay e to beno.

Dono pıro şono kı pêro qowmê yını. Yın vonê:

- Tı çına geyreni? Yo vono:
- Willay may mı pi mı daw kıştış ina zi yow pır a. Mı rey dı geyrena. Yo vono:
- Ez inka to rê Şalul u Bılbılı ono ow pırı hali kı bıkı. Pırı vona:
- Çig nêbeno. Ez inka hali kı beno.

Kı Şalul u Bılbıl benê onê. Pırı şona feki beri lebeyena, lebeyena vona:

- Hevalê mı şı hac. E hac ra mendo. Tı vonê se mı rê 'eyni? Yo vono:
- E ko to safiko.

Dono pıro ya kışeno ow cadı malê dêwi serdı roşeno, ow vono:

- Şo to rê oğır bo. **V.E: 17**

5.3. HİRİ BIRAY YOW BOWRONI (Versiyonê 3.)

Beno, nêbeno Allay pillêr çig çinê beno. Hirî biray benê. Birayo yow şono seyt. Şono seyt ra nino. Birayo bin zi pey ra dîma şono. Eyo bîra zi şono nino. Birayo şenik wardeno, vono:

- E şo mavey mî biray mî pey sebi?

Birayo şenik yîni dîma şono. Şono kî yow dêwê kî raştê yî yeno. Hergo zimbêlê yî çîndî xîşni. Dêw yî weyneno, vono:

- Lo loo! Lacek zi vono:
- Lo loo! Dêw tî ra vono:
- Tî se ra şonê? Lacek vono:
- E umeyo seyt. E seyt geyreno. Dêw tî ra vono:
- Bê bê ma şê key mî mîsafîr bî. Lacek vono:
- Ney ney! Ez gerek şo. Sekerdise ey biray mî zi to kîrdî. Biray mî nêasenê. Dêw vono:
- Mî çig nîkerdî, wazena bê ez yîni to naweno.

Mecbur moneno dîmey dêwi kuweno. Dêw yî beno serê yow eynî. Dêw serê eynî dî aw weno. Yî ra vono:

- Bê aw borî.
Lacek zaf teyşono, feqet vono:
- Ez teyşon niyo.

Yow şequeley kî weyra beno. Dêw owniyeno nişno yî serefîno ow yî bîkşo erziyeno bî de yî eyo şequele ro erzeno warey. Lacek howt tebaqî erziyeno warey. Şono yow bowronî ro guneno bowronî siya bena. Hîndî owniyeno kî yow bowronî veciyaya, bowronêka sîpî. Bowronî yena tî ra vona:

- Ez to bifeletno tî vonê se? Lacek vono:
- Tî vaca se, ez sey to keno. Bowronî vona:
- Tî howt tebaqî umey warey. Tî gerek mî rê howt kiloy goşt biyarê. Çîndî kî mî va, qîjj qîjj ey wext goşt bîerzî fekê mî. Ez to beno dînyaya roşnî

Lacek yow aveykí goşt ono. Bowroní yí giena firrena. Bowroní vona, qíjj lacek goşt erzeno fekê ya. Bowroní çındı kı vona, qíjj lacek goşt erzeno fekê ya. Loxmow peyen zi qıdıyeno. Bowroní rayna vona, qíjj. Bowroní hini taqet ra kuwena. Lacek loxmey kı nıngey xu ra dıra keno, erzeno fekê ya. Bowroní yí bena dınyaya roşnı. Ek yow veyveykí ronıyaw. Ek şeqı tepey yın a. Şono key yow pırı, vono:

- Ino çı veyvow? Pırı vona:
- Hırı bıray benê. Hemme hırı zi şonê seyt ow nini. Ina veyvekí zi waştay bıray şeniki ya. ‘Eyni veyvekí benê paşay rê. Lacek vono:
- Paşay qısti ra dêw dekerd ser ey rayiri. Dêwi bıray mı kıştı. Ez bırayo şenik o. Yow aveykí mı waştay mı bıresnı. Dapırı vona:
- Veyvekí hêrs bıya yoyi rê ber nakena. Veyvekí vona:
- Ez gerek şuşey şehri xuserdarı bımetro. Waştay mı vını bıyo e yoyi nıgeno. Lacek vono:
- Mı rê uskurey kı mast bıyarı. Ino gıştıri waştay mın o. Ez inı gıştıri dekeno.

Dapırı şona mast ona. Lacek gıştıri veyvekí gıştey xu ra veceno ow dekeno zerey ey masti. Dapırı ra vono:

- Şo pey berê veyvekí vacı, tı şew u roc hesır kena. Tı heta şondı nalena. Tı bı eya hesrı kena kı tı unu hilalê kı ber kıştonı, rayna berê xu padı.

Dapırı senê vona, tı bı eya hesrey xu ber aka. Keynekı cadı hilalê kı ber akena. Dapırı tı ra vona:

- Mêrekê to ume yo. Ber akı ez bıyo zere.
Çımê keynekı bereqyenê. Keynekı dapırı ra vona:
- Ez çı zono. Belku tı zuri kena. Dapırı vona:
- Gıştey xu inı masti ra bıçarnı.

Keynekı gıştey xu masti ra çarnena. Owniyena kı zerey masti dı gıştıri veciya. Gıştıri zi gıştıri ya yo. Keynekı vona:

- Tı wayirê inı gıştıri mı rê bıyara tı se vaca, e keno. Dapırı vona:
- E çawa bıyaro? Keynekı vona:

- Ez yow çarşefi dono to. Ina çarşefi bı dı yı wa xu çarşefi bıko. Yow piersose vacı, veyvekı ina rê ber akena. Wa biyo zere. Kı yo ome zere, ina ray e ey cılon xu ra dono. Ez pey ey cılon veciyeno teber.

Lacek eya çarşefi xu ra dono. Şono keynekı hetı. Ina ray keynekı eya çarşefi xu ra dona, veciyena teber. Lacek zi cılonê waştay xu, xu ra dono. Milletı yena kı veyvekı paşay rê berê. Laceki herunday keynekı dı ağay rê benê. Ağa yeno verê yı. Lacek dono pıro ağay kışeno. Cılonê xu bedelneno remeno. Şono waştay xu zi gıeno tik u tik şono. Ğızmkari yenê, vonê:

- Eywax, eywax! Milletı vona:
- Sebı? Ğızmkari vonê:
- Veyvekı ağa kıştı ow remaya.

Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbi kı ‘esırı vıraştı. Herkesi gıştay xu day pıro, mı gıştay xu day pıro gıştay pêronı kokat bi. **V.E: 13**

5.4. HİRİ BIRAY YOW TEYRI (Versiyonê 4.)

Çig beno, çig çınê beno. Yow mêrik beno hirı hebi lacê yı benê. Mêrek laconê xu ra vono:

- Oğıl wessey mı şıma rê ina ya, ek e bımro Qertı dı boston meronêni.

Yow roc pi mıreno. Bentare dı tigi vêreno. Bıray Qertı dı boston ronênê. Çındı şonê kı çig tı ra çini yo. Yemnon ra vonê:

- Ma sekê? Elbet yow yeno çineno beno.

Rocê kı bıraw xışın şono cay kı dı xu ronono. Owniyeno kı dêw yow qulıkı ro veciya ome. Kelmelê xu çına gırowt şı. Şewa bıni bıraw ortên şono. Roco bıni bıraw şenik tıfingê xu gıeno şono. Bıraw şenik owniyeno kı ek dêw ome kelmelê xu çına ow qulıkı ro şı warey. Yo zi pey ra dıma kueno. Şono weyra kı keynekê kı weyra ya. Keynekı tı ra vona:

- Tı çi yi, tı çi kes i? Şo lezı pi mı to veyno to kışeno. Yo vono:
- E zi pi to geyreno.

Lacek şono dêwi kışeno. Hirı hebi odeyon veyneno. Hergo ode dı yow keyna bena. Lacek keynon gieno yeno bınê qulı. Vendey bırayonê xu dono, vono:

- Resne vierdêni warey. Mı hirı keyney di. Xışni bıray xışni rê ya. Ortêni bıray ortêni rê ya. Şenıkı zi mı rê ya. Weyra wırdi keynon kaşkenê diyarey. Ya vona:
- Tı şo. Yo vono:
- Tı şo. Keynekı vona:
- E rınd o. Inka e şo ko niverdê tı bi diyarey. Ko kera bıdê fekê qulı ro.

Keynekı weyra gıştiri xu dona yı. Keynekı kaşkenê diyarey. Bıray owniyenê keyna zaf rınd a. Qapağ gienê donê fekê qulı ro. Lacek bın dı moneno. Lecek celeyeno, celeyeno vono:

- Wazena wa bıraybê, nonkoron rê howlı nêbena. Weyra geyreno yow pırıkê kı veyneno. Şono pırı hetı, vono:
- Pırey hal meseley mı inawa ya. E çawa şo eya kıştı? Pırı vona:
- Yow teyrda zaf rındı est a. Seramara yow mar şono liçgonê ya weno. Ya liçgon ona, qayte kena. Mar şono liçgonê ya weno. Şo eya teyrı hetı ya to rê howlê kı kena.

Lacek şono xu ronono. Mar yeno. Dono mari ro mari kışeno. May liçgon yena kı kı liçigi wiçenê. May yın vona:

- Qeyi, sebi yo? Yın vonê:
- Yow xortê kı ome mar kışt. Mari ma niwerdi.

Liçigi şonê veyndey laceki donê. Lacek yeno. Teyrı tı ra vona:

- E to rê çı howlı bıko, e seko? Ino mar seramara liçgonê mı weno. Lacek vono:
- Tı şına mı bera eya kıştey dınya? Teyrı vona:
- Şarbıkê kı aw ow hilakê kı goşt dekı vırıkey xu ow bê serê pelonê mı ma şê. Kı mı va, qığ dekı fekê mı.

Lacek şono serê pelon ow ya firena. Vera şonê dınya indey dierzeni roşın bena, vera şonê indey guçını, indey seradi dınya roşın bena. Teyrı vona, qığ yo goşt

ezeno fek. Teyrı vona, qığ yo goşt ezeno fek. Nızdeyo kı biya dınyaya roşnı goşt qıdıyeno. Lacek letey nıngey xu dıra keno, dono bı de. Ya zi nêwena dekena binê zonê xu. Şonê hini royenê. Ya owniyena kı yo lengeno. Ya vona:

- Qey tı lengenê? Lacek vono:
- Hal meseley mı inawa ya. Ya vona:
- Bey mı goştê to niwerdo, fekê mı do.

Teyrı destê xu tı ra dona weş beno. Xatır yemnon ra wazenê. Helaley yemnon ra wazenê. Lacek weyrı ra şono dewey xu kı yow qelobalıgê ko. Ek yow veyveykı ronıyaw. Şono yow pirikê kı hetı vono:

- Ino çına yo, veyvey komi yo? Pırı vona:
- Bırayon yow bıray xu binê qulı dı vierdaw. Veyvey waştıy yı yo. Veyvekı zi çirgiya ya. Yo vono:
- Pırey, şo bowni veynı tı aştı nêkena?

Pırıkı raykı şona yena, kena nêkena veyvekı aşt nêbena. Pırıkı rayna şona. Lacek vono:

- Ini gıştıri mı dekı mast berı ek ya niwerd vacı, gıştıy xu unu masti ra bıçarnı.

Lacek gıştıri xu dono bıde. Pırı masti gıena şona. Eyo pırı ra vono meşu, eyo bin vono, meşu. Pırı vona:

- Liya wıdarêni e şono veyvekı aştı keno.

Pırı şona verê ya, vona:

- Tı ini masti nêwena zi unu gıştıy xu tı ra bıçarnı.

Veyvekı gıştıy xu tası ra çarnena. Owniyena kı gıştıriyo kı binê qulı dı eyo gıştıriyo kı dayo laceki ino eyo gıştıri yo. Ya pırıkı ra moniki vona:

- Wayirê gıştıri kora yo? Pırı vona:
- Hıniko key mı do. Ya vona:
- Tı şınase yı mı resnı.

Pırı ageyrena şona. Veyvekı hini nibermena, keyf kena. Pırıkı şona çarşefi laceki ra dona giena şona. Mıletı vona:

- Ina kom a? Pırı vona:
- Gedey mın a.

Pırı yı giena şona verê veyvekı. Yayo lacek xeberi donê. Veyvekı giena xemelnena awaykı kena, kena sey gedey xu ow ona teber. Laceki zi xemelnena kena veyvekı ow weyra roşeynena. Mıletı vona:

- Veyvekı aş biya.

Veyve yeno, yenê 'eyni veyvekı benê. Bıray ya yeno 'eyni veyvekı beno keye. Bıra tı ra çarşefi dıra keno owniyeno kı ek bıray yı yo. Bırayo xışın vono:

- Tı kora ra omey, to sekerd? Yo vono:
- Şıma xayineya kı mı rê kierdı. Mı şıma rê keyney ardi şıma inawa kerd mı.

Bırayo şenik dono bıray xışni ro, bıray xu kışeno. Peyni dı yoyo veyvekı pey miradê xu şa benê.

Mı ra zur, Allay ra raşt. Mı 'elbê kı 'esiri vıraştı. Mı bierdı Qediştı kutgon lıştı. Mı bierdı Tawili kutgon kerdı willı willı. Mı ardı dewı. Mı gıştey xu day pıro gıştey mı kokat bi. **V.E: 4**

6. YARIYEY ŞONI

Yow şuane beno şıno pesê dewı. Rocêk 'ecız beno, hewey yı nina. Zerey xu dı vono, ez xu rê yow gure veco. Dışmişbeno vono, willahi en eysi ez mi dewıcon bıxapêno. Wa bıneykı dewı têra mêra bo.

Yeno diyarê ay koy. Veyndano, vono:

- Liya gelê dawıcon şıma sekenê? Mevındêni, bêrêni. Verg dokuwto miyanê pesê ma. Bızê ma çıray hebı nêmanda pêro werdi. Hahoo ha hahoo!

Ê de dewı bı gedon ra, bı cenıyon ra, bı extıyaran ra pêro çuwonê xu gênê, tıfingonê xu gênê, ha babam de babam tê dima rêz benê. Şınê ver şuani, şuane vono:

Mêrek şono darey simzêrı weşonono. Xırarê xu pır keno ow yow dêwi k1 yeno mêreki ra vono:

T1 ç1 kes i, t1 ç1 kar i? Mêrek vono:

- Liya wıdarı! Ez xu rê şono. Gedey mı veyşoni. Ez xu rê şono keye. M1 rê ina xırarı hewnı ez şo. Dêw vono:
- Bey mı ra bowni. T1 inı simzon yow bı yow ina darı ra noni t1 zonê, t1 keyney xu donê mı t1 zonê.

Mêrek dışmışıyeno zerey xu dı vono, ez çawa inı simzon darırano. Mêrek vono:

- T1 mı vierdı, ez şo keye. Ez keyney xu dono to. Dêw vono:
- T1 keyney xu ç1 çağ doni mı? Mêrek dêwi ra vono:
- Keykı vowra surı varay ez ey çağ keyney xu dono to.

Dêw derê xırar hewnono ow mêrek zi dono pıro yeno keye. Dêw zi şono mığara. Mêrek yeno keye. Keyney xu ra vono:

- Keyney mı, mı yow gurey k1 kerdo. Nêzon bıbo, nêbo?

Keynekı vona:

- Baw to se kerdo? Mêrek vono:
- Liya wıllay hal u meseley mı incıs a. Keynaya pılı vona:
- M1 rê mevacı! Xu rê keynaya şenıkı rê vacı, keynaya ortını rê vacı. Mêrek vono:
- İla wıllay mı sozê to daw.

Rocêk wardena eyn şona ç1 dona dawari owniyena k1 loy looy! Ek yow vowrı varena. Ca bı de nikuwena. Keynaya pılı şona binê boni, vona:

- Babaa! Yow vowrı k1 varena qey qal mek1. Qulikey beri ra owniyena, vona:
- Baba yowkı haniko yeno t1 vonê qey welek a. Ek dêw ha PuneKon⁹ dı yeno. Keynekı yena, vona:
- Şêrêni xu bılmnêni heta k1 nomow. Yın vonê:

---

⁹ PuneK, qezayê Hêni nahiyeyê Cowzı dı nameyê yo mıntıqa yo.

- Ko ra resa?

Şona zere, yena teber vona:

- Eyni ‘Eli ra ome Sıncek¹⁰.

Town şonê dekuwenê binê zembili. Yow kî dekuwena binê kuwari. Yow kî dekuwena dorî. Yo zi şono veri adırı dî roşeno, hesê xu nêkeno. Dêw yeno dono beri ro. Dêw vono:

- Lo looo, Kalê sımzoon!

Kalê sımzon hesê xu nêkeno. Dêw gelê kî vındeno. Mêrek vono:

- Lıla vındı vındı! Ez nımaci seru yo, nımaci seru yo!

Halbıka pey qısti hesi xu nêkeno. Dêw yeno zere. Xu zuwa keno. Mêrek tı ra vono:

- Tı çı kes i, tı çı kar i? Dêw vono:
- Çawa to e xu viri kerdo, sozi to çawa bı? Mêrek vono:
- Mı va zi ow e nêdono. Dêw vono:
- Tı gerek wırdını zi bıdı!

Keno nêkeno nişno kali ra keynon bigiyo. Dono kali ro kali kuweno, vono:

- E şono keyney to kora ya?

Mêreki veyndey keynaya pılı da. Keynekı omey. Dêwi ya girowt şı. Berdı keyna kıştı. Şı eya binı kî ha peme cenena. Yeno vono:

- Ina keyneka ortênı zi wa biyo ma rê çı bıhederno.

Dêwi eya zi bierdı, eya zi kıştı. Rayna yeno kî keyneka şenıkı fitalon kena peme şışon sawena. Dêw yeno, vono:

- Wa keynaya şenıkı biyo ma rê çı powco. Keynekı vona:
- Baba, ez meqesê xu ow pısingey xu, xu dı beno, vono:

---

¹⁰ Sıncek, qezayê Hêni nahiyeyê Cowzı dı nameyê yow mıntıqa yo.

- Tamom

Yemnon girow ši. Dêw yow kerkıncı ow nonêk noni lawaşı dono keynekı. Yo vono:

- De ınınon borı!

Keynekı nêwena. Pey meqes kerkıncı wırdı kena. Dona pısingı, pısingı wena. Dêw yeno vono:

- To wie? Keynekı vona:
- İi! Mı wiye. Dêw vono:
- E veyndo? Keyna vona:
- Veydı! Dêw vono:
- Kerkıncı tı ‘erdu ya, yon tı pize da? Kerkıncı vona:
- Willay ez hınıyo pize do. Dêw vono:
- Willay ına mı qayte kena. Mı wiye kena.

Dêw şono serey xu roneno. Keynekı ra vono:

- Bê erdişey mı ra bıgeyrı!

Keynekı şona erdişey yı ra geyrena. Keynekı goma kı erdişey yı ra geyrena ek çuwalı kı kılinti ha monê erdişe yı dı. Şona odon ra geyrena. Şona geyrena yow ber akena kı dêwi way ya kıştı, alexnay. Şona kışta binı kı dêw serê katon ra geyreno. Hımmı hımmey yı ya. Keynekı ca dı beron giena ow vazdona. Key dêwi ra feletiyena. Şona nızdez key paşay. Şona dekuwena qafigê kesa ow şona dekuwena howzı. Lacê paşay temaşe keno kı yow keyneka çındı rınd a. Tı voni qey pılıkey vovr a. Yeno keye may yı tı ra vona:

- Bê çi borı? Yo vono:
- Ez çi nêweno, wa eya kesa biyo çi bıdo mı? May yı vona:
- Liya! heyron heyron, delu deluu! To hêşi xu vınikerd. Tı kesa ra vonê se?

Lacê paşay vono:

- Ney! gerek ya zi biyo.

Kesa hewnonê ortey beri dı ronênê.

Lacê paşay vono:

- Beri bigını, meyrênı ma hetı!

Kı yını şoni teber. Kalmey xu veceno, vono:

- Tı qafıg ra veciyena veci tı nêveciyena ez to parçe parçe keno.

Lacê paşay eya keyna qafıg ra veceno, vono:

- Ina waştay mın a.

May y1 yena zere kı yow keynekı ha zere da ek yo husnê cemal a. Weyra pêser beni ow muradê yın qıdiyeno.

Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbi kı ‘esirı vıraştı. Mı bierdı Tawılı kotgon kerdı willı willı. Mı ardı Qedıştı kutgun lıştı. Mı ardı Cowzı eştı howzı. **V.E: 2**

8. ÇIMER U DERPİ

Rocê kı dı hebi kutıgi benê. Wayirê yını mêrdımanê xu rey dı şono dewa Şêğsilometon¹¹ i. Şonê weyra yow keyna wazenê. Weyra nêzo sekenê wardenê. Hêrs benê yenê nızdey Zelını dı vındenê.

Eyo mêrdım vono:

- Willay mı kalmey xu weyra xu viri kerd. Şıma pawey mı vındênı. Ez şo da vist deqey dı kalmey xu bigıyo biyaro.

Yın vonê:

- Mela tı lezı bi.

Cad rayir kuweno şono. Şono kalmey xu gıeno ow cad rayir kuweno.

Hevalê y1 zi pawey y1 nêvındenê.

Hevalê ini mêrdımı rayir kuwenê, y1 ca verdonê. Yo zi tapa yeno. Yenoo nızdey deri. Owniyeno zerey deri ra veng veciyeno. Ek yow dono awro, vono:

- Şıma komi?

¹¹ Şığsilometon, qezayê Pironi dı nameyê yow dew a.

Owniyeno veng cay k1 ra nino. Goma k1 yeno yo senê dono ow ro yin zi doni aw ro. Vono qey mirdim i. Vono:

- Ez mêrdey kesi yo! E niterseno. Wextê yari niyo. Ma erey kowti. Ina şewa tari p1loli d1 yari nêbena.

Çılay xu dono lemon ro. Goma k1 owniyeno ek vergi. Yowk1 xu dono eya kıştı yowk1 xu dono ina kıştı. Yo kalmey xu ina dono, kalmey xu ina dono. Hini kofto koli ra beno. Hetê dewey xu ra b1 lezo bez, tiersi ver vazdono. Nıngi y1 tê ro gunenê. Nınga k1 erzeno veyndey kutıgonê xu dono, vono:

- Çmeeer, derpıııı!

B1 vazdayış yeno yeno nızdey Sınceki resneno. Sıncek d1 yo dara xışnı bena. Zerey eya darı sey korn o. Vırsuy da b1 pıro. Zerey darı biyo sey kornı. Yo zi cad şono zerey eya darı. Zerey darı ra kalmey xu veceno. Dowr u verê darı ra beno ono, veyndey kutıgonê xu dono:

- Çumeeer, derpıııı! viergon ez wierdo.

Vergi dowr u verê y1 ra şonê yenê. Fırsset geyreni y1 borê. Viergi veyşon benê. Viergi niverdonê têgeyro. Veydey kutıgonê xu dono. Rayk1 d1 çımê y1 bereqyenê. Kulle y1 bena honık. Vengê kutıgonê xu weş şınasneno. Vengê kutıgi y1 Derpi yo, vengê Çımeri zi yeno. Çınd deqey d1 Çımer u Derpi sey vırtuni yenê y1 resenê.

Çımer yowk1 ezeno xu ra ver, Derpi yowk1 ezeno xu ra ver. Yeno keye k1 arexê miergi d1 mendo. Wexto k1 yeno keye, dowr u verê cirononê xu ra zi vono. Yow qelebalıĝê k1 vıraziyeno. Dewıci kutıgonê xu gieni rayir kuwenê. Ino haylo welaxê şewı d1 rayir kuwenê. Hergo yow teni dest d1 yow çılay bena. Şonê rayir d1 raştê Derpi yenê. Derpi yin beno diyarê gemi. Weyra d1 vergo xenexnaye veynenê. Ek Derpi weyra verg kışto, peretnayo. Ek Derpi çınd hebi darbey wierdi. Dewıcon yow pot gırowt nıngey y1 ra best. Yenê nızdey biri Hodoy Çımeri zi veynenê. Ek Çımeri yow cayê vergi zi bê guni niverdayo. Tırmi ey vergi zi monê yow deri d1 veynenê. Çılay doni ey cayon ro. Bowli beno k1 weyra yemnon kelemkot kerdu. **V.E:**

9. VERGO EXTİYAR

Yow viergo extiyar beno xu ra lebeyeno. Rocêk şono ser yow rayirêkî vono:

- Wa yow biyo bîdo miro wa mı bıkşo. Ez hini extiyar biyo. Ez hini nişno çig bıkşo, mı ra çig nino.

Yow vergo hevalê y1 yeno vono:

- Xalow! vono:
- Ha warza.

Hevalê y1 vono:

- T1 qey uta kowti? Yo vono:
- Willay ez hini extiyar biyo. Mı ra çig nino, mı ra gureykı nino. Ez umeyo etya wa yow biyo çig bîdo miro mı bıkşo. Warza y1 vono:
- Xalow ez to rê kışeno. Yo vono:
- Ê tamom tı mı rê kışeni de hela tı mı rê ‘eslo feslê xu vacı tı kom babray? Yo vono:
- Ez Paştıgowrı ra yo. Vergo extiyar vono:
- Willay ney warza tu ra bıneykî kerematê k1 nêvıraziyena. Tı xu rê şo. Warza vono:
- Ê tamom. Dono pıro şono.

Tigi vındeno yowna yeno, vono:

- T1 qey uta vındierti?

Vergo extiyar vono:

- Willay ez extiyar biyo e nişno çig bıkşo. Ez nişno çig rınd boro dındonê mı çmık i. Ez hini zehif biyo. Ez umow utay ser kowto e von, wa çig biyo mı bıkşo e feletiyo. Yo vono:
- Xalow mırax mek1, ez to rê kışeno.

Verg extiyar vono:

- Ê tamom, tı mı rê kışenê warza tı kom babray? Yo vono:

- Ez babey Paştur ra yo. Vergo extiyar vono:
- Ney warza tu ra çımê mı çig nêbırneno. Tı zi xu rê rayirdê xu ra şo. Yo vono:
- Ê tamom, wexto k1 tı nêwazenê hadi xatır b1 to e xu rê şono. Dono pıro şono.

Tigina wext vêreno yowna yeno, vono:

- Xalow, tı qey etya kowti. Tı qey etya ser rayirêdê. Inka ko yow bıdo toro to bıqşo.

Vergo extiyar vono:

- Warza ez extiyar biyo. Ez veyşon biyo. Hini dındonê mı çın i. Ez nişno seyt biko, çig boro. Ez umeyo etya kowto wa yow bıdo mı ro wa mı bıqşo. Yo vono:
- Xalow, hesê xu mek1 ez to rê kışeno. Vergo extiyar vono:
- Tı kışenê de tı mı rê babey xu vacı, tı kom babıray? E veyno tu ra çig yeno, nino. Yo vono:
- Xalow ez Paştasiyay ra wo.

Vergo extiyar vono:

- Tamom tu ra çig veciyeno. Çımê mı to bırneno. Tı mı rê çig kışeni.

Wexto k1 ona xeberi doni vono:

- Xalow, xo ronı. Yow mêrik ha yeno barê y1 barkiedow. Yo ceşığı zi ha herê y1 dıma ya, xo ronı!

Vergo extiyar xu dono kıştı roneno. Mêrik yeno vêreno ceşığı tapa monena. Mêrik wexto k1 barê xu dı xebetiyeno. Vierg xu vie b1 de dono ceşığı repo fineno ow xenexneno ow mêrek hetê ceşığı ra vazdono vono:

- Herow heroow! To ceşıgey mı kıştı.

Mêrek dıma kuweno. Vierg zi kışta bını ro xu vie heri zi dono herê y1 zi kışeno ow mêrek b1 çuwalonê xu teyna moneno.

Warza vono:

- Xalow, de borı. Tı goşto teze goştê cehşığı wenê tı zonê, tı goşto qert goştê heri wenê tı zonê. Tı komi wenê borı, hadi xatır bı to ez şono.

Mı ra zuri, Allay ra zi raşt. **V.E: 1**

10. DODO

Dodo xebardar o, sey postacı yo. Dodo rocêkı behr dı şono. Şono kı yow qılı weyra ya. Şono owniyeno kı yow ırqê kı ha weyraw. Ino ırq, ırqê serê ‘erdon ra niyo, sey cınon ê. Dodo şono goştarey yını keno owniyeno kı yow ceynekı yani piley ey ırqı weyra ya. Eyo ırq zi cınni u peri. Weyra dodo yını temaşe keno ow erey kuweno. Şono Hz. Sıleymon ‘elennebi dodoy ra bıney kı hêrs beno vono:

- Tı qey erey kowti?

Dodo vono:

- Ya nebi Allay, e behri mondı şıyo yow ırqê kı, milletê kı weyra bi. Aweyna xeberi daynı. Cınni bi. Eya piley yını hındıkı rındı bi. Layıqê to ya. Yo vono:
- Kom şino şo eyo behr ro eya biyaro. Dodo vono:
- Textê to yo ancax tı biyarê.

Nomey ya Belqıza ya. Şonê weyra gienê onê. Hezreti Sıleymon ‘elennebi ya ono dekeno yow odaykı. Ya zi ne hesê xu kena, ne zi xeberi dona. Rocêk Hz. Sıleymon ‘elennebi tı ra vono:

- Tı qey hesê xu nêkena.

Ya vona:

- Eger tı pi mı, may mı, ailey mı tı biyarê e xeberi dono.

Dêson dı fotorafonê pi xu, may xu, kalıkê xu vırazena ow vona:

- Hewey mı pey ininon yena.

Yo vono:

- Ma ko ininon çawa biyarê?

Hiz. Sileymon ‘elennebi weyra eyni kî derê imon ardo ey ummeti ra vono:

- Şıma kom şinê şê biyarê?

Toyn vonê:

- Ma nişnê. Ma ancax pey textê to şê biyarê.

Weyra kî şonê ‘era kaşkenê kî sekenê toynî onê. Belqiza vona:

- Ya nebi Allay tî pêxemberê Allay, e zi pilley îmi ırqî yo. Tî koşkey mî behr dî vırazê tamom. Tî koşkey mî behr dî nêvırazê e rayna heso pîtê xu nêkeno. Yo vono:
- Tamom. E koşkey to çawa vırazo? Ya vona:
- Gereg tî bî pelê teyron ra vırazê. Gereg herçiya kî teyr esto biyo pêser ow tî ey pelonê yın kaşkê ow pey dî qat, hırî qat koşkî vırazê.

Hezreti Sileymon ‘elennebi zonê pêro teyron zono. Çi mijmowlı zono. Çi pêro mahluqaton zonaynî. Weyra onceno pêser. Dodo çawış o, pêro teyron pêser keno. Pêro teyrî pêser benê. Yın vonê:

- Ya nebi Allay emır bıki. Yo vono:
- Pêro pelonê xu bıruçignêni e Belqızı rê koşkî vırazeno.

Şewşewıkî vona:

- Ya nebi Allay leyrê mî, ‘erz u ‘eyalê mî hıniki Ğaliyondê e nêşo mirenê. Şewşewıkî xu rut kena ow şona.

Şonê kondî ra vonê kond nino. Hiz. Sileymon ‘elennebi dî tenon erşaweno. Ey dî tenî yenê vonê:

- Kond ma ra vono, e nino.

Weyra Hiz. Sileymon ‘elennebi yow lacê xu ow yow muridê xu erşaweno. Şonê kondî ra vonê:

- Tî qey nini? Kund vono:

- Ma çı bi? Ey pelê may, k1 doşekê maw, k1 lehifê maw, k1 başney ma ya, key ma yo, eyo purti ma yo. Ma ey zi kaşkê semedê yow ceni ma pêro sierdı ver mirenê.

Kond şono Hezreti Sileymon ‘elennebi hetı. Hz. Sileymon ‘elennebi vono:

- Kondow, tı qey nini?

Kund vono:

- Ya nebi Allay tı pêxemberê Allay, tı şı to yow peri arda, cın a. Tı vonê bêrêni xu rutkêni. Ma xu rutkê ma mirenê.

Kundi ra vono:

- Sere xışın.

Kund vono:

- Serey mı serey carmêdon o, Allay vıraştı. Yo vono:

- Çımê to zırgı.

Kund vono:

- Çımê mı nuri Alla yo. Qalê çımonê mı mek1. Yo vono:

- Tı pey ra xışın bi.

Qalê pey mek1, pey ğeyret o.

Kundi ra vono:

- E to ra hırı sual pierseno. Kund vono:

- Vacı. Yo vono:

- Tı qey aw nêwenê? Vono:

- Ya nebi Allay çawa k1 ummetey Nuh pêxember eleyhisılomi aw dı ğerq bi, e semedê Nuh eleyhisselami aw nêweno. Yo vono:

- Peki tı qey zad nêwenê? Kund vono:

- Zad zi pi ma Hz. Adem, may ma Hz. Hewa çawa k1 cennet dı yow darı ra yını çig tehmna Allay te’elay yın cennet ra eşti. E semedê yını nêweno. Yo vono:

- Peki tı qey nêrakuwenê.

Kundi va:

- Ez sey to huzurê xalıqi dı xu dierg nêkeno. E semedê xalıqi e şermayeno e nişno rakuyo. Tı vonê, semedê Belqiza pelonê xu kaşkênı. Yow virtone yeno dono eya koşkı ro koşkı şona. Eya koşkı va hewanonno beno. Koşkı xerepiyena. Tı bı Belqiza ra şıma dekuwenê eyo behr, şıma fetesiyenê. Yo vono:
- Kondow e to ra çina pierso.
- Miedey zaf i noney goni?

Kund vono:

- Ya nebi Allay, e to ra çig vono tı xuy nêkenêse? Yo vono:
- Ney. Yo vono:
- Miedey u goni pêqasi. Yow goni yın zêd o. Eyo zi ti. Çunki tı ceni ra tiersenê ow teyr u turi ra va, hadi yalla vıla bênı. **V.E: 10**

11. VERG, LUY U ŞÊR

Rocêkı verg, luy ow şêr benê hevalê yemnon. Verg, luy ow şêr rocêkı veyşon benê ow bentarey xu dı xeberi donê, vonê:

- Ma sekê, ma çawa xu rê çi vecê, ma çawa bıkê?
- Qırar donê vonê:
- Ma şê mêşınon bıqşê ow ma biyarê borê.

Ina ray şonê dowr u verê şoni u mêşınon geyrenê. Peyni dı yow mêşını tebişnenê ow kışenê. Şêr pili yın o. Şono serê mêşını vındeno. Vierg u luy hile kenê. Ey goştı moştı şêri ver ra wenê. Nêvonê, şêr pili ma yo wa yo boro hama ma borê. Herkes xu rê kaşkeno. Şêr owniyeno kı yow yı nêhesebneno.

Şêr hêrs beno ow dono pıro vergi kışeno. Senê dono pıro beno kerra. Luy ini vaziyeti veynena. Tiersena zona kı yow xeta dı şêr ya zi kışeno ey semed ra vona:

- Qey tı çi ini xeberonê? Ez ha tapa vınderteyo. Tı mırdi nonê xu borı, çê xu borı. Behdu ek çig mend ko ez ini katon ra bıgeyro. Ek çig nêmend zi wa bıray mı weş bo.

Şêr vono:

- Ê peki to ino diers komi ra gırowt?

Luy vona:

- Mı ina boça raştı ra gırowt. Ek e zi to vera vêro ini goştı arêdo tı donê mı ro zi ow e uta dierg u peğen kuweno. Feqet mı aqıl komi ra gırow? Mı ina boça raştı ra gırow yani tı bidê miro e zi dieg u peğen kuweno. **V.E: 22**

12. YOW PAŞA U DI HEBÎ DIZDÎ

Rocêkı yow paşa beno. Şewı wardeno şono yow mehla ra geyreno, vono:

- Hela mavey çına est o, çına çını yo.

Şono owniyeno kı mehladı dı teni ha ronıştey. Yo zi şono verê yın dı roşeno.

Xu sey yın keno, vono:

- Selamun ‘eylekum. Yın vonê:
- ‘Eylekum sılom. Yo vono:
- Şıma sekenê, şıma çı gure kenê? Yın vonê:
- Gurey ma inawow, ma dızdı. Dızdey vêşêr ma karê kı nêkenê. Ma dızdey ra heskenê ma dızdı. Zen’etê ma dızde ya. Yo vono:
- Mı zi xuranêni. Yın vonê:
- Tamom, wabo. Çımon ser, ma qey tu nigı?

Paşa eynon xu hetı not keno. Yowkı yımı ra vono:

- E şewı komi veyno e roc zono eyo kom o.

Eyo bin zi vono:

- E şo verê kom beri ber abeno.

Paşa zi vono:

- E sereyon inawa işaretko serey dirabenê. E inawa işaretko ‘afu benê. Mı dıma bêrêni.

Yın zi vonê:

- Tı ma sera benê, tı ma benê Cowzı, Rısnı, Bonqırsı tı ma benê sera? Paşa vono:

- E şıma beno ğızênekey dewletı. E şıma beno serê ğızênekı ma altunon dekenê bınê fistononê xu ow ma gieni yenê.

Yın zi vonê:

- To rê oğırê xeyri bo. Paşa vono:
- Qeyi? Vonê:
- Ma nini çi dewletı nigeni. Madem tı dewletı ra xuy kenê ow tı vonê bê ma şê dızdey dewletı bıkê eylese ne ma tu dı hevaltey nêkenê ow uta zi mevındı. To rê uğırê xeyri bo. Ma hetı ra şo.

Wardeno şono ğızêney xu ra yow altunı gieno ow şono yow xğızmetçi xu hetı yı ra zi vono:

- Yow altunı ğızêne ra veciyaya. Tı zi şo veynı.

Ğızmetçi şono ğızêne yo zi ğızêne ra yow altunı veceno ow yeno paşay ra vono:

- Tehmini mı ra zi yow altunı ğızêne ra veciyaya.
Eyo bin yeno. Paşa ey ra zi vono:
- Ğızêne ra yow altunı veciyaya. Şo bıde bowni.

Eyo bin zi şono. Yo zi yow altunı ğızêne ra veceno. Paşa pey inawa hırı hebi altunun dono vetiş. Paşa notê eynon gieno. Sersıbay erşaweno ono. Ey vatêni, e şewı komi veyno e roc şınaseno. Eyo mêrdım hevalê xu ra vono:

- Willay eyo kı şewı ome va, mı zi xuranêni ma dızdey bıkê. Eyo ino yo. Ino mêrdım bı. Demegu paşa yo. Inka ko ma bı xenexno. Ino mêrdım paşa veciya.

Paşa vono:

- Sılomo ‘eyleykum.

Yın vonê:

- ‘Eyleykum sılom.

Paşa ono çay dono bıde. Paşa yın ra vono:

- Şıma zonê e şıma ra vono se? Yın vonê:
- Willay ma nêzonaynı tı paşayi. Ma çi zonaynı tı paşay.

Yo vono:

- Mı tecrube kerd ey wırdi dızdey kenê ow şıma zi vonê, ma nêdê dewletı ma dewletı ra nigeni. Şıma mawa carmedı. Şıma guney xu dekerda bınê destê xu şıma dızdey kenê. Şar şıma veyno şıma kışeno şıma nitersenê. Feqet mı şıma dekerdên ğızêneki rayna zi şıma va, ma zırar nêdonê dowletey xu. Şıma bêrêni cay minon. Ini zi wa ceza borê. **V.E: 21**

13. LUY U KUZE

Rocêk yow luy kuze tebişnena. Kuzi tebişnena hındıkı owniyena kı vierg tı ro veciya. Verg vono:

- Willay ez xu rê wırdin zi weno.
Luy fenıker a. Luy vona:
- Bıray mı, mın u yı ma timondı ‘eyli ardi ow ma ‘eylon seru pê nêkenê.
Luy kuzi rê çım şıgnena vona:
- Kuze, şo ‘eylonê ma biyarı wa vierg ma rê hakimey bıko. Wa bıbo malla wa yo ma rê şer’et bıko.
Vierg zerey xu dı vono:
- Willay Allay day mı. E hem yını weno ow hem zi ‘eylonê yın. Wa ‘eylê yın zi bi mı rê hina kar o. La e çına geyreno?

Kuze şono war nino diyar. Vierg u luy pawey kuzi vındenê. Vierg owniyeno kuze nino. Vındeno nêvındeno kuze nino. Vierg luy ra vono:

- Ino kuze qey nome?
Luy vona:
- Lıla bıray mı qey tı nêzonê mo çı fenıker o. Inka şono ey rındon vierdono ow ey xırabon gıeno ono. Bıray mı tı vındı e şono pêronı ono. E pencê xu dekeno bın ez pêronı gıeno ono.

Luy şona keye. Luy şona keye hini ya zi feletiyena, nina. Kuze zi feletiyeno ya zi feletiyena. Luy şona keye ow weyrı ra veyndey viergi dona, vona:

- Bırayo vierg, ma hini pêomey. Key to awon bo. Tı hini ‘ecız mebí. Alla to ra razi bo, tı hini şo. **V.E: 21**

14. ‘ELIK U FATIKI

14.1. KEKU (Versiyono 1.)

Yow way bena, yow bıra beno. Fatıkı ‘Elıki ra vona keku. Rocêk millet top bena, vonê:

- Ma xu rê şını kenger.

In way u bıray zi şınê kenger. Way bıray ra vona:

- Ez vecena, tı bı teraşını. Milletı torbon xu dekena, çonton xu dekena.

Way yena, owniyena kı çig torbey kekuy dı çınık o. Kekuy ra vona:

- Keku to sekerd, kinger ma ha çaw? Keku vono:
- Way mı willay mı çig nikerdo. Way vona:
- Wılay ‘eyni to pêro wierdu. Keku vono:
- Way mı willay mı niwerdo.

Millet kona are yin vonê:

- Çig nêbenu. Ma toyn don to. Way vona:
- Ney qey şıma pêr torbey dekerdi. Ey mı zi pêr kekuy werdi. Keku way xu ra vono:
- Tı inon nêkena bê pizey mı bışeqnı, hela veymı çig tede est o?

Way y1 pize y1 şeqnena kı çig tede çınık o. Hendi uca xu qehrnena, pırriyak xu qehrnena vona:

- Yarebi tı mı bık yew teyr. Tı mı berzi koyo. Ez şew roc vaco, keku, keku, keku. Mı tu nıkışt, xençeri to kışt, Allay nuşt. **V.E: 3**

14.2. KEKU (Versiyonê 2.)

Cêk beno, cêk nêbeno. Yow ‘Elık beno yow zi Fatık beno. May yın mırena. Pi yın yowna cenı gıeno. Mêrey yını ra vona:

- Şıma eyr şınê ma rê kenger çınenê.

Wext wesar o. Yow torbi gıena bınê yı qul kena ow ey torbe nona ‘Elık u Fatıkı destow erşawena ko.

Fatık vona:

- Elow tı torbe tebişı e zi dırakena ow vera qes kena to rê erşawena ow ma torbey xu dekenê, şınê.

Neyse başlekên torbe nona ‘Eliki destı. Fatıkı’z yawaş yawaş pey kardi kenger xu çınena kena torbey xu. Gurey seğetê kı ser dı şono. Non xu dı nêbên, çig xu dı nêbên. Fatıkı vona:

- ‘Elew, yow parçey kengeri tı borı yow parçey kengeri e boro ma veyşon bi. Ma heta keye xu pey wıye bıê.

Welhesıl, şon yın’ır yeno. Roc şıno awon. ‘Elık torbe wegıyeno. Fatıkı kenger dona bıde yo zi xu dıma kaşkeno. Fatıkı vona:

- Elêm de torbe akı maveyn ma çınde kenger çına yo?

Wexto kı Fatıkı owniyena torbe kı çig nêmendo. Cad bıray xu ra owniyena ow vona:

- Bıray mı, kengerê ma sebı, eyo ındı kengero kı ma çına to sekerd?

‘Elık vono:

- Way mı, wıllay mı çigız nikerdo. To senê yo kengero kı eşto zerey torbi mı kaşkerdo ardo zowbêna mı çig zi nikerdo.

Fatıkı vona:

- Neeı bıray mı, to ıno kenger wierdo.

Kena nêkena ‘Elık vono:

- Way mı wıllay mı niwerdo.

Owniyeno way y1 t1 ra inon nêkena. ‘Elık way xu ra vono:

- Way mı eger t1 mı ra inon nêkena kardi ha to da bigi pizey mı bışeqnı veynı kenger tede est o. Bon veyni eyk1 to daw mı ey vêşêr mı kenger wierdo?

Fatıkı kardi giena dona pizey ‘Elıki ro pizey ‘Elıki şeqnena. Owniyena k1 ek raşta yowk1 teyna yo. Eyo yowk1 y1 wierd b1, yowk1 zi ya wierd b1. Pizey Elıki d1 zowbêna yow kenger çınê b1.

Fatıkı vona:

- Elêm, bıray mı wırzı.

Owniyena k1 ‘Elık bıra mierdo. Ax u wax kena. Bıray xu ‘Elıki semedê yow kengeri mıreynena. Biermena zaf poşmon bena vona:

- ‘Elêm, bıray mı wırzı. ‘Elo bıra wırzı!

Owca ra Allay ra çig wazena vona:

- Ya Rebbi t1 mı dekê yow teyrı. Ez şewo roc koyon ra bıbo. Ez xu rê vaco, keku, keku, keku...

Alla te’ela aya du’ey ya qebul keno. Ow Fatıkey to owca ra pey her wesari d1 Fatıkı ko ra ko geyrena vona:

- Keku, keku, keku...

M1 ra zur, Allay ra raşt. **V.E: 14**

14.3 ‘ELİK U FATIKI (Versiyonê 3.)

Cêk beno, cêk çınê beno. Yow ‘Elık beno, yow Fatıkı bena. Day yın mırena. Bay yın şino zewecino. Sersıbay ra heta şon ‘Elık u Fatıkı ken dawari d1. Rocê k1 şona serbonê diyarê. Yın ‘esiri powcenê. Moniki ‘esiri benê serboni diyari donê aya mirçığı. Mirçığı wena. Nuqrey xu dona aya ‘esiri kena fekê xu. Mirçığı vona:

- Ez ena wena bena Atıkey xu rê.

Çindek yena wena, ona vona. Rocê kî ‘Elık vono:

- Willay ez gere biyerzo ina mirçığı dımı. Derdê ina Mirçığı çınaw ma bizonê.

Fatıkı dıma şına owniyena kî ek domari vona:

- Çınay ra ğeley ma zergun nêbeno.

Mevacı kî ina domari pırriyak xayına şona ğele qılınena vona wa zergun nêbo. Wa bay yın serey ‘Elık u Fatıkı bıbirno. Bay yın şıno verê yow malay. Mala vono:

- Şo ziyarı ser.

Bay yın şıno ziyar ser. Domarey yın şına zerey darı. Mêrek vono:

- Çıra ina debrey mı zergun nêbena?

Domari vona:

- Lacê xu ser bendi dı sere bırnı. Keyney xu bırn bendi dı sere bırnı. Ek guney yın resay pê debrey to zergun bena. Ek guney yın nêreso pê debrey to zergun nêbena.

Fatıkı goştarey yın kena. Fatıkı şına vona:

- Ma rê ‘esırı powcı zaten şıma serey ma bırnênê. Fatıkı ‘esırı gıena bena diyar. Rayna eya mirçıgey ya yena. Mirçığı vona:
- Ez ena wena ena bena Atıkey xu rê. ‘Elık erzen dımı, vono:
- Hela meseley ina Atıkı çınaw e gere bızono.

‘Elık erzeno dıma şono Ğerğel. ‘Elık reseno cı owniyeno yow tılo berz o. Şıno reseno uca pırriyak teyşon beno, pırriyak teyşon beno. Bıra vono:

- Tı şaş nêbi, tı çowt nêbê. Tı çınay ra aw borê tı benê ay. Herunday sowlê ğızalekı ra weno, ben ğızalek.

Şınê, şınê, şınêê serê yow howzı. Yow metrebê kî zi yena serê howzı. Fatıkı pırriyak rınd a, pırriyak rınd a. Rındey Fatıkı ra dınya dı yow çınê beno. Eya metrebı tehm dona Fatıkı ro ya erzena zerey ay biri. Emri Allay ra ya senê kuna zerey ay biri

zerey ay biri dı yow keyey kı vıraziyeno. Bınê biri dı keyedo comın vıraziyeno. Pırriyak şowqê ya dono ay cayon ro. Uca dı hemla bena, dı hebi zi lacon bını ay biri dı ona. ‘Elık yeno ser aya howzı dı bêrmeno, bêrmeno, bêrmeno vono:

- Fatey wayey! Bay ma kardi seqınaya. Bay ma serey mı bıneno. Ya zi vona:
- Elow bıraw! Ver kardi bıb pey kardi. Pey kardi bıb ser kardi.

Bay ‘Elıki kardi seqıneno. Şıno serê ‘Elıki aya kardi serey ya beno peyni. Peyni kardi beno verni. Bay yı nışkeno serey ‘Elıki bıno.

Aya metrebı yena seri biri kı yow şowqê kı daw uca. Yow şowqê kı daw uca. Uca pırriyak bereqyeno mêrdey aya metrebı vono:

- Eno çınaw, şowqi dayo bını biri ro? Mı çıray eno şowq ita nidiyo. Aya metrebı vona:
- Eno şoq pêro şowqê mın o. Mêrek vono:
- Tı yow metrebêka siya ya. Eno şowq şowqê to niyo. ‘Elık yeno, vono:
- Aya way mın a. Ya way mı eşta bir. Eno şowqê way mı Fatık o.

Yın şınê ay bir ra aw vecenê zuwa kenê. Owniyenê kı bınê biri dı keye vıraştow. Ek emrê Allay ra ek o qeyde lac Fatıkı rınd i. Ek yow yowi rındêr i. Kê vonê qey zermên i. Fatıkı vecenê, vonê:

- Komi to eşt cı? Ya vona:
- Hal u meseley mı en qeyde ya. Ena metrebı mı eşt bir.

Uca benê metrebı kışenê. Weley ya pey howt koyon dı vay donê. Bay yın keyney xu ono, sere yın nêbirnen yen aya ceyney xu zi kışeno. **V.E: 3**

15. LUY U MAR

Rocê kı yow luy u yow mar benê hevalê yemnon. Rocê kı şonê verê yow aw. Mar luy ra vono:

- Way mı ma sekenê, ma çawa şonê eya kıştı?

Luy mari ra vona:

- Bıray mı kolay o. E ko to deko paştey xu ow ko ez asnaw bıko e ko to bero eya kıştı. Mar vono:
- Ê tamom.

Mar şono paştey luy, xu pıro lefneno. Wexto kı şonê ortey aw mar luy ra vono:

- Willay ez gaz to ro beno, ez to dı dono. Ya vona:
- Mı tı indı wegirowti. Mı tı ardi ortey aw. Boni e to beno eya kıştı. Ino halê hazır e nişno. Ningê mı bınê aw dê, yo hunerê mı çınık o. Mar tı ra vono:
- Ney çare çınık o. Ez todı dono. Luy mari ra vona:
- Ê xu ra tı mı dı donê, to firset zi mı ra girowto ow ko tı mıdı dê. Feqet mı zaf mırax kerdo, mı hama ey çımê to nidi. Bıneykı serey xu našta bıyarı qarşı mı ez ey çımonê to ra bowniyo ow xu ra aweyna hunerê mı çını yo.

Mar vono:

- Ê Tamom.

Mar cadı bıneykı serey xu over beno hetê fekê luy ra. Luy erziyena pey milê yı serey yı tebişnena. Şıdênena, şıdênena mar paştey ya dı mireno. Mar viediyeno serê aw dı duz beno. Luy pıra vona:

- Bey ez ınawa hevali raşti wazeno. Hile u qelbey gere çınê bo. **V.E: 22**

16. HİRİ PEHLİWONİ

Hiri hebi pehliwoni benê. Ey kı ma vacê, des hebi mêrdımı şê bıde nişnê bıde ey. Ini heme hiri zi bıray yemnon benê. Rocêk ını bıray yow dewletı dı esir benê. Eya dewletı yımı bena yow ca. Yın rê neqlon têrêz ronena ow yımı dekena zere ow adır dekena bı. Rıwen dekenê neqlon vengê rıweni ğıj, ğıj veciyeno. Ey bıray pili ra vonê:

- Tı yenê dini ma ser noney tı nini? Yo vono:
- Dini şıma çınıyo kı ez bıyo çınay şıma ser? Yın vonê:
- Boni ma to dekenê ını lêyon tı kижık benê. Yo zi vono:

- Mınnetê şıma çını yo. Şıma bêminneti.

Ey bıray erzenê zere. Ageyrenê yenê ey bıray monini ra vonê:

- Boni lêy to hedrow. Boni ma to zi dekenê. Tı yenê dini ma ser ninê?

Yo zi vono:

- Dini şıma çını yo çını yo! Ez nino, şıma bêminneti.

Ey bıray zi ezenê zere. Eyo zi gıjj! veşeno. Ageyrenê çi hirını sierdı. Bıray hirını ra vonê:

- Boni ey bırayon xu ra bowni eynon gure hereket bıkı. Ma to zi 'eyni eywe ezenê lê. Tı zi eywe veşenê.

Yo zi vono:

- Dini şıma çını yo, çını yo! şıma bêminneti.

Yow subaykı eynı ra vono:

- Yow keynedey mı est a, zaf rınd a. Baxçey mı zi est o. Qulube haniyo tede yo. Ma ini mêrdımı berê eyo qulube. E keyney xu zi beno yı hetı. Keyney mı ko yı biyaru dini ma ser.

Ey subay hevalê yı zi qebul kenê vonê:

- Tamom.

Ow ey mêrdımı gienê benê dekenê ey qulube. Keyney subayon a, şıta ya, rıta ya, ponk a, zaf rınd a. Keynekı ra vonê:

- Tı ro bırısı çi bidıyerdı. Xızmetê yı bıkı, dowrê yı şo bê. Veynı tı nona dini ma ser.

Keynekı vona:

- Tamom.

Keynekı şona. Ek hefteykı kı dı hefteykı gızmetê yı kena nêkena mêrek şexsê ya ra nêowniyeno. Ya vona:

- Ya mêrdım, ına ponkey mı, ına cemaley mı ow tı hama nêzonê e çı şexs o. Yo vono:
- Ya mêrdımı, tı inawa heruma mı rê. Dini ma dı ma nomherumi ra nowniyenê. Heya helaley ma nêbo, ma mare nêbirini ma nêowniyenê. Ya vona:
- Ino çına yo tı onenê?
Qur'onê yı ha ser cêbey sêney yı do. Yo vono:
- Ino Qur'ono Kerim o. Kelomê Alla yo. Ma pey mi İslom i. Ya vona:
- Ez şo pi xu bıxapêno vaco, mı ado dini ma ser. İzin bıdo ma, ma turon ezenê ow e to dı biyo tı mı mare kenê? E zi xu rê beno beno İslom. Yo vono:
- Çımonê mı ser. Ya vona:
- Tamom.
Şona pi xu ra vona:
- Baw, mı ardo dini ma ser. Hini izın bıdı ma turon ezenê.
Pi ya vono:
- Şıma serbesti.

Vırvıriyenê bajar ra veciyenê. Şon siedı yeno. Owniyeno yow teqı reqey dawari, bergiron yena. Owniyenê hırı espari ha yını dıma yenê. Tadıyenê kı 'eyni veynê owniyenê kı çig naseno ğellow. Şonê nızdey rayiri xu ronênê. Owniyenê kı hırı hebi espari karşi yın dı vindiyerti. Veyndonê vonê:

- Bêrên teber.

Owniyeno kı ek dı bıray yıyê ow yowkı zi Hz. Cebrail o.

Bıray yı vonê:

- Bêrênı wa Hz. Cebrail marey şıma birino.

Yenê teber, Hz. Cebrail marey yını birineno.

Bıray yın vono:

- İla wexto kı yın şıma eşti lê ow ğıjjıyey şıma umeynı eya ğıjji mı viri nêşona.

Bıray yı vonê:

- Wexto k1 yin1 ma eştêni lê Hz Cebrail hedre b1. Rihê ma girov eyo govdey ma zi se xu rê bierziyo aw. Mısqal zerre ma zehmet nidi. **V.E: 21**

17. HEQNÊMENDE

Yow mêrik beno. Yoyo yow ceniye y1 pizenêweş a. Mêrik şono ko ra izmon ono. Yow torzinê y1 est o. Rocê k1 torzinê xu ko ra xu viri keno. Roco bin şono k1 weyra niyo. Yowi hewanaw bierdo. Ay roc nişno izmon birno. Dowr u verê dawarê xu, herê xu geyreno. D1 hebi keronê bereqnayon veyneno gieno beno keye. Eywa ageyreno yeno keye. Ceynek1 vona:

- To sekerd? Yo vono:
- Torzini ma nêaseno. M1 nişna izmon birno. M1 weyra xu viri kerd b1 yoyi bierdo.

Ownino ey kerey k1 ardi weş asenê. Keron veceno vono:

- E ko ini keron biroşo pey ma rê non bigiyo.

Keron beno bazar. Eyo wext wezir zi ey cayon ra geyreno. Osilê erotişi gure keron xu vierdı roneno. Wezir yeno verê y1 vono:

- Ini çınay? Yo vono:
- Ini kerey. E roşeno.

Wezir ownino keron ra, keron şınasneno k1 kerey erciyayey. Gêno peron dono bide, vono:

- Zowbêna esti zi ma rê biyar.

Yeno keye. Roco bin wezir b1 çınd hebi 'eskeron reyra yeno y1 tebişenê benê. T1 ra vonê:

- Cayok1 to ini ardi ma naw1?

Yo hını fomkeno k1 yeno kıştış. Rayir ra xeberi donê, şonê. Ca de naweno. Behdu t1 ra vonê:

- Wasiyetê to est o?

Kışıyayışê y1 ‘eşkera beno. Zono k1 mîreno. Feqet yo nêzono k1 yo wezirê padişahi yo. Yo vono qey yow mêrdîmê paşa yo. Yo vono:

- Yow gedey m1 ko bıbo ceniye y m1 pizenêweş a. Wexto k1 gedey m1 bı, xeyrê xu t1 ra vacênı wa nomey y1 Heqnêmede panê. Zowbêna wasiyetê m1 çını yo.

Welhesılê kelam, zamon vêreno. Gede yeno dınya. May y1 nomey y1 Heqnêmede pa nona. Rocêk ihtiyacey yın bena. Paşa yow ziyafetê k1 dono. Yın vonê:

- Ma zi ko xu rê şê loxmey k1 non borê. Çına bîdê ko ma biyarê keye.

Şona weyra qelebalıx yo ca yo. Yow are gedey ya çımondê ya ver vını beno. May y1 owniyena k1 yo naseno. May y1 veyndona vona:

- Heqnêmede t1 koray, Heqnêmede t1 koray?

Veng şono padişahi. Padişah vono:

- Ino çına yo? Goya k1 ez padişaho ‘adıl o. Ina ceynekı çı veyndona vona, Heqnêmede. ‘Ecep ına yow sinyalê k1 dona m1, mexsus m1 rê isyon kena? Ino guri dı yow çigik est o. Şêrên m1 rê eya ceynekı biyarên.

Ceynekı onê. Padişah ceynekı ra vono:

- T1 qey ona kena. Ez k1 yo padişayo ‘adıl o. Ino çı veyndayışê to yo?

Ceynekı vona:

- Willay hal u meseley m1 ona ya. E zi tam nêzono mêrdey m1 wessi kerdo.

Paşa weyra fom keno k1 çig biyo vono:

- Ayk ome mêrdey to bierd reyra bı paşayon mendên eyo ez biyo?

Ya vona:

- Ney.

Padişah şono hemmin wezironê xu ono. Ceynekı pêron ra owniyena. Monê yın dı yowk1 ra owniyena, vona:

- Ino bı.

Padişah mehkema keno. Wezir mecbur moneno itiraf keno, vono:

- Hal hewal ona ya. Yow cayê kî tede zaf kerey erciyayey bi yoyi nêzonaynı. Ma zi yo kışt. Ay cay ma rê mendî.

Weyrı ra pey padişah heqê cenekı weziri ra gieno. Heqê mêrdey ya weziri rê nêmoneno. Ceynekı zi feqirey ra feletiyena. **V.E: 27**

18. LUY U ARYECİ

18.1. REQREQ PAŞA (Versiyono 1.)

Yow beno, yow çinê beno. Zamonêkî yow mêrek xu rê ariye vırazeno, ğele te'hnenno. Xu rê kiergon qayte keno. Yow luy zi ini aryeci taqîp kena. Luy owniyena kî kergê ini aryeci zaf xışn i, pêro goştın i. Luy vona:

- Ya willay mı ini kiergon ra yow kergî xu rê bîbierdêni ow mı quley xu dî bıwerdêni zaf rınd binı. Feqet kutigê ini aryeci est o. Ko ino kutigê yî mı parçe parçe biko, boro. 'Ecep e xu rê seko?

Ina luy zaf feniker a. Zaf pilonon hedernena. Dışmış bena vona:

- En eyisi ez şo aryeci ra kiergî bıwazo. Mavey ez nişno tı ra bı zeri ra bıgiyo boro. Ez yow kierga da goştını bigiyo boro. Willay bı dızdey zor a. Kutigê yî mı veynê ko mı parçe parçekê.

Luy cadı hucumey areyi kena. Aryeci areyedı beno. Aryeci hındı owniyeno kî luy umeya viedı vindiarta. 'eyni veyndey kutigi dono. Luy cadı vona:

- Vındı! Bey tı poşmon benê. Vındı e yow dehbi xeberon dono hema kutgonê xu viye mı dı. Aryeci vono:
- Tı uta çına geyrena? Vacı lezı noney ez veyndey kutigê xu dono. Luy vona:
- Yow kiegê kî bı dı mı ez to rê keyney paşay wazeno. Aryeci vono:
- Çawa beno? Ez aryeci ow keyney paşay, paşa çawa keyney xu dono mı?
- Tı kiergî bıdı mı, mırax mekî e to rê wazeno.

Aryeci dıŝmiŝ beno, zerey xu dı vono, keyney paşay yow ihtimal a. Ez yow kierzê kı bıdierdo hela mavey sebena. Luy ra vono:

- Ez yow kierga rındı dono to. Luy vona:
- Ney, ney! Ez xur bıde owniyena, ez kierzı vicnena.

Luy şona eya kierga kı en goŝtına eya giena. Kierzey xu giena bena dekena qulı, mırdıy xu wena. Beno roco bin dıŝmiŝ bena, rayna yena verê aryeci tı ra vona:

- Bey yowna kierzı bıdı mı, ez sıba şono to rê keyney paşay wazeno. Aryeci vono:
- Tı çawa keyney paşay wazena? Luy vona:
- Wexto kı e şono, e nêvono aryeci. Ez vono, Reqreq paşa. Aryey to vono, teq req ya, tı paşay mı. Yani to rê vonê, Reqreq paşa. Tı kierzêna bıdı mı, ez gurey to hal keno.

Luy ına kierzı zi bena wena. Beno sersıbay luy gerek eyro şo key paşay noney aryeci kutgon vie luy dono. Luy boçey xu serê serey xu sienona ow rayir kuwena. Duri dı yow paşay kı beno şona key ey paşay. Luy şona verê key ey paşay ‘eskeri paşay yenê verniyey ya. Luy yın ra vona:

- Bownin mı ra, şıma qarمیŝê mı bıbê willahi Reqreq paşa şıma wırdı wırdı keno. Yow xeberey Reqreq paşay est a. Ez şono paşay şıma ra vono, e rayna ageyreno.

‘Eskeri ŝonê xeberı donê paşay, paşa vono:

- Vierdêni wa biyo. Wa biyo mavey vona se?

Luy dona pıro şona koşkı. Silom dona şona zere, şona paşay hetı.

Paşa luy ra vono:

- Luyey tı vona se? Luy vona:
- Hal mesala ınawa ya, Reqreq paşa to ra herb wazeno. Paşa vono:
- Ma herb nêkê beno? Luy vona:
- Beno, ŝertê yı tı keyney xu bı da yıse herb nêbeno. Tı keyney xu nêdêse herb beno. Paşa vono:

- Vındı e vezironê xu ra vaco.
Paşa veyndey vezironê xu dono, mişowrey kenê. Paşa vono:
- Hal mesela inawa ya, Reqreq paşa herb wazeno. Şıma inawa yow mêrdım eşnawıto?
- Willahi ma inawa yow paşa nêşnawıto. Heta herb beno insoni mirenê keyney xu bıdı wa şo hina rınd beno. Paşa luy ra vono:
- Tamom. Tı şo veyndey bıdierdı wa biyo bıwazo. Wa bi yemnon veynê ek yemnon qebulkerdse e ko bıdierdo.

Luy boçey xu serê serey xu dı ronena, dona pıro yena. Şona aryeci hetı.
Aryeci ra vona:

- Ey Reqreq paşa, mı to rê keyney paşay waştı. Xu bıhedernı ma sıba şonê wazenê. Aryeci vono:
- Tamom. Luy vona:
- De yowna kiergı bıdı ez bero boro.

Welhesli luy inawa yawaş yawaş kiergonê aryeci qıdênena. Roco bin sersıbay luy u aryeci yani nomeyo bin, Reqreq paşa rayir kuwenê şonê. Şonê, şonê, şonê nızdey sukı resenê. Luy owniyena kı in aryeci ra cılê weşi çın i. Pêro toz u teboxı dı mendayey. Luy vona:

- Ez inawa to çawa bero qarşı paşay? Bızonabo tı aryeci serey ma wırdını şono. Tı uta vındı, ez şono paşay ra çig vono cadı yeno.

Luy dona pıro şona. Rayna şona dona berê paşay ro. Pey pencê xu sılom dona, şona zere vona:

- Ey paşa, mı ‘eyni Reqreq paşa ardênı rayirê to nibını, pırdê to nibını. Rayirê to pıro tozın i. Yo pêro toz u teboxı dı mendo. Şermayeno biyo to hetı. Paşa ‘eskeronê xu ra vono:
- Cadı qatey cılon derê berênı. Yow qatey cılon donê luy. Luy qatey cılon giena bena dona Reqreq paşay.

Aryeci cilonê xuno leyminon veceno, eya taxımeş cilon xu ra dono. Donê pıro şonê koşkey paşay. Aryeci çırıray ey cılı weşi xu ra nêday. Hellogom ey cilonê xu ra owniyeno. Paşa xu bı xu vono:

- Ino mêrdım ‘eyni beno zomay mı. Ma ra nêowniyeno helogom cilonê xu ra owniyeno.

Luy paşay ra owniyena fehm kena. Vazdona, şona kıştey yı moniki tı ra vona:

- E zono tı aryeci. To hama inawa cılı xu ra nêday. Feqet tı helogom cilonê xu ra owniyenê çımê paşay to do. Bow fehm bıko serey ma wıdını şono.

Paşa luy ra owniyeno, vono:

- Luyey sebı? Mı ra vacı.

Luy şona verê paşay, vona:

- Ino Reqreq paşay ma ini cilon begem nêkeno. Helogom xu ra owniyeno. Mı ra vono, ez pey ini cilon şermayeno. Paşa vono:
- Cadı şêrên terzixone. Şêrênı cılıda en rındı derê feselnêni ow tıradêni.

Cadı şonê terzi, yow qata rındı tıradonê. Yenê koşkey paşay, veyndey keyney paşay donê. Keyney paşay yena aryeci veynena. Wırdi zi yemnon qebul kenê. Luy vona:

- Ma veyvekı hewelnenê benê key Reqreq paşay. Paşa vono:
- Ez yow paşayêko. Ez keyney xu inawa nêersaweno. Ez gerek ordi kı bıhederno.

‘Eskeri, paşa u luy tıverdı donê pıro rayir kuwenê. Reqreq paşay u veyvekı tivierdı ronênê ow memleketê Reqreq paşay ser şonê. Luy kora yow şıwonê kı veyno vona:

- Ey Reqreq paşa, wa ino mal u mılkê to, pesê to weş bo. Paşa luy ra vono:
- Luyey ini pêro çi komi? Luy vona:
- Ini pêro çi Reqreq paşay.

Şonê deştey resenê. Luy vona:

- Ino mal u milk pêro çi Reqreq paşay o.

Koca dı ra yow bono weş, koşka weşı veynê luy vona:

- Ini çi Reqreq paşay.

Yenê nızdey memleketê Reqreq paşay. Ê gerek veyvekı berê keye. Key aryeci çini yo. Ariye dı rakuweno. Veyvekı berê ariye paşa yını kışeno. Yow keyedo zaf rınd beno. Koşkey howt bırayon a. Ini hemme howt bıray zi dêwi. Yenê nızdey eya koşkı. Luy paşay ra vona:

- Paşa ina hirı qati koşkı, koşkey Reqreq paşa ya. Ez şono hederneno, yeno.

Luy şona eya koşkı. Şona ey howt hebi bırayon hetı, ey dêwi luy ra vonê:

- Ey çiyoy luyey, ino ordi uta sekeno? Luy vona:
- Willay paşa umeyo şıma dı herb keno, şıma kışeno. Dêwi vonê:
- Qalay luyey ma sekê? Luy vona:
- Biremêni, şıma biremêse yın şıma nêresenê. Ez eywe ra umeyo şıma ra vono noney şıma nişnê xu bifeletnê. Dêwi cadı remenê, weyra ca vierdonê.

Luy dona pıro yena paşay hetı, vona:

- Koşkı hedernayaya, veyvekı biyarên ma şê. Paşa vono:
- Hini mı rê mısade bıkêni e hini şono. Çi şıma çi mı zafêr o.

Paşa tapa ageyreno. Aryeci, veyvekı u luy monenê. Dı-hirı roci qıdiyeno, Reqreq paşa şono seyt. Luy zi xu bı xu vona:

- Ez yow oynê kı biyaro ini aryeci?

Reqreq paşa şono seyt, şondı yeno. Miçgon u zerencon kışeno. Yoyo veyvekı miçgon u zerencon wenê, nêbenê nêdonê luy. Luy veyndey Reqreq paşay dona, vona:

- Boni mı ra, ez zono tı aryeci. Çigi to çini yo. Feqet mı to rê ina howla pılı kierdı. Aryeci vono:

- Wayka luy, willay tı rašta vona. Ez u to ma way u bıray yemnonê. To mı rê howla pılı kierda. To ez kierdo zengin. Ez inka vaco, ez aryeci yo, çigi mı çını yo, paşa cadı yeno mı kışeno. Luy vona:
- Ez bımro tı mı sekenê?
- Ya willay vono ez to rê yow qefeso altunın vırazeno ow ez to bini boni dı alexneno. Luy vona:
- Tı rašta vonê? Aryeci vono:
- İ, ez rašta vono.

Hırı roci qıdiyeno. Aryeci rayna şono seyt. Luy qısti xu ortey rayiri dı finena. Veyvekı yena veynena kı biya kera, vona:

- Willay luyey ma mierdı.

Aryeci yeno. Veyvekı yena yı vera aryeci ra vona:

- Eya luyey maya rındı bi eya zi mierdı. Aryeci vono:
- Tı rašta vona? Veyvekı vona:
- İ, aryeci vono:
- Kora ya? veyvekı vona:
- Ha koşkı dı kowtaya. Aryeci vono:
- Boçey ya bigi tebişnı koşkı ro bigi bierzı. Ina luya pisı mıseletê ma bibi. Şıkırkı mierdı, wa geberbo.

Aryeci şono boçey ya tebişneno koşkı ro erzeno teber. Hındı owniyeno kı luy pencê xu da ber ro umey zere. Luy tı ra vona:

- Inawa bi? Ez hama nimierdo to mı koşkı ro eşt teber. Willay ez gerek vaco.

Aryeci şoq dı moneno. Nêzono sebıko. Luy ra vono:

- Luyey, ez aw dekeno sowley ningonê to weno. Qay Allay ina ray zi mı 'afu bıki. Qay Allay luyey. Tı çına vaca ez dono to. Kiergon borı, wierdekon borı. Luy vona:
- Neyse, ez ina ray zi to 'afu keno.

Çindey k1 qıdiyeno luy rašta ra mirenə. Veyvek1 rayna şona Reqreq paşay ra vona:

- Willay luy mierda. Aryeci vono:
- Şşş! Luy qısti ra eywa kena. T1 nengê k1 yarê niçina ha! Verê ya dı çig mevacı.

Şonê luy onê, şuwenê. Luy ponk kenê, kenê tertemiz. Aryeci şono ya rê yow qefeso altunun vırazeno. Luy dekeno zerey ey qefesê altunını. Ey qefesi zi beno bınê boni dı alexneno. Bentare ra çınd aşmi vêreno. Nowtonê ronê. Boy dekuwena bıde. Owniyenê k1 postey ya katonê ya ra dusayo. Owniyenê k1 rašta mierda hama benê erzenê.

M1 ra zuri, Allay ra raşt. **V.E: 24**

18.2. LUY U ARWONCİ (Versiyonê 2.)

Cêk beno, cêk nêbeno. Yow merdım beno. Eno merdım xu rê arwonciyey keno. Şar beno gëley xu tede te'hnenno. Behd ferq keno k1 ardon y1 vera ben kêm. Çend ray ardon y1 kêmi ben. Ken nêken cay k1 tespit nêkeno, vono:

- Ez emş itad nobet gieno.

Rayk1 dıray nobetı gino. Heta seğet duyey nêrakuweno. Yow seğet ra pey xura şıno, rakuwen. Behdu warzeno k1 ardon y1 rayna biyo kemi. Uca ra pey rocêk yow t1 ra vono:

- T1 qey ensı kenê? T1 ensı bıê hownê to yeno. Ek ena gıştey xu bışeqın ow sir u solı dek c1 gıreyd. Ek t1 aysı bıê hownê to nin zaten. Ay dec to nêrafineno.

Arwongi aysı keno. Seğet beno nêmey şewı hownê y1 yeno la decê gıştı nêverdena rakuyo. Hetê sersıbay ra nızdey salati ownino çig kot monê ardonê cewi. Dest erzen c1 owniyen ek luy a. Cad luy tebişen, von:

- Heta eyr t1 biya t1 dekwetênı ardon mı, to zırar dayn mı'r? Willay e hin to kışeno. Luy vona:

- Ez to ra çig vaco? Mı mekiş ez to rê yow piley keno. E to keno zomay padişahon. Arwonci vono:
- Tı en halê xu ra dokowta dızdey mı. Tı hama mı kena zomay padişahi en çiyoy? Luy vona:
- De şansê kı bıdı mı. Cay kı de çig nêbeno. Arwonci vono:
- Neyse ez to nêkişeno.

Arwonci gino şın kiye. May xu ra vono:

- Mı dızdê ma tebişt. Eya dızdı luy a. Mı ra vona, ez to keno zomay padişahi. May yı vona:
- Ma feletiyay. Arwonci luy ra vono:
- De hadi tı çawa mı zoma kena? Luy vona:
- Gurey to niyo. Tı mı rê vierdı.

Luy warzena hetê key paşay ra rayir kuwena. Şına key padişahi. ‘Eskeri şınê vonê:

- Willay luy omeya keyna wazena. Padişah vono:
- Luy u keyna çı pêraw? Luy vona:
- Willay yow lac mı est o. Pıriya kı zengin o, çımê yı çig yowi dı niyo. Pıriya kı zi rınd o. Padişah vono:
- Luyey! Tı ow eni cay? Luy vona:
- Qey şıma ona vonê. Ez lacê xu ono bey ko şıma veynê. Padişah vono:
- Ek qeder bıbo ma keyna don to. Luy şına key arwonci vona:
- Warzı ma şınê to rê keyna wazenê. Arwonci vono:
- Luyey, luyey ınka tı ma rezil kena. Cılı çını ez cılon xurado ez çawa biyo. Tı mı çawa kena zomay padişahi? Luy vona:
- Ney, tı bê.

Şınê nızdey key padişahi. Yow çem weyrır vêren. Luy vona:

- Deku zerey en çemi’ d xu bışuy.

Luy cılon arwonci gına erzena mon aw ow qirena, vona:

- Qatlığey lac mı aw dı şı, qatlığey lac mı aw dı şı!

Pêro milletı erziyena teber yena, vona:

- Sebi, sebi? Luy vona:
- Lac mı kıştey çemi dı serey xu şitên pêro cılê y1 yo ‘ecêbı k1 çig tede bi pêr şı, vonê:
- T1 bê ita. Ma hemme çi donê cı. Çig nêbeno.

Yın ben de rê cılon derzenê. Yın cılon don xu ra u xemelnenê. Onê yın rê çi raşt kenê. Luy arwonci ra vona:

- Bow tı xu nêdê çım veyşoney. Mı to zengin nawıto. Tı zengin nêbê keyna nêdon to.

Der çi onê. Luy arwonci rê çım şignena yani vona, toyn çi borı. Luy ownina eno nêvındenno. Luy şına boçey xu dona çılaya filosı ro gına howna kena. Luy vona:

- Serey ena boçey mı boro, boni mı sekerd? Yın vonê:
- Çig nêbeno. Luy cadı cay ey çi bedelnena. Owniyenê yın çi niwerdo, vonê:
- Liya şıma çi niwerdo çi borên. Luy vona:
- Key ma dı çi zaf o. Ma ca ra çi nêwenê.

Halbıka pırriya k1 veyşoni pêro çi yın qidênaw. Neyse yın vonê:

- Tamom. Ma keyna donê to. İla gerek ma zi bi key to. Arwonci moniki luy ra vono:
- Luyey, yow key mınno xırabow ow yow areyey mın o. Bi veynê keyna nêdonê mı. Eni hama nêresê cı key mı xerepiyeno. Luy arwonci ra vona:
- Tı ‘ecele mek. Eno gure ha mı do. Luy padişahi ra vona:
- Tamom paşa. Ma rocêk xeber don to şıma zi xu rê bownin key ma.

Donê tı ro şınê key xu. Luy arwonci ra vona:

- Tı şo keye. Mı soz dayo to. Ez may to yo. Luy şına hetı key dêwon ra. Duri ra yow dêw ya veyneno, vono:
- Willay yow çig ha yeno zaten bı çınd rociyo mı çig nêwerdo. Luy yena. Dêwi luy ra vonê:
- Luyey ma ha pawey to yê. Luy vona:

- Liya Humay şıma nigı yo. Von ma pawey to yê. Liya hukmet weta do. Çındı tanq u topi esti girowti ha yenê geyrenê dêwon. Ez umeyo ez xeberı dono şıma. Şıma zi vonê, ma pawey to yê ma to borê. Dêwi vonê:
- Ney ney, bê roşı ma rê qal kı. Ma to nêwenê. Ma sekê? Luy vona:
- Eni velgon bigını bierzên pêser dekuynı bınê yını. Wexto kı umey geyray zaten zonê kı eno velgê zımıstoni yo, nêowniyenê cı. Ek hukmet biyo eni cayon bıgeyro bídên tiro şêrên. Yın vonê:
- Luyey, Huma to ra razi bo. Ma ‘eyni to wierdên qısur mewni.

Dêwi dokuwenê bınê velgi. Luy zi adır velgi ra nona. Velgi ra çeçı çeçey vengi veciyena. Dêwi vonê:

- Luyey sebı? Luy vona:
- Ha yenê, yenê! Ha nızdı kowti. Ha Gabon¹² resay ha nızdı dê. Vengê topon u fişekon nino şıma.

Halbıka çeçı çeçey velgi ya.

Dêwi vonê:

- İta zaf germ bı. Se ma veşê. Luy vona:
- Ney, ney! Ters ver ensı beno şıma.

Ow luy vera velg erzena ser, erzena ser yın pêron kıjjık kena. Pêro dêwon mıreynena. Luy şıma veyndey arwonci dona, vona:

- Mı to rê saray hedernaya. Çı altun esto ha tede yo. Arwonci vono:
- Luyey, Huma to ra razi bo. En çawa beno?

Veyndey key paşay donê. Arwonci saray ra owniyeno kı paşay ra zenginêr i. Paşa keyna dono cı. Yo zi hini nêşino arye. Bergirê xu gino şıno seyt. Rocêk luy vona:

- Mı hini to kerd zomay paşay. Mı endı to rê gure kerd. Hal mı çını yo.
- Ceniyey yı yena arwonci ra vona:

---

¹² Gobon, nızda Weziri dı, serê rayirê Diyarbekir-Hêni dı nameyê yow mıntıqa yo. Nameyê “pırdê Goboni” ra zi yow pırdı tarixi (cıgeyrayişê ma gore çarsey ser veri ra mende) bıbı. Inka o pırd xerepiyayo.

- May to ha mîrena. Arwonci vono:
- Luy niya bigi bierz teber. Luy warzena, vona:
- Bon mı ra, mı qısti ra aywa kerd. Mı xu rê to xapêna. Mı va, mavey tı sekenê. Arwonci kuweno monê lingonê ya, vono:
- Mı 'afu bıkı.

Wext seru vêreno yow roc raştı ra luy nêweş kuwena. Arwonci ya çarneno zi hini luy vona:

- Mı ay çağ to ra yari ser va bı feqet ênkey hini zaten halê mı çini yo.

Peyni'd luy mîrena. Arwonci zi miradê xu dı şa beno.

Mı ra zur Humay ra raşt. **V.E: 12**

19. YOW WAY HOT BIRAY

19.1. YOW WAY HOT BIRAY (Versiyono 1.)

Ceyk beno, ceyk çinê beno. Yow kena bena hot hep bıray ya benê. Ya nêzonena bıray ya est i. Rocêk şına sukı. Uca dı milleti tı ra vona:

- Bıray to est i, konca yi? Ya vona:
- Bıray mı çin i. Yın vonê:
- Qey bıray to çinêb? Bıray to est i. Bıray to ha pey howt koyon dê.

Yena kiye, daye xu ra vona:

- Day qey to mı ra nêvato bıray mı est i? Day ya vona:
- Komi to ra vato? Keynekı vona:
- Hal mesela ın qeyde ya. Hevalon mı, mı ra vato. Day ya vona:
- Bê ez to rê hero herrên vırazo. Weyş cı, şo heyon pey ay howt koyon. Mevac, howş. Tı vaca, howş her xerepiyeno.

Weyşena cı, şına şınaa heta pey howt koyon. Şına nêvona howş. Heta pey howt koyon vona:

- Ço, ço! heta pey hot koyon.

Şına resena pey hot koyon. Şına verê key howt bırayon, vona:

- Howş!

Herê ya xerepino. Şına key bırayon xu. Owniyena k1 ek key yın pırriyak sıl debiyo, toz ra nêaseno. Çow çiniyo k1 yın rê temiz bıku. Ya zi pırriyak rınd a, dınya dı ondey ya inson rınd çini yo. Şına zere key bırayon xu ponk kena. Cay bergiron yın ponk kena. Yın rê şom powcena. Bergiron yın gırey dona, vona:

- Estunı abı ez dekuy zerey to.

Estunı abena, ya dekuwena zeri ya. Şondı beno bıray ya yenê keye. Ek keye bıyo sey hücara. Bıray vonê:

- ‘Eceba en komo key ma ona temiz kerdu.

Yow bıray yın est o. Tı ra vonê, ‘İzo çier çım. Bıray ‘İzi ra vonê:

- En eyisi tı xu bılımnı mela tı veynê.

‘İz keye dı moneno. Dı çimi rakuno, dı çimi zi temaşe keno. Keynekı yena k1 rakowteye yo. Şına ay cayon ponk kena. Şomi powcena. Kar qıdênena rayna şına verê estunı, vona:

- Estunı abı ez dekuyo zerey to.

Rayk1 dı owniyena k1 ek bıray ya, ya tebişt. Bıray ya tı ra vono:

- Tı kom a, tı çı kes a, tı çı kara a? Ya vona:
- Hal mesela ın qeyde ya. Ez ın qeyde way şıma ya. Bıra vono:
- Madem tı way ma ya, tı etya bı. Çig to rê lazımbo, adırê to bıqedyo, tı etya ra çırray nêveciya.

Rocê k1 bıray ya şıno. Ya xu viri kena nêvona adır qediyaw. Adır çiniyo pey şomi powco. Owniyena serê yow koy ra ek gelê k1 duri yow ca ra dumon veciyeno, vona:

- E xu rê şo weyrı ra adır bıyaro, bırayonê xu rê pey şomi powco.

Şına, şınaa ek yow pırı ha uca ya. Ek howt hebi keyney yay. Ek pırriya kı rınd i, pırriya kı rınd i ek yın rındêr dınya dı çınık ê. Yın keynekı ra vonê:

- Tı çiya, tı çı kar a? Keynekı pırı ra vona:
- Ez omeyo adır. Pırı vona:
- Ez to 'erd ra geyraynı mı to asmênon dı di. Vındên ez şino şımarê rê adır ono.

Ek pırı insonon wena. Keyney ya bentarey xu dı pırriya kı derê 'eteryenê, vonê:

- Werekêna may ma ya ra çig nêvatên.

Dayey yın şına zere. Keyney ya tı ra vonê:

- Dayey ma inka biyo to wena.

Keyney pırı yow şone, yow sabun, yow kırbit donê bide, vonê:

- Dayey ma heta biyo mela tı xu feletna.

Dadı yena kı keynekı şiya. Ya vazdona, pırı dona ya dıma. Keynekı yena nızdey keyi. Keynekı ay şoni erzena. Raykı dı owniyena kı dar, ber, lemı, kera vırazyay erziyay verniyey pırı. Pırı heta xu ey dar u ber ra feletnena. Keynekı pıçıkê kı moneno kı biyo keye reso, ina ray sabun erzena. Uca beno çomır u çelxame. Pırı zor pıra veciyena. Ya kuna zerey keyi, kuna pey howt beron ow berun xu giena. Pırı yena, vona:

- Hım kena, gom kena, ber şıknena to wena.

Keynekı ay gıştey xuno qıloncı vecena. Pırı gıştey ya mısna, mısnaa şına. Pırı her roc yena gıştey keynekı mısna, şına. Way yın pırriyak bena zehif, pırriyak bena zehif.

Rocêk bıray ya vonê:

- Tı qey ondêk bena zehif? Keynekı vona:
- Bılaheq, yow sebeb çini yo.

Bırayo çier çım rakuweno, dı çımonê xu akerde verdono. Hındıkı owniyeno kı pırı omey, va:

- Himm kena, gomm kena, gışta qılone mısna. Ber şiknena to wena.

Keynekı gıştey xu vecena. Piri gıştey ya mısna, mısna. Bırayo çier çım yeno dono milê piri ro piri kışeno. Way vona:

- Hal mesela ona ya. Howt heb keyney ina piri est i. Bê ma şê şıma heme howt bırayon rê biyarê.

Şınê, heme howt keynayon onê. Keyney bentarey xu dı vonê:

- Bêrên ma yow welençağê kı ena way yın seranê. Ya may ma da kıştış. Ma ya rê howlı kierdı, ya ma rê xırabı kierdı.

Onê yow hakê mari dekenê zerey şarbikê aw. Ya nêzona giena aya aw wena. Leyrekê mari şıno pizey ya. Mari dilet benê. Roc bı roc pizey ya xışın beno. Pizey ya xışın beno, beno, benoo sey yow berbuna.

Bıray way xu veynenê. Bentarey xu dı vonê:

- Way ma hemle ya. Ma gerek way xu ber bıqşê.

Way xu gien ben yaw yabonê Allay. Çier çım way xu beno caverdeno. Yow miçığı kışeno, guney ya erzen işligê xu. Yeno kiye, bıray yı vonê:

- To way kıştı? Yo vono:
- Mı kıştı.

Halbıka way xu nêkışta. Destê yı nê gırow way xu bıqşu. Way warzena, çımonê xu akena. Owniyena dowr u ver xu ek bıray ya, ya caverdaw şıyo. Cad vona:

- Oooy bıray mı, teluy mari binê lingey to dı şêro. Heta derzine mı nêkuyo bı tı ason nêbê.

Bıra cêr şın kiye teluy mari şın lingey yı ro. Yo cayk niverdono kı şıfa nivineno. Ek derê şıfa çınık a, lingı pıro engelyaya. Ya şına, şına owniyena kı yow cıtêr ha cıtı keno, cıtêr tı ra vono:

- Tı çı kes a, tı kom a? Keynekı vona:
- Hal meseley mı ona ya. Cıtêr vono:
- Ez inka to bigiyo, tı mı giena? Keynek vona:

- E to giena.

Keynek şına key yı. Cıtêr zonê maron ra fom keno. Roco bin cıtêr ver yow kuçı dı cıtı keno. Eya kuçı dı yowna mar beno. Wırdi mari yemnon dı xeberi donê. Ay maro kı pizey ay keynek dı veyndeno, vono:

- Maroow! Tı ha filon koçı dê. Lê zerdon ha ronayow, tı ha tedeyi ow eka bıdo to ro, ez ka to bıķşo. Ez ay zerdun xu rê bero feqırey rê towbe bıko.

Ay maro bin vono:

- Maroow! Ek ay cıtêri bızonaynı tı ha pizey ay cenı dê ka sıiskey howt seron bıdo to, ka borê tı parçe parçebê, ka to aya cenı ra bıgı yo.

Mêrik şıno, ay mari zerdon kışeno. Zerdonê xu zi veceno ow şıno keye. Şıno sıiskey howt seron top keno, ono dono keynekı. Keynekı cadı wena. Mar tede mıreno. Keynekı mêreki dı zewecyena, hemila bena. Dı lacê ceynekı benê, dılet benê. Rocêk day yın vona:

- Şıma pey bonon dı kaykenê, ek yow nêweş mêweşê kı raştê şıma bıyo vacên, day ma doxtor a. Bê ma şê key ma day mı kê weş kena.

Rocêk gedey ya şınê kaykenê. Owniyen kı ek yow mêrdım ha heri wenayow. Ek lıngı tı ro engelya ya.

Gedey keynekı tı ra vonê:

- Xalow! Bê ma şê key ma. Day ma doxtor a.

Şınê day yı hetı. Ceynekı tı ra owniyena, şınasnena. Ek bıray yaw. Ya zowtı daybı pıro. Ya senê derziney xu day bın lıngey yı ro lıngey yı bena weş u war. Mêrek vono:

- Tı çıya, tı çı kes a, tı çı kar a? Ceynekı vona:
- Hal mesela ın qeyde ya. Ez way şıma ya. Ceniyonê şıma mı haleti ardi mı sere. Boni ez etya dı veciyaya. Bon, ın wırdi zi lac mın ê.

Bıra şıno howt hemmın zi kışeno. Bıray yın zi yenê, pey mırad xu şa benê.

V.E: 3

19.2. YOW WAY HOT BIRAY (Versiyonê 2.)

Yow beno yow çinê beno. Rocêk yow ceynekı bena. Adır çinê beno. Yena diyarê boni ra roşena. Şıt tiro kena, vona:

- Willay mı şıt tiro kerdo. Ez gerek şo adır weko. Koçı ra owniyena. Willay hillalekê kı adır kuçı do.

Xobıkı kı ek muraya surı eşta monê welı. Muraya surı asena, ya zi vona qey çeyley adırı yo. Hevaley ya çındı vona zi goştarey hevaley xu nêkena vona:

- Adır hıniko koçı do. Inka e şıyo warey ez ko weko.

Şona koçı têro dona. Ek koçıdı adır çinik o. Ne yow yeno, ne şono. Ne dewı dı adır est o, ne qe. Xu bı xu vona:

- Ez seko?

Serboni ra owniyena kı Qertı dı adır wekerdeyow. Ponconê xu tokena, şewı dona pıro şona. Şona kı Qertı dı adır wekedayow. Ek yo lê siernayow kı goştê mêdımön cordı lê siernaw. Ek mêrdımwer a. Ek hot hebi serey yay. Hot hebi zi keyney yay. Ek hergu yow keyna cayki sereya ra geyrenê. Keynekı carut girowto dewı ra omeya. Şıya Qertı dı adır geyrena.

Keyney mêrdımwerı vonê:

- Tı uta sekena? Bê ma tu rê adırı weki. May ma wardu Alla wekil to pay ra purçıgi ra wena.

Derê adır dekenê carut. Qertı ra yena diyarê qıla qumını. Mêrdımwerı xu aqılıyena vona:

- Uuuuu! boyey mêrdımön yena.

Keyneya vonê:

- Mêrdımı çın i. Yow çinik o.

Keyneya zi qevdê kı telu ow qalibê kı zi sabun doni bı de ow keynekı ra voni:

- Wexto kî tî şona may ma biyo nızdey to, tî telu ezena. Ek to ra zaf nızdi kowtî sabun bierzî.

Mêrdımwerı wardena keynekî dıma kuwena. Nızdey keynekî kuwena. Keynekî qevdey teluy ezena. Yena kî çomır batağ o. Mela telu erzena zerey çomırî. Mêrdımwerı yena zor mon ra veciyena. Rayna nızdi kuwena. Keynekî ina ray sabun ezena. Beno çomır nişna monra veci yo. Dıma zor veciyena ow keynekî dıma kuwena. Şona dekuwena pey beri.

Mêrdımwerı vona:

- Tî gıştey xu dona mı ez mıs keno tî zona, ez ber şıgneno yeno to weno tî zona.

Keynekî gıştey xu ber ro vecena. Mêrdımwerı mısna, mısna şona. Moneno şewa binı rayna şona.

Keyney mêrdımwerı voni:

- Tî umeya adır? Lezî kî may mı to veyno to wena.

Deri adır dekeni. Ina ray rayna eywe dıma kuwena, bî de nêresena. Vona:

- Gıştey xu bî dî mı ez mısno. Ez qarmişê to nêbeno.

Gıştey xu dona bî de gıştey ya mıskena. Howt bıray, ya teyna ya. Ğızmetê bırayonê xu kena. Roci kî bıray ya vonê:

- Way mı, tî qey mi haleti kowta? Tî zaf heremiyaya. Ya vona:
- Bıray mı, ez nowtono şıma ra vaco. Yow keynekî est a. Ez şono keya adır. Tî ra voni, mirdımwerı. Hot hebi keyney yay. Şıma herkesını yowkî. Şêrêni bıyarêni

Bıray ya şoni pey hokê mirdımwerı kışenê. Keynekon geni yenê. Rocêk mi keyney peme kuwenê. Ina keynekî zi şona bergiron dî. Yena kî veyvi ha peme cenenê. Keynekî zi şona bergiron dî yena teyşon bena.

Ya vona:

- Ez teyşon biyo!

Keyney vonê:

- Şo aw ha merı da. Şo wuti kı borı. De tı vona se?

Roci kı veyvi gorımı ra celeyenê leyrekê mari dekenê merı. Keynekı şona merı xu serdarena, aw wena. Leyreki mari şono qırıkey ya. Yın mêrdonê xu ra voni:

- Şıma zoni? way şıma hemila ya.

Keynekı geni şonê yow ko. Bıray ya vonê:

- Tı hemla ya?

Ya zi vona:

- Ez hemila niyo!

Bıra ya beno pey howt koyon. Hını nêkışeno sereya çokê xu sermono, luli ceneno. Mıyesı gıeno dekeno zerey luli. Rıştı akeno dekeno bıni serey ya ow ya teyna verdono, şono. Mıyesı zerey luli dı veng vecana. Ya zi vona qey bıray ya luli ceneno. Ya weyra dı xu ra şona. Wexto kı xu aqıliyena. Ek ya tug teyna ya. Ek yow çınık o, ne yow yeno ne yow şono. Ek bı ra nêzona kora ya. Wardena xu aqıliyena, vona:

- Oooy bıray mı! E bı rehman u rehim keno. Mela sinc nıngey to ro şo, ser dı vılı bıko. Daru, dermoni to zi destê mı dı bo.

Dona pıro yena, geyrena. Ek yo tucarê kı ha cıtı keno. Ya teyşon bıya. Vêreya xışın bıyo. Yena, yena verdı vındena vona:

- Qey yo hilaleki kı aw çınık a? Vono:
- Şo aw ha bıne simzêrı da. Merı ha weyraw, tı ra aw borı.

Aw dekena tası wena, weyra xu ra şona. Tucar owniyeno kı mar ha fekiya do. Veyndononono vono:

- Ina keyneka kı utaya mar hınıko pızey ya do. Kom pızey ya ra veco helugi kı altuni altuni ha moni teluydi. Veng şono cıtiri. Şono keye. Beno vişteray bırineno, goştıyı solı keno. Dı roci ini goştı dono bı de. Ya goştı xu wena, teyşon bena. Mar zi teyşon beno.

Cîtêr vono:

- Ez ya seracêr keno, mar xuveru zerey ya ra veciyeno.

Ow keynekı giêno seracêr keno. Serey keynekı acêr keno, nıngonê ya zi qeyme keno ow taştê aw bınê ya dı roneno. Mar xuşt pizey ya ra veciyeno, şono dekuweno korney aw. Mêrık helugey altunon telu ra veceno giêno, yeno. Cîtêr keynekı giêno. Keynekı hirı hebi ‘eylon ona. ‘Eylon qayte kena. Gedeya pil benê. Rocêk lacê ya şono fekê beri owniyeno kı yow mêrdım, nêweşê kı dekerdo paştey xu yeno çarneno.

Lacek vono:

- Şıma çına geyreni? Yo vono:
- Ma sera geyreni ma dermon nêveynenê.

Lacek vono:

- Bêrêni may mı hekim a.

Ceynekı tı ra owniyena awayo kı ya vato, ek telu bınê nıngey yı ra şıyo serdı vılı kerdo. Tı ra owniyena, vona:

- Hal mesela ınawa ya. Ceniyonê şıma incıs kerd. Şıma ına kerd mı, şıma ını haleti dı umey.

Senê desti xu erzena telu kaşkêna nıngey yı weş u war bena. Mêrek hêrs beno ow dono pıro şono heme howtını zi kışeno.

Mı ra zuri, Allay ra raşt. **V.E: 29**

19.3. YOW WAY HOT BIRAY (Versiyonê 3.)

Bên nêben hot bıray bên. Yow way bêna. Way bırayon nivinena. Bıray şın pey hot koyon dı yow koşkı donê tı ro. Way rocêk vona:

- Willay ez şına bırayonê xu vinena.

Ona yow lacekê kı esto kı derê welı ra her vırazen. Lacek keynekı ra vono:

- Tı ini heri ço kena, kena, kenaa tı şına koşkey hot bırayon.

Lacek her vırazeno. Keynekı heri gına şına. Keynekı vona:

- Ço, ço, çoo!

Şına nêmey rayar, vona:

- Howşş!

Wextok vona, howş herê ya rışeno. Heyna ageyrena yena keye. Lacek heyne derê welı ra her vırazeno. Lacek vono:

- Tı heta koşkey bıray xu nêvaca howş, ek tı vaca heyne herê to rışeno.

Keynekı heta koşkey bıray xu nêvındena. Şına koşkey bıray xu resena. Ek çı koşk a. Ek timon kowtaya. Ek leymin lêşın a. Kuna de kena sey çılkı. Çi hedernena, keye ponk kena u xu dona kıştı. Bıray ya yên, ya nivineni. Bıray ya von:

- Ino çınaw! Komi ma rê mawa kerd?

Nêzonê kı way yın kerdo. Warzen roco bin bırayo pili ra vonê:

- Ma nobetı gênı. Ma veyn ın kom o? Wazena tı nobetı bigi?

Bırayo pil qebug kenı. Bıray bini şınê. Bırayo pil keye dı moneno. Bırayo pil zi rakuweno xu ra şını. Warzeno kı keye heyne bıyo sey çılkı. Bıray bini yenê, vonê:

- Bıra! To çına di, to nobet gırota? Bırayo pil vono:
- Willay ez rakowto. Ez xura şıyo. Ay bırayo bin vono:
- In ray tı vındı.

Ini bıray şınê. Ino bıra zi eynisi rakuweno. Bıray yenê kı ını bıra zi rakowteye yo. Ek keye zi bıyo sey çılkı. Bıray yenê yı wereznenê, vonê?

- To çig nidi? Vono:
- Ney willay, ez sey bıray bini xu ra şıyo. Mı çig nidi.

Ay yow bıray yın çar çımı yı est i. Bıray ını çar çımı ra vonê:

- Ina ray tı vındı. Yo zi vono:

- Tamom.

Ay yow bıray yın çier çımı y1 est i. D1 çımı rakuweno, d1 çımı zi temaşe keno. Keynekı yena keyi ponk kena. Çi hedernena. Bıray ya zi ya temaşe keno. Bıra şıno ya tebişneno, vono:

- T1 kom a, t1 çı kes a? Keynekı vona:
- Ez way şıma ya. Feqet t1 gerek ay bırayon binon ra nêvacê.
Bıray yenê keye. Ay bıray xunê çar çımı ra vonê:
- Çar hebi çımê toyi to çig nidi? Vono:
- M1 çig nidi.

Ino çar çım bırayon xu ra nivon. Ya heyına yena, vona:

- Şıma gerek çuwon berz. Çuvey şıma şê koca, şê kom keye qeder u qısmet şıma ay cad o. Her gu çuwa şına cay k1. Yo çuwa şına key ağay. Yo çuwa şına key gawoni. Yow cuwa şına key muxtari. Yow çuwa şına ser çırey eyni.

Eyo k1 çuvey y1 şı ser çırı vono:

- Çuvey mı şı ser çırı. Ez seko? Keynekı vona:
- Şo serê çırı ucad çına bıbse qeder to zi ay o.

Şıno k1 yow qıloncele ha uca do. Cad ucad vono:

- Ino çına yo? Yın rê keyney muxtari, gawani, axay kowtı. M1 rê zi qıloncele kowt.

Ay qıloncele peri ya. Ay peri xu dekena herundey qılonceli. Ay bıray bini zi pêro zewecini. Yo zi qılonceli dekeno binê kuari. Lacek yeno yoyo may xu çı wenê. May laceki vona:

- Gedey minê bini pêro şı xu rê keyney gırowtı. Pêro xu rê zewecyaw ow tı raştê lacê mı umeya. Şansê y1 zi tı biya.

Ya şına binê kuari. Yın zi tıp şınê veyve. Warzena xu ay qılif ra vecena dekena yowna qılif. Indık rınd bena sey çılay roşın bena. Şına şına serey govendı. May ay laceki şına vona:

- Herey keyney mı tı kom welat ra ya? Keynekı vona:

- Ez welatê Püst ra ya. May laceki vona:

- Halla halla!

May laceki laceki ra vona:

- Ina keynekî taqipkî veynî ina keyneka rındî şına koca.

Lacek dono ya dima. Owniyeno kî keynekî şına key yını. Keynekî şına qılıfê xu kena qıloncele, yın ya tebişenê. Tı ra vonê:

- Ma tu di.

Yın hal mesela musenê ow mıradê xu dı şa benê. **V.E: 7**

20. ESTANIKÎ TERSOKEY

20.1. HEYDERO TERES (Versiyono 1.)

Cay kî beno, cay kî çinê beno. Teres Heyder beno. Zewecyeno yow ceniye yı est a. Kuwen zere çırrey nıftonen veciyo teber. Ceniye vona:

- Ma sek, ma gestı ver merdi. In teres Heyder nivecyen teber ez sek?

Ya şına taştêk lolikon powcena ow lolikon erzena teber vona:

- Teres Heyder, teres Heyder! Hela bê teber, loliki varen, loliki! Şar xu rê arêdon. Tı kowti zere.

Ha babam de babam, ceynek yı kena teber, ber zi pey ra girt qefelnena. Ceynek vona:

- To hini zere nidi. Teres Heyder vono:

- Xu ra tı niverdona ez biyo zere. Hela çengêk ardon, yow hak tay zi perey mı ha keye dê. Aynon bıdı mı. Ez xu rê dono pıro şino.

Ceynek çengêk ardon dona cı. Yow hak dona cı. Tay zi peron dana cı. Teres Heyder aynı gieno şino. Şino yow asingeri hetı vono:

- Tı mı rê yow kalme vırazenê. Tı serdı “yow hew dı çares dêv finen” nusenê. Nomey mı zi, “Heydero Qehremon” binusı.

Asinger cı rê serê kalmi dı “yow hew pırod çares dêw miren” nuseno ow dono pıro şino çala qori. Owniyen yow dumon aseno. Şino nızdi ek dı heb lê ha ser adır’id. Yow lêy arweşon o. Yow lêy zi goştê zerencon o. Goşt ha serê adırı do. Şino kalmey xu dono ‘eru. Adır ra kalmey yı bereqyeno. Hirı bıray benê. Namey ay yowk Mehmed beno. Wendişê ın bıray est o. Bırayo bin vono:

- Mehme, hela bê etya. Eno mêrdım kalmey yı dı yow yazi est a. Hela bown veyn en çınaw? Mehmed bıra vono:
- Ser dı nuştow kı vono, “yow hew pırod çares dêw miren” nuşte yo. Nomey yı zi, Heydero Qehremon o, ser kalmi dı aywa nuşte yo.

Dêw şino verê yı vono:

- Tı çı kes i? vono:
- Ez xu rê umeyo geyreno. Dêw vono:
- Ma xu rê bıb bıray yemnon? Heydero Teres vono:
- Beno. Yın vonê:
- Tı bıbı bırayo pil. Ma benê bıray qıcı. Tı karê kı mekı tı roşı. Ma xebetiyenê. Rocêk dêwi vonê:
- Ma mışowrı ken. Ino ağay ma karê kı gurey kı nêkeno. Ma yı wıye kenê. In qeyde gure çıray bıyo? Tı zi gerek eyro şê ma rê aw bıyarê.

Teres Heyder pereno meşkey gomêşı gıeno şino. ‘Era kaşkeno nışkeno wegiyo pıriyak gırona. Şın ser eyni tasêk aw keno cı ow pıf keno. Pıf keno, pıf keno keno sey zırna ow erzen ser kıftê xu. Gıeno yen ver qulı. Dono ser dêsi ro, vono:

- Hela bêrên teber.

Yo aya gomı fekê meşkı akeno, fekê xu dono ser. Aw kıştay xu ro verdono war. Aw meşkı dı qıdêneno vono:

- Ayy ez teşnı ver merdo. Yın vonê:
- Liya wıda lazım niyo. Ne away to, ne zi awa kı tı borê. Tı roşı, tı karêk mekı. Çındey kı qediyeno rayna şewêkı mışowrı kenê vonê:
- In qeydı nêben. Yo gerek şo izmon.

Yow torzin don cı. Heyder nêşkeno in torzini hewano xu dıma kaşkeno. Pereno boçey torzini xu dıma kaşkeno şıno. Yın vonê:

- In çı teq reqey to ya? Yo vono:
- Ma vey cay kı arweşê kı çını yo, ez pey ra weşono cı bıkışo ma biyar borê?
Yın vonê:
- Ca verad ma rê ne izimê to lazımı ne zi arweşê to. Inka wayirê qori pey bihesyo biyo ma hemmın kışeno.

Heyder xu izmon ra zi feletneno. Çondey kı qediyeno rayna mişowri kenê, vonê:

- Ma yı cay kı dı pey torzinon bıkışê.

Şewı yow qot ben dekeno cıley xu. Lehif gien erzen ser. Gınenı ortey şewı. Ownino kı pey torzinon omey. Donê qoti ro, donê tı ro, vonê:

- Willay ma kışt.

Beno sersıbay yo wardeno. Ay qoti ben pey beri dı roneno. Şıno cay xu dı rakuweno. Ben sersıbay warzeno, vono:

- Hedero qehremon, to imşu çigê kı nidi? Vono:
- Sanki morceley leşey mı ra geyray.
Yını şınê têhetı, xu mondı vonê:
- Eywaax! Ini merdımı sarey ma werd. Ma sekê? Ma yı bierşawê wa ita ra şo.
Tı ra vonê:
- Bıra Heyder, tı nêşın kiye? Ma mı çı xu barıkê. Ma her yow cay kı ra şê. Yo vono:
- Willay niyet mı zi est o, ez şêrê. Yın vonê:
- Ma çı barı kierdo. Barey to zi heqıbey kı zerdi kowti. Tı zerdonê xu bigi şo.
Heyder vono:
- Ez heqıbe nêwegieno. Wa bırayo qıj biyo mı rê bero.

Mehme heqıbey zerdonê xu weneno cı. Zerdonê yı beno zerey bon yı dı roneno. Owniyeno kı Heyder sey pelpeloki bın bınê mağon ra geyreno. Dêwo qıj vono:

- Bıra Heyder, qeyi tı bınê bınê boni ra geyrenê? Yo vono:
- Yow kalmey bay mı bı. İta bınê boni dı bı. Ez bı do to bigi berı. Dêw vono:
- Ney ney! Bê war kalmey to ma rê lazım niyo.

Yo yeno war. Dêw dono pıro şino. Wexto kı şino yow luy raştê yı yena.

Luyey tı ça ra yena. Luy vona:

- Ez key Heydero qehremoni ra yena. Dêw vono:
- Ma yı dı bi bıray yemnon. Ma mal barı kerd. Heqıbey zerdi yı rê kowti. Luy vona:
- Şıma senê yow heqıbey zerdon daw cı? Yo qehremon niyo. Yo teres Heyder o. Hela bê ma şê key yı. Ez veydono cı, ek yo nêweqefya ez ha ita ya. Dêw vono:
- Luyey de bê ez to lingey xu ra gıreydono. Behdu tı mı xapênena, remena.

Dêw luy lingey xu ra gıreydono. Şino verê key Heyderi. Veyndono vono:

- Heydero qehremon, Heydero qehremon! Hela bê teber. Yo vono:
- Tı hama ityay. Ez bêro uca ez gerek to bıqşo.

Dêw remeno hergo letey luy cay kı kuno. Şino bırayon xu hetı ek yow çaqey luy ha tı ra gıredayow. Bıray yı vonê:

- En çınaw? Yo vono:
- Hal meseley luy ın qeyde ya. Mı xu zor feletna. **V.E: 5**

20.2. ELİYO NEWREK (Versiyonê 2.)

Yow ‘Eliyo newrek beno. Yani zaf tersok o. Yani zaf terseno. Hındı kı terseno hini ceynekeyı tı ra belaykı kuna. Şewı nıftareno bê ceynekey xo şo teber. Raya kı şo teber illım gerekı ceynekey xu ra vaco. Rocêk rayna ‘eyni veciyeno teber ceynekey xu ra vono:

- Ceni wardı e şino teber. Tı zi mı dı bê teber.

Ceynekey yı vona:

- Mêrde, tı goyakı carmêdê. ‘Eybo bıneyk bışermayi. Yaw tı çawa tierseni, qey inka çı est o? Ez yo cenık a. Tı mı xu dı hellogom benê teber.

Mêrek ceyney xu ra vono:

- Willay ez terseno, ez nıfteneno.

Ceynek gêna bena teber. Yo tehmi dekuna gêna erzena teber ow beri xırto yı seru qefelnena.

Mêrdey ya bı tiers vono:

- Liya beri akı, willayhi ez tiers ver qerefiyaw. Inka cınawır yeno mı weno. Verg yeno, heş yeno, kenu nikeno ber niakena.

Ceyney yı vona:

- Ero willahi tı geberbi e nomeyo.

Teseley yı kuna. Ownino kı yow adırê kı cay kı dı veşeno. Ortey şewı qoway adırı gêno dono pıro şıno. Ek howt hebi dêw i. Merdımı ina xışni, heybeli. Yani ma kı aynı ra vonê dêwi. Dêwi yani xışni, heybeli, qewetli. Şıno kı lê ha seru yo. Bılqe bılqey aw a. Adır wekerdow. Ek çig ha seruyu gıryeno. Yo zi şıno miyon yın dı xu dierg keno ow qelebino, kışta kuno. Dêwi xu aqliyenê ay dekuno ay, ay dekuno ay warzeni.

Bentarey xu dı xeberi donê vonê:

- Hela wardênı! yaw ma ma bê, ma ha geyrenê merdımın. Ma merdımın rayk tebişênê sere yın bırnenê. Ma yın dıkên lê bonê ha gıryênê, ma yın wenê. Ino komo kı inawa? Ma ra hina jiyatir o. Tiersê yı çını yo, ha dokowto monê ma. Wollahi karmişê ini mebênı.

Ino mêrdım zi heybetli yo, xışno, nara qeseba tede çınık a.

Yow dêw vono:

- Ino awow kı qelefetliyo ow awow kı ma miyon dı kıştakowto von demeku güvenmişê xu beno mêrek. Şıma hownê yı nê heremnê ha.

Nowtanê hown ra wereznê. Hown ra nêwardeno. Neysene behdu hini xuveru wardeno. Hini çı wext benose xoveru wardeno. Hownê xo gino. Wardeno vono:

- Ay çıyo seruyu ha powciyeno? bêyarêni ma borê yaw. Ma gesti ver mierdi.

Hama lezi bezı onê dekenê firaqon. Goşt, moşt anê y1 rê. dekenê anê wenê. Neyse filono bivon...

Yın tı ra tiersenê xu miyon dı vonê:

- Yaw willay ıno ume bı ‘emelê serey ma. Ma rê bı bela. Ko gurey kı ma rê veco. Ma roc dı yow şê koy Cımaygı ra yow derzey izmon wegiy. Ma biney zor mor bı dê cı. Mela ma hetı nêvındo bı remo şo.

Neysene yını şınê dorey xu tamom kenê. Dorı yena y1. Newtonê vacı dorey to ya. Xo ra başle kenê. Peyney hemmın dı dorı yena y1. Neysene vonê:

- Willay bıray mı eyro dorey to ya. Şo ko ra ma rê yow derzey izmon wegi bıyarı.

Neysene dono pıro şıno. Hirı hebi resnon xu pêsero keno ow dormarey ey koy u daron maron beno ono. Hinto zirto, filono bêvon şewı bena yeno. Dêwi owniyenê kı niome. Donê pıro şınê y1 ra vonê.

- Tı sekenê?

‘Eliyo Newrek vono:

- Mı vato ez inê koy bı helqetno bıgiyo bıyaro ver fekberi. Ma inawa nişkenê roc dı yow şê izmon mizmon.

Yo nişkenoya ğayey y1 kı y1 vera yın bierzey velgi u gıjkon wegi. Neysene berzey xu wegini geni yenê keye.

Dêwi vonê:

- Wilay ma gereka roc dı yow ser ini bonê ra zi nowbı bıgi. Çıinki ma uta yabonê Humayray. Ma gerek xu mehfeze bıkê. Neyse roc dı yow nowbı gieno. Sıra yena y1, yın zi eya şew xeberdayışê xo kenê.

Dêwi miyon xu dı vonê:

- Inka k1 ş1 ser 1nê bonê ronışt nowbetey gieno. Sıba zi wa hownê y1 biyo k1 rakuyo. Ma zi torzinonê xu sone bıkkê. Ta têjbê ow ma şê serê boni. Ma y1 wırdı wırdıkê ow ma tı ra feleti.

Ey bini zi vonê:

- Tamom.

Aywa dı pilonı kenê. Yo ha pey boni de goştarey xeberyayışê yımı keno. Dorı yena y1 ow şino serê boni nowbı. Yo şino ına bongiringa k1 ma pey bonon çarnenê aya bongiringı gêno dekeno xırarı ow palası gêno oncêno aya bangronı. Hini wa vacê, yo yo. Yın zi torzini seqnay tuj kerdı. Ortey şewı yenê ow bıde resenê. Yo zi şıyo pey boni dı xu ronaw. Yın teqo reqo, repo tepo danê tı ro. Goma k1 danê bangron ro adır tı ra erzino.

Yın vanê:

- Bavoo! Willahi carmêd o. Ino mêrdım zaf siert o. Willahi torzin hukım nêkeno.

Ow neysene vonê:

- Tamom gureyı qıdiyaw.

Hini şınê paştı ser qelebiyenê.

Dêwi yenê, vonê:

- Ma hini rehet bi. Ma hini gurey y1 qıdênaw.

Y1 şınê, yo zi cadı dokuweno cıley xu. Sersıbay wardeno vono:

- Off!

Keyfê y1 cad o. Yın zi dokunê yemnon vonê:

- Weş u war o. Çıg nibi yo.

Dêwo bin vono:

- Çawa çıg nibi yo? Yo vono:
- Willay çıg nibiyo. Neysene derê yemeg memeg hedernenê. Yenê y1 ver dı roşenê çi wenê ow tı ra vonê:

- To imşu hown di çawa b1, çawa nêb1, nobet1 weş viyert1?

‘Eliyo newrek vono:

- Ya willahi ay yow arey k1 meleşan zaf zor da m1. Inan bık1 niverda e rakuyo. Feqet t1 ra pey hown zaf weş b1.

Dêwi yemnon ra owniyenê, goma k1 yemnan ra owniyenê vonê:

- Way bavoo! Ay torzinê ma derê hama meleşey. Ma xu rê sekê? Ino serey ma weno.

Welhesli kelom behdu bırayo pil vono:

- Willay yow çuwalê k1 zerdê ma est i. Ma xu rê barıkê. Ma bîdê y1 wa uta ra şo ow mela ma t1 ra feleti. Ey bıray bini zi vonê:

- Willay bıraymı hini bes o. Ma pê ra dirabê, ma vıla bê. Ma ını zerdonê xu barı kê ow ma hergo yow xu rê cay k1 ra şê.

Peyney xeberdayışê yın pêro vonê:

- Tamom.

Ay zerdonê y1 dekenê çuwalê y1 ow erzenê. Yo vono:

- Ez pey şermayeno k1 e pey minon şo keye. Şıma yow eşkenêse m1 dı biyarênı key m1 dı verdênı tırodınê ageyrênı biyêrênı.

Ay dêwo pil vono:

- Tamom. Dêwo pil ay yowk ra vono:
- T1 şo tede wegi. Berı derê ronı, ageyrı bê.

Gomakı y1 rê beno keyedı ronono. Owniyeno k1 ‘Eliyo newrek vırvırêno. destê xu erzeno cayan ra tepo repo! Çig geyreno. Dêw vono:

- T1 geyren çına?

‘Eliyo newrek vono:

- Wilay yow kalmey pi m1 utabı. E nêzono koraw. E pey serey to birno.

Dê ha babam de babam erziyeno şıno.

Yeno bıray y1 tı ra vono:

- To sekiye?

Bıray y1 vono:

- Qal meki, wollahi ez şıyo zerdêy1 mı derê ronay ow geyraynı kalmey pi xu k1 serey mı birno. Ez erziyayaw remayo omow. Ez zor tı ra xelesiyaw.

V.E: 20

21. SOZÊ MAY

Rocê k1 yow cenı mêrdey ya mireno. Yow gedey ya beno ow yow zi golikey ya bena. Ina golıki, mêrdey ya se bero Qertı dı vierdo biyo. Zamon mon kueno. Mêrek mireno. Gede pil beno. Ceynekı gedey xu ra vona:

- Zamonê k1 yow golikey ma bi. Pi to bierdı Qertı dı dekerdı miergı ome. Kendil bigi şo weynı weyra ya. Mela tı biyarê. Tı şê ko bıremo. K1 remay bıqırnı vacı, qay xatırê ‘Eleyhisselati wesselomi vındı. Semedê xatırê y1 vındı. K1 vındiertı ey şeriti dekı mıl ow tı pıra ver, ya to dıma bigi bê.

Şeriti gıeno şono. Şono owniyeno k1 ha weyra ya. Şono nızdey weyra, golıki vırvıriyena. Vono:

- Ya heywoni semedê xatırê ‘Eleyhisselati wesselomi meremı.

Ya vındena. Vono:

- Bê

Yena ver. Kendil dekeno mıl ow gıeno yeno. Ya vona:

- Bê serê paştey mı wenişı ma şê. Nêwenê ma erey şonê. Vono:
- May mı vaco se, ez eywa keno. May mı va, tı vera şo wa ya to dıma biyo. Ya vona:
- Ey willay tı bomeynı serê paştey mı e ka to hındı vırvırno tı nêzonabê tı sera şı.

Lacek ya ono. Beno sersıbay, ya beno çarşı. May y1 vona:

- Çı tede diya tı bê mı nêdê. Bê mı ra vacı hema berı bıdiyerdı.

Golıkı beno çarşı. Yow yeno çarşı dı pıra vono kı:

- Tı ina ponc altunon ra donê? Vono:
- E heta may xu ra nêvaco e nêdono to. Vono:
- Bê xebera may xu bıdı mı şeş. Vono:
- Tı vacê vist zi ez bê may xu nêdono to.

Ageyreno ono keye. Roco bin rayna may yı vona:

- Bê mı medı.

Lacek rayna gieno şono bazar. Rayna eyo mêrdım yeno, vono:

- Mı vıziri va ponc. Ez eyro vono, şeş. Yo vono:
- Ez şo may xu ra vaco hema. Kı may mı vase, ez ono dono to. Eyo mêrek vono:
- Howt, heşt... Wayirê golıkı vono:
- ‘Ecız mebı ez bê may xu nêdono. Rayna yeno keye.

Rocê kı eyo mêrik yeno pıra vono:

- Dı qowmon yemnon qırkerdı. Se mavacê Cowzo Rısnı dawpêro yemnon qırkerdo ow çernenê inawa yow golıkı. Ina golıkı veynê tı çındı vacê gienê. E meleket o. Ez inson niyo. Ino dı rociyo inawe e to ra vono. Ez tecrubey to keno, to ra vono. Sıba şo çarşı, yını yenê. Yın omey golikey to di hini to ra dıra nêbenê. Tı çındı vacê to ra gienê. Tı zi vacı, şıma birinê şıma serê postey ya qoçê altunon kenê.

Lacek yeno keye. Roco bin may xu ra vono:

- Hal mesela incıs a. Bı çınd rociyo e şono e bê xeberey to nêdono. Inawa yow mesela omey serey mı ser. May yı vona:
- Ina ray berı beroşı.

Beno roco bin. Ey mêrdımı yenê. ‘Eyni pey ina golıkı pê yenê. Yenê laceki hetı vonê:

- Ina golikey xu tı çındı donê ma? Yo vono:

- Şıma birinê şıma gere postey ya qoçê altunonkê. Yın vonê:
- Tamom.

Yını eya golıkı birinenê ow postey ya qoçê altunon kenê ow donê bide. Yın zi çi vırazenê, wenê ow pê yenê. **V.E: 21**

22. WISİ ELİ NÊWEŞİ

Rocê kı yow mêrek beno. Tı ra vonê, Wısi Elê nêweşi. Wıse Elê nêweşi rocê kı pi yı tı ra vono:

- Wıse mı, deynê ma ha Şêşılometon dı. Tı gere şê biyarê.
Yo zi vono:
- Baw, erey kowto.
Pi yı vono:
- Ney, tı gere şê ageyrê zi.

Dono pıro şono deynê xu gıeno. Key vıstowrey yı zi weyra yo. Pi xu ver nowtono weyra vındo. Zerey xu dı vono:

- Pi mı va, ageyrı bê lezı.

Meğrebi rê nê m seğet mendo. Wardeno, dono pıro rayir kuweno. Yeno qoriyonê Şêşmetoni mon. Owniyeno kı zownci kı vergi haniki weyray. Yo şono vergi zi şonê. Yo vındeno, vergi zi vındenê. Serê meğrebi yo. Ne ins o, ne cins o. Yow çını yo, payizo peyen o. Şono, şono, şonoo diyarê çemê Musoy. Weyra dı vergi bıneyk vındenê. Owniyeno kı tı ra nasenê cadı vazdono. Yo vazdono yın zi yı veynonê ow yı dima vazdonê. Yo vazdono şono Malmêzek¹³ reseno. Xozdari xışni weyray. Şono xo yow xozdarı reseno. Şono serê xozdarı. Yını zi yenê bınê xozdarı. Yo zi weyra moneno. Yo şono titigê darı. Weyra vındeno, vındeno, şewı kuweno. Veyndonno, veyndonno yow nino. Vengê yı cay kı nêreseno. Keno nêkeno fayde nêkeno.

¹³ Malmêzek, qezayê Hêni nahiyeyê Cowzı dı nameyê yow mıntıqa yo.

Beno sersıbay, malay sersıbay veyndono. Veyndey Allay dono dehun keno. Owniyeno k1 yow ig away gudı asmên ra kowt, ome binê darı. Ey vergon ey ig pê ra peretna, wie ow i. Yo zi serê darı ra nowtona biyo war. Vındeno k1 vergi Nêrab¹⁴ ro qelebiyay hama yo darı ra yeno war. Şono owniyeno k1 eyo ig indey hebey mierci ha weyra mendo, vono:

- Ezi gerek inı boro, ez pey bımro zi e gerek boro. Ino ına bı?

Goma k1 weno, ne şeker inawow, ne hingımên inawow k1 igo inaweyın ını yo. Roc akuweno dono pıro yeno keye. Pi y1 tı ra vono:

- Qey oğıl tı pey sebi? Vono:
- Mepiersı, willay hal hewal mı ındıs o. Ez ageyraw umow, vergon ez dekerdo serê darı ow şonêna k1 ez viergon vera yo. Vergi binê mı dı bi. E zi serê darı dı biyo. Ino hal mı dı omeyo.

Pi y1 vono:

- Tıga xu rê key vıstowrey xu dı vındê.

Lacê y1 vono:

- İla to va, bê lezı.

May y1 pi y1 ra vona:

- Tı Allay ra nitersenê? To ino mêrdım erşawıt. To nêva, heywonê, cınawırı inı mêrdımı borê. **V.E: 30**

23. BEYTARO KOR (BABÊ KOROĞLI)

Babê Koroğlı mısafirê y1 yenê. Beytaro kor o. Zaf beytaro zonaye yo. Mısafirê y1 benê. Mısafirê y1 yenı k1 şorba, belğul, i mi dekerdi. Now hebi legoni ronay. Now hebi zi lacê y1 benê. Yow kowçıgı ronênê. Yowk1 weno kowçıgı dono ey bini. Eyo zi weno dono ey bini. Mısafir y1 ra vono:

---

¹⁴ Nêrab, bentareyê nahiyeyê Cowzı u dewa Çemoni (Çardaklı) dı nameyê yow ca yo. Ino ca dı yow ziyarı zi est a. Ina ziyarı rê vonı “ziyarey Nêrabi”.

- Wecağê to kor o.

Mêrek, mısafiri ra owniyeno vono:

- New hebi lacê mın ê.

Mısafir kawçığı bide naweno, vono:

- New hebi bîbê e pey seko? Yow carmêd çıniko kî vaco, e kowçıgey xu nêdono. E nişno kowçıgey xu bido şıma ow ez pawey şıma vındo. Şıma koncı ra onê biyarên. Şıma wenê borên, şıma nêwenê zıqqum borênı.

Mêrek rayna zewecyeno. Şono yow ceniya topalı gieno. Ina ceni ra zi yow lac beno. Yow roc herb beno. Herb dı ino mêrek esir moneno. New hebi lacê yı zi nêvonê kî, ino pi ma esir mend ma şê yı biyarê. Ğemê ini laconê yı niyo. Sanki pi yını niyo.

Ino laco bin, lacê ceniya topalı şono pi xu geyreno. Pi xu veyneno. Şono xu bı de resneno, vono:

- Bawo, e seko?

Pi yı tı ra vono:

- Şo coniya belekı çares roci qaytekı ow wenişı bigi bê. Tı teyna bê, fek bırayonê xu ra viedi.

Lacek şono coniya belekı çares roci qayte keno. Çares rocê coniya belekı qıdiyenê. Lacek bırayonê xu ra nêvono ow rayir kuweno yeno pi xu hetı. Pi yı kor o. Destê xu coniya belekı ra çarneno, vono:

- Uta roci dayo pıro. Ina hama inka hedre niya, nêbena. Berı çares rocêna qaytekı ow bıgi biyarı.

Lacek şono çares rocêna qayte keno ow weşeno bide rayir kuweno. Şono pi xu hetı. Pi yı rayna destonê xu tı ra çarneno, vono:

- Willay hini tamom a. Ina hini ma wegiyena.

Wirdi piya weyşenê ow yalla rayir kuwenê. Remenê moniki bajar ra veciyenê kî ha yinî dimay. Bergirê xu dono çierpay. Coniya belekî serê yow çalı ro xu siedî erzena. Beytaro kor vono:

- Willay money ya şî. Coniya belekî mone eşt.

Coniya belekî vîndena. Yow espar boz bî de reseno. Beytaro kor wayiri espar bozi ra vono:

- Tî umey ma resay bê ina mayinî bigi wa to rê bo.

Wayiri espar bozi senê bergirê xu ra royeno yin zi şonê verê espar bozi. Wirdî zi weyşenê espar bozi ow bergiri xu ğardiki donê, remenê. Wayiri espar bozi keno nêkeno nişno xu yin biresno. Çinku coniya belekî wexto kî xu çalı ro eşt qayme ey çağ mone eşt bî. Beytaro kor u lacê xu şonê keye resenê, xu feletnenê. **V.E: 21**

24. XAPIKER

Beno nêbeno, Allay pillêr çow çinê beno. Yow mêrdimo xapiker beno. Yeno yow dewî, vono:

- Hayloo, hayloo! Ez aya dinya ra omeyo. Şîma kom meyitonê xu ra heskenê derê çi biyarênî, derê peron biyarênî, derê altunon biyarênî. Ez umeyo, ez eyro şono.

Dewıcı derê çi benê, altunon benê. Çi mi dekeno heqibey xu quç keno. Yow ceynekî zi mêrdey ya keye dî nêbeno. Mêrdey ya şono çitî. Ya çig nêdona bîde, vona:

- Willay mêrdey mî keye dî niyo, e çig nêdono. Vîndî keykî yo ome hama.

Yo zi vono:

- Willay e şono. E pawey mêrikê to nêvîndeno.

Ow heqibey xu gieno rayir kuweno şono. Şono mêrdey ceynekî yeno. Ceynekî mêrikê xu ra vona:

- Tı eyru şı cıtı. Yow mêrik aya dınya ra ome bı. Herkesi meytonê xu rê perey day bıde, altuni day bıde, çi da bıde. Tı keye dı nibi, mı çig nêda bıde.

Mêrdey ya vono:

- Ay mêriko kı to va sera şı?

Ceynekı vona:

- Heqıbey xu wegırow hetê Gaboni ser rayir kow şı.

Mêrek vono:

- Tı vındı, ez inka dımı şono.

Mêrik weşeno bergiri xu ow pey ra dıma kuweno. Mêrek şono Gabon reseno. Ayo xapıker owniyeno kı yow espar ha yı dıma yeno. Zono kı mêrdey aya ceynek o. Heqıbey xu dekeno monê ğeli ow teneke gıeno. Teneke gıeno kuweno.

Wayiri bergiri şono yı hetı, vono:

- Selamu'eleykum.

Xapıker vono:

- 'Eleykum sılom.

Mêrek vono:

- Ino çıyo, tı çı teneke kuwenê?

Xapıker vono:

- Mirçigi yenê ğele ez ını teneki kuweno ow ez miçgon fetelneno, wa ni ğele.

Mêrek vono:

- Hama newe yow mêrek rayir dı şı, to nidi?

Xapıker vono:

- Hayloo! Inka ayo mêrek şıyo Hêmi zi resaw. La tı ıno qayde pey ra bıde nêresenê?

Mêrek vono:

- La e seko?

Xapıker vono:

- Tı weniştey bergiri. Yo zi peyow. Yo vono, yow dı, yow dı lezı şono. Ay to bergiri to vono, yow dı hırı çier, yow dı hırı çier tı pey ra bı de nêresenê. Tı bergirê xu etya mı hetı gıreydı, pay şo tı lezı bı de resenê.

Mêrek vono:

- Tamom.

Mêrek cadı bergirê xu yı hetı gıreydono ow şono. Yo zi cadı heqıbey xu bergiri siernono ow bergirê xu wenişeno. Ay ko ro verney mêriki şono. Serê koy ro şono kı yow mêrikê kı ayo bı n dı cıtı keno. Şono yı hetı, vono:

- Sıloomu ‘eyleykom.

Cıtêr vono:

- ‘Eyleykom sıloom. Xapıker vono:
- Ay çı yo, tı sekenê? Cıtêr vono:
- E hêga romeno. Xapıker vono:
- Dı hebi gay tu yi, tı çawa pey cıtı kenê? Çier hebi lingi yınê, dı hebi gay heşt hebi lingê yınê. Heta vacê, yow dı hırı çier. Ay bı n hama vaco, yow dı hırı çier, ay mı boni bergir o. Ay mı bergir vono, yow dı hırı çier, yow dı hırı çier lezı şono çıtey to qıdineno. Bê ma bergir u gayon bedelnê. Mêrek vono:
- Bê ma bedelnê. Feqet vındı e şono keye. E ceynekey xu ra vono. Ek ceynekey mı zi izın da ez yeno ma bedelnê.

Xapıker vono:

- Ê de şo. E etya pawey to vındeno tı heta bı.

Mêrek vono:

- E şono arey bergiri zi owniyeno. Hela wa ceynekey mı zi biyo pey mı ro vêro, e paşkıl erzeno mevey ceynekey mı pey çig nêbose e bedelneno.

Wayirê gayon dono pıro yeno keye. Ceni ra vono:

- Ceni?

Ceyney yı vona:

- Ha! Cıtêr vono:

- Mı gay ma day, mı ma rê bergir girowt. Hela bê ma şê axur ma arey y1 vırazê. E beno bergir, tı zi pey mı ro vêrı. E yow paşkıl erzeno mavey paşkıl to ro guneno, nêguneno?

Ceynekı pizenêweş bena, hemla bena. Şono serê arı. Osar dekeno serey xu. Ceynekey y1 yena pey y1 ro vêrena. Yo yow paşkıl dono pıro. Ceynekı paşti ser ‘eru gunena. Ceynekı zi mırena. Gedey y1 zi mıreno.

Yo dono pıro şono. Rayir kuweno şono. Xu bı xu vono:

- Ez wayirê bergiri tebişo, e serey y1 bırneno. Y1 ez xapênaw. Samedê y1 ra mı da ceynekey xu ro. Mı ceynekey xu zi kıştı, gedey mı zi mıerd.

Xapıker zi sılê gayon serey mısası ra nono. Mısasey wayirê gayon gıeno weyra roceyneno ow gayon akeno xu ra ver şoneno, gıeno şono. Wayirê gayon yeno ek wayirê bergiri zi wayraw. Wayirê gayon vono:

- Esto çını yo gay mı şı asmên. Awow k1 sılê xu serê mısası dı kierdo aywe ra gay mı şı asmên.

Wayirê gayon qırıkey xu qayme keno, vono:

- Xeç, xeç, xeç!

Vendey gayon dono. Vendono, vendonoo wayirê bergiri yeno y1 hetı. Y1 ra vono:

- Ay çıyo, to qırıkey xu qayme kerda tı vendonê?

Wayirê gayon vono:

- Ya willay yow wayirê bergiri ome etya. Mı ra va, bê ma gayon u bergiri bedelnê. Mı zi y1 ra va, wabo. E zi şıyo keye mı va, wa ceynekey mı bıyo pey mı ra vêro ez paşkıl bıdo pıro mavey ceynekey mı ro guneno, nêguneno. Ez şıyo serê arı. Ceynekı umey viertı. Mı paşkıl da ceynekı ro ow ceynekı zi mıerdı ow e omow ne gay est i ne zi bergir est o. E omow k1 sılê gayon ha serê mısası do. E vono, gay mı şı asmên.

Wayirê bergiri tı ra vono:

- Ero ehmeq ehmeq! Ayo bergir bergir bergirê mın o. Gay tu zi y1 girowtı. To zi xapênaw, gay to bıerdı. Ma dımey y1 bıkuuy ma şê.

Wayirê gayon vono:

- Kora ro şî?

Wayirê bergiri vono:

- Bînê koy ro hetê Babêğî ra şî.

Wardenê, dima kuwenê şonê. Xapiker zi bergir u gayon gieno şono. Şono bînê koy Babêğî kî yow şone ha weyraw, luley yî ha yî dest a. Yo ha luli ceneno. Pesê yî zi ha ko dî çerenno.

Mêrdîmo xapiker veyndonno, vono:

- Herow şone, şonee!

Şone vono:

- Haa!

Xapiker vono:

- Şone tî koray? Ko ha helqetiyeno. Pêro pesê to bînê ay koydî moneno. Paştey xu ay koy siernî heta ez pesê to bîdo kıştî. Keykî mî pesê to da kıştî ow ez duri şîyo ay çağ tî zi caverdî bê.

Şone paştey xu keron ru şîdêneno ow aywe dî vindeno. Yîni yenê kî yow tenî paştey xu kerî ro şîdinaya. Ek ha weyra vindertow.

Wayirê gayon u bergiri yenê. Owniyenê şoni ra vonê:

- Herow ay çîyo, tî çî kesî, tî çî kari, to paştey xu kera ru şîdênaya?

Şone yîni ra vono:

- Willay yow mêrdîmê kî ome. Yow bergir tede bî ow dî hebi gay tede bî. Girowtî şî. Pesê mî zi etya çeraynî. Mî ra va, tî kor nêbê ko ha helqetiyeno pesê to ro yeno. Mî ra va, paştey xu kerî ro bîşîdênî wa ko niyo war. Ez mî pesê to bîdo kıştî hama. Mî zi kera vindarnaw heta yo pesê mî bîdo kıştî.

Yîni veyndonê, wayirê gayon ra vonê:

- Herow bê, bê. Ehmeqow qey ino ko pey paştey to vinderto? Gay ay mîni ê. Bergir zi ay inî mêrdîmî yo. Pesê to zi girowto şîyo.

Wayirî pesî vono:

- Ma inka sekê?

Hemme hirı donê yı dıma. Yı taqıp kenê, şonê, şonê, şonêê nızdey dewey yı.
Milletı ra piersenê, vonê:

- In qayde yow mêrdımêk o. Ini mêrdımı dı heb gay, yow bergir ow pes u dawar est i.

Milletı yın ra vona:

- Ino mêrdım ha filon ca do.

Teqıp kenê, şonê key yı resenê. Şonê yı veynenê. Tı ra vonê:

- To qey mawa kerd?

Xapıker vono:

- Ya willay mı yow xetay kı kierd. Imşu mısafirê mı bıbênı. Gayonê xu, pesê xu, bergiri xu bigını şêrênı.

Yın yemnon ra owniyenê ow tı ra vonê:

- Tamom.

Hini şon biyo. Mêreko xapıker yın ra vono:

- May mınno pi mı bi extiyar. Wırdı zi extiyar i. Şıma bınê xu piskê yın mirenê.

Pêro têdı vonê:

- Qey ma gedey naşı ma gı u mizi xuru kenê? Ma hepo hazırı.

Mêrdımo xapıker şono derê çi hederneno, dono bıde. Feqet zaf zêdı ra çi dono bıde. Çi dono bıde, yın rafınenno. Yı bı dı-hırı rociyo kı rayıray aywe ra zaf betelyay, cadı rakuwenê. Yo zi şono pey beri. Yo kıştey beri dı ono malêzı vırazeno ow beno sierdın keno. Şono hergo yow rê picemonê yın ro yow kefçey malêzı hetê pısekey yın ra viyerdono warey ow şono pey beri dı goştarey yın keno. Ay yowkı xu aqılıyeno xu têdono kı ek ha çig picemonê yı do. Destê xu beno bıde kı pır kiedo. Zerey xu dı vono:

- Willay mı bınê xu pır kiedo.

Destê xu hevalê xu gınenno, vono:

- Heval, heval! Hela wardı, wardı mı bınê xu pır kierdo veynı to dı çig est o, to çig xuru kierdo nikerdo?

Hevalê y1 xu têdono k1 ek y1 xırabêr o. Hevalê y1 t1 ra vono:

- Hesê xu mek1. E to xırabêr biyo. Hela vındı ma hevalê bini ra piersê. Mavey yo senêno?

Ey hevalê bini ra vonê:

- Heval, heval!
Hevalê yın wardeno, vono:

- Ha! Yın vonê:
- Ma g1 xuru kierdo. To d1 çig est o?

Yo zi destê xu dekeno monê pısekey xu ow vono:

- Willahi e zi nişno xu têdo.

Mêrdımo xapıker zi pey beri d1 goştari keno. Mêrdımo xapıker dono xuro vono:

- Haylo, hayloo! Willay may m1 zi mierdı, pi m1 zi mierd. Ez ko xu rê sekoo?

Ini mêrdımı wardenê, cılonê xu nêmcet xu ra donê ow erziyenê. Şonê pey dewı d1 vındenê, vonê:

- Hela bê ma bowni ıno mêrdım rayna ma nêxapêno. Hela bê ma şê veynê rašta may u pi y1 mierdı?

Ageyrenê yenê monê yow dewı. Zerey howşê xapıkeri. Dêsê xapıkeri d1 yow qulı bena. Ay yow ten qulı ro serey xu dekeno zere ow howşê xapıkeri ra owniyeno, vono:

- Ney willay vengê bermi çini yo. Yow howş d1 nibermenno.

Xapıker diyar ra owniyeno k1 yını ha serey xu dekenê qulıkey beri. Xapıker remeno, vono:

- Ceni cenii! M1 rê ay qedumê m1 biyarı. Yow gıreyk1 ha qulıkey beri da. Biyarı ez aya gıra derako biko texte ow pey may u pi xu seru bışuyo.

Xapıker senê k1 ona vono, ay yowk1 cadı vono:

- Willay gıra serey mın o. Yenê serey mı dıra kenê.

Mêrek cadı serey xu têşoneno. Keno nêkeno serey y1 ber ra nêveciyeno ow b1 ber ra têdima remenê. Hini nêftonenê bi. Dawar zi derê moneno. Gay zi derê monenê ow bergir zi derê moneno.

M1 ra zuri, Allay ra raşt. M1 ‘elbi k1 helawi vıraştı. M1 berdı Cowzı, Cowzıcon dekerdı howzı. M1 weyrı ra zi bierdı Tawılı, Tawılıcon kerdı willı willı ow mı cordı ardı Qediştı, Qediştıcon zi pıştı u lıştı. **V.E: 1**

25. NÊWEŞEY LACÊ PAŞAY

Rocêk yow paşa lac xu ra vono:

- Şo dewon tebliqat bıki. Dewon ra bıgeyrı veynı durumê dewon senêno.

Lacê paşay cılê bergirê xu zên keno ow rayir kuweno. Rayir ra raştê yow qafili yeno. Owniyeno k1 yow keyna ha tede ya. Ek ya zi yow memleketo duri dı keyney yow paşa ya. Senê k1 keynekı ra owniyeno aşiqê keynekı beno. Qafile şıno, yo zi mırax keno. Lacê paşay rayir taqip keno. Yo zi zerey xu dı vono:

- ‘Eceba ına keynekı şı koca?

Lacê paşay şıno dewon tebliqat qıdêneno, yeno keye. Yeno keye mırax ra nêweş kuweno. Roc bı roc helyeno. Paşa cenıyey xu ra vono:

- Ceni, ıno lac çı nêweşi tede veciyaya? May y1 lacê xu ra piersena. Lacê ya vono:
- Ez qayil niyo sarey xu hewano. Topê leşey mı çızzeno.

Yow wext ra pey wer ra zi kuweno. Çındı şıno helyeno, qıdiyeno. Pi y1 yeno y1 hetı. Y1 ra vono:

- Lacê mı, çı dierdê to est o?

Lacê y1 vono:

- Leşey mı gıron biya. Ez nişno wardo.

Paşa ne hekim viedono ne ‘alim viedono, pêronı ono ser. Yo derê dermon nêveyneno. Hini teseley yını kuwena. Rocêk way yı şewı mirax kena. Yawaş wardena şına bıray xu owniyena. Owniyena kı bıray ya monê doşeki qalını dı zehifek aseno. Şına yı hetı vona:

- Bıray mı, bıray mı ino çı halê to yo, çı dierdê to est o? Bıray ya vono:
- Dierdê mı nino vatış.

Way yı owniyena sankı xeberi tede bîbê. Way yı vona:

- Hela vacı!

Bıray ya vono:

- Dierdê mı nino daru kı ez vaco. Way yı vona:
- Belku e bişnabo. Bıra vono:
- Way mı gurey to niyo. Keynekı vona:
- Bıray mı tı qey mı ra inon nêkenê. Ez semedê to xu erzeno zerey adiri. Bıra vono:
- Way mı, yow rocê kı filon roc to viri yeno ma şı tebliqat. Bentare dı hot-heşt seri dokowto. Dı carmêdi yow cenı bi. Eyo qafıle dı ez eya keynekı ra owniyaw, ez aşiqê eya keynekı biyo. Eyo roc ra kı mı ya nidiya. Mı rê biyo mirax. Eywe ra ez ini hali kowto. Ez keno nêkeno xıyalê mı dı ha mı dıma ya. E nêzono kom memleket ra ya. Ez pi xu ra çawa vaco? Keynekı cadı vona:
- Ez ımşu gurey to hal keno.

Keynekı malay sersıbay dı wardena, şına. Şına pi xu ra vona:

- Yow hekimê kı filon memleket dı est o. Ina nêweşi ra zono.

Paşay zi vato:

- Kom dermonê lacê mı veyno ez wırdi heqıbon altunon dono bıde.

Keynekı zi vona:

- Baba tigi altunon bıdı ma. Ez bıray xu gien şıno. Paşa vono:

- Keyney mı ko bıkuvo, ko çig bo, ko to rê zi bıbo dierd. Tı nişna cınaza zi biyara. Keynekı vona:
- Ez hal keno, ez ko çig biko.

Keyney paşay cadı dı heb bergiron têbestena. Wırdi heqibon altunon dekena ow bıray giena şına. Ha uta ha weyra, şınê, şınê... Şınê piersenê in qeyde in qeza memleketê keynekı sağ kenê. Bentare dı roci dekuwenê. Şınê yow memleketo zaf duri. Bıra way ra vono:

- Way mı, ma uta ğeribi. Kom ca dono ma?
Way yı vona:
- Hela tı uta vındı. E şo kıştey ina firmı dı yow ceyneka extiyarı est a. Ya xu rê peşm ra resne u çuwalon vırazena. Ez şo ya ra pierso.
Keyney paşay şına tı ra piersena, vona:
- Dapir, tı imşu ca bıda ma sebena? Dapirı vona:
- Gedey mı to ra aseno. Yow hokey odı yo. E teyna yo. E çuwalon vırazeno. E pey ini xu rê idarey xu keno. Çidi mı çını yo. Keynekı vona:
- Tı ca nêdona ma?

Dapirı hesê xu nêkena, çig nêvona. Yani se vaco, qısur mowni e nişno. Keynekı owniyena dapirı hesê xu nêkena ya zi şına heqibe ra altunon ana, vona:

- Dapir, e yow altunı don to. Dapirı cadı vona:
- Key mı key mısafiron o. Pêro pêşê xu dekena koçı. Koçı veşnena. Ey cayon pêro ponk kena, vona:
- Willay gedey mı yow qatey nıvinê mı teyna ya. Keynekı vona:
- Çig nêbeno. Ez bıray xu hetı rakuweno.

Dapirı şına toyn poton moton ona rakena. Lacekı benê serdı ronênê. Lacekı semedo kı umeyo memleketê keynekı, hini nêdekuweno cılı. Zerey xu dı vono:

- Key bo ez ya veyno. Keynekı vona:
- Bıray mı, sersıbay ez ıno bajar ra bıgeyro mavey uta durım senêno?
Sersıbay beno şına zerey bajari ra geyrena. Şına yow teni ra piersena, vona:
- Uta qehwey est i? Weyra yow ten vono:

- Est i feqet yow nişno kırya bıko.

Şına verê yow qehwi. Qehwey verini şenik i. Ek dı hirı teni ha tede romıştey.

Şına wayiri qehwi ra vona:

- Tı ini qehwey xu nêdonê kırya? Mêrek vono:
- Pêro têdi çier teni tede roşenê. Ez çawa bıdo to kırya? Keynekı vona:
- Ez yow altuna xışnı dono to. Tı howt roci bıdı mı kırya. Gurey to pey çini yo.

Mêrek cadı bero paconê xu ponk keno, zerey qulubi keno sey çılkı. Keynekı mêreki ra vona:

- Ek howt rocê mı pê kowti ez yowna altunı dono to.

Keynekı cadı dı tenon ra vona:

- Ez yowmey şıma dono şıma çay, şeker kenê belaş.

Heta inka indık zegini umeynı qehwe. Feqiri nişını qehwe. Keynekı ver dı zi çig dona bıde vona, wa pey çay borê. Xeberı cadı bajar dı vila bena. Herkes yeno qehwe. Milletı yomnon ra pêserdariyena. Eykı yenê pêro bentarey xu dı xeberi donê, vonê:

- Yo mêrdım ow yow ceni umey qehwedı hemme çi kierdo sebil.

Keynekı bıray xu ra vona:

- Şo weyra roşı. Kom ome wardı pay vacı, şıma çımonê mı ser umey. Ino çi şıma rê belaş o.

Laceki qatey cılon zi xu ra daya. Şıno yow kıştê kı dı roşeno. Awowkı way yı vato, eywa keno. Bıneykı guni dekuwena bıde.

Xeberı şına paşay ini bajari. Xeberı şına eya keynekı zi. Tı ra vonê:

- Yow mêrdımê kı omow qehwe dı çay belaş kerda. Yın zi vonê:
- Çawa inawa beno. Ina keynekı zi mırax kena. Piersena vona:
- Ini mêrdımı kom memleketray?

Derê beno mırax. Ya zi xu têbestena veciyena teber. Keynekı şına verê qehwi ro vêrena. Lacey senê tı ra owniyeno, vono:

- Willay ina keynek a.

Lacek zıq vındeno pıra owniyeno. Keynekı ageyrena yena beronê qehwi akena, rayna padona. Lacek zerey xu dı vono:

- E çawa ina keyna saĝko?

Ageyreno yeno keye. Way y1, y1 veynena vona:

- To sekierd bıray mı? Eyro hırıyo ma qehwe akerdo.

Bıray ya vono:

- Way mı, willay keynekı umey. ‘Eyni ya bi. Pacey qehwi akerdı, rayna paday ow ši. Way y1 vona:
- Bıray mı, tı zonê ya to ra vato se?

Bıray ya vono:

- Se mı ra vaco se? Way y1 vona:
- Bıray mı, to ra se vaco, bê ma xu rê xeberi bıdê. Ez beron akerde viedono. Tı umeyse xu dıma padı.

Lacek u way xu şınê ina keyna piersenê k1 ino bajar dı keyney yow paşa ya. Ino paşa zi zaf zor o. Lacek way xu ra vono:

- E şino key inı paşay. Way y1 vona:
- Şo feqet tı nêtebışyi bes o.

Lacek şino koşkey inı paşay. Owniyeno k1 berê koşkı akerdayey. Şino, şino, şinoo zerey koşkı. Ek yow bekçi zi vierdı çini yo. Keynekı y1 veynena, yawaş tı ra vona:

- Bê zere.

Lacek şino zere yemnon dı xeberi donê. Hal u hewalê xu yemnon ra vonê. Şına derê qehwe ana, çay ana. Paşa owniyeno k1 veng zere ra yeno, vono:

- Ino kom o? koşkı ra vengo ĝerib yeno.

Şino owniyeno k1 keyney y1 yow teni d1 xeberi dona, feqet têhetı ni. Veyndey ğızmkaronê xu dono, vono:

- Ini mêrdım kom o? veynêni ow tebişnên berên bierzên zindon. Ino kom o?

Ğızmkarê y1 yenê laceki benê dekenê zindon. Ino zindon sey biri yo. Hiri roci zindon d1 moneno. Way y1 vona:

- Kesin bıray mı tebişyaw. Key pi mı xerepya. Ez seko?

Wardena yaw qağıd d1 yazi nusena dekena cêbey xu ow yow helawiya zamonêni yani helawiya weşı vırazena. Ina helawi serê serey xu d1 ronena ow mehla ra mehla geyrena. Çarnena, çarnenaa şına verê berê paşay. Dona berê paşay ro. Ğızmkari paşay vonê:

- T1 vona se? Ya zi cadı vona:
- Qey paşay helawi nêwenê? E bena key y1 zi. Ez beno dono ğızmkaronê y1.

Yena zere helawi dekena monê noni. Yawaş destê keynekı tebişnena, t1 ra vona:

- Ez way laceki yo. Ez gerek biyo zere. Ina keynekı t1 ra vona:
- Mey zere to xenexnenê. Beni to ra aseno bıray to zi ha zindon do. Way laceki keynekı ra vona:
- Çig nêbeno. T1 cay zindoni mı nawı. Way y1 cadı xu vierdona war. Bekçi ya veyneno, vono:
- T1 şına sera? Weyra zindon o. Ya zi vona:
- Zaten zindoni rê hina xeyr şino. Şıma milletı erzenê zindon inka gestı ver teşnı ver mirenê. Mı xeyrê xu sebil vıla kerdo.

Way y1 senê şına weyra destê bıray xu giena t1 ra vona:

- Lezı ini cilonê mı xuradı. Şo keynekı veynı. T1 şo ez zono e sekeno.

Lacek cadı cilonê way xu xura dono. Cilonê xu zi dono way xu ow taşt xu seri sierdı roneno. Lacek zindon ra veciyeno. Şino eya keynekı ra vono:

- Ez veciyaw way mı ha zindon da, hayey to ma bo.

Lacek şino qehwey xu dı dewom keno. Way lacekı wendiş u nuştışê ya est o.
Ey qağıdo kı cêbey yado dona ey ğızmkari, vona:

- Ez keyney filon paşa yo. Çig bıbo mı, ina şıma rê nêmonena. Ez hevaley keyney paşa yo. Ini qağıdê berı bıdı paşay. Noney şıma rê zi nêmonena.

Ğızmkar şino hal hewal paşay ra vono. Paşa cadı vono:

- Şo tı ra vacı wa biyo diyar lezı! Keynakı yena cadı tı ra vona:
- ‘Aferin to rê, Ez hevalê keyney to yo. Ez ronışto ma xeberı da. To zi e eşto zindon. Bı çınd rociyo ma uta qehwe akerdo. Tı paşayı tı pey nêhesyayı? Ez umeyo kı e mısafirê şıma bo. To zi mı eşto zindon. Tı wayirê ini şerefi?

Paşa vono:

- Tı qısırê mı nowniya. Mı to nidi. Ğızmkari hama newe mı ra vonê. Mı to nidiyo. Mı va qey yow carmêd umeyo koşkı. Ina xeberı vıla mekı, şerefê mı meşıgnı. Ez namus biyaro deko zindon ez qıdiyeno. Tı mı ra çına wazena wa fermonê mı bıbo. Keynekı vona:
- E aş t nêbeno. Ez bergirê xu wenişeno direg şino key pi xu. Yeno sekeno wa to halê kı bıko.

Paşa wardeno ya dıma şino, vono:

- Way mı dadıkey mı, qalay tı fermonê mı nêveca, tı çına vona uğırê to do.

Paşa vono:

- Tı şına yow to dı est o, çını yo? Keynekı vona:
- Yow bıray mın o. Ha qehwi vierdo. Mı vato wa çay belaş bıdo şari. E zi yow keyney paşa yo. Tı senê yenê şerefê mı şıgnenê. Boni heqıbey mı ra pırê altun o. Ma mehêrê çigi ni.

Paşa owniyeno heqıbe raşta ra pırê altunon o. Paşa nêzono se bıko. Melul melul vındeno, keynekı ra owniyeno. Keynekı tı ra vona:

- Yo çi rê teyna e nêvono ney? Paşa vono:
- Çına? Keynekı vona:
- To ina keyna bıdaynı bıray mı belku pi mı zi çig nêvatêni. Paşa cadı vono:
- Wa oğırêto bo, qebul keno.

Yenê koşkî, paşa şino keyney xu ra vono. Keyna qebul kena ow xu têbestena bena veyvekî. Paşa heqibeykî zi altunon dono bîde, vono:

- Ini xelay zi tî gerg qebul bîka. Berî bîdî pi xu. Keynekî vona:
- Mî nêgiowtênî la keyney to ya. Bena veyvekey ma to îndî rica kerd, wa xelay to bo.

Şînê qehwe ey ğîzmîkari kî qehwe dî xebetiyenê îndey howt rocêna peron donê bîde, vonê:

- Howt rocêna behdu qehwe padênî.

Donê pîro rayîr kuwenê. Verey xu zi dî tenon erşawenê. Xeberî erşawenê pi xu rê. Dî tenî yî ra ver şînê pi laceki ra vonê:

- Keyney to yo lacê to ha yenê. Lacê to rê zi keyney paşay onê. Ha rayîray, ma verey yîni umey kî ma xeberî bîdê şîma. Şîma veyve ronênî kî heta yîni bî.

Yîni yenê kî çîna veynê. Paşa owniyeno kî lac omow xu. Veyvekî zi girowta arda. Howt roci veyve ronênê. Gurey yî qîdênenê. Çînd aşmî qîdiyeno. Paşa vono:

- Keyney mî ma ser nêdaw key pi to ro. Veyvekî vona:
- Baba tî zonê. Yo zi vono:
- Ez qarşî îna howley îni pi to dî seko?

Keyney yî pi xu ra nêvona kî lacê yani bîray mî aşîqê îna keyna biyo. Yo vono qey cara daya bîde. Paşa dîşmîşiyeno, vono:

- Ez seko?

Hîndî owniyenê kî pi u may bî lacê xu ra umey. Yenê kî meqsed ma wîrdî paşay ma yemnon ‘afu bîkê. Way laceki cadî şîna vierniyey yîni vona:

- Tî çîg nêvacê. Tî pi mî ra qalê zîndonî nêkê. Ey paşa zi vono:
- Tamom.

Yenê hîrî roci weyra benê. Pi laceki pi keynekî ra yani pi veyvey xu ra vono:

- Tî zi paşay. To ne e diyo ne zi to e veynaw. To îna keyney xu daya lacê mî e zi îna keyney xu dono lacê to.

Weyra eya keyna derê têbestenê bı altunon gienê şınê. Eyo paşa cadı vono:

- E to aqılê, to şerefliyêr, e yowna veyvı nêveyneno. Sermiyonê pêro key mı ti ya. To ma bela ra zi feletna. Tı umeya biya veyvey mı zi. Ma wırdi paşay zi bi mêrdımê yemnon. **V.E: 9**

26. HEŞ, LUY U VERG

Rocêk verg, heş u luy benê heval. Bentarey xu dı vonê:

- Ma bıbê heval, ma şê xu rê teyr u turur bıqşê ow ma biyarê borê. Verg vono:
- Liya wıllay pey teyr u turur ma mırd nêbenê. Ma şê çıdo pil bıqşê biyarê. Ma heta wesar xu pey wıye bıqê. Luy vona:
- Şıma zonê şıma vacêse e zi ko şıma dıma bıyo.

Vierg senê şıno xu dono bızı ro cadı qelebneno. Dı heb hırı hebin anê kenê qawırme. Qawırmey xu vırazenê dekenê doronê xu. Doronê xu pır kenê. Têdı qerar donê, vonê:

- Ma bê yemnon nêşınê qawırme nêwenê.

Luy zerey xu dı vona:

- Ez gerek yow fişkê kı bıko. Ez daymış nêbeno. Ez gerek şo boro.

Verg şıno hini hırı hemme hêz ra kuwenê. Verg vono:

- Ma hini serê doron nêakê? Luy vona:
- Ney ney bıray mı! Hama mendo. Gereg ma xu wesar resnê.

Luy şına yawaş fekê dorı akena. Xu dona pıro wena. Rayna serê ya sienona, vona:

- Hahoow! Yow veyndono. Yın zi vonê:
- Wawka luy eyo çına yo? Luy vona:
- Serey mı boro. Yow way mı ino cêraya barê kulfeti ver kowta. E şıno ya hetı. Verg u heş vonê:
- Şo şo gunek a. Çıg nêbeno şo.

Şına fekê dorı akena gelêkî bena war ow ageyrena yena. Heş u verg vonê:

- To sekerd? Ceni xu rê feletiyay. Derê ow gedeykî bî. Heş u luy vonê:
- Şıma nomey yî çına pıra na? Luy vona:
- Ma nomey yî “Fek akerde” pıra na.

Luy semedo kî fekê dorı akerde verdaw fenikerey kena. Eywe ra ey nomi yın ra vona. Heş u luy zi fehm nêkenê, vonê:

- Ya willay nomey yî zaf weş niyo. La yın xu rê zonê.

Luy dî-hirî roci vîndena. Rayna şına weyra. Veyndona, vona:

- Ha haa! Şıma vonê se liya liyaa! Serey mı boro. Heş u luy rayna vonê:
- Wawka luy sebî? Luy vona:
- Willay way mîna binî. Ya zi barê kulfeti ver kowta. E şıno yeno.

Luy şına dorı ra qawırme wena, wena nême kena. Mirdî bena yena. Heş u verg vonê:

- Wawka luy to sekerd? Luy vona:
- Mî gureya dî. Derê gedeykî bî e ageyrayo umow. Heş u verg vonê:
- Şıma nome çına pıra na? Luy vona:
- Ma nomey yî “Nêmekerd” pıra na. Heş u vierg vonê:
- Liya willay nome weş niyo. Luy vona:
- Willay e nêzono. Yın vato wa eywa bo.

Luy yena keye. Çier-ponc roci vîndena. Rayna tewey veyşoney gîena. Rayna veyndona. Heş u vierg vonê:

- Ina ray sebî? Luy vona:
- Ina ray way mîna şenîkî gede ardo dînya. Yow çınıyo derê ğızmet bîko. Heş u vierg vonê:
- Şo şo çig nêbeno. La ma gesti ver mierdi. Luy vona:
- E şıno yeno. Ma ko şê serê dorey xu akê. Yın zi vonê:
- Tamom.

Luy şına vîndena hetê serê meğrebi yena. Yın vonê:

- Wawka luy to sekerd? Luy vona:
- Ma ši yarê zi yow gedê bı. Yın vonê:
- Ina ray şıma nome çına pıra na? Luy vona:
- Ina ra ma nomey yı “Pakalêz” pıra nayo.

Qawırme semedo kı qıdiyayo, eywe ra luy ey nomi vona. Yın vonê:

- Ini nomey se ferqli. Luy vona:
- Willay bıray mı e nêzono. De yını xu rê pıra nayo. E nêzono. Yın zi vonê:
- De roc bı hadi hama şê serê dorı akê.

Luy ına ray hini nişna fenıkerey bıko. Şınê weyra owniyenêkı ek serê dorı akerdayow. Ek dorı zi ha weyra kowtaya. Yın cadı vonê:

- Kom omeyo wierdo? Yow nêzono ma uta dekerda ‘erd. Luy vona:
- Belku yoyı ma taqip kerdo. Heş yawaş viergi ra vono:
- Ina luy dı fişkê kı est a. Wa ya nêzonabo bê ma şê tıncı dı xu dierg bıkê.
Komi vırtıgı kiedıse ey vierdo. Heş vono:
- Hama şê tıncı dı rakuy. Luy vona:
- Liya willay mı veroncıkê koy ra kê veşenê. Heş vono:
- Ney! ma hırı hemme rakuwenê.

Behdu owniyeno ney, vono:

- Way mı, ma hırı hemmın ra yoyı ıno qawırme wierdo. Ma tıncı ra rakuwenê
komi vırtıgı xu ro kerdı ey qawırme wierdo.

Luy qulquzyena. Heş tı ra owniyeno, vono:

- Willay tı nêşına.

Vierg u heş luy dekenê bentarey xu ow rakuwenê. Xu aqılıyenê ek şıya monê vergı dı vırtıgı kerda ow cay xu dı rakowta. Luy heşi ra vona:

- To ra aseno. Bow mı to ra vabı. Verg vono:
- Liya willay e niyo. Yow hiley kı est o. Kı ezose hon to rê pizey mı veng o.
Heş vono:
- Ê willay bıra gerek tı nibını.

Weyra yın yemnon vındarnenê, heş vono:

- Vındı maveyni ma sekenê. Luy vona:
- Bê ma vazdê ma ra ver pey deri dı bızı est i. Ma veyşoni ma şê xu pey bızon mırdkê.

Vierg cadı vazdono erziyeno war money yı qerefiyeno. Ek orte dı bızı çın i. Welençağê kı zi heşi dı ana. Wırdı çımê heşi zi kor benê. Heş u verg vonê:

- Ma sekê?

Luy remena şına serê darı. Heş u viergi ra vona:

- Willay e şıyo serê darı. E nişno çig bıko. Vierg vono:
- Bê warey bê ma xu rê dost bê. Sey veri ma şê bızê kı bıqşê biyarê. Luy vona:
- Hêê! E biyo warey tı mı bıqşê borê. Willay e nino.

Vierg u heş ken nêkenê nişnê ya serefinê. Luy şına seyey kera dı xu dierg kena. Boçey xu ra owniyena. Boçey xu bena ana, vona:

- Boçı niya kê vonê qey gezi yo. Lingi nê kê vonê qey şımşımiki. Seydonê kı çınıyo xu rê bıqşo.

Hındı owniyena kı yow serdonê kı tıfing kera siena. Raykı dı erziyena. Xu weyrı ro dona xu weyra ro dona. Remena şına zerey qulı. Zerey ya vona, kulpo kulp... Çıgı tiersena, vona:

- Boçı niya kê vonê qey patil a. Lingi nê kê vonê qey tokilo tı ra gıreydaw. Haye nêbı seydar mı bıqşo.

Erziyena remena, şına. **V.E: 9**

27. LACO FEQİR KEYNAYA ZENGİNİ

Zamonêk yow lacek aşiqê keyney paşay beno. May xu ra vono:

- Tı gerek şa mı rê keyney paşay bıwaza. May yı vona:
- Lowo! Keyney ağay konca ya, ma koncay? Oğıl keyney ağay pey penir, çay ara kenê. Ma nêzonê çay çına ya. Çig key ma dı çını yo. Ya yow şomey

meyiton dono ma ya zi yow sedeqey xu dono ma. Ma gılgıl wenê. Tı mı benê key ağay ez pey çına şo ağay dı xeberi bıdo. Lacek vono:

- Tı şo ek cewabê to dase ageyrı bê.

Ceynekı hiri roci hiri şewı biermenena. Riya nigeno kı şo key ağay. Lacê xu ra vona:

- Ini cılı kı mıray, ez pey ini cılon şo hızurê ağay ko ez seko? Lacek vono:
- Ek qeder bıbo, yow potı zi to ra bo ağa vono qey kurkey pêxemberon a.

Ceynekı wardena xu têra pêşena, şına. Hesronê xu heta weyra warkena. Şına dewon ra geyrena key ağay. Yena nızdey key ağay. Ağa hındı owniyeno kı yow cenı ha yena. Ağa şıno veri beri vındeno, ceynekı yena tı ra vono:

- May mı tı xeyr umeya. Ceynekı vona:
- Xeyri mondı bo. Ağa vono:
- Bê ma şê diyar. Bê şo kıştey cenıyon.

Ağa veyndey ğızmkaron dono, vono:

- Bêrên ina ceynekı berên kıştey cenıyon.

Ğızmkari yenê ya benê. Ceynekı şına yını hetı kı pêro têbestey, xemelnayey. Kı pêro mexmelê yın sıpi. Ek sofrey yını hetan nêzo kora ronayow. Ya zi xu pêranona. Cenı yenê ver ra koftê ya geni, benê serê sini. Ceynekı ındıkê kı şermayena nişna yow loxmey çi boro. Keynekı vona:

- ‘Emey bê non borı.

Keynekı ya vera geyrena, ya zor yow loxme wena. Ağa yeno yın hetı vono:

- Gurey ina cenı bı mı est o? Ek çınıyose ez ageyreno şıno. Ceynekı xu verdi cenıyey paşay ra vona:
- Xonım, wıllay wa bıyo zere. Gurey mı bı yı est o.

Paşa yeno zere. Ceynekı ra vono:

- May mı meşermayi. Çına to rê lazım o? Vacı wa peyda bıê.

Ceynekı xu vera owniyena. Zerey ya teng bena. Nêzona vaco nêvaco. Verey xu tadona ağay, ağay ra vona:

- Willay kı Allay kierda bena. Ez semedê ina keyney to umeyo. Ağa vono:
- Berê mı akedayow. Lacê xu biyarı çımonê mı ser. Nêbo zi rayna zi tı may mın a, tı way mın a. Tı çımon ser umeya. Şo hırı roci vındı ow bê.

Ya dona pıro şına. Şına verê lacê xu. Hal mesela derê vona. Lacek may xu ra vono:

- Tı xu meqehrı. Yın to ra vacê ney ageyrı bê.

Hırı roci qıdiyeno rayna şına. Şına weyra, yın tı ra vonê:

- Yow çinêbı todı biyo. Ceynekı vona:
- Willay yow gedey mı teyna yo. Ağa vono:
- Ez sersıbayna ra kı pawey to yo. ‘Eyni e şını cay kı mı de’hwey kı pê ardênı e nişiyoy. E keyna dono to. Barê to zi çını yo. To sekerdse wa keyney mı zi away to bıko. Allay kerdase bena.

Ceynekı zerey xu dı keyf ra nêzona vaco se. Çıgı keyf kena. Ya vatên ko keyna nêdê mı. Ağay ra vona:

- La to keyney xu ra vato? Ağa vono:
- Keyney mı, mı ra vato baba tı vacêse eywa ya. Keyney mı, mı ra vato tamom. Feqet yow şertê mı to ra est o. Ceynekı vona:
- Şertê to çına yo?
- To keye dı çına wierdse wa keyney mı zi ey boro. To çı kar kerdse wa keyney mı zi ey kari bıko. Şo filon roc bê. Dı tenon zi xu dı biyarı.

Eyo roco kı ağay vato eyo roc yeno. Şına sey xu dı heb ceniyon vera geyrena. Yın zi ya nışıgnenê. Ya vona:

- Kê çına xu dı benê? Ini cenı vonê:
- Bê ma şê, hela wa barê to bowliko. Ma to dı bi xu rê bigi. Ya vona:
- Çıgı mı çınıyo kı ez pey bigiyo. Qatê kı cılı mı bıgırowtên, mı xu dı bıbirdênı mı rê bes bı.

Donê pıro şınê. Ağa yın veyneno. Ğızmkaronê xu ra vono:

- Semedê ini ceniyon ow keyney mı ey estoron biyarên teber. Yowkı keyney mı wenên. Dı hebi zi ğızmkarê şıma dı yenê.

Sındoqey veyvekı zi estoron siernonê. Piya veceno toyn peron zi dono bı de, vono:

- Ininon zi berı xu rê pey idare bıkenı heta wesar. Wesar ra pey lacek şıno xebeiyeno şıma xu pey wıye kenê. Keyney mı, feqet yow şertê mı to ra zi est o.

Keyney ağay vona:

- Şertê to çına yo baba? Ağa vono:
- Gereg yow kelima zi fekê to ra nêvecıyo. Halê ini insonon zi çawayo veynı. Wa to dı fehşey çınêbo.

May laceki weyra biermena. Wenişenê bergironê xu yenê keye resenê. Ğızmkarê ağay şınê low destê dapırı ra donê. Tı ra xatır wazenê, vonê:

- Ma şıma ardi. Ma hini gereg şê. Dapırı vona:
- Bêrênı ma çi borê hema şêrênı. Ğızmkari vonê:
- Ma çi xu dekerdo heqıbe, ma xu dı ardo.

Ğızmkari wenişenê bergironê xu rayır kuwenê, şınê. Dapırı lacê xu ra vona:

- Gedey mı tıga şê xu rê qatêk cılon biyarê. Ka tı dı roci xuradê. Ka ma to rê bışuy ow ka tı rayna berê bıdiêrdê.

Veng şıno keynekı. Keynekı cadı yena monê beri vona:

- Dapır, şıma nêşê cılonê yoyi niyarê! Kı mı ıno mêrdım gırowto, mı bê cılon gırowto. Wa cılon yoyi ra nigıyo. Mı herçi şıma qebul kierdo. Alla rızqê ma dono. Tı qey xu qehrnena.

Veng şıno laceki lacek ageyreno, yeno keye. Beno sersıbay dapırı wardena kı çig çınıyo sêpare rono. Keynekı yawaş ber akena kı dapırı ha çig hedernena. Keynekı şına verê ya vona:

- Dapir, tı çig nêpowca? Loxmeykı non u mast estose biyarı ma borê bes o. K1 mastê to çiniyose ey noni biyarı e çig nêvono. Dapirı b1 biermayış vona:
- La keyney mı! Keynekı cadı vona:
- Çig nêbeno dapir, ez umeyo monê şıma e zi gerez sey şıma bıbo. Ez keyney ağa yo. Ez fermonê xu veco? Howt dewi binê destê pi mı dê. Ma mêrdımı fehşı ni. Qey Alla rızqê ma nêdono?

Vıstoriye ya; keyney ağay u ağay rê satım dehun kena, veyndey Allay dona vona:

- Ya Rebbi, mela ina keyna ow mo ağa çıray tengı niveynê. Ya Rebbi tı yın ra razi bê. Ina reheteya k1 daya mı. Ez ne yoyi vera geyraw ne zi yın mı ra çig waşt. Keynekı mı rê ‘era geyrena.

Ina keyney ağay mawa viernena. Ağa zi ge ge yın siedı owniyeno. Wexto k1 keynekı şına key pi xu pi ya, ya şiret keno. Lacek zi vera, vera, veraa xebetiyeno. ‘Eylê yımı benê. İdarey yımı rınd beno. Mıradê xu dı şa benê. **V.E: 9**

28. MÊRDIMWERI

Beno, nêbeno. Allay pillêr yow çinê beno. Yow ceynekı mêrdey ya mıreno. Yow mudet ra pey Alla yow geda dono bıde. Ya nêzona k1 eya geda mêrdımwer a, yani dêw a. Ina geda pillı bena may xu wena. Yow bıray ya zi est o. Bıray ya yeno k1 may y1 weyra niya. Nêzono k1 may y1 sebiya. Owniyeno k1 way y1 indêna xışın biya. Xu b1 xu vono, sekerdose way mı kierdo. Way mı zi pi mı şıya. Lacek serey xu gieno mo keye ra şono. Ina geda vera pil bena çıgı mêrdımon wena eya dewı hini kor kena.

Rocê k1 lacek ageyreno, vono:

- Hela e şo mavey ma way mı est a, çini ya.

Yeno k1 çına veyno. Ek way y1 biya indey heşı. Way y1 veyndey bıde dona, vona:

- Bê bê bıray mı.

Lacek serê bergiri do. Mêrdımwerı vona:

- Bıdı mı ez bergirê to bero gireydo.

Mêrdımwerı bena bergiri gıreydona. Cadı ńıngê k1 kal giena wena ow yena diyar. Bıray ya t1 ra xowf keno. Lacek t1 ra vono:

- Bergir konca yo? Mêrdımwerı vona:
- Bergir hıniyo howş do.

Mêrdımwerı rayna şına warey. Yena diyar k1 fekê ya rayna quçê guni yo. Lacek tiers ver nişno biremo zi. Yo zi şono howş owniyeno k1 bergirê y1 wiedo, yow hilalê k1 mendo. Lacek zaf tierseno zerey xu dı vono, mela e yow awayk1 biremo. Mêrdımwerı ra vono:

- E şono serê boni. Ez ınka yeno. Mêrdımwerı vona:
- Şo bıneyk1 luli bıcenı wa vacê ına dewıdı şênayi est a.

Şono luley xu gieno mısası ro keno. Va zi yeno dono luli ro. Va senê dono luli ro luli ğurr, ğurr! veng vecena. Ya zi vona qey bıray ya luli ceneno ow dınya yena pêser. Halbıka lacek remeno, remeno k1 remeno. Mêrdımwerı yena k1 yow serbondı çini yo, vona:

- Hım keno gımm keno. Boyey mêrdımı ğeribi uta yena.

Xubikê k1 qısti ra ınawa kena. K1 bıray ya cay k1 ra veciyo biyo. Owniyena veng cay k1 ra nino. Dona bıray xu dıma. Şona y1 dıma kuwena. Uta weyra, uta weyra y1 veynena. Y1 dıma kuwena y1 resena. Bıray ya şono serê darı. Lacek şono serê darı dı dehun keno. Rayk1 dı owniyeno k1 yow dêwê k1 ome. Dêw yeno mıseletê ya beno. Inê dêwi pêro lefiyenê donê pêro yo zi cadı remeno xu feletneno.

Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbê k1 ‘esiri vıraştı. Herkesi ğıştey xu day pıro, mı zi ğıştey xu day pıro ğıştey pêronı kakot bi. **V.E: 13**

29. ‘ICUR

Yow est o, yow çini yo. Allay xışnêr yow çini yo. Rocêk ceyney yow mêrekı mêrdey xu ra yow ğızmkar1 wazena. Mêrek şono ‘eyni yow ğızmkarê k1 ono. Xubıkı k1 ın ğızmkar keyna niya, lac o. Mêrek nêzono k1 carmêd o. Xu dekerdo

qılıfê ceni. Yo zi nêzono, keyney y1 zi nêzona. Vono qey mı ğızmkara ceni ğırowta. Ceniye y1 musena k1 carmêdo feqet mêrdey xu ra nêvona. Ino mêrek zi çerçi yo.

Rocêk ino mêrek şono çerçiyey ow yow mêrdım ğırbestıg dı çıg dono bide. T1 ra vono:

- M1 to rê çi dekierdo ino ğırbestık. Key k1 t1 veyşon bi xu rê borı.

Mêrek şono keye. Yow keyney inı mêreki bena. Zowbina gedey y1 çın i. Mêrek yeno keye. Çi onê ronênê. Keynekı pi xu ra vona:

- Baw yow ğırbestıgê k1 ha uta yo. Pi ya vono:
- Ğırbestıgê çınay? Keyney y1 vona:
- Willay e nêzono. Pi ya vono:
- Hela biyar mavey.

Nêzonê k1 kakotey mêrdımı ya. Ek kakotey yow meyiti kuta dekerda zerey poton. Onê dekenê monê noni ow piya wenê. Keyney y1 inı kakoti ra hemila veciyena. Pi ya vono:

- Ino çıyo keyney mı? Keynekı send onena, vona:
- Willay mı çıg nikerdo. Billay mı çıg nikerdo. Pi ya vono:
- La ino çıyo? Keynekı vona:
- Baw, to viri yeno, t1 şı çerçiyey? T1 umeyk1 yow ğırbeste to xu dı ardo. M1 zi eyo akerd, ma pey non wierd. E nêzono eyo çına b1. Awey bezrıkon çıg b1. Ma zi ğırow wie. Ey vêşêr mı çıg niwerdo.

Şewı ğaybone ra fekê eya keynekı ra yow ten veciyeno. Keynekı owniyena k1 yow masew. Keynekı şoq dı monena, weyra ğerexyena. Keynekı wardenı, tiersena nowtona yoyi ra vaco. Rocê k1 mısafırı yenê key y1. Cironê yın zi yını reydı yenê. Zerey keyi tıqlım tıqlım beno. Eya ğızmkarı zi yın rê mason powcena.

Cironê y1 çerçi ra moniki vono:

- M1 yow çıg ino keye dı diyo. Yo vono:
- To çına diyo? Vono:
- Ina ğızmkara k1 şıma ğırowta keyna niya, lac o. Çierçi vono:

- T1 çı zonê k1 ceynek1 niya? Vono:
- E vono qey k1 ceynek1 niya.

Eyo mase zerey yow nalbeki ra xu erzeno qayme. Ey cim'eti ra vono:

- Cironê to rašta vono. Ey ğızmkarê to cenı niya, carmêd o. Ez terefê Allay ra howt asmêni ra umeyo, fekê keyney to ro veciyaw ow ez umeyo dınya. Ez ne mase yo, ne zi inson o.

Pêro cim'et mat moneno. Herkes ğızmkarı ra owniyeno. Ğızmkarı vona:

- Ez cenı yo. Şıma qey mı ra owniyenê. Mase vono:
- Ma gerek pêro xu zıt bıkê. Ğızmkarı vona:
- Emon, hewar ez cenı yo. Ez çawa xu zıt bıko?

Milletı masi ra owniyena şoq dı monena. Wayirê keyi cadı şono cılonê ğızmkarı veceno k1 ek cenı niya, ek carmêd o. Wayirê keyi ğızmkarı ra vono:

- T1 nonê mı wenê ow tı namusê mı dı kaykenê. Dono pıro ğızmkarı zi ow cenıyey xu zi tivierdı kışeno.

Ino mase behdu asmên ro şono qayme. Nomey yı zi 'Icur pıra nonê. **V.E: 8**

30. PİR U PİSİNGI

30.1. PİR U PSİNGI (Versiyono 1.)

Cêk ben, cêk nêben. Yow pır, yow pısingı bena. Pırı pısingı ra vona:

- Şo şıtê ma omênkı, bê.

Pısingı şına. Kena nêkena nışkena adır weko. Pısingı mizey xu kena adır ro. Şıtê xu wena. Dona pıro şına pey kuari. Pırı yena k1 pısingı adır kerdo howna. Cadı vona:

- Pışey, pışey, pışey!

Pısingı yena. Pırı darey dona boçey pısingı ro. Boçey pısingı cıra kena, vona:

- T1 heta şıtê mı niyara, ez boçey to nêdona.

Pisingı dona pıro şına monga ra vona:

- Monga, monga şıt bıdı mı. Monga vona:
- Şo vaş biyar bıdı mı. Pisingı şına miergı ra vona:
- Miergey, miergey vaş bıdı. Miergı vona:
- De şo awkê kı biyar mırokı. Pisingı şına yeni ra vona:
- Eynı, eynı aw bıdı mı. Eynı vono:
- Wa ceni bi ser mı dı kaybik. Şına keynon ra vona:
- Bêrên ser eyni dı kaybıkên. Wa eyni awk bıdo mı. Ez aw bena dona merg. Mergı vaş dona mı. Ez vaş bena dona ‘Edı. ‘Edı şıt dona mı. E şıt bena dona pırı. Pırı wa boçıkey mı bıdo. E şino veyvey key xalon. Keyney vonê:
- Şo ma’r sowlon suron biyarı. Pisingı şına solderzi ra vona:
- Solderz, solderz sowlon suron bıdı. Solderz vono:
- Şo hakon mı rê biyarı. Şına kergon ra vona:
- Kergey, kergey hakon bıdı. Ez hakon bena dona solderzi. Wa solderz sowlon suron bıdo. E sowlon suron bena dona keynon. Wa keyney serê eyni dı kaybıkê. Wa eyni awk bıdo mı. Ez aw bena dona merg. Merg vaş dona mı. Ez vaş bena dona ‘Edı. ‘Edı şıt dona mı. E şıt bena dona pırı. Pırı wa dımqolıkey mı yani boçıkey mı bıdo. E şino veyvey key xalon. Kergı vona:
- Şo qut biyar bıdı ma. Ma hakon donê to.

Pisingı şına qut ona dona kergon. Kergi hakon kenê. Şına hakon dona solderzi. Solderz sowlon suron don cı. Şına lastikon suron kena keynon pay. Yen ser yeni ra kaykeni. Yeni awk don cı. Ya awk bena dona merg. Merg vaş dona cı. Vaş bena dona ‘Edı. ‘Edı şıt dona cı. Şıt gına dona pırı. Pırı boçey ya dona, ya zi şına veyvey key xalon. **V.E: 15**

30.2. PİR U PSİNGİ (Versiyonê 2.)

Beno, nêbeno. Cay kı çig çınê beno. Allay pillêr çig çınê beno. Yow pırı bena. Yow zi pisingı bena. Pırıkı şına monga çır kena. Şıt tı ro kena bena adıri sienona. Pırı pisingı ra vona:

- Pışey şitê ma weş qaytekı wa pey nêşo. Ez şono serboni, ez yeno.

Pisingı şona şıt wena, wena, wena qidêna ow remena şona. Piri yena war owniyena kî quşkone dî çig çini yo. Veyndey pisingı dona, vona:

- Pışey şito kî quşkone do konca yo? Pisingı vona:
- Mî niwerdo. Piri vona:
- La komi wierdo?

Piri pey xu ra darey vecena dona pisingı ro boçey ya dıra kena. Pisingı vona:

- Pirey, pirey boçey mî bîdı. Ez xu rê şono veyvey xalon. Piri vona:
- Şo şîtê mî biyarî.

Pisingı şona monga ra vona:

- Monga, monga şıt bîdı. Monga vona:
- Şo vaş biyarî.

Pisingı şona miergı ra vona:

- Miergey miergey vaş bîdı. Ez vaş beno dono monga. Wa monga şıt bîdo mî. Ez şıt beno dono piri. Wa piri boçey mî bîdo mî. Ez boçey xu gieno şono veyvey xalon. Miergı vona:
- Şo mî rê aw biyarî.

Şona eynî ra vona:

- Eynî, eynî aw bîdı mî. Eynî vono:
- Wa keyneki bi mî seru kaykê. Pisingı şona keynekon ra vona:
- Keyney, keyney bêrên ser eynî dî kaybîkên wa eynî aw bîdo mî. Ez aw bîdo miergı. Miergı wa vaş bîdo mî. Ez vaş bero bîdo monga. Monga wa şıt bîdo mî. Ez şıt bero bîdo piri. Wa piri boçey mî bîdo mî. Ez boçey xu bigiyo şo veyvey key xalon. Keyney vonê:
- Şo solderzi ra ma rê sowlon biyarî. Şona solderzi ra vona:
- Solder, solderz sowlon bîdı mî. Solderz vono:
- Şo mî rê hakon biyarî. Pisingı şona kiergon ra vona:
- Kiergey, kiergey hak bîdı. Kiergi vonê:
- Şo ma rê qut biyarî. Şono kuari ra vono:

- Kuari, kuari qut bıdı mı. Kuari vono:
- Bê pey simer mı rêxı bıkı.

Pısingı simer u rêxı timon kena. Kuari tıra dona. Kuari qut dono bıde. Qut bena dona kiergon. Kiergi qut wenê. Hakon donê bıde. Ya hakon bena dona solderzi. Solderz sowlon dono bıde. Ya sowlon bena dona keynon. Keyney serê eyini dı kaykenê. Eynı aw dono bıde. Aw bena dona miergı. Miergı vaş dona bıde. Vaş bena dona monga. Monga şıt dona bıde. Şıt bena dona pırı. Pırı boçey ya dona bıde. Ya zi boçey xu giena şona veyvey xalon. **V.E: 2**

30.3. PİR U PSİNGI (Versiyonê 3.)

Yow pırı bena. Yow zi pısingey ya bena. Pırı semedo kı şıtê ya hama germıno geltı nierzena şıti ser. Akerde verdona şona pısingı ra vona:

- Şo veynı şıt biyo serdın ya ney.

Pısingı şona ownına zerey ya şıt şona, gena ey şıti wena. Dışmışiyena vona:

- Ko pırı mı ra bıcirgiyo, tiersena. Mizey xu erzena ‘erd. Vona wa vaco qey, şıt bıla biyo.

Pırı yena ownına kı şıt niaseno, ek bıla biyo. Pırı hini ownına darey dest kuwena. Boçey ya giena darey dona pıro. Boçey ya dera kena. Nızdı ra zi veyvey xalê pısing o. Pısingı pırı ra vona:

- Boçey mı bıdı. Veyvey xalê mı est o. Ez şono veyvey xaldê xu. Pırı vona:
- Tı hetanê şıtê mı niyara ez boçey to nêdono. Key kı to şıtê mı ard, ez ay çağ boçey to dono.

Şona piersena, vona:

- Sılomo’eleykum. Vonê:
- ‘Eleykum sılom. Vona:
- Şıt kora dı est o? Vonê:
- Monga dı est o. In cêr dı yow monga est a. Şo ya ra bıwazı.

Namey ina monga ‘Ed a. Şona ‘Edı ra şıt wazena. Şona monga hetı, vona:

- ‘Edey, ‘Edey toyn şıt bıdı mı. Ez beno dono pırı. Pırı boçey mı dona. Veyvey xaldê mı est o. Ez şono veyvey xaldê xu. ‘Edı vona:
- Şıt inka mı dı çini yo. Şo miergı ra vaş biya. Ez vaş boro, wa şıtê mı biyo. Ez ko şıt bıdo to. Tı ko bıda pırı boçey xu bigiya ow ko tı şêra veyvey xaldê xu.

Pısingı şona miergı hetı, miergı ra vona:

- Miergey, miergey vaş bıdı mı. Ez vaş beno dono ‘Edı. ‘Edı şıt dona mı. Ez beno dono pırı. Pırı boçey mı dona. Veyvey xaldê mı est o. Ez şono veyvey xaldê xu.

Miergı pısingı ra vona:

- Ez teyşono aw çini ya. Helal hazır varon çini yo. Mı rê aw biyarı, ez vaş dono to.

Pısingı şona eyne ser. Eyni ra vona:

- Eynı, eynı hela xeyrê xu aw bıdı mı. Ez aw beno dono miergı. Miergı vaş dona mı. Ez vaş beno dono ‘Edı. ‘Edı şıt dona mı. Ez beno dono pırı. Pırı boçey mı dona. Veyvey xaldê mı est o. Ez şono veyvey xaldê xu. Eynı vono:
- Willay eyru keyfê mı çini yo kı ez aw bıdo to. Wa keyney bi serê mı dı kaykê. Wa keyfê mı bıbo weş. Wa çimey mı ra aw bızeydiyo, hama ez aw bıdo to.

Pısingı nara şona keynon ra rica kena, vona:

- Bêrên xeyrê xu serê eyne dı kaykêni. Wa eynı aw bıdo mı. Ez aw beno dono miergı. Miergı vaş dona mı. Ez vaş beno dono ‘Edı. ‘Edı şıt dona mı. Ez beno dono pırı. Pırı boçey mı dona. Veyvey xaldê mı est o. Ez şono veyvey xaldê xu. Gedey vonê:
- Sowlê ma çin i. Ma warway. Ma bi kaykê lingê ma decenê ow ‘eybo zi.

Pısingı şona dıkon. Wayirê dıkonı ra vona:

- Mı rê lastiki suri lazım i. Dıkonê to dı est i? Wayiri dıkonı vono:
- Mı dı lastiki suri est i. La to dı perey est i? Pısingı vona:

- Perey mı çın i. Wayiri dikoni vono:
- Ek perey to çını şo mı rê hakon biyarı. Tı çındı hakon biyara ez ındı sowlon dono to.

Pısingı howna ageyrena yena keye. Yena hakonê pırı tırawena. Ay hakon bena dona wayirê dikoni. Dikon ra sowlonê suron giena dona gedon. Gedey yenê serê eyni dı kaykenê. Çımey eyni ra aw yena. Eynı aw dono bıde. Aya aw bena dona miergı. Miergı vaş dona bıde. Vaş bena dona ‘Edı. ‘Edı şıt dona bıde. Şıt bena dona pırı. Pırı boçey ya dona. Şona veyvey xaldê xu. Heta şona veyvey xaldê xu ownına veyve qedyaw. **V.E: 27**

30.4. PİR U PİSİNGI (Versiyonê 4.)

Cêk beno, cêk nêbeno. Yow pırı bena, yow pısingı bena. Ina pırı şına dawarê xu çır kena. Şına şıtê xu omên kena, kena mast. Xu pey wıye kena. Rocêk şıtê xu teber ra xu viri kena ow pısingı yena şıtê ya wena. Pırı yena bıde owniyena, vona:

- Ek kierdose pısingı kierdo. Mı hama newe ita rona.

Şına rayna şıt ona cayı dı ronena. Owniyena rayna pısingı umey. Şına darey giena dona boçey pısingı ro, boçey pısingı dıra bena erziyena weta. Pısingı vona:

- Pirey, pirey to sekerd? ‘Eyni e şını veyvey xalon. Boçey mı şı e çawa şıno veyvey xalon? Pırı vona:
- Tı heta şıtê mı tapa niyarase e boçey to nêdono. Pısingı vona:
- Mı şıtê to wierd. Ez şıtê to koca ra biyaro? Pırı vona:
- Willay e nêzono. Tı koca ra ona xu rê biyarı. Tı niyara ez boçı nêdon to.

Pırı pısingı ra vona:

- En cêr dı yow mongey kı est a. Nomey ya ‘Ed a. Şo ya ra şıt bıgi biyarı. Ez boçey to dono to. Pısingı vona:
- Neyse, e tasey xu bigiyo şo. E xu rê şo tı ra rica bıko mela şıt bıdo.

Pısingı şına ‘Edı hetı, vona:

- ‘Edey, ‘Edey şıt bıdı mı. ‘Edı vona:

- Tı şıt pey sekena? Pısingı vona:
- Willay ez şıt beno dono pırı. Wa pırı zi boçey mı bıdo. Ez şıno veyvey xalê xu. ‘Edı vona:
- Ez şıt dono to yalanız tı gerek şa mı rê vaş biyara. Ez vaş nêwırose ez çawa şıt dono to?

Pısingı şına cay miergı. Mergı ra vona:

- Miergey, miergey tı vaş bıdê mı. Ez vaş beno dono ‘Edı. Wa ‘Edı şıtı bıdo mı. Ez şıt bıdo pırı. Wa pırı boçey mı bıdo mı. Ez şo veyvey xalê xu. Miergı vona:
- Ez vaş dono to. Feqet tı aw bıdı e boro. Ez aw boro kı ez vaş bıdo to.

Pısingı şına ser yow eyni. Eyni ra vona:

- Eynı, eynı aw bıdı mı. Ez aw bero bıdo miergı. Wa miergı vaş bıdo mı. Ez vaş beno dono ‘Edı. Wa ‘Edı şıtı bıdo mı. Ez şıt bıdo pırı. Wa pırı boçey mı bıdo mı. Ez şo veyvey xalê xu. Eynı vono:
- Ez aw dono to. Yalanız şo mı’r ‘eylon arêkı. Wa ‘eyli bi ser mı dı kaybıkê, wa hewey mı biyo kı ez çıme ra aw zêdı veco.
- Pısingı şına keyon ra ‘eylon arê dona, vona:
- Bêrên ser eynid kaybıkên, mela eyni aw bıdo mı. Yın vonê:
- ‘Eylê ma sowlê yın çın i. Şo derê sowlon biyar wa bi kaybıkê.

Pısingı şına solderzi hetı, vona:

- Solderz, solderz sowlon bıdı. Ez beno dono ‘eylon wa ser eynid kaykê. Wa eyni aw bıdo mı. Ez aw bero bıdo miergı. Wa miergı vaş bıdo mı. Ez vaş beno dono ‘Edı. Wa ‘Edı şıtı bıdo mı. Ez şıt bıdo pırı. Wa pırı boçey mı bıdo mı. Ez şo veyvey xalê xu. Solderz vono:
- Ez to rê derzeno. Feqet şo mı rê çınd heb hakon biyar. Pısingı vona:
- Lailaheillallah!. Ma mecburi ma wardê sekê?

Pısingı şına kiergı ra hakon wazena, vona:

- Kergey, kergey hakon bıdı mı. Ez hakon beno dono solderzi. Solderz sowlon dono mı. Ez sowlon beno dono ‘eylon. Wa ‘eyli ser eynid kaykê. Wa eyni aw

bıdo mı. Ez aw bero bıdo miergı. Wa miergı vaş bıdo mı. Ez vaş beno dono ‘Edı. Wa ‘Edı şıtı bıdo mı. Ez şıt bıdo pırı. Wa pırı boçey mı bıdo mı. Ez şo veyvey xalê xu. Kergı pısingı ra vona:

- Şo mı rê qut biyarı. Tı qut niyara ez nêşkeno hakon biyaro.

Pısingı şına karuy hetı, vona:

- Karu, karu to qut bıdaynı mı. Mı qut bıdaynı kergo. Kergon hak bıdaynı mı. Mı bıdaynı solderzi. Solderzi sowli bıdaynı mı. Mı sowli bıdaynı ‘eylon ka ‘eyli ser eyni dı kaybıkê. Ka eyni aw bıdo mı. Ka ma aw bídê mergı. Ka mergı vaş bıdo ma. Ka ma vaş berê bídê ‘Edı. Ka ‘Edı şıt bıdo mı. Ka ez şıt bıdo pırı. Wa pırı zi boçey mı bıdo ow ez şo veyvey xalê xu.

Karu pısingı ra vono:

- Bê dêsonê mı tı ra bıdı, ez ğele dono to. Pısingı vona:
- Ez çawa dêsonê to tırado? Karu vono:
- Şo axur. Toyn sımer bigi çomır dı timonkı ow biyar tıradı wa caykê mı hewa nigıyo.

Pısingı şına sımer u çomır timon kena ona karu dona tıra. Karu ğele dono cı. Bena dona kerg. Kergı hakon kenê. Pısingı hakon xu arê dona. Bena dona solderzi. Solderz sowlon suron derzeno. Sowlon bena kena ‘eylon pay. ‘Eyli ser eynid kaykenê. Eyni ra aw zêdı yena. Aw bena dona mergı. Merg ucad vaşê xu zeydnenä. Ya ey vaşi çinena, bena dona ‘Edı. ‘Edı şıt dona cı. Ya şıt bena dona pırı, vona

- Dapir, mı şıtê to zi ard. Tı hini mı ra çına wazena? Pırı vona:
- Vındı ez boçey to biyar bıdo to. Tı zi şo veyvey xalê xu.

Ya boçey xu giena. Şına veyvey xalê xu. Yın’ız mırad xu dı şa benê. **V.E: 12**

30.5. PİR U PSİNGI (Versiyonê 5.)

Cêk beno, cêk çınê beno. Yow pırı bena yow pısingı bena. Pırı pısingı ra vona:

- Şo şıtê ma omên bıkı. Adır howna bıkı. Qasey mura adır dekı bın ow bê.

Pısingey to şına. Şına pêro şıtê pırı wena. Mizey xu erzena adır, adır zi howna kena. Yow muraya surı kena monê adırı yena. Bentare dı bıneyk şıno pırı şına vona:

- Ez şo şîtê xu hewano.

Pirî şîna kî ek qoşqonow vukuveng ha uca yo. Kuçî zi owniyena, ek yow muraya vengî ha welî da. Şîna pîsingî ra owniyena kî pîsingî xu lêsenâ, vona:

- Pîsing, to şît sekerd?

Dona boçey pîsingî ro boçey ya cîra kena. Roco bin pîsingî şîna key xalon vona:

- Willay pirî boçey mî cîra kîerdî. Şîma quşquneykî şît bîdê mî ez ber bîdo pirî wa boçey mî bîdo mî. Key xalon zi vonê:
- Şo ser mergî ra vaş biyarî. Ma vaş bîdê monga. Monga wa şît bîdo, ma bîdê to.

Pîsingî şîna 'Edî ra vona:

- 'Edey 'Edey şît bîdî. Ez ber bîdo pirî. Wa pirî boçey mî bîdo mî, hama ez şîno veyvey xalon. 'Edî vona:
- Şo eynî ra aw berî bîdî mergî, mergî wa vaş bîdo mî. Ez şît dono to.

Pîsingî şîna mergî ra vona:

- Mergey, mergey vaş bîdî mî. Ez vaş beno dono pirî wa boçey mî bîdo mî, hema ez şîno veyvey xalon.
- Şo eynî ra vacî wacî wa aw bîdo mî. Şîna eynî ra vona:
- Eynî, eynî aw bîbî mî. Ez aw bena dona mergî. Mergî vaş dona mî. Ez vaş bena dona 'Edî, 'Edî şît dona mî. Ez şît bena dona pirî, pirî boçey mî dona mî. Ez hema şîna veyvey xalon. Eynî vono:
- Şo keynon ra vacî, wa bî ser mî dî kaybîkê.

Pîsingî şîna keynon ra vona:

- Keyney, keyney bêrên ser eynîd kaybîkên. Wa eynî aw bîdo mî. Ez aw bena dona mergî. Mergî vaş dona mî. Ez vaş bena dona 'Edî, 'Edî şît dona mî. Ez şît bena dona pirî, pirî boçey mî dona mî. Ez hema şîna veyvey xalon. Keyney vonê:
- Şo ma rê sowlon biyarî.

Pîsingî şîna solderzi ra vona:

- Solderz, solderz sowlon bı dı mı. Ez bena dona keynon. Wa keyney şê ser eyni dı kaybıkê. Wa eyni aw bıdo mı. Ez aw bena dona mergı. Mergı vaş dona mı. Ez vaş bena dona ‘Edı, ‘Edı şıt dona mı. Ez şıt bena dona pırı, pırı boçey mı dona mı. Ez hema şına veyvey xalon. Solderz vono:
- Şo mı rê hakon biyarı.

Pısingı şına kiergı ra vona:

- Kiergey kiergey hak bıdı mı. Ez hak bena dona, solderzi. Solderz sowlon dono mı. Ez sowlon bena dona keynon. Wa keyney şê ser eyni dı kaybıkê. Wa eyni aw bıdo mı. Ez aw bena dona mergı. Mergı vaş dona mı. Ez vaş bena dona ‘Edı, ‘Edı şıt dona mı. Ez şıt bena dona pırı. Pırı boçey mı dona mı. Ez hema şına veyvey xalon. Kiergı vona:
- La şo qut biyar bıdı ma.

Pısingı şına karuy hetı, karuy ra vona:

- Karu, karu qut bı dı mı. Ez qut bıdo kiergı. Wa kiergı hak bıdo mı. Ez hak bena dona, solderzi. Solderz sowlon dono mı. Ez sowlon bena dona keynon. Wa keyney şê ser eyni dı kaybıkê. Wa eyni aw bıdo mı. Ez aw bena dona mergı. Mergı vaş dona mı. Ez vaş bena dona ‘Edı, ‘Edı şıt dona mı. Ez şıt bena dona pırı. Pırı boçey mı dona mı. Ez hema şına veyvey xalon. Karu vono:
- Bê mı tıra bıdı.

Ona kari tıra dona. Karu ğele dono bıde. Ya bena dona kiergı. Kiergı hak dona bıde. Ya hak bena dona solderzi. Solderz sowlon dono bıde. Ya sowlon bena dona keynon. Keyney şınê ser eynid kaykenê. Eyni aw dono bıde. Ya aw bena dona mergı. Mergı vaş dona bıde. Ya vaş bena dona ‘Edı, ‘Edı şıt dona bıde. Ya şıt bena dona pırı. Pırı boçey ya dona bıde. Ya zi şına veyvey xalon. **V.E: 3**

31. PAŞA, WEZİR U XONCÎ

Rocê kî yow paşay Diyarbekî veyndey vezirê xu dono, vono:

- Wezir, bê ma şê hetê Erzurumi ra. Ma şê 'eskeronê xu denetim bikê. Veynî hewa senêno, ma şini şê?

Wezir paşay ra vono:

- Willay paşay mî e nêzono. Feqet yow xonci hevalê mî est o. Ez şo yî ra pierso.

Wezir şono xonci hetî, xonci ra vono:

- Ez u paşa ma uta ra şonê Erzurum. Heway rayiri Erzurumi senêno? Xonci vono:
- Willay e zi nêzono. Feqet ey mî xonê mî est o. Nîzdey çarsey heb bîzey mîna. Ma şê eger kî bîzon boçey xu hewnaya money xu siernaya mîrax mekênî rayir rînd o, vovrî çîni ya. Feqet kî bîzon boçî dekerda bînê nîngonê xu cay xu ra mevecnî, şîma perîşon benê.

Xonci u wezir şonê axur owniyenê kî ek pêro bîzon boçey xu hewanaya, maney xu siernaya. Halbîka bîzon yemnon ra xu germin kîerdo. Xonci weziri ra vono:

- Şo paşay ra vacî, rayiri akerdayey çîrray çîg çîni yo. Wezir şono paşay ra vono:
- Paşay mî, rayirê akerdayey ma şini şê.

Beno sersîbay paşa wardeno kî qomê kî vovrî varaya. Veyndey weziri dono, vono:

- Wezir, hesabê mîno to dî çîg est o. Qey inewe bî, to ino aqîl komî ra gîrowto? Wezir vono:
- Hal u meseley mîna u xonci inawa ya.

Paşa destê xu erzeno bînê çeney xu, vono:

- Paşayo k1 aqıl weziri ra bigi yo. Weziro k1 aqıl xonci ra bigiyo. Xonciyo k1 aqıl boçey bızı ra bigiyo ko paşatey mı zi inawa bo. **V.E: 26**

32. MONGAYA BORI

32.1. EYŞA U FATMA (Versiyono 1.)

Yow beno, yow çinê beno. Yow Fatma bena. May ya mîrena, pi ya rayna zeweciyeno. Domarey ya ra zi yow keyna bena. Nomey eya zi ‘Eyşa ya. Domarey Fatma, Fatma ra zaf celeyena. Domari her roc ya erşawena dawari dı.

Ina Fatma may ya ra derê yow monga monena. Ina monga Fatma rê zaf yardımci bena. Fatma şona dawari dı mongey ya derê yardımci bena. Mongey ya mongon binon qayte kena. Ya zi rîştey xu rêseno. Bineykı wext vêreno Fatma teyşon bena. Fatma şona serê yow eyni. Owniyena k1 yow dapiri weyra ya. Şona dapiri hetı vona:

- Dapir e zaf teyşon biyo. E koca ra aw boro? Dapiri vona:
- Serey mı zaf oriyeno xeyrê xu bê bineykı serey mı ra bigeyrı e to rê vono.

Fatma şona serey ya ra geyrena. Picon tı ra ponk kena. Dapiri cay aw derê vona:

- Ya şona kışta raşt çimey aw ra aw wena. Dest u rê xu şuwena ow şona.

Şon beno yena keye. Domarey ya owniyena k1 zaf rınd biya. Kê vonê qey biya golala zermêni. Domari vona:

- Tı çawa mewe rınd biya? Ya vona:
- La kê şê dawari dı kê rınd benê.

Domarey ya keyney xu ra vona:

- Sıba tı şo dawari dı. Ya vona:
- Tamom.

Sersıbay beno ina ray keyney ya şona dawari dı. Feqet hergo yow monga cay k1 ra şona. Mongey Fatma ya teyşon kena. Ya şona aw geyrena owniyena k1 yow dapiri weyra ya. Şona dapiri hetı vona:

- Dapir e konca ra aw boro? Dapiri vona:
- Hela bê bineykı serey mı ra bıgeyrı hama.
- Keynekı şona sıl dekena monê porê dapiri. Dapiri zi tı ra vona:
- Şo ina kışta cepı ra aw borı.

Ya şona aw wena. Dest u rê xu şuwena ow şona. Ya şona keye kı indêna pis biya. Kê vonê qey zelqiton u çarınğon tede da yo. May ya vona:

- Ino çı hal o? Ya vona:
- Hal u meseley mı inawa ya. Mongey Fatıkı e betelnaw, e zaf teyşon biyo. E şıyo mı yow eyne ra aw wıedı. Mı dest u rê xu şıt e inawa biyo. Pêro mongey Fatıkı ra yo.

May ya şona noni patili wışk kena dekena binê xu, xu qısti ra nêweş nawena. Mêrdey ya yeno vono:

- Sebi yo? Ya vona:
- E nêweş biyo. Her cay mı kê vonê qey qerefiyeno.

Ya qısti ra patiley noni binê xu dı şıgnena, vona:

- Ha katey mı şıkiyenê. Mı rê mongaya xışnı birinı, e weş beno.

Veng şono Fatma. Fatma şona verê mongey xu biermenaw. Vona, day yın to birinenê, ez ko xu rê seko? Mongey ya vona:

- Fatmay mı mebermı. Ek yın omey va, ma mongey to birinenê yın ra vacı, şertê mı est i. Kı yını va, şertê to çınay? Yın ra vacı, katonê mongey mı mierzêni bîdêni mı.

Fatma mongey xu ra vona:

- E katon pey seko? Mongey ya vona:
- Katonê mı berı dekı yow kurney darı, wa yow nêveyno. Çı wext tı dekuya tengoni, katey mı to rê yardımcı benê.

Monga ya temin kena. Fatma mongey xu ra vona:

- Tamom.

Domariyey ya ow pi ya yenê verê ya. Pi ya vono:

- May to nêweş a. Ma gere derê monga birini kî pey weş bo. Ya vona:
- Tamom birinini feqet yow şerti mı est o. Pi ya vono:
- Şertê to çina yo? Ya vona:
- Şertê mı şıma gere katonê mongey mı bîdê mı. Şıma gere katon nierzê. Yın vonê:
- Tı katonê ya pey sekena? Ya vona:
- E birey ya bikose, e xu rê şono katonê ya hetı. Yın vonê:
- Tamom.

Yın monga birinenê eyn goştê monga wenê kî niwıriyena. Fatma wena ya rê zaf weş o. Yın wenê nişni borê. Fatma vona:

- Goşti zi mierzêni e xu rê weno.

Fatma hem goşti wena hem zi katonê xu bena dekena binê yow korney darı ow cor dı keron kuçon siernona. Bentare ra toyn wext vêreno. Yow ten dono berê yın ro vono:

- Bêrêni veyvey ma.
Yın pêro xu têbestenê gureyo zehmet donê Fatma. Fatma ra vonê:
- Ey to hama gurey to est o. Gurey xu bıqîdêni hama.

Yın pêro şonê. Ya zi teyna keye dı monena, xu zaf celeynena. Raykî dı mongey ya yena viri ya. Ya cadı vazdona şona. Ya heta kurney darı biermena. Şona weyra owniyena kî ek cılı bereqnayey hiniki kurney darı dê. Ya ey cilon giena şona keye. Ya keye dı cilonê xu xura dona ow şona ey veyve dekuena seyreki. Yını pêro temaşey ya kenê. Lacê paşay zi weyra beno. Lacê paşay weyra cadı aşîqê bîde beno. ‘Eyşa u may ‘Eyşa yani domariyey ya, ya ra owniyenê vonê:

- Ina keynekî çındı rınd a. ‘Eyn kê vonê qey Fatıkey ma ya. La Fatıkı ini cilon kora ra ona?

‘Eyşa domariyey xu veynena xowf kena. Ya cadı seyreki ra veciyena ow moniki hetı keyi ra remena. Laci paşay monê milleti ra çimon geyrneneno keno nêkeno ya nêveyneno. Şono teber kî ya duri ra vazdona. Lacê paşay cadı şono bergiri xu

wenişeno ow ya dıma kueno. Ya zi vazdona xu yow dere ro erzena lastigê ya monê çomiri dı moneno. Ya yow ńıngı ra warwa şona keye resena. Lacê paşay yeno veri eyni owniyeno kı lastigê ya monê çomiri dı mendo. Yo lastigê ya gieno, rayna weyşeno bergiri xu. Pey ra ya dıma kueno feqet ya çımon ra vını bena. Yo zi ya geyreno nêgeyreno ya nêveyneno.

Fatma şona keye cılonê xu limnena ow şona rakuena. Yın yenê bı de owniyenê kı rakowtayaya. Domariyey ya keyney xu ra vona:

- Mı to ra nêva, eya Fatıkey ma niya. Fatıkı ey cılon kora ra ona?

Yın zi şonê rakuenê. Lacê paşay zi dekueno monê dierdon. Zerey yı teng bena. Çınu aşıqê keynekı biyo ow keynekı vını kierda. Yo şono yeno lastigê ya ra owniyeno, şew u roc mıştılığê eya keyna beno.

Rocê kı pi yı vono:

- Lacê mı ıno çı halo tı dekowti? Yo vono:
- Hal mesley mı ınawaya. Roco kı ma şı veyvey ey mêrdımı, mı weyra yow keynekı di. Yow lastigê ya zi ha mıd o. Pi yı vono:
- To qey hetanê ınka nêva?
Lacê paşay hesê xu nêkeno. Pi yı vono:
- Şêrêni pêro keyon bıgeyrêni mela şıma veynê? Lacê paşay vono:
- Ino lastıg komi rê bıbo eya ya.

Lacê paşay bı ğızmkaronê xu şono keye bı keye geyreno. Ina meseley yını ‘eşkera bena, nêmey keynon yenê vonê:

- Lastigê ma zi vını biyo.
Rocê kı domarey ya zi peyhesyena. Şona keyney xu ra vona:
- Ha ma şê lacê paşay ra vacê eyo lastıg ey ma yo.

Yın şonê lacê paşay hetı. Domarey ya qısti ra keyney xu ra vona:

- Ma şê nızdey lacê paşay bılangı.
Yın şonê verê lacê paşay lacê paşay vono:
- Sebiyo ńıngey ya? Domari vona:

- Cuku k1 lastigê ya v1ni biyo, ningê ya keron kuçon ro gunay birindar bi. Lacê paşay vono:
- Eylese e lastig biyaro mavey derê beno.

Lacê paşay şono ey lastigi ono. Ya dekena ningey xu k1 lastig derê nêbeno.

Domari cadı weyra milul bena. Lacê paşay vono:

- Ek ey ya b1bin1 ka derê b1bo. Domari vona:
- Belku ningey ya birindar biya, masaya eywe ra derê nêbeno. Lacê paşay cadı vono:
- M1 keynek1 diya eya keynek1 zi keyney to niya. T1 çimon ser omeya, to rê oğır bo.

Domari ow keyney ya milul, milul şonê keye. Lacê paşay zi keye b1 keye geyreno. Rocêk1 yeno dono beri ro. ‘Eyşa şona beri akena k1 lacê paşa yo. Lacê paşay vono:

- Qısur mownin1 m1 nêzonaw key şima yo. ‘Eyşa vona:
- Çig nêbeno. Lacê paşay vono:
- Way to est a? Ya vona:
- İi, domariyey m1 ra yow k1 est a. May ‘Eyşa yena vona:
- Sebi yo? Lacê paşay vono:
- Yowna keyney to est a? Domari vona:
- Ney yowna keyney m1 çini ya. Lacê paşay vono:
- Keyney to eywa nêva. Domari vona:
- Keyney m1 nêzona, domariyey keyney m1 çini ya. ‘Eyşa cadı vona:
- Day wa Fatık1 zi biyo belku ya rê b1bo. Lacê paşay vono:
- Çig nêbeno kom yeno wa biyo.

Domari moniki çimonê xu keyney xu rê beq kena. Yani vona, keyney m1 hışı hesê xu mek1. Keyney ya may xu veynena hesê xu nêkena. Eya gomı Fatma yena war. Lacê paşay ya veyneno. Lacê paşay zerey xu dı vono, ina eya ya. Lacê paşay cadı şono zere lastig dono bide, vono:

- Ez lacê paşa yo. Ez rica biko t1 ini lastigi dekena ningey xu.

Lacê paşay heycon gieno, destê ningê yı pêro gunenê. Domari zi zerey xu dı teqena. Keyney domari zi zerey xu dı vona, qey mı rê nêbeno, celeyena.

Fatma lastıgi dekena ningey xu k1 lastıg tam derê beno. Lacê paşay zi keyf ra xu qayme ezeno. Lacê paşay vono:

- Eya keynaya rındı tı biya. Mı senê to di mı zona k1 ti ya.

Fatma tiersey domariyey xu zaf hesê xu nêkena. Feqet zerey xu dı zaf keyf kena. Lacê paşay zi ğızımıkaronê xu ra vono:

- Şêrêni pi mı ra vacêni mı keyneki diya.

Lacê paşay domari ra owniyeno, vono:

- To qey ina keyna mı ra nêvatı. Ri domari sur beno, lebeyena vona:
- Ina keyna ğızımıkarey ma ya. Mı va qey tı keynonê mı piersenê.

Lacê paşay vono:

- Çig nêbeno de hini mı di. Lacê paşay Fatma ra vono:
- Ek tı qebulka e şono veyvende gieno ono.

Fatma ageyrena domari ra owniyena. Lacê paşay zi ageyreno domari ra vono:

- Ina keyna mı qebulko, e to ra gieno mela tı çig nêvaca. Domari vona:
- Ney ney qey e vono se? E zi qayilo.

Lacê paşay wiyeno Fatma zi wiyena. Lacê paşay vono:

- E şono veyvende gieno ono heta tı zi xu bıhederna. Cilonê xuno verênon xuradı. Ya vona:
- Tamom.

Lacê paşay senê ber ra veciyeno şono. Domari cadı Fatma ra vona:

- Hela şo cilonê xu biyarı xuradı mavey çawey. Lezı biyarı xuradı wa tı erey nikuya.

Fatma şona ey cilon vecena ‘eyni xura dona domari cadı ya tebişnena. Domari ya bestena ow bena dekena tenurı. Ey cilon zi dona keyney xu. Keyney ya ey cilon xura dona. Domari keyney xu xemelnena ow pawey lacê paşay vındena. Lacê

paşay yeno k1 veyvende zi xu d1 ardo. Keyney domari wenenê bergir ow rayir kuenê. Rayir d1 yow dik veyndono vono:

- Qir qıir, qir qıir! Fatma hınika tenurı d1. ‘Eyşa hınika xemıl d1. Lacê paşay xıyalon d1. Bınê zurunê domari d1.

Ğızmkarê cadı lacê paşay ra vonê:

- Ino gure d1 çig est o. Ino dik bilasebe nêveyndono.

Lacê paşay b1 ğızmkaronê xu şonê geyrenê bıde owniyenê k1 Fatma ha tenurı da. Keyney domari zi ha seri bergiri d1 xemıl da. Lacê paşay cadı domari b1 keynay ya ra yın ezeno zindon ow behdu vonê:

- Zindon teyna nêbeno.

Bergirê xuno yow teyşon kenê, yowk1 zi veyşon kenê. Domari bergiron ra bestenê. Yow kıştı d1 çi ronênê. Yow kıştı d1 zi aw ronênê. Bergiri xu kaşkenê, domari d1 tişi bena. Yo yeno Fatma d1 zeweciyeno pey miradê xu d1 şa benê.

M1 ra zuri, Allay ra raşt. M1 ‘elbi k1 ‘esiri vıraştı. M1 bierdı sêney mezeli. M1 gıştey xu day pıro gıştey to dıra kiedı hanika cêbey m1 da. **V.E: 18**

32.2. MONGAYA BORI (Versiyonê 2.)

Cayk ben, nêbeno. Yow babi u yow keyna bena. Nomey keyna Fatık a. Dadê Fatıkı ginen pıro mirena. Babê keyna zeweciyeno. Yow domari ono ser. Ay domari ra zi yow keyna bena. Nomey aya zi ‘Eyşığ a. Domariyay Fatıkı, Fatık ra qehriyena. Keyney ceniya verên bıney bena pil. Domari, ay keynek ra vona:

- T1 gerek yow kiloy muyon ko d1 bîrêsa.

Bena giena ko. Ina keyna zi yow mongay ya est a. Aya mongey dadiyey ya ya. Şına ver monga bermena, vona:

- Domaryey m1 vona, ın kiloyk1 muyon kow d1 bîrêsa. Dayey ez çıdı ın kiloyk1 muyon bîrêso? Mongaya Borı vona:
- Keyneym çig nêben. Ma şê ko, Alla pil o.

Don pıro şın ko. Ay monga ageyrena gayon ra vona:

- Şıma hergu yow hetêk ra şınê. Şıma çerenê. Şıma hetê êreykî ra yenê etya. Ma şıma gien şın kiye.

Ay gay şınê xu rê ko dı çerenê. Ya u monga Borı zi ay kiloykî muyon rêsenê, pak keni. Êreykî don pıro yenê kiye. Dı roc hirı roc ındıs kenê. Yın muyon benê rêsen on kiye. Rocê çierın keyney xu ra vona:

- In how dowgey to ya. Ina kıluykî muy tı bena ko rêsena, tadona gena yena kiye.

Dona pıro şına. Gay şınê kıştay dew. Mongaya Bor gayon ra vona:

- Şıma yow tiya nêvınden. Şıma hergu yow hetêk ra şêrên.

Hergu yow monga hetêk ra şına. Keynekî nata perena, weta perena nişkena yow muy birêso. Dona pıro êreykî yena kiye. Day ya vona:

- To qey nêrişt? Keynekî vona:
- Gay nêvınderti kî e birêzo!

Hirı roc endıs kena. Rocê hirın vona:

- Ino hileyê mongaya Bor o.

Day ya qısti ra xu kena nêweş. Şına labaş powecena. Bena tınci dı ronena wışk beno. Bena kena xu bıın. Aw labaş vono teq req, teq req. Ay domari mêrdey xu ra vona:

- Mêrde, ez gerek goeştê monga Borı boro. Bon to ra asen pêr caydê mı ha şıkyenê. Tı gerek mongaya Borı sarey ya bırnê.

Ay keynek peyhesyena şına verê mongaya Bor. Keynek şına ver bermena, vona:

- Ha yenê sarey to bırnênê. Mongaya Bor vona:
- Keykî yın omey vac, şartê mı est i. Ek şıma ın şerton mı qebug kenê sarey ya bırnênı. Ek şıma qebug nêken sarey mongey mı mebırnênı. Yın vonê:
- Şertê to çınaw? Ya vona:
- Şıma astey mongey dadey mı arêken don mı. Yın vonê:

- Ma goşt xu powcen wen, ma aston arêken donê to.

Sarey monga birnen. Aston arêken don cı. Keyna aston arêkena bena. Aston bena kena kurney yow darı. Yow aste serê sıloydı kueno ow yena kiye. Rocêk veyvey yow merdımê paşa yo. Yın şınê ay veyve. Ay domari ow keyney xu şınê. Aya keyna zi karê xu qıdnena ya zi dona pıro şına. Şına kurney aya dar hetı. Şına ay aste y cı rê benê gelti gullibas. Ay gelton dona xu ra şına veyve. Aya ‘Eyşığ şına dadey xu ra vona:

- Bow tı ra ‘eyn Fatıkey ma monena. Dadiyey ya vona:
- Ey ey! Fatıkey ma ın gelt ça ra ard da xu ra ow umeya etya?

Veyve qıdiyeno. Fatma ‘eyn ser eyni ra perena lastıki ya kuwen zereyê eyni. Ya dona pıro yow lıng yena kiye. Ay cılon xu vecena, rakuwena. Sersıbay bena dekena korney darı yena kiye. Keyney domari Fatma ra vona:

- Yow keyna veyve dı bi ‘eyni kê vatêni qey ti ya. Dadiyey ya vona:
- Fatıkey ma ça ra ay libas ard daw xu ra?

Yın yen kiye. Lacê paşay astor xu dono awk ro, ben ser biri. Keno nêkeno astor aw nêwen. Wextok lacê paşay owniyen miyon deri ek yow kundera ha tedow. Ek sey yow çılay veşeno. Lacê paşay ay qunderi zerey bir ra veceno. Xu rê we’hd keno vono:

- Ez ay qunderi beno. Komi rê bıb ez agere ya bigiyo. Ez gerek aya dı bızeweciyo.

Lac paşay, aya qunderi gino şino. Şino şehir şehir geyreno. Geyreno, geyreno, geyreno şino ver kiyey yın. ‘Eyşığı kena pay. Lıngê ‘Eyşığı xışn i, lastık zi qıtalek o. Dadiyey ya lıngon ya terena, terena nişkena payko. Fatma yena, vona:

- Hela bıdên mı ez xur paybık. La sebena ha mı’r bı ha nêbı ez xur kena pay.

Kena nêkena dadi nêdona cı. ‘Eyşıkı zorla dadiyey xu ra giena dona Fatıkı. Fatıkı qunderi kena pay. Qundere ‘eyni lıngey ya rê bı. Lacê paşay cad vono:

- Mı xur we’hd kerdo. Mı vato, qundere kom’ir bıbse e gerek aya dı bızewejiyo.

Ay cayand nişon ronon. Şını veyve ronon. Ay aste yo k1 ser sıloydı kowt ay aste b1 yow dik. Veyve beno domariyey ya Fatıkı bena kena tenurı. ‘Eyşıkı benê xemelnenê. Yın govendı kenê hındı owniyen k1 ser sıloy ra yow diki ra qır, qııır! veng veciya.

- Fatıkı rınd a tenur dı, ‘Eyşıkı hınika xemıldı.

Mıletı vona:

- In dik ha ina von, çig ın guri dı est o.

Mıletı şına owniyena k1 Fatığı vısta tenurda. ‘Eyşığ’ız mıyon xemılđa. Yın uca ‘Eyşığı gên fetelnen ow Fatık’ız on xemelnen gên şın kiye.

Ma’z estanı k uca verday, hadi şıma rê uğır bo. **V.E: 15**

33. XOCE XIZIR U KEÇELEK

Beno nêbeno, beno nêbeno, beno nêbeno, çig cay k1 çınê beno. Yow mêrdım beno, yow ceynekey y1 bena. Yalnız keno nêkeno ‘eylê y1 çınê benê. Yow bergir ono teber, vono:

- Ceni, e şono geyreno doqtoron, hakımon, tabıbon. Mavey qe ilacê k1 çını yo e biyaro, ma borê wa ‘eylê ma zi bıbê.

Mêrek bergiri xu veceno teber, dono pıro şono. Şono şono şonoo hilalê k1 dewey xu ra veciyeno. Owniyeno k1 yow mêrdım raştê y1 ome. T1 ra vono:

- T1 sera şonê? Yo vono:
- Hal meseley mı ınawa ya. E dono pıro şono daruy k1 doxtorê k1 b1 howt seri yo ‘eylê mı çın i. Eyo mêrek vono:
- Meşu cay k1, ilacê to mı dı est o. Yo vono:
- Çınaw?

Eyo mêrek dehbinı sayon dono bıde, vono:

- T1 ini sayon benê taşenê. T1 postey ya wenê, zerey sayon zi t1 doni ceynekey xu. Ceynekey to wena serey ya nêqıdıyena yow ‘eyl şıma rê beno. Şıma nomey ey ‘eyli zi Ehme tıranonê.

Hındı owniyeno k1 eyo mêrdım vını b1. Sera ş1 nêzono. Eyo mêrdım tapa ageyreno yeno keye. Ceynekey y1 vona:

- T1 çına geyrenê, qey t1 lezı omey? Yo vono:
- Hal u meseley mı mawa ya. Yow mêrdımı bınê dewı dı e diyo mı ra va, t1 ini sayon benê t1 taşenê. Qafikonê ya t1 wenê. Zerey sayon zi t1 doni ceynekey xu wena. Serı nêqıdıyena şıma rê yow ‘eylo lacên beno. Şıma nomey y1 zi Ehme tıranonê.

Yo zi eywa keno. Sayon ono taşeno. Qafigonê ya mêrık weno ow zerey ya zi dono ceyney xu. Hama serey y1 tam nêqıdıyena yını rê yow lac beno. Nomey y1 zi Ehme pıranonê. Lacey pil beno, vono:

- E dono pıro xu rê şono cay k1 xebetiyeno.

Dono pıro şono meleketêko duri. Bıneyk1 şono Ehme hındı owniyeno k1 yow mêrdım b1 bergiri da pıro ome. Ome y1 ra va:

- Ehmedê mı t1 sera şonê? Yo vono:
- T1 çı zonê nomey mı Ehmed o? Y1 va:
- E zono. Ehmedi va:
- E xu rê şono kar. Yo Ehmedi ra vono:
- Boni mı ra e ini dehbi muyon dono to. T1 kom gomı dekuy tengoni ini wırdi muyon pêşawı e cadı to vie dı veciyeno. E yeno yardumey to.

Yow bergir dono bıde. Yow kalme dono bıde. Cılon u dı hebi muyon dono bıde. T1 ra rayna vono:

- Tını muyon pêra dirakê ini cılı, bergir, kalme vını benê. Ek t1 dekowti tengoni t1 muyon pêranı ino bergir to vie dı veciyeno. Ek t1 wenişi ini bergiri t1 jiyat benê.

Eyo mêrek inawa vono ow vini beno. Ehme zi dono piro şono. Şono yow şoney k1 het1, t1 ra vono:

- T1 yow mêşını donê mı çındı? Vono:
- Altunê k1 e dono.

D1 hebi altunon dono bide mêşını gieno. Mêşını poste keno. Postey ya dekeno serey xu, xu keno keçelek. Dono piro şono yow ağay k1 het1. Ino ağa vono:

- Yow ten mı rê lazımo o. Wa mı rê çıtı bıko. Keçelek vono:
- E to rê çıtı keno.

Eyo ağa Keçeleki gieno şono. Keçelek y1 rê çıtı keno. Ino ağa Keçeleki ra vono:

- Lezı bıkı ma beşilon u hındiyon romenê. Heya şar bıromo gere hındi u beşiley ma veci.

Ino ağa zaf tehda Keçeleki keno. Keçelek ağay rê beşilon u hındiyon roneno, çi yını veciyenê. Çi şari zi hema newe romiyenê. Ağa k1 tehda Keçeleki keno Keçelek hêrs beno. Keçelek şewı wardeno, muyonê xu pêsaweno. Bergiri y1 yeno yo bergiri xu wenişeno. Cılonê xu xura dono. Dekueno monê beşilon u hındiyon pêronı wırd wırdı keno. Ağa sersıbay yeno vono:

- Ino çıyo inawa biyo? Yo vono:
- Komi inawa kerdo e nêzono. Ağa vno:
- Vıziri durumê yını rınd bı qey inı inka inawa bi? Neyse t1 newe ra bıromı hey a çi şari veci mela ey ma zi veci.

Yalanız gomakı ey muyonê xu pê saweno ey cılı yenê. Yo ey cılon xu ra dono, zaf rınd beno. Keyney paşay eya şenıkı zi y1 veynena, aşıqê bide bena. Hini zona k1 keçel niyo. Gencdo zaf rındek o, xemelnayow. Nara Keçelek ağay hetı xebe tiyeno, derê newe ra cıtı keno, newe ra beşilon ronono. Heta beşiley şari veciyenê ey yını zi veciyenê.

Hırı keyney paşay benê. Keynay şenıkı Keçeleki veynena. Zona k1 Keçelek zaf rond o, keçel niyo. Keyney paşay hemme hırı yenê keye vonê:

- Ma nêzeweciyay, ma ko keye dı monê. Ma pi xu ri yow mesajê kı berşawê.

Hırı hebi beşilon onê: Yow beşilaya viyerta, yow beşilaya kı hama nê xerepiyaya feqet newe vêrena, yow kı zi hama newe deresiyaya away hingimini ya. Ey hemme hırı beşilon erşawenê pi xu rê. Ini hırı beşiley şonê padişahi resenê. Padişah veyndey vezironê xu dono, vono:

- Ini beşiley keynonê mı erşawıti. Ina çı mesela ya? Weziri yenê, vonê:
- Ini beşilon bışkını. Ma owniyenê.

Yow beşila şıgnenê, owniyenê kı niwıriyena. Owniyenê eya binı kı hilalê kı tehm tedow. Owniyenê peyenı ek sey hingimêni ya. Padişah vono:

- Ina çı mesela ya? Weziri yı vonê:
- Keyney to vonê, ma xu rê zeweciyenê. Padişah vono:
- Şıma raşta vonê? Yın vanê:
- İi. Zowbêna mesaj çını yo. Padişah vono:
- Eylese wa delil veyndo vaco, keyney padişay zeweciyenê roco êne wa herkes biyo binê pacey keynonê paşay. Keyney paşay say bîdê komi ro, keyna ey dı zeweciyena.

Roco êne herkes gere binê pacey paşay ra vêro. Keyney paşay say bîdê serey komi ro ey gienê. Behdê namacê êni herkes binê pacey paşay ro vêreno. Eya keynaya xışnı say dona lacê wali ro. Keynaya ortênı say dona lacê qazi ro. Keynaya şenıkı nêdona yoyi ro zi. Pêro vêrenê nêdona yoyi ro. Şon beno paşa yeno vono:

- Keynaya şenıkı berênı mehkema.
Padişah keyney xu ra vono:
- E çı ceza bîdo to? Way to ya pılı lacê wali waşt. Eya ortênı lacê qazi girow.
Tı zi ka bıda serey yoyi ro. Tı teyna menda. E inawa qebul nêkeno.

Padişah pierseno, vono:

- Kom mend, kom nêmend? Yın vonê:
- Keçelek u ağa teyna mendi. Ini nomey binê paca ro nêviyerti. Padişah vono:
- Veyndey eynon dı zi.

Veyndey eynon donê, vonê:

- Şıma zi gere bi.

Yını yenê binê pacey paşay ro vêrenê. Keyna say dona serey Keçeleki ro.
Şonê eyo başta ağa vono:

- Ğelet ra ‘eyni daya mı ro daya to ro. Gere ma rayna vêrê.

Rayna vêrenê. Paşayo ağa vonê:

- Rayna ğelet biyo. Kê çıray Keçeleki gırowto? Keçelek çigi yı çini yo, kole yo, keçel o.

Hırı gılongi şonê binê paca ro vêrenê. Keynekı zi hırı ray say dona serey Keçeleki ro.

Yını vonê eylese hini tamom o. Keynekı keçeli ri ya. Keynekı onê donê Keçeleki. Paşa nara gere çig bıdo zomayonê xu. Padişah vono:

- Hemme hırı zomay wa şondı mı hetı pêser bê.

Padişah mal u mılkw koşkı dono çey wali. Keynaya pılı mêrdey xu giena şona. Mal u mılkw dono, koşkı dono çey qaymaqomi zi. Mendı keynaya şenıkı ow Keçelek. Yow bondo pis beno. Padişahi eyo bon dı kiergi qayte kerdênı. ‘Eskeronê xu ra vono:

- Ey cay zi bîdênı Keçeleki.

Keynaya şenıkı şona ey qoği ponk kena. Yını şonê weyra monenê. Bentare dı epey wext vêreno. Padişah nêweş kueno. Vendeş lacê wali u lacê qazi dono. Veyndey Keçeleki nêdono. Lacê wali u lacê qazi yenê. Keynaya pılı ow keynaya ortênı yenê pi xu hetı. Padişah vono:

- E nêweşo. Mı rê ilac veynênı, biyarênı.

Tabib u toxtori yenê ser, vonê:

- Şıma gere şitê şêri, eyarê şêri peydakê biyarê.

Padişah bergironê xuno en rindon dono lacê wali ow lacê qazi. Lacê wali u lacê qazi wenişenê bergironê xu şonê. Dı-hırı roci qıdiya. Yow vono:

- Ma ini Keçeleki ra zi vacê. Yımı vonê:
- Keçelek nişno şo ilaç veyno. Vonê:
- Lacê qazi u lacê wali bes i. Ey bini vonê:
- Liya wa Keçelek zi şo. Yo zi zomay padişay niyo?

Neyse padişah yow bergiri xuno topalê k1 dono yımı, vono:

- Ini bergiri zi bîdêmi Keçeleki wa yo zi şo.

Keçelek bergiri xuno topali wenişeno yımı dıma şono. Şono k1 lacê wali ow lacê qazi koziki besti ow tirkemonê xu girrowti weyra vındiyerti. Yımı yow kera weyra ronaya tirkemoney xu ezenê şonê k1 çig çını yo. Gere ilacê k1 veynê. Gere yımı şêri veyni ow bıqşê tı ra bigi. Keçelek dono pıro bineyna başta şono. Bergiri xu yow miergê k1 dı besteno. Ey muyonê xu veceno pêsaweno. Ey muy çi xoce Xızır i. Xoce Xızır ehlê keremat o. Herkes nêveynono. Yo şino her ca ra bıgeyro. Keçelek muyonê xu pêsaweno hındı owniyeno k1 xoce Xızır ow bergiri y1 ğaybone dı veciyay omey. Xoce Xızır tı ra vono:

- Tı şonê pey howt koyon. Yow çemê k1 hıniko weyrav. Weyra yow cay k1 dı vındı wa to nêveyno. Şitê şêri yeno weyra. Taştırey k1 yeno weyra aw weno. Yow kerey k1 hanika weyra teht a. Ek şêr ome tirkemoney xu bierzı mela ortey eya darbey y1 ro bıgunu. K1 darbey y1 ro bıguno eya gomı to veyno to parçe parçe keno. Vistê k1 vındı wa eya ningey y1 ra rêm biyo wa sewal bo. Yo vono, komi ına howla pılı mı rê kerdı. Ey çağ vacı, ez o. Yo to rê yardumci beno. De Ehmedê mı hini şo.

Keçelek şono heqibey xu owniyeno. Ek kalmey y1, tirkemonê y1 ek pêro çi y1 tedeyi. Keçelek cılonê xu veceno. Ey postey mêşını xu ra veceno. Heqibey xu ronono. Cılon tı ra veceno, xu ra dono. Bergiri xu wenişeno, dono pıro şono. Şono pey howt koyon ow şono pey eya tehti. Taştırey k1 owniyeno k1 ino şêr fıra ome şı serê çemi, ek ningey y1 decena. Yow çig sey darbı ningey y1 ro omow. Ningey y1 weş nêbena. Ino şêr sey qertali fıreno. Ino şêr vono:

- Kom ina ningey mı weşko yo dinya dı çına bıwazo e dono bıde.

Keçelek cadı bı tirkemoney xu nişon gieno erzeno. Şona ortey darbı ro gunena ow darbı ra rêm u rêşar vırvıriyeno. Şêr eya ningey xu weşonono. Ningey yı sawal bena, weş u war bena. Şêr vono:

- Komi mı rê ina howla pılı kierda e bizonabo dinya dı çına bıwazo e dono bıde. Keçelek kozık ra veciyeno, vono:
- Eyo kı ningey to weş kerda ez o. Şêr vono:
- Tı komi, to ez inawa kerd mı? ningey mı weş nibinı. Bı çınd seriyo e naleno. To vêşêr yow nêzono e yeno uta. E şitê şêri, eyarê şêri yo. Yow nêzono to çawa e diyo e heyret moneno. Keçelek vono:
- Hal meseley mı inawa ya. E şitê to geyreno Padişah nêweş o. Mı keyney yı gırowta. Mı cay to uta tespit kerdo. E omeyo şıt. Şêr vono:
- Ehmedê mı tı omey şıt la tı zonê e şıt bıdo to zi tı berê heta padişahi biresnê xerepiyeno. Ez gere yow owladê xu bırino. Tı gere berê cayo duri dı postekê e nêveyno. Kı vengê yı biyo mı e yeno to parçe parçe keno. To mı rê howla pılı kerda nıknê e nêdono to.

Şêr şono yow leyrekê xu ono dono Ehmedi. Nomey Keçeleki Ehmed o. Ehme beno pey howt koyon ra zi viyerneno. Beno yı poste keno. Postey yı gieno yeno ey şêri hetı. Şêr şitê xu dekeno poste ow vono:

- De bigi şo. Ino postey yı ra nêbo şıt heremiyeno. Tı ındıkı şitê mı bıdê padişahi weş u war beno. Yoyi ra zi mevacı. Eya howlı ra nibinı mı tı parçe parçe kerdênı.

Keçelek şitê xu gieno şono. Şona cayê ey bergiri topalı hetı kı bergir weş u war biyo. Şono weyra cılonê xu newe ra veceno. Muyonê xoce Xızırı têra akeno. Cılonê xu veceno dekeno heqıbey xu bergir vını beno. Yo rayna ey postey mêşını xu ra dono. Yo beno Keçelek ow şitê xu gieno yeno. Yeno pey howt koyon ra zi vêreno owniyeno kı lacê qazi u lacê wali hama zi eyo kozık dı nişon gienê tirkemoney xu ezenê ow şonê owniyenê kı çig çını yo. Keçelek şono yını hetı. Yını Keçeleki veynenê, vonê:

- Keçelek, tı kora ra yenê? Keçelek vono:
- E şıyo, e geyraw? Yın vonê:
- Ê peki to di? Keçelek vono:
- İi mı di. Yın vonê:
- Qay Allay hılakı bıdı ma zi. Keçelek vono:
- E ko bıdo şıma.

Keçelek hılakı dekeno qabey yını. La gere şıt dekuyo poste. Şıtê yını heremiyeno. Yını şıtê xu gienê şonê. Lacê wali ow lacê qazi şıt benê donê padişay. Padişah vono:

- Se e hilalê kı weş bo.

Halbıka weş nêbeno. Padişah vono:

- Şıma Keçelek cay kı nidi? Yını vonê:
- Ma diyo. Ey bini vonê:
- Lıla Keçelek kora ra to rê şıt ono?

Dı-hırı roci qıdiyeno Keçelek dono pıro yeno. Yeno bergirê xu weyra besteno ow dono pıro şono cor. Padişah vono:

- Keçelek to mı rê çig ard? Keçelek vono:
- Mı to rê hilalê kı şıt ardo. Padişah vono:
- Biyarêni dekêni bardağı e boro.

Yını şıt dekenê bardağı ow vonê bê borı. Padişah vono:

- Lıla ko ez pey çi Keçeleki sebo? Çi lacê wali u lacê qazi e weş nibiyo. Ko ez pey çi Keçeleki weş bo? De bıdı e hilalê kı boro e yı nêşıgno.

Padişah hilalê kı weno weş u war beno. Yın vonê:

- Se tı hilalê kı weş bê. Padişah vono:
- Willay yow çızzey mı nêmendı. E weş u war biyo. Yın vonê:
- La to va, çi Keçeleki e pey weş nêbeno. Padişah vono:
- Lıla e pey çi lacê qazi u lacê wali weş biyo. Keçeleki bıqewelnêni wa şo.

Yın yenê Keçeleki ra vonê:

- Tı pıro dı uta ra şo.

Keçelek rayna şono dekueno eyo keyow qoğın, cay kiergon. Bentare ra çınd seri qıdiyenê. Yow herbo xışın roniyeno. Pêro milleti şona herb. Dışmen omow nêmey memleketi girowto. Lacê wali u lacê qazi bi qomitan. Yını şonê yenê herb qeyp kenê. Rayna şonê yenê, vonê:

- Ma herb qeyp kierd.

Padişah vono:

- Hini ez gere şo.

Padişah qılicê xu kaşkeno, yo zi şono herb. Yın padişahi ra vonê:

- To veyndey topê memleketi da, to veyndey Keçeleki nêda. Wa yo zi biyo.

Padişah vono:

- Lıla Keçelek çı şino herb biko? Yın vonê:
- De wa yo zi ey bergiri topali bigiyo.

Keçelek bergiri topali weyşeno ow dımey padişahi kueno. Keçelek rayna şono bergiri topali cay kı dı besteno. Muyonê xoce Xıziri pêsaweno. Bergiri yı ğaybone ra yeno. Heqıbe ra cılon veceno xu ra dono. Postey mêşını zi xu ra veceno ezeno. Wenişeno bergirê xu, qılicê xu kaşkeno şono monê dışmeni. Hucuma bı dışmeni keno. Dışmeni fetelneno dekeno memleketê yı. Padişah weyrı ra owniyeno vono:

- Ino gienc kom o? Top yı fetelnay.

Padişah veyndey keynaya şenıkı dono, vono:

- Alla to hesır ko! Qey to nişna mawa yow gienc veyno? Tı şıya to eyo Keçeleko pis girowto.

Keyna çig nêvona. Eyo genc yeno vono:

- Padişay mı, hilalê kı destê mı bırıya. Tı eya dısmalı şini bıdê mı e besto?
- Padişah vono:

- Senê çini ya. Bê mısafirê mı bıbı, e mal u milk bıdo to. Yo vono:
- Ney, ney! Tı eya dısmalı bıdı mı bes o.

Keçelek pey dısmalı ey destê xu besteno. Yenê saray vonê:

- Ma dışmen inawa kerd, eywa kerd.

Herkes behsê xu keno. Padişah zi satım wesfey lacê wali u lacê qazi dono.

Padişah vono:

- Feqet yow gencê kı bı ey ra nibinı memleket şını.

Keynaya şenıkı Keçeleki ra vona:

- Bê ma zi şê. Keçelek vono:
- Yını veyndey ma nêdaw. Ma şê vacê se? Ya vono:
- Çig nêbeno ma zi şê.

Keçelek postey mêşını serey xu ra veceno. Yını donê pıro şonê weyra. Tı ra vonê:

- Bê roşı. Yın vonê:
- Ino kom o? Yo vono:
- Padişay mı e omeyo mı dısmaley to pey destê xu besto. Hon to rê dısmaley to.

Padişah tı ra owniyeno kı dısmaley yı ya. Padişah vono:

- Peki tı kom i? Keynekı weyrı ra vono:
- Keçeleko kı mı gırowto ino eyo yo. Padişah vono:
- Raşta ya? Vono:
- İi.
- Keynekı vona:
- Eyo şıt zi yı to rê diyo. Ino herb zi pêro yı kerd. Padişah vono:
- Eyo tı bi? Ez inka heyret mendo. La tı çı dekwotibi eyo hal. Ma vatêni qey tı keçeli. Ya willay to rê helal bo. Inka ra pey hemme çi binê emrê to do.

Mı ra zuri Allay ra raşt. **V.E: 23**

34. LUYEY HACÍ

34.1. LUY, DÍK U DODO (Versiyono 1.)

Beno nêbeno, yow dik beno. Dik şono serê sıloy. Wayirê yın qut erzeno verê kiergonê xu. Luy yın veynena, yena dere. Luy vona:

- Herow dikkow! Dik vono:
- Ha. Luy vona:
- Alla to nequr suri nigiyoy. E ha şono hac, to zi çowres hebi ceni day xu dıma. Pi to çowres hebi ceni kierdi. Bakalê to çowres hebi ceni kierdi. To zi çowres hebi ceni kierdi. Bê ma şê hac xu rê towbe bıkê.

Dik vono qey ya raşta vona. Halbıka luy yı xapênena. Dik goştarey luy keno ow luy dıma şono. Dik u luy bıneykı başta şonê. Owniyenê kı yow zerencı vierniyey yın dı veciyay. Yın vonê:

- Herey zerencı, zerencı! Zerencı vona:
- Ha! qaçıbo qaçıb... Luy vona:
- Alla to nigiyoy. Bê ma xu rê şê hac, hac. Bê ma şê xu rê towbe bıkê.

Zerencı zi yını dıma şona. Bıneykna şonê owniyenê kı yow dodo ha serê kera do. Luy tı ra vona:

- Dodılkış, dodılkış, Alla to nigiyoy. Tı heta şondı xu kera siernı vacı, dodılkış, dodılkış. Bê ma şê hac, ma xu rê towbe bıkê.

Donê tê dıma şonê. Şonê yow cay kı owniyenê vovrı vılı kena. Luy vona:

- Kı şewı umey ko ma şê dekuy quley ma kera ow ko ma sıba wardê şê hac. Halbıka qısti bena qulı kı yını boro.

Şonê dekuenê qulı. Zerencı vona:

- E ko verê beri dı kıştakuyu. Kurkey mı qalın a. Dik vono:
- Tamom, wa sey to bo.

Owniyenê şeway bi. Dı hirı seğeti viert. Pizey luy vono, xur xur, xurr! Luy vona:

- Dikow! Dik vono:

- Ha. Luy vona.
- Wardı! Mehkema ya. İfadeyê xu bıdı. Dik vono:
- İna çı mehkema ya, ma nêva ma xu rê şê hac towbe bikê? Luy vona:
- Wardı, mehkema umeya fekê beri. Komi heqê to dayo to çowres hebi cenî kerdi. Qey to nêzonaynı eyru est o? Dik vono:
- Çig nêbeno e ko hama ifadey xu bıdo. Luy vona:
- Ney e to weno. Dik vono:
- Emon yemon ‘eyni ma şonê hac.

Luy dona pıro diki wena, rakuena. Çınd seğeti vêreno wardena ek pizey ya rayna va, xur, xur, xur. Luy inaray şona verê zerenci vona:

- Zerenci! Zerenci vona:
- Ha. Luy vona:
- Hela wardı. Komi heqî to daw, tı heta şondı xu inî keron siernona. Tı nenga nengaşori şari rê çinena. Tı çig şari rê niverdona. Wardı ma umey uta mehkema. Uta cay mehkemi yo.

Luy dona zerenci ro zerenci zi kışena, wena. Luy rakuena nızdey malay sersıbay veyndey dodoy dona, vona:

- Dodo! Dodo vono:
- Ha! Luy vona:
- Wardı, tı heta şondı serê daron ra geyrenê. Tı şari rê nengon çinenê. Wardı, e to weno. Dodo vono:
- Tı çawa mı wena? Wayka luy, wa hilalê kî tınci akuyu ko tı mı bora. Dı hebi hevalê mı est i, zaf xışn i. İnka ha miergı dı çerenê. E to beno yımı hetı. Luy vona:
- Willay tı raşta vonê.

Luy dodoy nêwena. Tınci akuena şonê nızdey miergı. Dodo luy ra vono:

- Tı xu dekı bınê inî teluy. E zi şono serê teluy. Ek yın umey e ko veyndey to do.

Yow mêrekê kî tonziyey xu vierdono teber. Mêrek vono, wa tonziyey mî teber dî gê xu bîko. Tonzi yena owniyena dodo weyra yo. Dona dimey dodoy. Dodo yeno verê teluy. Luy teluy ra veciyena vazdona. Tonzi xu erzena ser, tebişnena. Dodo zi remeno xu feletneno ow şono key xu. **V.E: 16**

34.2. LUYA KURKICI (Versiyono 2.)

Beno nêbeno, çig dinya ra çinê beno. Rocê kî yow lenglengi u luy şonê key yemnon. Yemnon dî xeberî donê. Yemnon benê ziyafet. Luy lenglengi rê malêzî tehtî sera kena. Lenlengi zi luy rê nihon dekena kodîk. Lenglengi nuqrey xu dona pîro kena nêkena çig nêdekuweno fekê ya. Luy zi kena nêkena fekê ya nêdekuweno kodîkî. Lenglengi luy ra vona:

- Willay çig nêdekow mî fek, ma sekê? Bê pelonê mî ser ma şê eya dinya.

Luy şona pelonê ya ser. Lenglengi şona qayme, şona qayme luy ra vona:

- Luyey to eya dinya dî? Luy vona:
- Willay mî çig nidi.

Lenglengi bîneya şona qeyme vona:

- Luyey, to eya dinya dî? Luy vona:
- Willay mî hama zi çig nidiyo. Lenglengi ya bîneya bena. Lenglengi luy ra vona:
- To hama zi nidi? Luy vona:
- Se e pacey kî veyno. Lenglengi vona:
- Luyey to money mî qerefna, ma sekê?

Lenglengi owniyena luy ra veng nêvecyeno. Lenglengi xu vierdona war. Yena nîzdey dinya. Owniyena kî yow mêrdım ha serê tehtê eyne ‘Eli dî nımaj keno. Lenglengi luy xu ra finena, luy ca viedona şona. Luy zi tiersı ver vona:

- Halla malla kurkey mallay seru maşallah, halla malla kurkey mallay seru maşallah.

Xal ‘Eli serê xu ra owniyeno kî yow çig yeno. Tiersı ver vazdono. Mesiney xu, dızbehunê xu ow kurkey xu ca viedono. Luy şona serê kurkey xal ‘Eli dı kuena. Luy kurkey y1 xu ra dona. Dızbehunê y1 dekena mlê xu, mesiney y1 zi giena şona. Şona nızdey Puneki verg yeno vera, luy ra vono:

- Luyey, to ina kurkı kora ra arda? Luy vona:
- Viergow! Pi mı kukıcı yo, may mı kurkıci ya. Tı çawa vacê ma kurkun vırazenê. Verg vono:
- Tı kora vırazena, tı çawa kena? Luy vona:
- Tı geyrenê, tı veynenê. Tı mı rê yow qulı vırazenê. Serey mı vêşêr gere serey yoyi tı ro nêşo. Ez şono dekuweno eya qulı ow ez to rê vırazeno. Vierg vono:
- Ê to rê çına lazımo tı mı rê vacı? Luy vona:
- Tı hergu roc mı rê yow mêşını onê ez ya poste keno ow ez to rê keno kurkı.

Vierg şono derê roc dı yow mêşını ono. Rocêkı dı roci qıdıyeno vierg vono:

- Luyey to sekerd? Luy vona:
- Mı hama newe başley esti kiero. Vierg şono yowna mêşını ono, luy ra vono:
- To sekerd? Luy vona:
- Mı nême kerd. Vierg vono:
- Luyey, mı şari ra mêşını niverday. To hama zi nıvıraştı? Luy vona:
- Fekê ey beri ra hesır bı. Pi mı kurkıci niyo. May mı kurkıci niya. Ez kurkı to rê kora ra biyaro? Vierg vono:
- Erey luyey, tı mı rê veynena.

Vierg penconê xu dono qulı ro, keno nêken bı de nêreseno. Vındeno nêvındeno luy nêveciyena. Vierg şono bostononê Zelni. Yow kuya wışkı veyneno ow zerey ya quçê xiçon keno. Eya kuy ono fekê qulı dı alexneno. Va yeno dono kuy ro. Kuy leqena vona, xır xır xır!. Luy zi vona qey vierg yeno zere. Luy zeredı tiersı ver qerefiyena, zerey qulı dı binê xu quç kena.

Luy owniyena rocê kı niyo. Dı roci niyo ino veng koca ra yeno. Luy xu erzena teber kı teberdı vierg çını yo. Ek teber dı kuy alaxnayaya. Luy, eya kuy ra vona:

- Erey kuyey tı mı rê veynena. Ez gere to bixenexno.

Luy eya kuy boçey xu ra bestena şona kuy dekena bir. Aw dekuena kuy. Kuy giron bena bıl, bıl, bıl veng kuy ra veciyeno. Luy owniyena kuy ya kaşkena.

Luy, kuy ra vona:

- Kuyey tamom. Tı mı vierdı e to vierdono.

Luy owniyena kuy indêna ya kaşkena. Luy vona:

- Kuyey mı to ‘afu kerd. Tı mı vierdı e to vierdono.

Kuy giron bena, luy zi xu kaş kena. Boçey luy qirt qerefiyena. Luy bena boç qolı. Luy weyrı ra şona serê tehtê belğulon. Owniyena kı ek aruşi, kuzey, lenglengi hini ki weyray. Şona yını hetı. Yını yarey xu bı de kenê, vonê:

- Luya qolı qotı, gedon bınê boçı ra kutı. Luya qolı qotı, gedon bınê boçı ra kutı.

Luy vona:

- Mı ra inawa mevacêni. Mı uta yow cay kı dı rezê kı diyo, quçê hungır o. Bêrêni ma şê.

Luy yını bena, vona:

- La inawa qelbey a. Şıma gere boçonê xu meybon ra bestê. Luy boçey pêronı mey bı ra bestena. Yın ra vona:
- Şıma hungırey xu borêni. Ez şono diyarê ina xecitı ra dı qomi nımaj keno ow e yeno ma şê.

Luy şona serê xecitı vona:

- Key xaloon, key xaloon! Şıma sekenê? Kuzon, aroşon, lenglengon rezê şıma yağme kerd.

Key xalon weyrı dı veciyenê. Yın zi tiersı ver qerefiyenê, vazdonê. Toyn xu feletnenê. Toyn mey bı qerefnenê. Toyn boçı qerefnenê. Şonê Zelin dı yow ca dı pêser benê. Yını luy ra vonê:

- Erey luyey to qey inawa kierd ma? Luy vona:

- Şıma qey yarey xu boçey mı kierd? Şıma mı ra va, boç qolı.

Luy weyrı ra şona hemoleki hetı. Hemoleki ra vona:

- Bê ma têdı ğele bıromê. Hemolek vono:
- Tamom, ma têdı bıromê.

Paliyey xu kenê. Sımer ciya dı ronênê ğele ciya dı. Luy vona:

- Bê ma xu hirı ray hol kenê. Kom serê çınay dı bıkuyo eyı yo.

Şonê xu hirı ray hol kenê. Luy şona serê sımeri dı kuena. Luy şona sımerê xu vay dona. Ini sımeri ra hirı hebi hebonê ğeli veynena. Ğeley xu dekena meşkey xu. Meşkı bena ona, bena ona meşkı masnena. Ya meşkı bena areye. Aryeci senê fek viedono, meşkı puff! teqena. Yow hebi areyi ro gunena areye xerepiyeno. Yowkı çımı diki ro gunena çımı diki teqeno. Yowkı zi çımê yı ro guneno çımê yı teqeno. Aryeci luy ra vono:

- Erey luyey to qeyi inawa kerd ma? Luy vona:
- Ney! Meşkey mı kuçı bi. Willay e qebug nêkeno. Tı gere veyvekı ğeli vera bıdê mı. Aryeci vono:
- Inawa nêbeno liya emon hewar!

Aryeci veyvekı gıeno dono bıde. Luy veyvekı gıena şona. Luy şona kı yow şıwon ha bızon viedı luli ceneno. Luy veyndey şıwoni dona, vona:

- Şıwonow, şıwonow! Veyvekê kı bı luli kı, veyvekê kı bı luli kı.

Şone yeno luli dono bıde ow veyvekı tı ra gıeno. Luy, luli dekena fekê xu kı nêvona. Luli dekeno pey xu kı nêvona. Ya luli gıena ezena. Şona key xu ra dızbehunê xal 'Eli gıena ezena mılê xu ow şona. Şona raştê yow heri yena. Her vono:

- Luyey, tı şona sera? Luy vona:
- E şono hac. Hini zem u zuri bes a. Her vono:
- Willay e zi yeno. Bê ma xu rê têdı şê.

Bıneykı ca şonê, dik zi raştê yın yeno. Dik vono:

- Luyey sera? Luy vona:
- Ma şonê hac. Dızbehey to ra nasenê. Dik vono:

- Willay e zi yeno

Yın têdı şonê. Şonê pey howt koyon. Şonê pey howt koyon owniyenê k1 ek yow miergê ka quçê vaşi ya. Luy heri ra vona:

- De xu rê bıçeri. Hama qonağê ma zaf mendo.

Her çereno, çereno xu mird keno. Yın heri ra vonê:

- Herow, tı nêzirê ha! Uta pey howt koyon o.

Her mird beno, vono:

- Willay meğdey mı yeno. Yın vonê:
- Herew, uta mezırı. Her vono:
- Willay imkon çini yo. Zirri mı yeno.

Her peyni dı zırreno. Her zırreno viergi tı ro veciyenê. Dik şono serê darı. Ya zi ‘erd aşunena xu dekena qulıkı ow viergi cêra heri ro oncenê. Vergi heri kışenê, wenê. **V.E: 19**

35. PIRÇO

Yow beno, yow çinê beno. Humay pillêr yow çinê beno. Yow pırço beno. Ino Pırço xu rê şono yow ağay hetı. Ağa tı ra vono:

- Bê mı hetı. Mı rê çıtı, mıtı bıkı. Kar u gure bıkı.

Pırçoy to şono ağay hetı. Rocê k1 veyve beno. Sey uta ra Cımaygı. Ağayo ceynekey xu şonê veyve. Pırçoy ra vonê:

- Pırçow, ber qaytekı ma şonê veyve yenê. Pırço vono:
- Wabo. Şıma şêrênı.
- Ağaw ceyney xu şonê. Şonê govend a, veyvow. Raykı dı owniyenê k1 Pırço ome. Ek Pırço şıyo serey govendı. Ek ber qorıkê xu ro besto ow omeyo govendı kaykeno. Şonê Pırçoy ra vonê:
- Erow Pırçow, to qey ino ber xu ra besto tı omey uta? Tı ‘eyni key ma qayte kenê. Pırço vono:

- Qey şıma nêva, beri qaytekı ma şonê veyve yenê? Mı zi ber xu ra best ez omeyo veyve. Ber mı xu ra besto, e beri qayte keno. Ağa vono:
- Mı nêva beri rê wayrey bıkı. Mı va keyi rê wayrey bıkı. Vazdı şo keye lezı. Inka dawar dekowto keye. Ek dawar dekowto keye ey dawari bıku bıksı zere ra vecı.

Pırçoy to cadı şono keye. Şono keye ek dawar dekowto keye. Dono pıro pêro dawari kışeno ow keye ra veceno teber. Veyve qıdiyeno ağa yeno keye. Ek çı veyno. Ağa vono:

- Qey ini mongey inawa kışiyay? Pırço vono:
- Qey to nêva, ey dawaro kı zere dı bı bigi bıksı. Mı zi kışti.

Ağa ceyney xu ra owniyeno, vono:

- Ma sekê?

Ey goşti powcenê vonê, beri bıdı cironon. Seğeney goşti dekenê donê Pırçoy, vonê:

- Berı bı dı cironon.

Pırço goşti beno howş dı weno. Tigi katon zi bı dı vierdono. Şono verê berê cironon. Dono ber ro, vono:

- Xonım, xonım! Vona:
- Ha! Pırço vono:
- Bê war mı to rê goşt ardo.

Ceyne kı yena owniyena kı katey. Ceynekı vona:

- To ini katey ardi ez pey seko? Bıgi bierzı.

Pırço yeno keye yın vonê:

- To sekerd? Pırço vono:
- Mı goşt derê bie. Mı va, katey. Yın va:
- Ka tı goşti bigi textıgey serey ya dı pırodê. Pırço vono:
- Willay mı nêda pıro.

Rayna goşti gienê dekenê seğenê k1, vonê:

- De mi goşti derê bigi berı.

Pırço rayna howş dı goşti weno. Katon zi bın dı vierdono. Şono vono:

- Bê mı to rê goşt ardo. Ceynekı yena k1 rayna katey. Ceynekı vona:
- Qey mi katey wıriyenê?

Pırço yow katey k1 gieno dono ortey textıgey ceynekı ro, ceynekı gurlu fineno. Ceynekı weyra kuena mirena. Pırço yeno keye. Yın Pırçoı ra vonê:

- To sekie? Pırço vono:
- Ya rayna va, katey. Mı zi da pıro kowtı. Yın vonê:
- To raşta da pıro? Pırço vono:
- To mı ra va, ek vaco katey, kate bıdı textıgey serey ya ro. Yın vonê:
- Qey mı raşta to ra va, pıro dı. Pırço vono:
- To va, pıro dı. Mı zi da pıro.

Ağa u ceyney xu bentarey xu dı xeberi donê vonê:

- Ma çawa mi Pırçoı ra feletiyenê.

Yenê Pırçoı ra vonê:

- Pırçow, tı sıba şo cıtı.

Beno sersıbay gayon Pırçoı ra bestenê. Cor dı bezre siemonê. Tonzi ver finenê. Pırçoı ra vonê:

- Ina tonzi ko ra rokowtı tı weyra cıtı kenê.

Pırço gayonê xu gieno şono. Tonzi şona serê tehtı dı rokuena. Pırço şono ‘eyni serê tehtı cıtı keno. Keno nêkeno teht cıtı nêbeno. Pırço dono tonzi ro, tonzi kışeno. Ey wırdı gayon zi birineno. Dono pıro yeno keye. Yın vanê:

- Pırçow to sekie? Pırço vono:
- Mı tonzi kıştı ow mı gay zi birinay.

Ağa ceyney xu ra owniyeno, vono:

- Ma mi Pırçoı çawa xu ra ponkê, ma sekê? Ko ma zi bıqşo. Ceyney y1 vona:

- Bê ma xu rê kelmelê xu dekê. Çigi ma ina dewı dı nêmend. Ma ina dewı ra şê. Wa keye zi yı rê bo.

Wardenê kelmelê xu dekenê xıaron quç kenê, kıştı dı ronênê. Bentarey xu dı vonê:

- Ma sersıbay row şê wa Pırçoy ma nêveyno.

Veng şono Pırçoy. Pırçoy ortey şewı wardeno kelmeli xıaron ra veng keno. Yo dekueno zerey xıaron. Yın zi sersıbay row wardenê. Ağa şono wegıyeno owniyeno gırono, vono:

- Ino çıyo ındı gıron o? Ceyney yı vona:
- La quçê kelmel o, xu ra gıron beno.

Mizew Pırçoy yena. Pırçoy mizew xu keno. Ağa vono qey rıwen helıyaw. Şonê nızdey yow dewı kutıgi xu yın ro gurr kenê, yenê yını. Ağa vono:

- Gereg ınka Pırçoy uta bını. To bıdını ka hergo kutıg cay kı ra şo. Pırçoy ca dı vono:
- Ağay mı ez hanıko uta yo. Yın bentarey xu dı vonê:
- Heywaax! Ma tı ra nêfeletıyay.

Pırçoy xu kutgun ra keno. Hergo kutıg cay kı ra şono. Yın zi ageyrenê yenê keye. Bentarey xu dı vonê:

- Ma sekê? Ma şewı wardê yı berê bierzê biri howşı. Nêkı ma ını ra nêfeletıyenê

Rayna veng şono Pırçoy. Pırçoy şewı şono ağay beno dekeno cıley xu. Yo zi dekueno herundey ağay. Ceynekı vona:

- Wardı, wardı! Bê ma şê Pırçoy bierzê bir.

Şonê ağay gurru erzenê bir. Ceynekı owniyena kı mêrdey xu eşto bir, vona:

- Herow Pırçow, ını çıyo tı ınawa kenê ma? Ma to kerd ğızmetçi xu to key ma veşna. Pırçoy vono:
- E Pırçoy yo, la şıma zi Pırçoy? **V.E:19**

36. HEBNARI

Çig beno. Çig çinê beno. Yow ağa beno yow lacê y1 beno. Rocê k1 lacê ağay şono Zelin. Pi y1 hir1 hebi hınaron dono b1 de, vono:

- Wa yow hebıkı serê yowna hebıkı dı nikuyu.

Lacê paşay şono Zelin. D1 hebi hınaronê xu weno. Şono Qertı çey hirını weno ek hebıkı hebıkı ser kowta. Hebıkı bena yow keyna. Ek ne dı çimon diya ne vaynaya. Lacek aşiqê keynekı beno. Keynekı gieno beno ser biri Qertı. Lacek ‘edleykı vırazeno ow ya sienono, vono:

- T1 uta b1. E şono dew1 veyvende gieno yeno.

Yo şono dew1 veyvende. Y1 dıma qereçi yenê serê biri Qertı. Yenê seri biri ro dereyenê aw wenê. Owniyenê k1 ek yow şowq diyaw bir. K1 ino şowq hindı rınd o, hindı rınd o. Kê qayili vındê t1 ra bowni. Qereçiya yow vona:

- Ino şowqê mın o. Eya binı vona:
- Ney şowqê mın o. Keynekı serê ‘edli ra vona:
- Medêni pêro, ino şowqê mın o.

Qereçi ya veynenê vındenê. Qereçi vındenê yemnon ra owniyenê ow donê pıro şonê. Şonê qıla qumını resenê. Weyra yow qereçi vona:

- M1 guçiney xu, xu viri kerda. E ageyreno şono guçiney xu gieno yeno.

Dona pıro şona. Şona ‘edle ro diyar kuena şona keynekı hetı, vona:

- T1 çi ya, ç1 kes a? Keynekı vona:
- Lacê paşay ş1 veyvende inka yeno ma şonê. E pawey y1 yo.

Roşenê xeberi donê. Qereçi t1 ra vona:

- Bê e serey to ra geyreno, t1 serey mı ra bıgeyrı. T1 veri çi mı ra bıgeyrı.
- Keynekı serey qereçi ra geyrena. Qereçi vona:
- Vındı ina ray e çi to ra geyreno.

Qereçi serey ya ra geyrena ow ya gurmu erzena zerey biri. Keynekı bena yow qevdey Niergızı ow kıştay biri ro yena diyarê. Veyvende yeno ek yow axlêlê ya, tılıli ya. Yo vono:

- Veyvekey mı zaf rınd a.

Bı tılıli yenê. Vonê:

- Ina çi ya, çi kes a? Lacek eya ra vono:
- Qeyi tı mawa siya biya? Ya vona:
- E tınci ra mendo. Qey indı lewê to xışni bi? Vona:
- Mı çıgı veyndey to dayo eywe ra xışni bi.

Keynekı xemelnenê. Lacek şono bir ro dereyeno aw weno. Owniyeno kı yow qevdey Niergızı kıştay biri ro omeya diyar. Şono eya qevdı çineno, goşê xu vera keno. Yın rayir kuenê vera şonê. Eya qereçi laceki siedı ageyrena. Yena laceki ra vona:

- Tı eya qevdı dıra kenê dırakı, tı dıra nêkê ez bergiri ra yeno war.

Lacek qevdı gieno erzeno. Ina qevdey Niergızı bena yow ceşşig, yını dıma kuena. Yın şonê verê beri. Eya qereçi vona:

- Tı ey ceşşigi nibirinê e nêşono zere. Lacek ceşşigi birineno. Ya vona:
- Gereg çılkey guney yı pêseru nikuyu.

Çılkey guni pêseru kuena. Çılki guni benê dehlêri ow fekê berê yı ro yenê. Yow gedey yını beno. Ya vona:

- Tı gere ina dehlêri ra gedey mı rê bişığı vırazê.

Lacek dehlêri birineno, dehlêri ra guni yena. Lacek pey bişığı vırazeno. Bişığı ra derzeni gedey yın ro şonê. Ya vona:

- Tı gere ina bişığı berê cay kı veşnê wa welay ya tê seru nikuyu.

Lacek şono bişığı veşneno. Welı beno cay kı vay dono. Welı tê seru kuena, bena yow guçını weyra kuena. Rocê kı yow pirıkı xu rê qurçigon geyrena. Qurçigon arêdona owniyena kı ek yow guçını ‘erdu kowta ya. Gêna yena keye, guçını dekena

paca. Şona cay k1 yena k1 karê ya kiedow. Şona firmı yena k1 karê ya kiedow. Tım yena k1 karê ya kiedow. Rocê k1 xu ronona vona:

- Mavey ıno kom o, yeno karê mı keno?

Xu lımna. Owniyena k1 yow keynekı paca ra veciyay karê ya kerd ow rayna şı dekowtı paca bi guçını. Ya hini yoyi ra nêvona keyney mı est a. Rocê k1 lacê paşay bergiron vıla keno, vono:

- Her yow keye gere yow bergir qayteko. Pırı vona:
- Yowdê mı çını yo, e nişno qayteko. Cironi vonê:
- Qey yowdê to çınê bo. Keyney to est a.

Yow bergir do extiyar donê bı de. Ya bergiri qayte kena, viedı desmac giena. Awey desmaci viedı rışnena. Bena çayır çimon. Bergir çıgı rınd beno, zaf rınd beno. Yenê bergiron arê donê. Keynekı bergiri ra vona:

- Tı dı ningi erzenê nınga hirını dı tı kuenê. Heya e niyo nêdo to ro nêvaco, kedey mı to rê helal bo tı gere nêwardê.

Yenê bergirê ya benê. Bergir dı ningi erzeno nınga hirını dı ‘erdu kueno. Dewıcı yenê. Pêro dewıcı yenê vonê:

- Maşalla! Bergiri pırı çı rınd biyo.

Topê dewı tı ro yena pêser. Nişna bergiri werezno. Dewıcı vonê:

- Kom mend, kom nêmend? Vonê:
- Keyney pırı menda. Ya zi vona:
- Bergiri hetı ra heyay key mı tı gere tehtı bıkê hema e biyo.

Bergiri hetı ra heyay key pırı teht kenê. Keynekı yena nıngay xu dona pıro, vona:

- Emegê mı to rê helal o.

Bergir wardeno, topê bergiron ra ver kueno. Yow bergir zi bı de nêreseno. Rocê k1 ceyney paşay dewıcon ra vona:

- Bêrêni ma rê şehire bırıne.

Pêro dewıcı şonê. Şonê vonê:

- Kom mend? Vonê:
- Keyney pırı mendı. Pırıkı ra vonê:
- Wa keyney to biyo ma şê ceyney paşay rê şehire birinê.

Keynekı zona eya qereçi ya, şona. Dona pıro şona weyra roşena. Weyra herkes yow estanıkı vono. Pêro estanıkey xu vonê. Sıra yena ya. Ya zi hebıkey hınarı ra başle kena heya guçını pêro vona. Vona:

- Qereçi omeş e eşto bir. E biyo Niergız. Ez behdu biyo cehşıg, dıma e biyo dehlêr. Dehlêr ra e biyo bişıgı. Ya dierzeni dekerdi bişıgı lacê paşay ra va, bişıgı veşnı. Bişıgı veşnay e biyo welı. Welı ra dıma e biyo guçiney pırı.

Lacê paşay goştarey estanıkey ya keno. Lacê paşay şono eya qereçi mireyneno ow yo bı keynekı pey miradê xu şa benê.

Mı ra zuri, Allay ra raşt. Mı ‘elbê kı ‘esırı vıraştı. Mı bierdı Qediştı, kutgun lıştı. Mı bierdı Tawılı kutgun kerdı willı willı. **V.E: 4**

37. KESA U PESKUFİ

Veri seydari zımıstonon şını seyt. Seydari şını ko ra geyraynı. Rocêk seydari yow peskufi veynenê. Tonzi koyon ra peskufi fetelnena. Seydari pey ra peskufi dımay. Tonzi fetelnena peskufi betelyena. Hilko hilkey peskufi bena. Peskufi vona:

- Ez ona bıneyk bin kerı dı vındo e betelyaw.

Peskufi xu dekena bin kera ‘eyni xu rê bıneykı nefes gına ow asun bena. Şına kı yow kesa zi bin kera da. Kesa ageyrena peskufi ra vona:

- Wayey! Peskufi vona:
- Ha. Kesa vona:
- Qey tı betelyaya hilkı hilkey to ya?

Peskufi vona:

- Willay seydari ha pey ra mı dımay. E xu rê bıneykı ason beno. Wexto kı bı nizdi mı, e xu rê vazdono.

Kesa ageyrena peskufi ra vona:

- Serey ma nêwıro mo seydonon ver. Ma noftonê cay k1 ra serbest bıgeyrê. Seydari ma fetelnenê.

Peskufi ageyrena vona:

- İi kesay mı, t1 sêrsıbay ra heta şon binê lingon ra geyrena. T1 serbest geyrena. Çow qarış to nêbeno. Wexto k1 seydari çım mı ra fineni mı fetelneni, tonzıyon mı ver doni, t1'z biya ombazey mı. Belku e nêvındetên mı tebişê feqet ez yow peskofiyêk o. T1 mı kena ombaz xu e gerek vındo wa mı tebşê.

V.E: 11

38. FATMA U HUSEYN

38.1. FATMA U HUSEYN (Versiyono 1.)

Rocêk1 yow Huseyn beno yow k1 zi Fatma bena. Ini wırdi zaf yemnon ra heskenê. Aşiqê yemnon benê. Kenê nêkenê pi keynek1 keyney xu nêdono Huseyni. Huseyn rocê k1 şono ko izmon. Owniyeno k1 veyvey waştey y1 yo. Ek keynek1 daya yoyi. Ek dawıl u zırney veyvi ya. Huseyn celeyeno. Keynek1 dekeno qelbê xu, vono:

- Ya Rebbi, qey ma keyna qısmetê mı nibi.

Huseyn barê izmonê xu 'eyni weneno, owniyeno k1 keynek1 umey verê y1. Keynek1 va:

- Hama şê Huseyn.

Huseyn zi vono qey raşta ya ya. Yemnon gienê rayir kuenê. Keynek1 Huseyni giena bena yow koyk1. Yo zi vono:

- Fatma to qey ez ardo uta? Ya zi vona:
- Mademo k1 yını mawa kerd ma zi mawa kenê.

Yını şonê, şonê, şonêê yow miğara. Huseyn owniyeno k1 dı teni ha ronıştey. Huseyn owniyeno k1 çi ma dınya nêmonenê. Huseyn keynek1 ra vono:

- İnınon dı çig est o. İnı çınay? Fatma vona:

- Ney, ney! Bê ma şê çig çinik o. Hadi ma şê. May mın u pi mı hetı. Ey mêrdımı zonê xu dı ya ra vonê:
- Ino çınaw, to qey lacekê şari ardo? Ya vona:
- Ney! Gurey şıma niyo. Ez aşiqê bide biyo. E şono marey xu birineno. E şono may u pi xu hetı.

Yını şonê yow qonağê k1. Şonê eyo qonağ k1 milleti tede zaf a. Ek may u pi keynekı haniki ronıştey. May u pi keynekı tı ra cırgiyenê, vonê:

- To qey ino lacek ardo? Ya vona:
- Ino lacekê mın o. E aşiqê bı de biyo. Mı xu rê ardo.

Weyra cılonê Huseyni tı ra vecenê, qatêna cılon Huseyni ra donê. Huseyn xu yeno, owniyeno k1 ek Fatma niya ek peri ya. Ek ya xu dekerdo derqê Fatma. Hini dı hebi gedey tı ra benê. Rocê k1 Huseyn vono:

- Ma şê memleketê ma. E şo may xuno pi xu veyno. Ya va:
- Tamom.

Dono pıro yeno may u pi xu hetı. Yo şono k1 pêro tı ra vonê:

- Huseyn ino çıyo? Huseyn vono:
- Çig çinik o, şıma vonê se? Yın vonê:
- Tı zıti. Yo vono:
- Liya e zıt niyo. Şıma qey mı ra inawa vonê. Yın zi vonê:
- Tı zıti.

Huseyn şono key pi xu. May u pi y1 zi vonê:

- Ino çi yo, tı qey zıt i?

Yın onê qatê k1 cılon tı ra donê. Yo wardeno şono Fatma kışeno. Rayk1 dı owniyeno k1 hukmat, 'esker ome. Destonê Huseyni dekenê kelepçe. Y1 benê mehkema, vonê:

- To qey ceynekı kıştı? Vono:
- Mı nêzonaw k1 mı kışta. Peri yena verê y1, vona:

- Mirax mekî. Ez inka beno loxme, e dekueno qırıkey savci u hakımı. E nêverdono tı ceza bigi.

Ina dı hırı ray hakim u savci ceza nêdonê bıde. Yow wext ra pey eya peri mırena hini sebena bıdesa Huseyn peyni dı ceza gıeno dekueno hepıs u cezay xu qıdêneno rayna yeno. **V.E: 30**

38.2. FATMA U HUSEYN (Versiyonê 2.)

Beno nêbeno, yow Huseyn beno. Yow Fatma bena. Aşiqê yemnon benê. Lacek keynekı ra vono:

- E biyo kora? Ya vona:
- Bê baxçey sayon.

Huseyn şono baxçey sayon. Owniyeno kı ek gurey vaşıyo. Kê vonê qey cennet o. Owniyeno ek say, mışmışı, hımroy, mamogı quç i. Lacek weyra rakueno. Keynekı yena kı rakowto. Keynekı dı hebi şowton vecena bierzini yı dı ronena ow şona. Lacek wardeno şono keye.

May u pi yı tı ra vonê:

- To çig di, nidi? Vono:
- Willay mı çig nidi. E şıyo rakowto. Yın vonê:
- To çig nidi. Yo vono:
- E hown ra warışto kı dı hebi şowti bierzini mı dı kowtey bi.

Rayna xeberı yena keynekı tı ra vona:

- Bê baxçey gulon.

Huseyn şono weyra rayna rakueno. Çig nêveyneno. Şono keye rayna may u pi yı vonê:

- To çig nidi? Yo vono:
- Willay mı nidi. Yını vonê:
- La to sekıe? E warışto kı dı hebi gilê gullêri hini mı vıedê.

Yeno keye rayna şono. Keynekı tı ra vona:

- Bê filon ca. Yo vono:
- Tamom.

Ina ray pi Huseyni hırıs u ponc hebi altunon dono Huseyni, vono:

- Mı çowres hebi altunı daya to. Ek hownê to ome altunonê xu biumarı.

Huseyn yeno eyo ca. Bıneykı vındeno, hini owniyeno hownê yı yeno. Cêbey xu ra altunonê xu veceno ow umareno. Umareno kı hırıs u ponc hebi, kı ponc hebi kemi. Xu bı xu vono:

- Ya Rebbi, mı ini ponc hebi altuni sekerdi, mı vını kerdi?

Bıneykı wext vêreno owniyeno kı keynekı ha yena. Tı vonê qey ğızalek a.

Keynekı yena vona:

- Tı ‘eyni umey ma xu rê xeberi bîdê, ma yemnon bigi. Tı umey rakuenê.
Ya Huseyni ra vona:
- E to gieno. Huseyn zi vono:
- E zi to gieno.

May u pi Fatma keyna nêdonê Huseyni, donê yowna teni. Rocê kı veyvey Fatma rononê. Fatma nêdonê Huseyni. Huseyn şono izmon owniyeno ek gurmu gurmey nıqara ya. Ek milletı nıqarayo def ra reqs kena. Fatma zi zerey keyi dı mılul a. Huseyn izmonê xu ca vierdono yeno diyarê tili ra vındeno, owniyeno. Weyra dışmışbeno. Weyra yow peri xu dekena dexlê Fatma yena vona:

Huseyn, ez Fatma yo. Mı veyve cavierdayo, ez umeyo. Hama uta ra şê. Ya Huseyni giena şona. Yow qulê kı ro şonê warey. Şonê yowna dınya. Ek eykı weyray pêro degışig i. Huseyn fehm keno kı ya zi bedeliyay. Zerey xu dı vono:

- E çawa şo keye? Ya ra vono:
- E hini gere şo may u pi xu veyno.

Huseyn yeno keye. Huseyn wexto kı yeno çıqa kı dınya vera şona, vona:

Eya peri rayna xu dekena deqlê Fatma. Yena Huseyni hetı, vona:

- Boni, ini e to ra giroto.

Huseyn, laceki erzeno kardiyon ver, laceki kışeno. Ya vona:

- Metiersı, e beno loxme e erziyeno qırıkey savci u hakımı e niverdono ceza bıdê to.

Huseyn wexto kı şono mehkema peri niverdona Huseyn ceza bigiyo. Yow wext ra pey peri vını bena. Ek mırena, ek çig beno bıde. Hirı hebi zi gedey derê benê. Hêşê Huseyni yeno bıde. Gedonê xu, herçi xu weyra vierdono ğaybone ra yeno keye. Yeno kı ek bentare ra ser u sali vierti. Goma kı yeno çıqa kı dınya y1 vera şona. Pêro milleti yena pêserê y1, vonê:

- Huseyn ome, Huseyn ome!

Huseyn yeno kı zıt u bılut o. Kı çig pıra çını yo. Ek eya peri y1 bierdo, y1 xapênaw. Tı ra vato, e waştay to yo.

Huseyn, şono may u pi xu hetı yını vonê:

- Ino çı halê to yo? May y1 pısmaley xu akena. Pısmaley xu y1 ver bestena, vona:
- Huseynê mı tı zıt u ziluti. Tı kora mendi, tı sera şı?

Huseyn dowr u verê xu owniyeno. Ek her ca bedeliyaw. Huseyn peyni dı aqıl erzeno.

Mı ra zuri, Allay ra raşt. **V.E: 28**

39. MARÊ KUÇI

39.1. MARO DURIST-COWZI (Versiyono 1.)

Zamonê kı dı teni yemnon dı xeberi donê vonê:

- Ko yow zamon bıbo, ko inson bıbo sey mêşını. Ko yow zamon zi bıbo ko inson bıbo sey vergi, bıbo sey luya fenıkerı. Ey bini zi va:
- Çawa inawa beno? Yo vono:

- Rocê k1 yow mêrek lacê xu rê wesi keno vono, m1 'eyni yow kuçê k1 hewnaynı. Ez owniyaw k1 mar hiniyo zerey kuçı dı, m1 dı xeberi dono. Mari m1 ra va, e to dı sadıq o. E to dı nêdono. E rızqê to yo. Her raya k1 tı bi e to rê yow altunı fekê xu ra veceno. Eyo mar, e her roc şono derê çi ronono. Yo zi fekê xu ra m1 rê altunı veceno dono m1. E zi y1 nêkışeno. Belki e bımro. Yalnız ey mari mekşı.

Rocê k1 pi mıreno. Lacek şono sey pi xu çi beno. Mar zi derê altunı fineno. Yow wext ra pey lacek xu b1 xu vono, inka binê mi kuçon quçê altunon o. E ey mari bıqşo ow ez pêro altunon bigiyo. Halbıka pi y1 derê wesi kerdbı. Pi y1 tı ra vabı, ey ma rê mekşı. Eyo mar dost o. Yo goştarey wesiye y pi xu nêkeno, şono.

Mar yeno y1 rê altunê k1 fineno. Lacek dono mari ro mar nêkışiyeno, remeno. Mar şono kuçı, vono:

- Herow qeyi? Lacek vono:
- E gere to bıqşo, tı peyena mari. Maraw meşu zere, bê teber.

Mar yeno teber. Mar xu vırvırmeno k1 laceki dı bıdo, nişna tede bıdo. Lacek dono mari ro boçey mari dıra keno, mari qol keno. Mar şono kuçı, vono:

- Erow tı m1 rê vındı. K1 m1 tı nê kıştı bızonı. M1 pi to rê dostey kierdı. Tı zi warıştı k1 m1 bıqşê.

Lacek şono, çınd rocêna lacek rayna yeno. Yeno veyndey mari dono. Mar vono:

- Ez ina boçey xuno qolı ra bowniyo biyo teber. E hini nino teber. E çawa biyo teber. Tı m1 kışenê.

Roco bin lacek rayna yeno. Ina ray ınno mar yow cay k1 ra xu vierdey laceki dono, laceki weyra kışeno. **V.E: 13**

39.2. HOWNÊ PADİŞAHÎ (Versiyonê 2.)

Rocêkî yow padişahê kî beno. Hown veyneno. Padişah sersıbay wardeno, dewon kueno. Padişah herkesi ra vono:

- Kom ini hownê mı tede veco, e hırı hebi altunon dono bıde.

Eyo wext yow mêrekê kî xu rê feqir beno. Çigi yı çınê beno. Durumê yı zaf duşıg beno. Ceyney mêreki vona:

- Kî e zono wardı şo vacı, e hownê to zono. Mêrek vono:
- Ceni, e wardo şo vaco e zono ow e nêzonabo ino ağa ko mı xax ko. Ceynekî vona:
- Tı şo, Alla pil o.

Mêrek wardeno, şono. Mêrek vono:

- Ez ko şo uta ino rayirê Puneki ro e ko şo. E şo ino Şêğmeton pierso hela maveynê qe yow zonayey kî çini yo?

Mêrek şono, şono, şonoo hındı owniyeno kî yow kuçı ra marê kî ome verniyey yı. Mêrek vono:

- Ya heywon tı çi, çı kes i? Mar vono:
- Ez yow heywonê ko. E zaten uta yo. Tı şonê sera? Tı dierdê xu vacı. Mêrek vono:
- Willay e sera şono, tı derdê mı daru nêkenê. E şono yow paşay kî hown diyo. Vato, kom hownê mı veco e hırı hebi altunon dono bıde. Mar vono:
- Bê ez to rê vaco. Cay kî ra zi meşu. Yalnız tı gere soz bıde mı. Tı gere ey altunon biyarê ma xu rê barı kê.

Mêrek vono:

- Tamom. Ez ey altunon ono. Ma xu rê barı kenê. Mar vono:
- Şo, ey paşay ra vacı, to hownê xu dı luy diya.

Mêrek keyf keno. Ageyreno şono ağay veyneno. Şono ağay hetı. Ağay ra vono:

- To hownê xu dı luy diya.

Ağa keyf keno. Hiri hebi altunon dono bıde. Feqet ino mêrek ini altunon nêbeno mari hetı. Nêbeno mari dı barı nêkeno. Demey kı şono, zamonê kı vêreno ino ağa rayna hown veyneno. Şono dewon geyreno, vono:

- Şıma kom ini hownê mı vecê, ina ray ez şeş hebinı altunon dono şıma.

Ceyney ey feqiri rayna vona:

- Hela şo veynı eyo heywonê to nino. Ma pey ini şeş hebi altunon xu rê idarey xu kenê. Mêrek vono:
- Ey mari mı ra va, biyarı ma altunon barıkê ow mı niberdi ma barı nikerdi. E şo weyra eyo heywon hini yeno nino. Weyra yo, weyra niyo e nêzono. Mı sozê xu wiedo.

Mêrek dono pıro şono. Mêrek şono eya kuçı hetı. Owniyeno kı eyo mar rayna kuçı ra veciya ome. Mar vono:

- Rayna tı sera şonê? Mêrek vono:
- Ina ray ri mı nigieno e vaco. Ez vierney to dı mehcub o. Mar vono:
- Vacı, vacı. Çig nêbeno. Mêrek vono:
- Ağay rayna hown diyo. Ina ray şeş hebi altunon dono. Mar vono:
- Boni e rayna to rê vono feqet tı gere altunon biyarê ma xu rê barıkê. Mêrek vono:
- Tamom. Mar vono:
- Paşay ina ray hownê xu dı vierg diyo.

Mêrek dono pıro şono ağay hetı. Ağay ra vono:

- To hownê xu dı vierg diyo.

Ağa şeş hebi altunon dono bıde. Zamonê kı şono ağa rayna hown veyneno. Ceynekı mêrdey xu ra vona:

- Rayna şo mari hetı. Mêrek vono:
- Ino heywon hini key mı rê vono? Bı dı rayo e ini altunon nêbeno ma xu rê barı nêkenê. E bı dı rayo sozê xu weno.

Ceynekı vona:

- De ina ray zi deneme bıki.

Mêrek rayna şono eya kuçi hetı. Mar rayna weyrı ra veciyeno, yeno. Mar mêreki ra vono:

- Boni tı nomey. To sozê xu wie. E ina ray zi to rê vono. Paşay ina ray hownê xu dı mêşını diya.

Mêrek şono paşay hetı. Paşay ra vono:

- To ina ray hownê xu dı mêşını diya.
Paşa nêmey altunon dono bıde ow vono:
- Tı gere me'nayê ini hownon mı rê vacê, e nêmeyo bin zi dono to.

Mêrek vono:

- Tamom.

Mêrek dono pıro rayna yeno mari hetı. Mari ra vono:

- Ez ina ray umeyo, ez altunon dono to. Mar vono:
- Howno verên dı me'nay luy fenikerey paşa ya. Howno dıyın dı me'nay viergi veyşoney paşa ya. Howno hirın dı me'nay mêşını feqirey paşa ya. E zi dınya yo. Ez altunon nigeno. Wa altunê to zi to rê bê.

Yow wext ra pey mêrek şono eya kuçi hetı feqet hini ey mari nêveynono. Eyo mar heta kı heta hêşê yı ra nêveciyeno.

Mı ra zuri, Allay ra raşt. **V.E: 30**

40. HEMOLEK

Beno nêbeno. Yow dapırı bena, yow zi hemolek beno. Hemolek şono serê sayerı. Dapırı zi yena binê sayerı vona:

- Hemolekê mı, boçkolekê mı bê ini gılı ser dapırey xu rê dı hebi sayon bierzı.

Hemolek yow say dapırı rê ezeno. Dapırı hemoleki ra vona:

- Hemolekê mı say şı binê teluy.

Hemolek yowna say ezeno. Dapiri ina ray vona:

- Eya say zi ši golekey aw. Bê ino gilo cêrên uta dehbi say est i.

Hemolek yeno gilo cêrêni ser, dapiri tiroziyena hemoleki dekena towrey xu. Dapiri hemoleki giena şona şona şona... Dapiri şona yow ca, owniyena k1 yow ten ha bizon viedo. Weyra towrey xu ronona bineyk1 ason bena. Wayirê bizon vono:

- Dapir t1 konca ra yena? Dapiri vona:
- De ez cay k1 ra yeno. E beteliyaw, e ason beno. Yo vono:
- Dapir t1 beteliyaya roş1, e to rê mast u rib non deferegneno bor1 hema şo.

Dapiri towrey xu ronona, roşena. Yo vono:

- T1 mastê xuno ribê xu bor1, e şono vieny ey bizon naşta dono.

Dapiri biley masti u noni bena. Yo zi mirax keno, zerey xu d1 vono, hela mavey ino çınayo towrey dapiri do? Towrey dapiri akeno, owniyeno k1 ek hemolek o. Yawaş torbey dapiri akeno toyn vowr1, toyn telu ow yow kesa dekeno ow fekê towrey dapiri gireydonno ow şono. Hemolek zi zono k1 dapiri çig serey y1 d1 ona. Hemolekê to şono key dapiri.

Dapiri zi mast u ribê xu wena ow towrey xu giena rayir kuena. Dapiri bineyk1 ca şona vowr1 heliyena. Dapiri vona:

- Hemolekê m1, mizi dapirey xu ro mek1. Dapirey to xu rê nımaj kena.

Dapiri bineyna ca şona. Telu dapiri ro şono. Dapiri vona:

- Hemolekê m1, neqursıgun dapirey xu ro meb1. Money m1 deceno.

Bineyna ca şona kesa xu lexnena. Money kesa sey kati yo. Money dapiri ro şono. Dapiri vona:

- Hemolekê m1 money dapirey to deceno. Ningonê xu m1 meşon1.

Dapiri şona keye resena. Hemolek ya ra ver šiyo key ya. Yow keyney dapiri zi est a. Hemolek şono cilonê keyney dapiri xu ra dono ow pawey dapiri vındeno. Dapiri yena keye, veyndey keyney xu dona, vona:

- Keyney mı, ma şonê yabon bê ini hemoleki towre ra vecı. Ma rê bierzı belğuli ver ow dekı sıtlekê xu ma rê biyarı yabon.

Keynekı vona:

- Tamom.

Veng şono hemoleki. Hemolek şono keyney dapirı kışeno ow ya birineno erzono belğuli ver. Belğuli powceno goşti ya dekeno mon ow şono dapirı hetı. Dapirı vona:

- Tı omeya keyney mı. To sekerd, to hemolek goştê yı ma rê powt?

Yo qısti vono:

- İ i, mı powt.

Dapirı sıtlekê giermi ronena. Kowçıgon gienê bıde resenê. Giermey xu wenê. Dapirı owniyena kı sıtlek dı murey keyney ya veciyenê. Dapirı yowna kowçıgı dona pıro owniyena kı gıştey keyney ya veciyay, vona:

- Weey! to xu rê di, hemoleki ma dekı kı bı mı kierdı. Ina gıştey keyney mın a.

Dapirı weyra fehm kena kı hemoleki cılı keyney ya xuraday ow keyney ya kışta. Dapirı wardenâ hemoleki dıma kuena. Pey ra hemoleki dıma kuena hemolekê to şono. Hemolek rayna şono serê eya sayerı. Dapirı zi şona bınê sayerı, kena nêkena hemolek nino war. Teseley dapirı kuena. Dapirı zaf poşmon bena. **V.E: 16**

QISÊBEND¹⁵

Areye: değirmen

Atê: abla

Ay may qumay: oyundan önce kişi seçme için yapılan seçmece oyunu

Balcon: patlıcan

Bêgeca: haricinde (1), başka (2)

Beh: kapora

Bencere: kaynaş otu

Bentare: ara (arada, aradan)

Berbero: ayçiçeği

Berbit: çürüyen ağacın tozu

Berhuri: gelin getirmekle görevli kadınlar

Betalbiyayış: işsiz olma (1), boşta olma (2)

Beteliyayış: yorulmak

Beysus: meşale

Bezre: tohum

Bıra: bağlaç olarak “bile” (1), erkek kardeş (2)

Bırkı: siğil

Bıskı: erkek saçının ön taraftan kahkül kısmı

Bileybiyayış: bir şeye dalmak, dalgınlık (1), bir şeyle uğraşma (2)

Bireykerdiş: özlemek

Biyare: hiç ekilmemiş ve sürülmemiş arazi

Boça şımşımıkı: incecik kuyruk

Boğar: taş duvarında boşluklara konulan küçük taşlar

Borincêr: meyvesi dağdağan boyutunda, yumuşak, sulu, tatlı ve genellikle turuncu renkte olan (ağacı hafif dikenli) bir meyve ağacı

Boyeyo çıvitli: mavi boya

Carut: ateş küreği

Cehl: acı (badem acısı)

Celeyayış: kahırlanma

Cema: Mecimek, nohut gibi bitkileri elle koparıp demetlerinden küme yapma

Cerebe: deneme

Ceron: topraktan sonraki sert katman

Cıglili: gıdıklama

¹⁵ Binê mi sernuşti dı varyantê kelimeyanê Hêni u me'nayê mi kelimeyan ca geni. Tewirê me'nayan zi bı umaran (zereyê parantezan dı) ca geni.

Cırgıyayış: kızmak

Cırm: bedel

Cırnı: dibek taşı

Cineg: saç favorisi

Cirek: uysal

Coniya belek: alacalı tay

Cukêna: bunun için (1), bundan dolayı (2)

Cuweyn: harman yeri (Biçilen buğday veya arpanın toplandığı yer)

Cuyayış: yaşamak

Çarınç: doğu eşek arısı (Güneş toplayan)

Çawa: nasıl

Çemilwariştış: şaha kalkma (atın iki ön ayağını kaldırması)

Çepieştış: çelme atmak

Çıkud: cimri

Çına: ne

Çırray/çırrey: kattiyen

Çig: şey

Dara bizeni: palamut ağacı (palamudu ince, küçük olan)

Dara şalbêr: palamut ağacı (palamudu büyük, kalın olan)

Darey: tahra

Darı ra nayış: ağaca yapıştırmak

Dat: amca

Dayza: amcaoğlu

Dehbi: iki tane

De'hf: uzak tutma, savma

De'hl: kavak ağacı

Dêk: ebe

Dek: plan (1), oyun yapma (2)

Demeyk: bir müddet

Demoçe: tabanca

Dendık: çekirdek

Derê: ona

Deyağ: dayanma

Dıfek: iki işlevli kazma aleti (bir tarafı kazma diğer tarafı balta olan)

Dıjın: yağmur

Dımaşkıl: akrep

Dımçasıg: kulağakaçan böceği

Dışmışıyayış: düşünmek

Diko core: kısa boylu ev horozu

Diko şer: uzun boylu dövüş horozu

Diksileymon: ibibik kuşu

Dodo: bir kuş türü

Dori: küp

E: ben (şahıs zamiri)

‘Edelnayiş: iyiye dönüştürmek (1), geliştirmek (2), durdurmak (3)

‘Edimkerdiş: ekinlere basarak mahvetmek

‘Edle: büyük üzüm sepeti

‘Efara: harman kaldırıldıktan sonra harmanın dibinde kalan taş, buğday, kırıntı ve döküntü artığı

Ekseri: genellikle (1), çoğunlukla (2)

‘Emelrogmayiş: ishal olmak

Eriş: ağız bulama (İneğin ilk sütünden yapılır)

‘Esernayış: elbiseleleri durulama

Espar: at

Estun: kolon

‘Eşifkerdiş: ot ayıklama

‘Eteryayış: üzülmek (1), tasalanmak (2)

‘Eyl: çocuk, yavru

Eywa: öyle

Fehş: kibir

Ferqat: yük bağının her biri

Feselnayış: ölçme (elbise için)

Filhonverdayiş: sürülmüş ama ekilmemiş arazi (nadasa bırakılan araziler)

Filonkes: falankes

Fırêze: arazinin ekilip biçildikten sonraki hali (arazinin anız bırakılan hali)

Fırngi: domates

Fırq: seyrek

Fıtal: tiftiklenen yünün dağılmaması için hafif burulması

Fitafitkerdiş: eşitleme (1), ödeşme (2)

Fitkerdiş: birinin görüşünü değiştirme

Flosı: lamba

Fortestış: hava atmak

Fring: çağla (taze badem)

Gasar: yük bağında kullanmak için ahşaptan yapılmış çatal

Gelezoni: domuz dili bitkisi

Gelt(i): elbise(ler)

Gemari: aşırı kirli

Ger: uyuz

Gercivıraştış: düğüm atarak karıştırmak

Gıjki: palamut, dut gibi ağaçların dallarını hayvanların önüne bıraktıktan sonra hayvanların yaprakları yiyip dalları yapraksız bırakması haline denir. (İnce boyutlu olan dallar)

Gılgıl: darı

Gılze: büyük bitkilerden oluşturulan demet (palamut ağacı dallarından oluşturulan demet gibi)

Gısta qılönç: serçe parmağı

Gızun: acı (biber acısı)

Gieno: alıyor. (3. Tekil şahıs zamiri, erkekler için)

Goçin: Çuvaldız

Golala zermêni: altın böceği türü (Cetonia aurata)

Gomon: Tahmin

Goya kı: sözde

Gueri: genellikle evin yanında yapılan üstü açık hayvan ahır

Gur: sık, az aralıklı

Ĝardiki: binek hayvanının koşma türü, hız seviyesi

Ĝem: umur (1), etki etme durumu (2)

Ĝezalek: ceylan

Ĝızênekı: erzak yeri

Halên: yuva

Haniyo/haniko: işte

Havılı: fayda (1), iyilik (2)

Hehecik: kırılgaç kuşu

Hellogom: sürekli

Hemolek: uğur böceği

Herçiya kı: ne kadar ki

Heşarbiyayiş: şok olma

Hewi: sıkılmama, eğlenebilme

Hewino, wiyeno: gülüyor. (3. Tekil şahıs zamiri, erkekler için)

Heyatı: salon

Heyf: yazık (1), intikam, öç (2)

Hındi: karpuz

Hındı: o kadar ki (1), bir de (2)

Hücara: medrese

Ina gılongı: şu anda

İncıs: böyle

İ: evet

İrı: alerji

İzımı: dal ve budakların en ince kırılgaç parçaları

Jiyat: güçlü

Kakut: kafa

Kalme: kılıç

Kardiseqinayiş: bıçak bileme

Kate: kemik

Keku: guguk kuşu

Kelebut/Kelbone: kavga eder gibi oynamak

Kelkot: ince bulgur

Kelmel: malzeme

Kendil: urgan

Kerekorık(i): mantar (lar)

Kesekı: kokulu böcek

Kırç: eskimiş alet

Kışını: burçak bitkisi

Ko: gelecek zaman eki (1), dağ (2)

Kondêz: kepçe

Kora: nere

Kortek: ense

Kuçkuço: karınca aslanı

Kulbızıkı: Nevruz çiçeği

Kulng: iki işlevli kazma türü (bir tarafı metal kazık diğer tarafı sivri ve dar uçlu kazma)

Kullikerdiş: küsmek

Kund: baykuş

Kurbeşig: Hint oklu kirpisi

Kuvarı: ambar (1), kovan (2)

La: ip (1), ama fakat (2), çay, dere suyu (3)

Lazut: mısır

Lebeyayiş: hayıflanmak (1), sızlanmak (2)

Lêşın: kirli

Leymın: kirden bulanık olan

Lımnayiş: saklamak

Lil: bilye

Lujna: arık (sebze arki)

Luli: kaval

Malêv: dirgen

Malwey gawıron: Doğu yeşilkertenkelesi

Mamoğ: güvem eriği

Mavey: bakalım

May: anne

Mehêr: muhtaç

Mehşil: üzüm ağacı

Mela telu: bir diken türü

Mêrek/Mêrık: adam

Mereqoney: debelenme

Meri aw: su testisi

Metrebi: çingene

Mexsus: kasten (1), bilerek (2)

Meyin: kısa ahşap kazık (Daha çok hayvanları bağlama amacıyla kullanılır.)

Mıǵıl: keder

Mıjmwoli suwari: büyük olup ayakları uzun kırmızı karıncalar

Mıqıl: derin olmayan tencere

Mışag: işçi

Mıçıga çılari: Serçe kuşuna benzer renkli bir kuş türü (Çoğunlukla sarı renktedir)

Moneykerdiş: daha önceden yapılmış bir duruma karşı bahane arama veya ceza verme amaçlı fırsat kollama(1), birinin açığını arayarak ceza verme (2)

Monki: gizli

Monow: mutfak

Moxlı: un eleği

Moz: sığır sineği

Nara: yine (1), bir daha (2)

Nawıtış: göstermek

Nazbaşna: misafir yastığı

Neng: küfür

Neqursıg: cimcikleme

Nerı: erkek soğan

Nıftono, nowtono: Korkmadan ötürü yapamıyor, edemiyor

Nıng: ayak

Nıqara: davul

Nışno: yapamıyor (imkânı el vermeyen)

Nomow: gelmemiş

Nondeferegnayış: ekmeği küçük parçalara ayırma (ekmeği ufalayarak tabağa ekleme)

Nonê kılör: çocuklar için yapılan küçük yuvarlak ekmek

Noni miçigon: Çobançantası otu

Noni taşteri: öğle yemeği

Nows: mağara

Osar: yular

Ow: ve

Paca: pencere

Paç: gömlek

Pali: ekin biçme, hasat vakti

Pardon: semerin arka tarafındaki kayış

Parpar: semizotu

Patiley vaşi: hayvan yemi için ilkbaharda otların döndürülerek sıkıştırılmış her bir destesi

Pêçek: kundak

Peskufi: geyik

Peymawıtış: uzunluk ölçme

Peyqısti: kasten

Pılıkey vovrı: bembeyaz kar tanesi gibi olan

Pırriyak: o kadar ki (1), öyle ki (2)

Pi: baba

Pola: miknatis

Pune: yarpuz

Purcını: arpa, buğday, nohut gibi tahıllardan kırıntıları ayıklamak için kullanılan elek

Qazi: kaymakam

Qelew: kilolu, geniş yapılı kişiler için kullanılır

Qevdı: kısa bitkilerden oluşturulan demet (mercimek, nohut demeti gibi)

Qıjık: saksığan

Qılabı/Qıbalı: ev içinde küçük eşyaları bırakmak için hafif yüksekte yapılan yer (1), Ahırda tavukların içinde yumurta yapması için duvarda alçakta yapılan yer (2).

Qılkoncekı: gelincik çiçeği

Qılonce: kurbağa

Qırımı: kelendire, tırpan

Qitalek: küçük

Qoğ: kümes

Qot(i): odun(lar)

Qulquzyayış: oyun veya yarışmaya benzer şeylerde kaybettikten sonra kabullenmeme ve söylenmede bulunma

Qurçığ: bir adet küçük çırpı

Raq: derin olmayan

Raşt: doğru (1), sağ (2), gerçek (3)

Raykı dı: birden (1), birdenbire (2), aniden (3)

Resne: keçi kılından yapılmış organ

Reweqa: Mecimek, nohut gibi bitkileri elle koparıp küme yaptıktan sonra bu kümelerin birleştirilmesi veya bir yerde toplanılması

Rewnara: çoktandır

Rewon: binek hayvanının koşma türü, hız seviyesi

Rıb: pekmez

Sabuni miçigon: yakıotu bitkisi

Sağkerdiş: doğrulamak

Sarbuna: üzüm ağaçlarının dallarını sarmak için üzüm ağacının etrafına dikilen çubukların her bir tanesine verilen ad

Satılcon: soğuk alarak hastalanma

Sefin: kısa metal kazık (Yer kazma amacıyla kullanılır.)

Seğen: derin olmayan tabak

Sentiş: tartmak

Sera: nereye

Seradi: arpa, buğday, nohut gibi tahıllardan sap, saman gibi kabuk kısımları ayıklamak için kullanılan elek

Seramara: her yıl

Serçe: mandal

Sewexnayış: oyalanmak

Sey: gölge (1), gibi (2)

Sıl/Sılo: bazı hayvanların dışkısı için kullanılan ad (1), tezeğin toplandığı yer (2).

Sılım: merdiven

Sıms: alıç

Sıskı: süzölmüş üzümünden kalan kabuk kısmına hafif su ilave edilip belli sürede kapta bekletilmesiyle elde edilen ekşimsi sıvı

Sini: tepsi

Siyavaş: beyaz yulaf bitkisi

Sompar: taranmamış dağınık saç

Sone: bileme taşı

Sukı: şehir

Şehetiyyaiş: zayıflamak

Şelexyayış: pişik olmak

Şelmul: üzüm sucuğu

Şenik: küçük (1), hafif (2)

Şerqati: palamut, dut gibi ağaçların dallarını hayvanların önüne bıraktıktan sonra hayvanların yaprakları yiyip dalları yapraksız bırakması haline denir. (Kalın boyutlu olan dallar)

Şêrşêro: ağustos böceği

Şidênayış: sıkılaştırmak

Şımha: bal mumu

Şinase: yapabildiysen, edebildiysen

Şomekı: ben (vucutta çıkan)

Şomi/ şumi: akşam yemeği

Şona: gidiyor (3. Tekil şahıs zamiri, kızlar için)

Şone: çoban (1), tarak (2)

Şono: gidiyor (3. Tekil şahıs zamiri, erkekler için)

Tabı niya: kabul değil

Taçarnayış: çalkalamak

Taru: karanlık

Tehda: birine fazladan iş yükü verip haksızlık etmek veya hakaret etmek, hakkını gasp etmek

Têj: keskin

Teminkerdış: tembihlemek

Teqawud: emekli

Tereqnayış: keyifli sohbet ile zaman geçirme

Tewıgırowtış: tedirgin olmak

Tey: dağdağan

Teyl: köpek dişi ayrığı bitkisi (1), bağlama teli (2)

Tı: Sen (2. tekil şahıs zamiri, 1. hal)

Tıfing: silah

Tıga vındê: bekleseydin

Tırşingı: kuzukulağı bitkisi

Tigina: biraz daha

Tik u tik şono: çok uzaklara gider

Tirkemon: ok, yay

Titıgê darı: ağacın en üst kısmı

To/tu: sen (2. tekil şahıs zamiri, 2. hal)

Tolıkı: Ebegümece otu

Torg: dolu (boyutu büyük olan)

Torzın: balta

Tuj: sivri

Tuy totırmi: ekşi karadut

Unu: bedava (1), öylesine (2)

Vaştırı: orak

Vay: pahalı (1), su arkı (2), buğday, arpa gibi tahılları rüzgâra savurarak eleme işlemi (3)

Veragêyrayış: yalvarma

Vêşêr: hariç (1), başka (2)

Veyndayış: seslenmek

Vılıkey heron: papatya

Vırıkı: kucak

Vırsu: yıldırım

Viedayış: bırakmak

Wabo: olur

Walwalık: arı kuşu

Warwa: yalın ayak

Welencağ: kaza, bela

Werekina: keşke

Wesfi: övgü (1), birinin iyi, hoş, olumlu tarafı (2)

Wessi: vasiyet

Weşonayış: sirkelemek

Weyra: ora, orası

Wıdarı: uzaklaş

Willay: Vallahi

Wırdi piya: ikisi beraber

Wıyekerdiş: geçindirmek

Xaxkerdiş: azarlamak

Xecit: bağ evi

Xırar: torba

Xışıg: dolu (boyutu küçün olan)

Xiçi: çakıl taşı

Xint: sersem

Xubıki kı: Hâlbuki

Ya: “O” şahıs zamiri (3. tekil şahıs zamiri, kızlar için)

Yayık: teyze

Yekza: teyze oğlu

Yemnon: birbiri

Yı: “O” şahıs zamiri (2. Hal, 3. tekil şahıs zamiri, erkekler için)

Yo: “O” şahıs zamiri (1. Hal, 3. tekil şahıs zamiri, erkekler için)

Zelqıt: yaban arısı

Zem: gıybet

Zengene: bir çapa türü (normal çapadan biraz büyük ve kalın olan)

Zên: at eyeri (boyutu küçük olan)

Zêqkerdiş: eşeğin daha hızlı gitmesi için semer ile eşeğin ense tarafındaki kısma sopayı sıkıştırma

Zıngar: pas (demir pası)

Zıngzıngo: mücevher böceği (Julodis ehrenbergii)

Zıqowniyayış: sadece bir yere odaklanarak dikkatle bakma

Zırg: yeşil

Zop: balyoz

VATEYO PEYİN

Peyniya ina xebat dı ma eşkeni vaci, extiyari hini zê veri estanikan nêvani. Extiyari hem semedê teknoloji ra hem zi semedê jonê Corona ra estanikan inka yoyi rê nêvani. Ay ra kulturê vatîşê estanikan qîdênayîş do. Çunki pili bı qıcan tv temaşe kenî. Estanikan vera filman u xeberan temaşe kenî. Qıci zi, zê veri pilanê xu hetî nêvendenî. Wextê inkayi dı qıci sareyê xu dekeni zereyê telefon u tabletan kayan kaykeni, medyayan dı geyreni.

Wexto ki ma qeydi estanikan gırewti semedê nêweşiya Corona ra ma nêşiyên nızda extiyaran. Ma qeydê xu eğleb bı telefunkerdiş hal kerdi. Telefon ra qeyd guretiş dı zi zobina sıxıntı bi. Tayê extiyari telefon ra sare yın decayên. Tayê extiyari zi veng nişin bıde. Labelê eğleba problem, xu virikerdiş bı. Wexto ki ma tı ra persayên yın ma ra vatên, ma rewnara ki estaniki nêvati. Semedê ay ra inka estaniki nini ma viri.

Ina xebata ma dı ‘emrê vatoğan eğleba serê pancas seri yi. Ma estanikê xu hem ciniyan ra u hem zi camerdan ra arêdayi. Cini u camerdan gore vatoği estanikan; çaryes heb camerdi, şiyes hebi zi cini yi. Ma qeydê xu eğleb dewan ra arêdayi. Semedê ay ra Ciniyan ki ma rê estaniki vati piyêru xanımı keye yi. Ma estaniki yondes cayan ra qeyd kerdi. Ini cayan ra semedo ki şınasi Cowzı dı zaf bi estaniki eğleb Cowzı ra qeyd bi. Labelê cayanê binan ra zi yo teni ra dı-hiri estaniki qeyd bi. Vatoğanê ma ra heştyes tenan mekteb nêwendo. İnan ra eğleb ciniyan mekteb nêwendo. Vatoğanê ki mekteb nêwendo inan ra şeş teni camerd i, duyes teni cini yi. Wendiş u nuştişê gore zi wendiş u nuştişê des ciniyan, dı camerdan çini yo.

Estanikanê Hêni dı vatoği, xısusiyetê peyamdayişi u şiretkerdişi zaf şıgılmeni. Peyniya estanikanê Hêni dı zaf ra tay estaniki xırabi ser qediyeni. Estanikan dı eğleba mêrdımı ki bin tengani dı deyağ kenî, mêrdımı ki rınd u raşti, mêrdımı ki holi, mêrdımı ki xebatkari peyni dı muradê xu dı şa benî, xela geni. Mêrdımı ki zi xırabi, mêrdımı ki zem u zuri kenî, mêrdımı ki zulm kenî ini zi peyni dı ceza geni. Misal, Estanika *İmtihonê Yow Ağay* dı yo ağa zaf dewlemend beno. Labelê ino ağa dekuweno tengasi u zaf feqir beno. Wexto ki dekuweno tengasi sebır keno u şıkır keno. Peyniya sebri dı keyneyê yona paşayi dı zeweciyeno u reyna beno dewlemend.

Estanika *Nêweşey Lacê Paşay* dı way semedê bırayê xu dekuwena zindan. Zereyê zindani dı sebır kena. Badê ini sebri ina way hem bırayê xu feletnena, keyneyê paşayî dı zewecnena hem zi ya lacê paşay dı zeweciyena.

Estanikanê ma dı, hiri cayan dı behsê eştişê bın ‘erdi beno. Estanika *Hebnarı* dı metrebı Hebnarı xapênena u ya erzena zereyê biri. Wexto ki Hebnarı erziyana zereyê biri kıştayê biri dı bena yo nergız. İta dı halê istisnai ra bedıliyayış yeno verniya ma. Estanika *‘Elık u Fatıkı* dı yo metrebı Fatıkı erzena biri. Fatıkı wexto ki erziyena zereyê biri, zereyê biri dı yo keyeyo comın vıraziyeno. Fatıkı şına dekuena zereyê ey keyi. Estanika *Hiri Bıray Yow Teyrı* dı zi dêw yo laceki hot qati erzeno bınê ‘erdi. Lacey pê teyra sıpi yeno diyar. Ini estanikan dı “hot tabaqı bını ‘erdi” , “bınê biri dı keyeyo comın” u “xısusiyetê bedıliyayışi” motifı halê istisnai ra yeni verniya ma.

Estanikan dı rengê semboliki u umarê semboliki viyereni. Renganê sembolikan ra rengo sıpi, rengo sur, rengo siya-qer viyereni. Umaranê sembolikan ra umarê hiri, umarê hot, umarê new u umarê çoras viyereni.

Umarê hot ra biye versiyonan çar estanikan dı behsê hot koyan beno. Estanika *Xoce Xızır u Keçelek* dı, estanika *‘Elık u Fatıkı* dı, Estanika *Yow way hot bıray* dı, estanika *Luya Kurkıcı* dı ifadeyê “pey howt koyon” ifadeyo sembolik o.

Tayê estanikan dı rengan ra ifadeyê semboliki est i. Rengo sur; nêrki, mayki u jiyati ifade keno. Estanika *Kalıkê simzon* dı dêw bı zorbatı keyna wazeno. Babiye keyna dêwi ra vano, wexto ki vowra surı varay ez ey wext keyneyê xu dano to. İta dı “vowra surı” ifadeyê sembolik a. Rengani binan ra rengo sıpi, pakey u safey ifade keno. Estanika *Hiri Bıray yo Bowronı* dı bırayo qıc hot tebaqi erziyeno bınê ‘erdi u şino yo bowrona sıpi ro gıneno. Bowrona sıpi yı feletnena u yı bena roşnê dınya. İta dı “bowrona sıpi” ifadeyê sembolik a. Rengo siya zi eğleb xırabey ifade keno. Estanikanê ma dı şexsiyetê “metreba qerı” eğleb insanan rê xırabı kena.

Estanikanê ma dı biyê ini rengan rengê zermêni zi viyerenı. Ma zewbina ca dı raştê ini rengi nêameyi. Ino reng benateyê rengê kesk u zêrri yo. Labelê ino reng bınêk beraqiyaye yo. Ino reng, estanikanê ma dı zê rengi sıpi rındey, pakey u holey ra ifade beno. Estanika *‘Elık u Fatıkı* dı qıcê Fatıkı bı rengo zermên rındey ra ifade

beni. Estanika *'Eyşa u Fatma* dı rındiya Fatma bı ifadeyê “golala zermêni” terif beno.

Estanika *Xoce Xızır u Keçeleki* dı şêro mitolojik vêreno. Ina estanıkı dı şêr pelê yı est i, fireno. Şitê ini şêri padişahi rê beno şifa. Padişah pê şitê ini şêri nêweşi ra feletiyeno, weş u war beno.

Tayi estanikan dı hediseyê hali istisnai diqqet kaşkeni. Estanika *Wisê 'Eli Nêweşi* dı yo merdım tersa vergan ra şino serê darı. Vergi zi şewı ra heta sersıbay bınê darı dı vındenı. Ino merdım bêçare maneno. Ay semed ra venda Homayi dano. Benate ra tayi wext viyerenı asıman ra yo çiyêk yeno war. Vergi şını ay çi weni, mırd beni u şını. O merdım zi tengasi ra feletiyeno. Ina estanıkı dı asıman ra kowtayişê ini çiyi u ini çiyi ra mırdbiyayışê vergan hediseyê hali istisnai ya. Estanika *'Icur* dı zi fekê keyneyê çerçi ra yow ten veciyeno. Keynekı owniyena kı zê masi yo. Nameyê ey çiyi *'Icur* o. *'Icur*, tayi meseleyan *'eşkera* keno u keynekı zi tengasi ra feletneno. Ina estanıkı dı *'Icur* hediseyê hali istisnai ra yeno verniya ma.

Estanıkanê heywanan ra tayê estanikan dı zi durustey, holey u raştay ser hediseyê hali istisnai est i. İnan dı zi zewbina yo şireti est a. Misal, estanika *Mari Durusti* dı mari mitolijiki yeno verniya ma. Ina estanıkı dı mar u yo mêrdım yobinan dı durust beni. Ino mêrdım çı wext biyero non dano mari. Mar zi ini mêrdımı rê fekê xu ra yo zêrrı veceno, dano ini mêrdımı.

Estaniki ki heywanan ra behs beni ini estanikan dı egleba aqıldayış u peyam est o. Qıcı peyniyê ini estanikan ra aqıl geni u şiret beni. Estanika *Helilik u Belilikı* dı dadiya Helilik u Belilikı yın temin kena. Yın ra vana, yo biyero beri makênı. Wexto ki Belilikı goştariya dadiya xu nêkena verg yeno ya weno. Estanika *Sozê May* dı lacek goştariya dadiyê xu keno kar u qezencê yı, zêrrê yı zaf beni. İta dı qıcı fom keni ki ek insan goştariya dadiya xu nêkero zırar keno. Misal, Estanika *Yariyey Şoni* dı şane dı-hiri ray dewıcan xapêneno. Badê yariyan ina ray dewıcan ra rašta vano labelê hini dewıcı tı ra bawer nêkeni. İta dı zi fom beno ki eg insan dı-hiri ray zuri ya zi yari bıkerı badê ini yariyan ya zi zuran eg raştı zi vaco yo tı ra bawer nêkeno.

Estanıkan etudkerdiş dı piyêru sernuşteyanê *Motif Index of Folk- Literature* ra motifi veyniyayi. Labelê tayê sernuşteyan ra zaf motifi veyniyayi. Tayinan ra zi tay veyniyayi. Tayi motifi zi zereyê estanıkanê ma dı bi labelê indeksê Thompsoni dı çını bi. Ay ra semedo ki ê motifi timan nêbi ma ê motifi estanıkanê Zazayan zi bı ifadeyê (Z) ra belu kerdi.

Estanıkan dı eğleb ya bırayo qıc serqaraqter o ya zi waya qıcı serqaraqter a. Ya bırayo qıc bırayanê xu feletneno u mıradê xu dı şa beno ya zi waya qıcı bırayanê xu feletnena mıradê xu dı şa bena. Bêğeca inı xısusın wexto ki motifi estanıkan etud biyi meslegan, heywanan, cayan u şexsan ser zi tayi xısusı tesbit biyi. Inı tesbitan gore, heywanan ra tor zaf behsê luy beno. Luy, estanıkan dı eğlebi fenıker a. Heywanan binan ra behsê “kutıgan, vergan, mirçıgan, mangeyan, heşan, heran, lenglengan, hemolekan, astoran, bızan, mêşınan, pısingan” zi beno. Meslegan ra tor zaf behsê meslegê şonetey u cıtêrey beno. Estanıkan dı şexısın gore zi tor zaf behsê pir u paşay beno.

Nameyê cayan zi cayê cuyayışê vatoğani estanıkan gore bediliyeni. Misal, versiyonê estanıka *Bıjo* yi dı yo babi hırı lacanê xu rê wesi keno. Wesi dı vano, meşêrêni “Dowdi” seyt. Versiyono bini *Şalul u Bılbılı* dı zi babi hırı lacanê xu rê wesi keno. Labelê ino versiyon dı babi vano, meşêrêni “Qertı” seyt. Yani cayê cuyayışê vatoğani gore estanıkan dı nameyê cayan bediliyeni.

Xulasa, ma pa versiyonan pancas u hot estanıki rayirê ‘ilmi ra tedqıq kerdi. Ino tedqıq dı xısusiyetê şeklê estanıkan, xısusiyetê muhtevayê estanıkan u formelê estanıkan tesbit biyi. Motifi estanıkan zi metodê Thompsoni *Motif Index of Folk- Literature* gore tesnif biyi.

ÇIMEYİ

Çimeyi Şexsan

Vatoğo 1.

1. Abdulhamid KAÇMAZ
2. 1962, Hênı
3. Mekteb nêwendo
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 10.01.2021
6. 9, 24
7. Rısnı
8. Cıtêr

Vatoğa 2.

1. Amber POLAT
2. 1943, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Daya xu ra eşnawıta.
5. 08.11.2020
6. 1, 7, 30.2
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 3.

1. Azize YILDIZ
2. 1976, Hênı
3. Mektebo miyanin wendo.
4. Daya xu ra eşnawıta.
5. 25.10.2018
6. 14.1, 14.3, 19.1, 30.5
7. Tawil
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 4.

1. Birsen ÇOKÇA
2. 1975, Hênı
3. Mektebo verin wendo.
4. Daya xu ra eşnawıta.
5. 05.02.2022
6. 5.4, 36
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğê 5.

1. Cahit YILDIZ
2. 1976, Tawil
3. Mektebo verin wendo.
4. Daya xu ra eşnawıto.
5. 25.10.2018
6. 5.1, 20.1
7. Tawil
8. Mışag

Vatoğa 6.

1. Cemile YILDIZ
2. 1924, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Babiyê xu ra eşnawıta.
5. 22.07.2015
6. 8
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 7.

1. Emine ÇELİK
2. 1977, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Daya xu ra eşnawıta.
5. 05.12.2021
6. 19.3
7. Mıqriyon
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 8.

1. Evin ÇİÇEK
2. 1974, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Babiyê xu ra eşnawıta.
5. 12.11.2021
6. 29
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 9.

1. Fatma TOPKAYA
2. 1963, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Bırayê xura eşnawıta.
5. 21.11.2021
6. 25, 26, 27
7. Pıseyl
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğê 10.

1. Hakim ÇELİKER
2. 1955, Hênı
3. Mekteb nêwendo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 21.03.2021
6. 10
7. Cowzı
8. Cıtêr

Vatoğê 11.

1. Hamid BATI
2. 1970, Hênı
3. Mekteb nêwendo
4. Pilanê xu ra eşnawıto
5. 07.01.2021
6. 37
7. Dılbı
8. Cıtêr

Vatoğê 12.

1. Hasan ORUÇ
2. 1970, Hênı
3. Mezunê universita yo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 27.10.2020
6. 18.2, 30.4
7. Hênı (Merkez)
8. Memur

Votoğa 13.

1. Hava PEKTAŞ
2. 1958, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Daya xu ra eşnawıta.
5. 11.09.2021
6. 5.3, 28, 39.1
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğê 14.

1. Heybet OPÇİN
2. 1969, Hênı
3. Mektebo miyanin wendo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 03.10.2021
6. 14.2
7. Hêgayo sur
8. Mışag

Vatoğa 15.

1. Hüzna YILDIZ
2. 1955, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Daya xu ra eşnawıta.
5. 20.12.2020
6. 30.1, 32.2,
7. Seyar
8. Xanıma keyi ya

Vatoğa 16.

1. Kıymet YILDIZ
2. 1970, Hênı
3. Mektebo verin wendo
4. Pilanê xu ra eşnawıta.
5. 02.03.2022
6. 34.1
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 17.

1. Kudret MERCAN
2. 1929, Hênı
3. Nişi bi mekteb.
4. Daya xu ra eşnawıtı bi.
5. 27.07.2015
6. 5.2
7. Cımaygı
8. Xanıma keyi bi, rehmet kerda.

Vatoğa 18.

1. Leyla YILDIZ
2. 1974, Hênı
3. Mektebo verin wendo.
4. Babiyê xu ra eşnawıta.
5. 31.12.2020
6. 4, 32.1, 39.2, 40
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 19.

1. Medine KILIÇ
2. 1947, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Daya xu ra eşnawıta.
5. 21.08.2021
6. 34.2, 35
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğê 20.

1. Mehmet EKİN
2. 1963, Hênı
3. Nişiyı mekteb.
4. Pılanê xu ra eşnawıto.
5. 27.07.2015
6. 6, 20.2
7. Cımaygı
8. Mışag

Vatoğê 21.

1. Mehmet GÖK
2. 1919, Hênı
3. Mekteb nêwendo.
4. Pılanê xu ra eşnawıti.
5. 15.10.2020
6. 11, 12, 13, 16, 21, 23
7. Cowzı
8. Ariwan

Vatoğê 22.

1. Mehmet KILIÇ
2. 1965, Hênı
3. Mezunê universita yo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 01.01.2021
6. 11, 15
7. Cowzı
8. Malla yo.

Vatoğê 23.

1. Mehmet YILDIZ
2. 1970, Hênı
3. Mektebo miyanin wendo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 20.03.2021
6. 33
7. Cowzı
8. Mışag

Vatoğê 24.

1. Mehmetşah KEKLİK
2. 1965, Hênı
3. Mekteb nêwendo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 15.04.2021
6. 18.1
7. Cowzı
8. Mışag

Vatoğê 25.

1. Metin BATI
2. 1991, Hênı
3. Mezunê lisansi yo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 27.01.2021
6. 2
7. Dılbı
8. Me'lım

Vatoğê 26.

1. Necat YILDIZ
2. 1976
3. Mezunê lise yo.
4. Pilanê xu ra eşnawıto.
5. 18.09.2021
6. 31
7. Cowzı
8. Memur

Vatoğê 27.

1. Sıdkı ZILAN
2. 1967, Hênı
3. Mezunê universita yo.
4. Dapırey xu ra eşnawıto
5. 15.02.2020
6. 17, 30.3
7. Nêrıbê Ağon
8. Awuqat

Vatoğa 28.

1. Şayla YILDIZ
2. 1948, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Çolig ra yo mısafirê xu ra eşnawita.
5. 10.02.2022
6. 38.1
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 29.

1. Şükriye ÇİÇEK
2. 1962, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Daya xu ra eşnawita
5. 31.12.2020
6. 19.2
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Vatoğa 30.

1. Zeliha GÖK
2. 1956, Hênı
3. Nişiya mekteb.
4. Daya xu ra eşnawita.
5. 28.09.2021
6. 3, 22, 38.2
7. Cowzı
8. Xanıma keyi ya.

Çımeysi Kitab u Tezan

ALAY, Okan (2005), *Bingöl Masalları*, Elazığ, (Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).

ALPTEKİN, Ali Berat (2002), *Taşeli Masalları*, Akçağ Yayınları, Ankara, r. 113.

_____ (2009), *Halk Hikayelerinin Motif Yapısı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara r. 295.

ARSLAN, Ahmet Serdar (2017), *Çankırı Masalları*, Ankara, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).

ARVAS, Abdulsalam (2012), *Yazılı/Sözlü Gelenek İlişkisi ve Bir Fıkra Hakkında Bazı Düşünceler*, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi 3 (1), Çankırı, r. 111-118.

ASLAN, Ensar (2008), *Türk Halk Edebiyatı*, Ankara, Maya Akademi Yayınları, Ankara, r. 274-275.

_____ (2010), *Türk Halk Edebiyatı*, Maya Akademi Yayınları, Ankara.

AVCI, A. Haydar (2003), *Halkbilimi Araştırmaları*, E yayınları, 2. Kitap, İstanbul, r. 166-175.

AYDIN, Hidayet (2012), *Iğdır Masalları*, Kırşehir, (Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).

BAKIRCI, Nedim (2000), *Niğde Masalları*, Niğde, (Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).

BEYSANOĞLU, Şevket (1988), *Anıtları ve Kitabeleri ile Diyarbakır Tarihi*, (Cilt 1), Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, Diyarbakır.

BİLKAN, Ali Fuat (2020), *Masal Estetiği*, Akçağ Yayınları. Ankara.

BORATAV, Pertev Naili (2003), *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul, r. 96.

_____ (1988), *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, r. 76.

BÜYÜM, Nazar (1982), *Yurt Ansiklopedisi* (Cilt 3.), Anadolu Yayıncılık, İstanbul, r. 2254-2256.

CAN, Mutlu (2018), *Bibliyografyaya Kırmancı (Zazaki) (1963-2017)*, Mardin, (Mardin Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi)

ÇIBLAK, Y. D. (2004), *Teknoloji çağında kültürel miras olan masalların korunması*, Dergi Park.

ÇOBANOĞLU, Özkul (2008), *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.

DEMİROK, Ramazan (2014), *Hani ve Çevresi Halk İnanışlarının Dinler Tarihi Açısından Değerlendirilmesi*, Diyarbakır.

ERDOĞMUŞ, Hatip (2015), *Meselâyê Dormalê Darahênî*, Bingöl, (Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).

GÜNAY, Umay (1975), *Elazığ Masalları*, Akçağ Yayınları, Erzurum.

HASPOLAT, Yusuf Kenan (2013), *Tüm Yönleriyle Hani İlçesi ve Turizm*, Uzman Matbaacılık ve Ciltleme, İstanbul.

IŞIK, İhsan (2013), *Diyarbakır Ansiklopedisi* (Cilt 2.-3.), Ankara: Yelkovan Yayıncılık, Ankara, r. 424-437.

KANAT, Yılmaz (2019), *Batılı Kaynaklarda Zazalar ve Zazaca*, Bingöl, (Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).

KAVAL, Yılmaz (2019), *Tünceliden Derlenen Masallar*, Uşak, (Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).

Kenan BOZKURT, H. B. (2012), *Sayıların Gizemli Dünyası: Kültür ve Edebiyatta Sayı Sembolizmi*, Batman: Dergi Park.

KONYAR, Basri (1936), *Diyarbakır Tarihi*, Ulus Basımevi, Ankara.

- NARÇIN, Ali & ÜLKE, Özgür (2020), *Hurriler*, Eduba Yayınları, İstanbul.
- OĞUZ, M.Ö. (2011), *Türk Halkbilimi Çalışmalarında Eşmetin (Varyant) ve Benzer Metin (Versiyon) Sorunu*, N. 42, Milli Folklor.
- ÖCAL, A. (1999), *Karakuyu Köyü (Boğazlıyan-Yozgat) Çevresi Masalları*, Erzurum.
- ÖZKAYNAK, Müzeyyen Eda (2013), *Masal Formellerinin Sembolik Çözümlemesi*, Elazığ.
- PROPP, Vladimir (2008), *Masal Biçimbilimi*, Türkiy İş Bankası Kültür Yayınları. İstanbul.
- SAKAOĞLU, Saim (2010), *Masal Araştırmaları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- _____ (2002), *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- _____ (2012). *Masal Araştırmaları*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- SEPTİOĞLU, Pervin (2020), *Sanıkî Mıntıqaya Guevdereyî*, Bingöl, (Bingöl Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).
- ŞİMŞEK, Esmâ (2001), *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması*, c.1, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- TEKTAŞ, İhsan (2017), *Mıntıqaya Licê ra Dîwês Saniki u Versiyonê inan: Pêveronayîş u Tehlil*, Mardin, (Mardin Artuklu Üniversitesi, Yaşayan Diller Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi).
- Türkçe Sözlük (2009), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- VAROL, Murat (2015), *Zazaca Yazılan Eserlere Dair Bir Bibliyografya (1899-2014)*, Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi, c. 1, o.1, r. 39-54.

Çımeysi İnterneti

Nişanyan Yeradları, “Hani ilçesi yer adları”, (04/03/2022),
<https://nisanyanmap.com/?y=&t=Hani&u=1&ua=0>

Diyarbakır Kırsal Alan Haritaları, “Hani ilçe haritası”, (04/04/2022),
http://wowturkey.com/t.php?p=/tr494/Mehmet_Diyarbakir_Hani_Haritasi.jpg

Türkiye İstatistik Kurumu, “İl/ilçe merkezleri ile köy/belde nüfusları”,
(17/04/2022) https://www.tuik.gov.tr/indir/duyuru/favori_raporlar.xlsx

Söylemez, İsmail, (2011), “Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu”,
Geçmişten Günümüze Zazaca Dergiler, (17/04/2022),
http://www.academia.edu/19680126/Ge%C3%A7mi%C5%9Ften_G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCze_zazaca_Dergiler

Houshamadyan, “Haritalar/ 1951 Hani”, (27/02/2022),
<https://www.houshamadyan.org/tur/haritalar/diyarbakir-vilayeti/hayni/yerel-ozellikler/halk-hekimligi.html>

Öcal, Oğuz, “Türk halkbilimi Çalışmalarında Eş metin (varyant) ve Benzer metin (versiyon) sorunu”, (14/03/2022),
<https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=42&Sayfa=1>

Ekici, Metin, “Halk bilimi Çalışmalarında Metin, Doku, Sosyal çevre ve Şartlar ilişkisinin Önemi”, (04.05.2022)
<https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=39&Sayfa=24>

Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi yayını, (2019), “Halk Masalları”, (14/03/2022)
<https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/EDB206U/ebook/EDB206U-17V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf>

Arvas, Abduselam, “Yazılı/Sözlü Gelenek İlişkisi”, (10.03.2022),
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/254144>

Çıblak, Nilgün, “Teknoloji Çağında Kültürel Miras olan Masalların Korunması”, (02/02/2022),
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/156920>

Arşiva Kurd, “Kovar”, (10.05.2022), <http://ontwikk2.mvanlaar.net/en-us/AK?category=kovar>

Zaza Press, (19/06/2022), <https://zazapress.tripod.com/>

Yeşitaş, Kevser, (2015), “Matematik ve Kutsal Metinlerde 40 Sayısının Önemi”, (12/06/2022), <https://indigodergisi.com/2015/11/matematik-ve-kutsal-metinlerde-40-sayisinin-onemi/>

Çağlar, Sibel, “7 Sayısı”, (11/07/2022) <https://www.matematikselsel.org/7-sayisi-neden-bir-cok-kisi-icin-ozel-bir-sayidir/>

Bozkurt, Hacer & Kenan, (2012), “Sayıların Gizemli Dünyası ve Sayı Sembolizmi, (12/07/2022) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/313597>

Yılmaz, Serkan Boğaç, “Matematik, 9 Sayısının Şaşırtan Sırrı” (10/07/2022), <https://www.milliyet.com.tr/molatik/galeri/9-rakaminin-sasirtan-9-sirri-76796/1>